

RAPORT O SYTUACJI BANKÓW W 2013 R.

**URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
WARSZAWA, 2014**

Opracowanie:

Andrzej Kotowicz

przy współpracy

Departamentu Bankowości Komercyjnej i Specjalistycznej oraz Instytucji Płatniczych

Urząd Komisji Nadzoru Finansowego

SPIS TREŚCI

NAJWAŻNIEJSZE SPOSTRZEŻENIA I WNIOSKI	4
UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE.....	14
1. STRUKTURA SEKTORA BANKOWEGO, ROLA BANKÓW W GOSPODARCE.....	21
2. POZYCJA KAPITAŁOWA	25
3. POZYCJA PŁYNNOŚCIOWA	29
4. WYNIKI FINANSOWE	31
5. GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU.....	39
6. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	52
7. STRUKTURA WALUTOWA I TERMINÓW PŁATNOŚCI BILANSU	58
8. JAKOŚĆ PORTFELA KREDYTOWEGO.....	61
SPIS TABEL.....	70
SPIS WYKRESÓW.....	71
WYBRANE WYNIKI BADANIA PORTFELA KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH GOSPODARSTW DOMOWYCH.....	74
WYBRANE WYNIKI BADANIA PORTFELA KREDYTÓW KONSUMPCYJNYCH.....	88
SYTUACJA NAJWIĘKSZYCH BANKÓW I ICH INWESTORÓW STRATEGICZNYCH.....	95
PODZIAŁ PORTFELA KREDYTOWEGO – METODOLOGIA UKNF.....	104
PODZIAŁ SEKTOROWY GOSPODARKI.....	106
SŁOWNIK WYBRANYCH POJĘĆ	111

NAJWAŻNIEJSZE SPOSTRZEŻENIA I WNIOSKI¹

Pomimo obserwowanego w drugiej połowie 2012 r. i pierwszej połowie 2013 r. silnego spowolnienia tempa wzrostu polskiej gospodarki, sytuacja sektora bankowego w 2013 r. pozostała stabilna.

Utrzymanie mocnej bazy kapitałowej, poprawa głównych miar adekwatności kapitałowej

Baza kapitałowa uległa dalszemu wzmocnieniu (fundusze własne wzrosły z 129,0 mld zł na koniec 2012 r. do 139,4 mld zł na koniec 2013 r., współczynnik wypłacalności wzrósł z 14,7% do 15,8%, a Tier 1 z 13,1% do 14,2%). Mocną pozycję kapitałową potwierdza niewielki udział banków posiadających współczynnik wypłacalności na poziomie poniżej 12% lub Tier 1 niższym od 9% (odpowiednio 7,1% i 2,0% aktywów sektora bankowego).

W kontekście obserwowanej w ostatnich okresach poprawy głównych miar adekwatności kapitałowej trzeba jednak mieć na uwadze, że po części wynika ona ze zmiany zasad wyliczania wymogów kapitałowych, jakich dokonano w niektórych dużych bankach (zmiana metod podstawowych/standardowych na zaawansowane), co ostatecznie prowadzi do zmniejszenia całkowitego wymogu kapitałowego.

Pomimo dobrej sytuacji bieżącej rekomendowane jest utrzymanie mocnej bazy kapitałowej, a w przypadku niektórych banków jej dalsze wzmocnienie, co wynika z poziomu ryzyka już zakumulowanego w bilansach banków, jak też z utrzymujących się trudnych uwarunkowań zewnętrznych, które mogą wywoływać zaburzenia w funkcjonowaniu rynków finansowych oraz wpływać negatywnie na sytuację finansową części klientów banków. Realizacja tego celu będzie sprzyjać utrzymaniu stabilności, bezpieczeństwa i dalszemu rozwojowi sektora, jak też ułatwi bankom pozyskiwanie finansowania z rynku na korzystnych warunkach. Mając to na uwadze, KNF wydała bankom zalecenia odnośnie podziału zysków za 2013 r., a Przewodniczący KNF utrzymał swoje zalecenie odnośnie pożądanego poziomu współczynnika wypłacalności (nie niższy niż 12%) i Tier 1 (nie niższy niż 9%).

Dobra sytuacja w zakresie bieżącej płynności banków

Sytuacja w zakresie płynności była dobra. Podstawowe miary płynności pozostają stabilne i utrzymują się na zadowalających poziomach (dodatnia luka płynności uległa marginalnemu obniżeniu z 156,9 mld zł na koniec 2012 r. do 156,0 mld zł na koniec 2013 r., a współczynnik płynności krótkoterminowej z 1,55 do 1,50, kształtując się znacznie powyżej wymaganego minimum 1,00).

Obserwowane w ostatnich latach malejące tempo przyrostu kredytów dla sektora niefinansowego w połączeniu z również obniżonym, ale wyższym tempem przyrostu depozytów, prowadziło do stopniowego zmniejszenia niedoboru depozytów i poprawy relacji kredytów do depozytów. Na koniec 2013 r. niedobór depozytów oraz poziom relacji depozytów do kredytów osiągnęły najniższy poziom (103,1%; -24,1 mld zł) od końca 2007 r. W konsekwencji sektor zbliżył się do równowagi pomiędzy skalą generowanej akcji kredytowej, a poziomem zgromadzonych depozytów.

Pomimo zadowalającej sytuacji w zakresie bieżącej płynności, zalecane są dalsze działania zmierzające do wzrostu stabilności źródeł finansowania oraz realizacja strategii, które będą dobrze wkomponowane w uwarunkowania zewnętrzne.

¹ Uwaga: wszystkie dane prezentowane w „Raporcie” pochodzą z bazy danych z dnia 4 lutego 2014 r. w związku z czym nie uwzględniają późniejszych korekt wynikających m.in. z weryfikacji sprawozdań finansowych dokonanej przez audytorów.

Wynik finansowy netto sektora na poziomie 2012, ale druga połowa roku słabsza

Pomimo trudnych uwarunkowań zewnętrznych, zrealizowany w 2013 r. wynik finansowy netto sektora bankowego ukształtował się na poziomie zbliżonym do 2012 r. (wynik wyniósł 15 426 mln zł, czyli jedynie o 41 mln zł, tj. o 0,3% mniej niż w 2012 r.). Należy jednak zaznaczyć, że większość banków odnotowała pogorszenie wyników (obniżenie wyników wystąpiło w 501 podmiotach, skupiających 51,6% aktywów sektora; 18 podmiotów wykazało stratę w łącznej wysokości 214 mln zł), co wynikało z silnego obniżenia wyników w bankach spółdzielczych (-21,8%). Ponadto należy zwrócić uwagę, że pomimo stopniowej poprawy koniunktury, wyniki zrealizowane w drugim półroczu okazały się słabsze od tych jakie odnotowano w pierwszej połowie roku.

Główną przyczyną osłabienia wyników finansowych był znaczący spadek wyniku działalności bankowej (-3 277 mln zł; -5,6%), na skutek obniżenia wyniku odsetkowego (-1 343 mln zł; -3,8%), wyniku z tytułu opłat i prowizji (-334 mln zł; -2,3%) oraz wyniku z pozostałej działalności bankowej (-1 600 mln zł; -17,9%). Spadek wyniku odsetkowego wynikał z silnej redukcji stóp procentowych NBP, która przełożyła się na spadek stawek WIBOR oraz obniżenie rentowności instrumentów dłużnych. Należy jednak zaznaczyć, że po silnym spadku wyniku odsetkowego w pierwszej połowie roku, w drugiej odnotowano jego silny wzrost (wynik w IV kwartale był bliski rekordowego poziomu osiągniętego w III kwartale 2011 r.), co oznacza że część banków szybko zaadaptowała się do nowych warunków rynkowych (głównie w drodze silnej redukcji oprocentowania depozytów). Spadek wyniku z tytułu opłat i prowizji w znacznym stopniu wynikał ze zmian w sposobie rozpoznawania przychodów z tytułu sprzedaży produktów tzw. bancassurance, co spowodowało w niektórych bankach obniżenie wyników w tym obszarze. Natomiast obniżenie wyniku na pozostałej działalności bankowej nastąpiło na skutek obniżenia przychodów z tytułu dywidend, wyniku zrealizowanego z tytułu aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu oraz wyniku z tytułu aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej ze skutkiem wyceny odnoszonym do rachunku zysków i strat.

Negatywnym zjawiskiem obserwowanym po stronie przychodów banki starały się przeciwdziałać dokonując ograniczenia kosztów działania (-227 mln zł; -0,8%). Pozytywny wpływ na wyniki sektora miało też zwiększenie wyniku z tytułu pozostałych przychodów i kosztów (o 531 mln zł) oraz wyniku na działalności nieoperacyjnej (o 400 mln zł), co miało związek ze zdarzeniami o charakterze jednorazowym.

Głównym źródłem stabilizacji lub poprawy wyników w części banków było zmniejszenie ujemnego salda odpisów i rezerw (o 2 026 mln zł, -20,1%). Wynikało to ze zmniejszenia odpisów na kredyty konsumpcyjne, kredyty mieszkaniowe, realizacji dodatniego wyniku z tytułu IBNR (wobec straty w 2012 r.) oraz zmniejszenie skali tworzonych rezerw, przy wzroście odpisów na pozostałe kredyty dla gospodarstw domowych oraz należności od przedsiębiorstw. Silne zmniejszenie poziomu odpisów można tłumaczyć wysokimi odpisami tworzonymi w ubiegłych okresach, jak też wcześniejszym zaostrzeniem polityki kredytowej oraz działaniami regulacyjnymi, co miało pozytywny wpływ na obniżenie ryzyka i kosztów z nim związanych w okresie obecnego osłabienia koniunktury. Pozytywny wpływ na sytuację finansową kredytobiorców miała też silna redukcja stóp procentowych, która przełożyła się znacząco na obniżenie kosztów obsługi kredytów złotowych. Nie można jednak wykluczyć, że w obliczu znacznego spadku wyniku działalności bankowej, niektóre banki starały się poprawić swoje wyniki finansowe w drodze bardziej liberalnej wyceny ryzyka, a w rezultacie niższych odpisów.

Konsekwencją osłabienia wyników finansowych było pogorszenie podstawowych miar efektywności działania (C/I wzrósł z 50,9 do 53,3, ROA obniżył się z 1,22 do 1,10, a ROE z 11,2 do 10,1).

Na podstawie nadesłanych do UKNF prognoz banków komercyjnych na 2014 r. można stwierdzić, że w 2014 r. banki oczekują nieznacznej poprawy wyników finansowych. Jednak prognozowanie jest trudne. Z jednej strony, oczekiwana poprawa koniunktury gospodarczej, w połączeniu z rekordowo niskimi stopami

procentowymi będą sprzyjały poprawie sytuacji finansowej kredytobiorców oraz mogą prowadzić do wzrostu popytu na kredyt i inne usługi bankowe. Z drugiej strony, pomimo wyraźnej poprawy koniunktury, ostatnie prognozy wskazują iż tempo wzrostu w najbliższych latach będzie istotnie niższe niż w okresie boomu minionej dekady. Również sytuacja na rynku pracy będzie mniej korzystna. Ponadto, należy mieć na uwadze niepewność dotyczącą rozwoju sytuacji w otoczeniu zewnętrznym polskiej gospodarki. W konsekwencji może to skutkować pogorszeniem sytuacji finansowej niektórych kredytobiorców, jak też ograniczeniem ich popytu na kredyt i produkty bankowe. Dodatkową presję na wyniki banków będzie wywierało wprowadzenie opłaty na fundusz stabilizacyjny w BFG oraz obniżenie opłat interchange.

Umiarkowany wzrost skali działania sektora bankowego, zmiany w strukturze sektora

Utrzymujące się przez znaczną część 2013 r. niekorzystne uwarunkowania zewnętrzne, jak też niepewność co do przyszłego rozwoju koniunktury, połączone ze zmniejszoną skłonnością gospodarstw domowych oraz przedsiębiorstw do zaciągania zobowiązań, spowodowały że wzrost skali działania sektora bankowego mierzony wzrostem sumy bilansowej był ograniczony (suma bilansowa sektora bankowego zwiększyła się o 57,0 mld zł, tj. o 4,2%, a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut względem złotego o 56,1 mld zł, tj. o 4,2%). Oznacza to, że przyrost sumy bilansowej był niższy niż w latach 2010-2012, kiedy przekraczał 80 mld zł. Istotny wpływ na to miało nie tylko ograniczone tempo wzrostu skali działania sektora, ale również wycofanie w końcu roku dużych lokat rządowych złożonych w banku państwowym.

Wyhamowanie tempa wzrostu sektora bankowego oraz niekorzystne zjawiska zachodzące w jego otoczeniu spowodowały, że większość banków kontynuowała działania zmierzające do wzrostu efektywności polegające m.in. na optymalizacji zatrudnienia i sieci sprzedaży. Proces ten był wzmocniony przez finalizację na przełomie 2012 i 2013 r. dwóch dużych fuzji oraz stały rozwój bankowości elektronicznej. W rezultacie, doszło do nieznacznego zmniejszenia liczby zatrudnionych w sektorze bankowym (o 0,8 tys. osób) oraz sieci sprzedaży (o 115 placówek).

W wyniku dokonanych fuzji doszło też do wzrostu koncentracji sektora bankowego, który był szczególnie wyraźny w przypadku udziału w rynku 10-ciu największych banków (udział 5-ciu największych banków w aktywach sektora wzrósł z 45,0% do 46,1%, a 10-ciu największych z 64,6% do 67,3%). Mając na uwadze fuzje dokonane w ostatnich latach (oraz te które zostaną sfinalizowane w najbliższych okresach), jak też doświadczenia innych krajów o zbliżonej wielkości do Polski, w tym związane z kosztami przewycięzania kryzysów, wydaje się że poziom koncentracji polskiego sektora bankowego zbliżony jest do optymalnego z punktu widzenia zachowania odpowiedniej konkurencji oraz długookresowej stabilności sektora bankowego i gospodarki.

W strukturze sektora odnotowano też niewielki wzrost udziału w aktywach banków kontrolowanych przez inwestorów krajowych (z 36,4% do 36,8%, przy czym w trakcie roku obserwowano wyższy udział, co wynikało z dużych depozytów sektora budżetowego ulokowanych w banku państwowym).

Niski przyrost kredytów na skutek stagnacji kredytów dla przedsiębiorstw i sektora budżetowego

Po obserwowanym w końcu 2012 r. i na początku 2013 r. wyhamowaniu tempa wzrostu akcji kredytowej, w II i III kwartale 2013 r. doszło do jej ożywienia. Jednak w IV kwartale nastąpiło ponowne wyhamowanie. W rezultacie przyrost portfela kredytowego w całym 2013 r. był znacząco niższy niż w latach 2009-2012 (wartość kredytów ogółem zwiększyła się o 37,5 mld zł, tj. 4,0%; skorygowana o 36,7 mld zł, tj. 3,9%; wobec 50-90 mld zł w latach 2009-2012). Głównym obszarem wzrostu akcji kredytowej były kredyty dla gospodarstw domowych, a w znacznie mniejszej skali kredyty dla sektora finansowego i przedsiębiorstw. Stan kredytów dla sektora budżetowego praktycznie nie uległ zmianie.

Tempo wzrostu dla sektora niefinansowego uległo obniżeniu (wzrost o 28,3 mld zł, tj. 3,5%; skorygowany 27,8 mld zł, tj. 3,4%), co wynikało ze znacznego osłabienia dynamiki wzrostu kredytów dla przedsiębiorstw (wzrost o 5,7 mld zł, tj. 2,1%; skorygowany 5,3 mld zł, tj. 2,0%), wykazującej okresowo cechy stagnacji, podczas gdy w obszarze kredytów dla gospodarstw domowych odnotowano nieznaczne zwiększenie dynamiki wzrostu (wzrost o 22,3 mld zł, tj. 4,2%; skorygowany 22,1 mld zł, tj. 4,1%). Osłabienie wzrostu kredytów sektora niefinansowego wynikało ze splotu szeregu czynników, przy czym kluczowe znaczenie zdaje się mieć osłabienie wzrostu gospodarki oraz doświadczenia ostatnich lat, co prowadziło do ograniczenia popytu na kredyt ze strony części podmiotów oraz jego bardziej selektywnej podaży ze strony banków.

Odnotowany w ub.r. przyrost kredytów mieszkaniowych (wzrost o 14,5 mld zł, tj. 4,5%; skorygowany 14,3 mld zł, tj. 4,5%) okazał się najniższy na przestrzeni ostatnich lat, co było konsekwencją szczególnie niskiego przyrostu w I kwartale. W kolejnych kwartałach doszło do zwiększenia skali akcji kredytowej. W tym miejscu trzeba jednak dodać, że pomimo ograniczonego przyrostu kredytów, poziom sprzedaży mieszkań na rynku pierwotnym okazał się nie tylko znacznie wyższy niż w 2012 r. (sprzedaż na głównych rynkach była o 17,5% wyższa, a sprzedaż spółek deweloperskich notowanych na GPW była wyższa o ponad 40%), ale ukształtował się na poziomie osiągniętym w rekordowym 2007 r.

Przyczyn obserwowanego w ostatnich latach osłabienia tempa wzrostu kredytów mieszkaniowych należy upatrywać w splocie szeregu czynników. W szczególności, pogorszenie perspektyw wzrostu gospodarczego skutkowało wzrostem obaw części gospodarstw domowych o ich przyszłą sytuację dochodową, co nie sprzyjało podejmowaniu długoterminowych zobowiązań, jak też powodowało zacieśnienie polityki kredytowej banków. Jednocześnie, obserwowana w ostatnich latach korekta cen na rynku nieruchomości powodowała wstrzymanie części popytu w oczekiwaniu na korzystniejszą cenę zakupu, jak też zmniejszyła potrzeby kredytowe w ujęciu wartościowym. Silną barierą stanowiła (i nadal stanowi), niekorzystna relacja przeciętnych cen mieszkań do przeciętnych wynagrodzeń gospodarstw domowych, która powoduje, że części z nich nie stać na zaciągnięcie kredytu mieszkaniowego lub też jego zaciągnięcie wiąże się z nadmiernym ryzykiem, prowadzi do obniżenia ich bieżącej konsumpcji oraz ogranicza możliwości tworzenia oszczędności. Dodatkowymi czynnikami wpływającymi na spadek tempa wzrostu akcji kredytowej były zmiany w rządowym programie „Rodzina na swoim” (zmniejszenie tzw. limitów a następnie zakończenie programu z końcem 2012 r.), zaostrzenie polityki kredytowej w niektórych bankach oraz zmiany regulacyjne. W końcu trzeba mieć na uwadze rosnące nasycenie potrzeb kredytowych na skutek szybkiego rozwoju kredytów w latach ubiegłych (w 2013 r. liczba czynnych umów kredytowych zwiększyła się o 88,2 tys. i na koniec roku wynosiła 1 819,8 tys.), jak też rosnące zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych (dzięki systematycznemu rozwojowi budownictwa mieszkaniowego tzw. statystyczny deficyt mieszkaniowy zmniejszył się z 1,6 mln w 2002 r. do około 700 tys. mieszkań w 2013 r. i w najbliższych latach powinien zostać zlikwidowany). W konsekwencji powoduje to pewne ograniczenie popytu, który stabilizuje się na niższych poziomach niż w latach boomu kredytowego.

Z kolei zwiększenie akcji kredytowej, do jakiego doszło w drugim i kolejnych kwartałach minionego roku należy łączyć z silną redukcją stóp procentowych NBP, stabilizacją cen na rynku nieruchomości, stopniową poprawą koniunktury gospodarczej oraz nowelizacją Rekomendacji S (obok szeregu ułatwień, wprowadziła one też zmiany mające na celu istotne ograniczenie ryzyka po stronie banków i klientów, polegające m.in. na skróceniu maksymalnego okresu kredytowania oraz wprowadzeniu ograniczeń w zakresie maksymalnego poziomu LTV i wymogu posiadania minimalnego wkładu własnego). W konsekwencji doszło do uaktywnienia popytu, skutkującego wzrostem akcji kredytowej.

W kontekście rekordowo niskich stóp procentowych należy zauważyć, że oprócz zjawisk pozytywnych (m.in. wzrost dostępności do kredytu, korzystny wpływ na sytuację branży budowlanej i deweloperskiej) mogą one wywoływać też zjawiska negatywne, m.in. w postaci wzrostu cen nieruchomości nieuzasadnionego wzrostem kosztów produkcji, a jedynie wzrostem siły nabywczej klientów na skutek wzrostu ich zdolności kredytowej w rezultacie obniżki stóp procentowych, a tym samym prowadzić do ponownego ograniczenia faktycznej dostępności mieszkań dla gospodarstw domowych (mierzonej poziomem ich dochodów) oraz objęcia

kredytowaniem osób o zbyt słabej sytuacji dochodowej lub też do udzielenia zbyt wysokich kredytów w stosunku do faktycznej sytuacji dochodowej kredytobiorców. Dlatego banki i klienci powinni uwzględniać kwestię ryzyka wzrostu stóp procentowych, tak aby nie powtórzyć błędów związanych z silną emisją kredytów walutowych w szczycie umocnienia złotego.

W strukturze generowanej akcji kredytowej kontynuowany był pozytywny trend dominacji kredytów złotych, a zarazem marginalizacji emisji kredytów walutowych. W konsekwencji, udział kredytów walutowych uległ dalszemu obniżeniu (z 55,4% do 50,2%). Z drugiej strony, za zjawiska niekorzystne należy uznać nadmiernie wydłużone okresy kredytowania oraz wysoki udział w sprzedaży kredytów o LTV > 80%.

Do szczególnie niekorzystnych praktyk występujących przy udzielaniu niektórych kredytów, należy zaliczyć przyjmowanie do wyliczenia zdolności kredytowej kosztów utrzymania na poziomie minimum socjalnego lub niższym, niedostosowane DTI do sytuacji dochodowej kredytobiorców oraz niedoszacowanie ryzyka stopy procentowej. Kwestie te są przedmiotem stałej obserwacji i analiz dokonywanych przez UKNF oraz szczegółowej weryfikacji w trakcie procesu inspekcji i wydawanych pokontrolnych zaleceń.

Po obserwowanym w latach 2011-2012 obniżeniu stanu portfela kredytów konsumpcyjnych w II kwartale 2013 r. doszło do jego stabilizacji, a w kolejnych do wzrostu. W rezultacie w całym 2013 r. stan kredytów konsumpcyjnych zwiększył się (o 3,2 mld zł, tj. o 2,6%; skorygowany w identycznej skali). Przyrost byłby wyższy, gdyby nie transakcje sprzedaży portfela „złych” kredytów lub ich przeniesienia do ewidencji pozabilansowej (na łączną kwotę 5,6 mld zł), co było też jedną z dwóch przyczyn spadku stanu kredytów konsumpcyjnych do jakiego doszło w latach 2011-2012. Trzeba jednak dodać, że przyrost akcji kredytowej odnotowany w IV kwartale ub.r. w znacznym stopniu wynikał nie z jej faktycznego wzrostu, ale ze zmiany klasyfikacji części kredytów w jednym z dużych banków (przeniesieniu części kredytów z kategorii pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych do kredytów konsumpcyjnych).

W największym stopniu zwiększył się stan zadłużenia z tytułu pozostałych kredytów (o 3,2 mld zł) obejmujących kredyty w rachunku bieżącym oraz inne kredyty spłacane jednorazowo, a w mniejszym kredytów ratalnych (o 1,2 mld zł). Z drugiej strony, obserwowano dalsze zmniejszenie stanu zadłużenia z tytułu kart płatniczych (-0,4 mld zł) oraz kredytów samochodowych (-0,8 mld zł).

Ożywienia akcji kredytowej należy upatrywać w dokonanej w ub.r. nowelizacji Rekomendacji T, która uelastyczyła dotychczasowe rozwiązania, jak też dopuściła możliwość stosowania tzw. uproszczonych zasad oceny zdolności kredytowej, w rezultacie czego nastąpił „powrót na rynek” banków, które ze względu na wcześniejsze rozwiązania regulacyjne przeniosły działalność kredytową do innych podmiotów. Zwiększeniu akcji kredytowej sprzyjało też ożywienie gospodarki, obniżenie oprocentowania kredytów oraz poprawa jakości kredytów, co przełożyło się na pewien wzrost popytu na kredyt oraz zwiększenie jego podaży. Ponadto, niektóre banki dokonały modyfikacji strategii działania w kierunku większego udziału krótkoterminowych kredytów dla klientów detalicznych.

W 2013 r. w oparciu o uproszczone zasady oceny zdolności kredytowej banki udzieliły 2,4 mln kredytów (tj. 33,7% ogólnej liczby kredytów udzielonych w 2013 r.) na łączną kwotę 8,5 mld zł (tj. 15,6% ogólnej wartości udzielonych kredytów). Pomimo wysokiego udziału w ogólnej liczbie udzielonych kredytów i znaczącego w ich ogólnej wartości, na koniec ub.r. stanowiły one jedynie 8,4% ogólnej liczby kredytów i tylko 5,5% ich ogólnej wartości. Niski stan bilansowy tych kredytów wynikał z ich relatywnie niskich kwot (średnia wartość kredytu według uproszczonych zasad wynosiła około 3,6 tys. zł wobec 9,9 tys. zł dla pozostałych kredytów) oraz ich krótkookresowego charakteru. Na udzielanie tych kredytów zdecydowały się 23 podmioty, przy czym kluczowe znaczenie na rynku tych kredytów miały 3 podmioty specjalizujące się w udzielaniu kredytów ratalnych i gotówkowych (udzieliły one blisko 80% kredytów według uproszczonych zasad oceny zdolności kredytowej). Trzeba dodać, że niektórzy z dużych uczestników rynku kredytów konsumpcyjnych w ogóle nie zdecydowali się na udzielanie tego rodzaju kredytów lub też mają one marginalne znaczenie w ich działalności.

Niski przyrost kredytów dla przedsiębiorstw wynikał z osłabienia w obszarze kredytów dla MSP (-0,9 mld zł, tj. -0,5%), podczas gdy kredyty dla dużych przedsiębiorstw wykazały relatywnie zadowalający przyrost stanu

(6,6 mld zł, tj. 6,1%). Niski przyrost/stagnację w obszarze kredytów dla przedsiębiorstw należy wiązać z silnym spowolnieniem tempa wzrostu gospodarczego do jakiego doszło w drugiej połowie 2012 r. oraz pierwszej połowie 2013 r., co z jednej strony przełożyło się na zmniejszenie potrzeb finansowych części przedsiębiorstw, a z drugiej powodowało bardziej selektywną podaż kredytów.

W kolejnych okresach zachodzi szansa na ożywienie akcji kredytowej, co wynika ze stopniowej poprawy koniunktury, rekordowo niskich stóp procentowych oraz stabilizacji jakości portfela kredytowego, co powinno przełożyć się na wzrost popytu na kredyt oraz jego większą podaż. Dodatkowo uruchomienie rządowego programu Portfelowej Linii Gwarancyjnej De Minimis, powinno sprzyjać pobudzeniu akcji kredytowej w obszarze kredytów dla MSP.

W kontekście oceny dynamiki kredytów dla przedsiębiorstw należy mieć też na uwadze, że kluczową rolę w finansowaniu przedsiębiorstw odgrywają środki własne oraz zobowiązania wobec partnerów handlowych. Ponadto systematyczny rozwój polskiej gospodarki prowadzi do rozwoju alternatywnych form finansowania przedsiębiorstw (emisji papierów dłużnych, emisji akcji, leasingu, faktoringu, etc.), które w 2013 r. uległy zwiększeniu w większej skali niż przyrost zadłużenia z tytułu kredytów bankowych. Ponadto, powiązania niektórych przedsiębiorstw z międzynarodowymi rynkami finansowymi, powodują że dużą rolę odgrywa też finansowanie zagraniczne. W konsekwencji skala alternatywnych form finansowania jest porównywalna, a nawet większa niż skala finansowania dostarczanego przez sektor bankowy.

W kontekście niskiej dynamiki kredytów, trzeba zauważyć że zjawisko to występuje w większości krajów UE, przy czym na tle innych krajów dynamikę akcji kredytowej w Polsce można uznać za relatywnie zadowalającą (na koniec 2013 r. roczne tempo wzrostu kredytów dla gospodarstw domowych w strefie euro wynosiło -0,1%, kredytów konsumpcyjnych -3,0%, mieszkaniowych 0,7%, a kredytów dla przedsiębiorstw -3,0% wobec odpowiednio 4,1%; 4,5%; 2,6%; 2,0% w Polsce). Pośrednio potwierdza to, że główną przyczyną osłabienia wzrostu akcji kredytowej jest długotrwały kryzys finansowy oraz związana z nim zmiana postaw części gospodarstw domowych, przedsiębiorstw i banków.

Jakość kredytów pozostaje stabilna, ale w niektórych obszarach pogorszenie

Pomimo obserwowanego w drugiej połowie 2012 r. oraz pierwszej połowie 2013 r. silnego osłabienia tempa wzrostu gospodarki oraz słabej sytuacji na rynku pracy, jakość portfela kredytowego pozostała stabilna. W całym 2013 r. stan kredytów zagrożonych uległ marginalnemu zmniejszeniu (-0,5 mld zł, tj. -0,7%), zmniejszył się też ich udział w portfelu (z 7,7% na koniec 2012 r. do 7,4% na koniec 2013 r.). Ten korzystny obraz należy tłumaczyć kilkoma czynnikami. Po pierwsze, znaczący wpływ miały transakcje sprzedaży portfela „złych kredytów”, które dotyczyły głównie kredytów konsumpcyjnych. Po drugie, dokonane przez RPP redukcje stóp procentowych NBP doprowadziły do silnego spadku stawek WIBOR, a w konsekwencji do znaczącego zmniejszenia kosztów obsługi kredytów, co działało stabilizująco lub prowadziło do poprawy sytuacji finansowej części kredytobiorców. Po trzecie, pomimo osłabienia wzrostu gospodarczego, sytuacja finansowa sektora przedsiębiorstw pozostała dobra. W końcu, silny wpływ miał proces samoregulacji banków do jakiej doszło w minionych latach oraz działania nadzoru bankowego, zarówno o charakterze systemowym jak i indywidualnym, co doprowadziło do wzmocnienia procesu zarządzania ryzykiem kredytowym. Nie można jednak wykluczyć, że niektóre banki starały się poprawić swoje wyniki w drodze bardziej liberalnej wyceny ryzyka kredytowego, co jednak jest przedmiotem ciągłej weryfikacji dokonywanej przez UKNF (w 2014 r. UKNF dokona przeglądu jakości aktywów 15 największych banków wzorowanego na badaniu AQR przeprowadzonym przez EBC dla największych banków ze strefy euro), jak też przeglądu aktywów dokonywanego przez biegłych rewidentów.

Biorąc pod uwagę poszczególne portfele, poprawę odnotowano w obszarze kredytów konsumpcyjnych, stabilizację w kredytach dla przedsiębiorstw, a pogorszenie w portfelu kredytów mieszkaniowych oraz pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych.

Poprawa jakości kredytów konsumpcyjnych (stan kredytów zagrożonych zmniejszył się o 2,8 mld zł, tj. o 12,9%, a ich udział w portfelu tych kredytów z 17,2% do 14,6%; stan kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni obniżył się o 2,4 mld zł, tj. o 10,2% a ich udziału w portfelu z 18,9% do 16,1%) wynikała przede wszystkim z dokonania sprzedaży części portfela „złych” kredytów lub przeniesienia ich do ewidencji pozabilansowej (ich łączna wartość przekraczała 5 mld zł). Dodatkowo poprawie jakości kredytów sprzyjał wzrost akcji kredytowej.

Stabilizację jakości portfela kredytów dla przedsiębiorstw (stan kredytów zagrożonych uległ marginalnemu obniżeniu o 0,1 mld zł, a ich udział w portfelu zmniejszył się z 11,8% do 11,5%) można tłumaczyć korzystną sytuacją finansową przedsiębiorstw (pomimo osłabienia tempa wzrostu gospodarki zysk netto sektora przedsiębiorstw wrósł o 12,2% do 92,1 mld zł), co po części miało związek z redukcją stóp procentowych skutkującą zmniejszeniem kosztów obsługi zadłużenia.

Pomimo pogorszenia jakości portfela kredytów mieszkaniowych (stan kredytów zagrożonych wzrósł o 1,5 mld zł, tj. o 16,2%, a ich udziału w portfelu z 2,8% do 3,1%), pojawiają się oznaki możliwej stabilizacji ich jakości w przyszłych okresach, o czym może świadczyć stopniowe wyhamowanie oraz obserwowane w IV kwartale obniżenie stanu kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni (w całym roku stan tych kredytów wzrósł o 0,7 mld zł, tj. o 6,5%, a ich udział w portfelu z 3,3% do 3,4%). Dodatkowo pozytywny wpływ na jakość kredytów złotych wywiera środowisko rekordowo niskich stóp procentowych, co istotnie obniża koszty obsługi zadłużenia. Z drugiej strony, trzeba mieć na uwadze, że banki dokonały sprzedaży części portfela „złych” kredytów (o wartości 0,3 mld zł). Ponadto, w portfelach banków znajduje się znacząca liczba kredytów objętych restrukturyzacją lub korzystających z tzw. „wakacji” kredytowych.

Jakość pozostałych kredytów dla gospodarstw uległa pogorszeniu (stan kredytów zagrożonych wzrósł o 0,9 mld zł, tj. o 9,8%, a ich udział w portfelu z 10,5% do 10,9%), co wynikało z pogorszenia jakości kredytów na działalność bieżącą drobnych przedsiębiorstw, a w mniejszym stopniu kredytów inwestycyjnych i ma związek ze spowolnieniem tempa wzrostu gospodarki. Jednak w drugiej połowie ub.r. obserwowano wyhamowanie przyrostu kredytów zagrożonych i obniżenie ich udziału w portfelu.

Jakość kredytów dla sektora finansowego i budżetowego pozostawała wysoka.

W kontekście wysokiej jakości kredytów mieszkaniowych na tle innych portfeli należy mieć na uwadze, że portfel ten generuje szereg rodzajów potencjalnego ryzyka po stronie klientów, banków i gospodarki. W szczególności wynika ono z dominującej roli tych kredytów w bilansie sektora bankowego (na koniec ub.r. stanowiły one 41,4% kredytów dla sektora niefinansowego oraz 23,5% sumy bilansowej sektora bankowego, ale w niektórych bankach udział ten był znacznie wyższy), wysokiego udziału kredytów walutowych generujących szereg rodzajów ryzyka (wyraża się ono m.in. w pozwach zbiorowych składanych przeciwko bankom) oraz wysokiego LTV dużej części portfela kredytowego (ponad 500 tys. kredytów o LTV > 80%, w tym ponad 200 tys. kredytów o LTV > 100%), co wzbudza obawy o sytuację gospodarstw domowych, które zostałyby objęte procesami windykacji (część z nich pomimo sprzedaży nieruchomości pozostałaby z bardzo wysokimi zobowiązaniami do spłaty) oraz może mieć niekorzystny wpływ na sytuację banków mających duży portfel kredytów o takich parametrach. Dodatkowe ryzyko związane jest z kredytami udzielonymi w ramach programu „Rodzina na swoim” (wynika ono ze skokowego wzrostu rat spłaty po 8 latach dopłat, co dla części rodzin będzie „odczuwalne”), ograniczoną płynność na rynku nieruchomości (kwestia skuteczności realizacji zabezpieczeń oraz wpływu tego procesu na sytuację na rynku nieruchomości), niezadowalającymi bazami danych o rynku nieruchomości i sytuacji finansowej kredytobiorców, silnym zróżnicowaniem cen nieruchomości (w tym w tej samej lokalizacji), utrudniającym ich rzetelną wycenę, czy też brakiem w pełni zadowalających źródeł finansowania.

W końcu należy mieć na uwadze kwestie społeczne i prawne związane z realizacją zabezpieczeń. W tym kontekście trzeba stwierdzić, że na koniec 2013 r. w portfelach banków znajdowało się 50,1 tys. kredytów zagrożonych, które były zabezpieczone na nieruchomości mieszkalnej (37,5 tys. kredytów mieszkaniowych, 12,6 tys. innych kredytów, które były zabezpieczone na nieruchomości mieszkalnej), co oznacza że około 100-150 tys. osób było dotkniętych problemem obsługi kredytów zabezpieczonych na nieruchomości mieszkalnej (przyjmując, że kredyty zostały zaciągnięte przez 2-3 osobowe gospodarstwa domowe).

Mając na uwadze te potencjalne zagrożenia, w czerwcu ub.r. KNF dokonała nowelizacji Rekomendacji S, której pełne wcielenie do powszechnej praktyki bankowej zwiększy bezpieczeństwo banków i ich klientów (kredytobiorców i deponentów), jak też będzie sprzyjać stabilnemu, długookresowemu rozwojowi rynku nieruchomości.

Zwiększenie stanu najpłynniejszych aktywów

Ograniczony rozwój akcji kredytowej przełożył się na zwiększenie stanu najpłynniejszych aktywów (o 27,2 mld zł, tj. o 7,1%) oraz zwiększenie ich udziału w sumie bilansowej (z 28,4% do 29,1%). Przyrost aktywów płynnych dotyczył przede wszystkim portfela obligacji skarbowych oraz bonów pieniężnych NBP, a w znacznie mniejszym stopniu środków ulokowanych w innych bankach. Z drugiej strony, odnotowano zmniejszenie stanu lokat w NBP. Stan tych lokat jest jednak bardzo płynny, w związku z czym nie należy przywiązywać nadmiernej wagi do jego zmian.

Umiarkowany wzrost zobowiązań i kapitałów, finansowanie zagraniczne stabilne

Ograniczony wzrost skali działania banków znalazł swoje odzwierciedlenie w umiarkowanym wzroście zobowiązań (o 49,6 mld zł, 4,1%; skorygowany 49,1 mld zł, 4,1%). Poziom kapitałów sektora zwiększył się również w umiarkowanym stopniu (o 7,4 mld zł; 5,0%).

Decydujący wpływ na wzrost zobowiązań miał przyrost depozytów sektora niefinansowego (o 51,4 mld zł, 7,1%; skorygowany okazał się identyczny), który był wyższy niż w 2012 r., ale niższy niż w latach poprzednich. Wynikało to z obniżenia wzrostu depozytów gospodarstw domowych (wzrost o 32,2 mld zł, 6,2%; skorygowany 32,4 mld zł, 6,3%), m.in. na skutek niskiego wzrostu ich dochodów. Z kolei, tempo wzrostu depozytów przedsiębiorstw wyraźnie przyspieszyło (wzrost o 18,5 mld zł, 9,7%; skorygowany 18,3 mld zł, 9,6%), co wynikało z poprawy sytuacji finansowej sektora przedsiębiorstw przy ich ograniczonej skłonności do inwestowania oraz z efektu niskiej bazy (spadek stanu tych depozytów w 2012 r.).

W kontekście możliwości zwiększenia bazy depozytowej, wyzwaniem dla banków jest środowisko niskich stóp procentowych oraz osłabienie tempa wzrostu gospodarczego. Redukcja stóp procentowych NBP przełożyła się na silne zmniejszenie oprocentowania depozytów bankowych (przeciętne oprocentowanie nowych depozytów gospodarstw domowych obniżyło się z 4,2% w grudniu 2012 r. do 2,6% w grudniu ub.r., a przedsiębiorstw z 4,0% do 2,3%), co powoduje zmniejszenie przyrostu depozytów z tytułu odsetek od już złożonych lokat, wpływa negatywnie na skłonność do oszczędzania, jak też prowadzi do poszukiwania alternatywnych form inwestycji (m.in. na rynku kapitałowym i nieruchomości). Presję na bazę depozytową wywiera też obniżenie tempa wzrostu gospodarki, co zmniejsza możliwości tworzenia oszczędności przez część gospodarstw domowych i część przedsiębiorstw, choć z drugiej strony ten sam czynnik może skłaniać je do zwiększenia poziomu oszczędności w bankach w celu stworzenia bufora na wypadek pogorszenia ich sytuacji finansowej.

Pomimo okresowych wahań, stan depozytów oraz kredytów sektora finansowego ulokowanych w sektorze bankowym, pozostaje w ostatnich latach względnie stabilny (w 2013 r. odnotowano ich wzrost o 5,5 mld zł, tj. o 2,2%; skorygowany 5,3 mld zł, 2,1%). Jednak stabilizacja stanu tych środków, prowadzi do stopniowego zmniejszenia ich udziału w strukturze zobowiązań, a w konsekwencji i w całej sumie bilansowej (na koniec 2013 r. stanowiły one 20,6% ogółu zobowiązań oraz 18,3% sumy bilansowej). Z punktu widzenia kraju pochodzenia, struktura tych środków nie uległa istotnej zmianie – nadal większość stanowią środki, jakie banki otrzymały od nierezydentów, aczkolwiek w 2013 r. odnotowano dalszy wzrost środków krajowych.

Stan pozostałych zobowiązań nie uległ większym zmianom. Po obserwowanym przez większość ub.r. silnym, napływie lokat sektora rządowego, składanych w banku państwowym, w końcu roku zostały one wycofane, a stan depozytów sektora budżetowego zmniejszył się (-4,4 mld zł). Stan emisji własnych nieznacznie wzrósł

(o 1,1 mld zł), a pożyczek podporządkowanych zmniejszył (-1,0 mld zł). Należy jednak mieć na uwadze, że skala tych środków jest ograniczona, a ponadto są one bardzo silnie skoncentrowane, w rezultacie czego ich rola w finansowaniu działalności banków pozostaje ograniczona.

Stan finansowania zagranicznego pozostał stabilny (na koniec ub.r. wynosił 217,9 mld zł wobec 218,7 mld zł na koniec 2012 r.), przy czym w II kwartale odnotowano zwiększony napływ tych środków, a w IV obniżenie ich stanu. Ponad połowa zobowiązań wobec nierezydentów pochodzi od podmiotów z macierzystej grupy kapitałowej. W 2013 r. stan tych środków nieznacznie się zmniejszył (z 122,0 mld zł na koniec 2012 r. do 120,1 mld zł na koniec 2013 r.), przy czym w części podmiotów obserwowano ich znaczący wzrost. Stabilizacja środków nierezydenta w połączeniu ze wzrostem innych zobowiązań oraz sumy bilansowej spowodowała zmniejszenie udziału tych środków w strukturze zobowiązań (do 17,4%) oraz sumie bilansowej (do 15,2%), co oznacza zmniejszenie uzależnienia od finansowania zagranicznego, a tym samym wzrost stabilności sektora bankowego.

W kontekście finansowania zagranicznego należy stwierdzić, że w odróżnieniu od innych krajów regionu, w Polsce nie odnotowano w ostatnich latach odpływu kapitału zagranicznego na skutek tzw. „delewarowania” banków zagranicznych. Obserwowane w Polsce zmiany w zakresie finansowania zagranicznego wynikają przede wszystkim z modyfikacji strategii działania niektórych banków, które polegają na zmniejszeniu stopnia uzależnienia od środków z macierzystych grup finansowych oraz wycofaniu z oferty walutowych kredytów mieszkaniowych, co prowadzi do stopniowego spadku zapotrzebowania na środki zagraniczne. Istotnym źródłem wahań w poziomie finansowania zagranicznego jest też zmienność kursów walut (około 70% środków nierezydenta stanowią waluty obce) oraz zmienność skali operacji na rynku finansowym dokonywanych przez niektóre podmioty, które finansowane są w oparciu o zasoby instytucji macierzystych. Trzeba mieć też na uwadze, że nie wszystkie banki wchodzące na polski rynek odniosły na nim sukces. W konsekwencji, podejmują one decyzje o zaprzestaniu działalności i wyjściu z rynku, ale zjawisko to nie ma nic wspólnego z „delewarowaniem”, ale ze zwykłą działalnością biznesową.

Poprawa struktury walutowej bilansu

Podjęte w ostatnich latach działania nadzorcze, wraz ze wzrostem świadomości ryzyka kursowego po stronie banków i ich klientów, oraz obserwowaną w 2013 r. względną stabilizacją kursu złotego względem walut głównych przyczyniły się do poprawy struktury walutowej bilansu sektora bankowego, a tym samym zwiększenia jego stabilności. Stan aktywów walutowych nieznacznie się obniżył (-4,1 mld zł; -1,2%), a pasywów marginalnie wzrósł (o 0,7 mld zł; 0,2%). W połączeniu ze wzrostem aktywów i pasywów złotych spowodowało to zmniejszenie udziału w bilansie zarówno aktywów walutowych (do 23,4%), jak i pasywów walutowych (do 19,2%). W rezultacie, nastąpiło też zmniejszenie ujemnej luki walutowej (do -58,7 mld zł) oraz jej udziału w sumie bilansowej (do -4,2%).

Finansowania długoterminowe bez większych zmian

W 2013 r. nie odnotowano znaczących zmian w strukturze terminów płatności bilansu sektora bankowego (zobowiązania powyżej 1 roku wzrosły z 193,2 mld zł do 196,0 mld zł, ale ich udział w sumie bilansowej obniżył się z 14,4% do 14,0%), choć kilku bankom udało się pozyskać relatywnie znaczące finansowanie długoterminowe.

Duże dysproporcje pod względem terminów zapadalności aktywów i wymagalności pasywów wskazują na oparcie długoterminowej akcji kredytowej na krótkoterminowych depozytach, co powoduje wzrost ryzyka płynności. Dlatego banki powinny kontynuować działania zmierzające do pozyskania długoterminowych, stabilnych źródeł finansowania. W tym kontekście, kolejny raz należy zwrócić uwagę na celowość i konieczność przestrzegania przez banki zaleceń i rekomendacji KNF/UKNF dotyczących m.in. adekwatnego poziomu kapitałów, polityki dywidendowej oraz zarządzania ryzykiem, co przyczyni się do wzmocnienia ich

sytuacji finansowej i wiarygodności na rynku, a tym samym ułatwi im pozyskanie finansowania na korzystnych warunkach.

Wzrost udzielonych zobowiązań, zmniejszenie stanu operacji instrumentami pochodnymi

Ograniczony wzrost akcji kredytowej odzwierciedlił się w umiarkowanym wzroście udzielonych przez banki zobowiązań dotyczących finansowania (o 17,6 mld zł, 8,7%), jak też udzielonych gwarancji (o 4,4 mld zł, 7,8%).

Silne redukcje stóp procentowych NBP przełożyły się na istotne zwiększenie w pierwszej połowie ub.r. skali transakcji instrumentami pochodnymi dotyczącymi stopy procentowej. W drugiej połowie roku stan tych operacji uległ jednak zmniejszeniu, co wynikało z zakończenia cyklu łagodzenia polityki pieniężnej oraz stabilizacji oczekiwań inwestorów, co do poziomu stóp w najbliższych okresach. Jednocześnie względna stabilizacja złotego względem walut głównych, przełożyła się na pewne zmniejszenie skali transakcji zawartych na walutowych instrumentach pochodnych. W konsekwencji odnotowano zmniejszenie łącznej skali transakcji zawartych na instrumentach pochodnych (wartość nominalna tych transakcji zmniejszyła się z 1 976,0 mld zł na koniec 2012 r. do 1 858,7 mld zł na koniec 2013 r., tj. o 5,9%).

Ryzyko działalności banków uległo obniżeniu, ale pozostaje na podwyższonym poziomie

Obserwowane w drugiej połowie 2013 r. ożywienie polskiej gospodarki wraz z poprawą sytuacji w krajach strefy euro i USA spowodowało znaczącą poprawę perspektyw wzrostu polskiej gospodarki w najbliższych okresach. W połączeniu z dobrą sytuacją finansową sektora bankowego oraz wzrostem zdolności banków do absorbowania strat, powoduje to ograniczenie ryzyka działalności banków.

Z drugiej strony, należy mieć na uwadze, że nawet realizacja podwyższonych prognoz wzrostu gospodarki oznacza słabsze tempo wzrostu niż w latach boomu minionej dekady. Jednocześnie prognozy te są obciążone niepewnością, wynikającą m.in. z trudności przewidzenia trwałości ożywienia w strefie euro, skutków ograniczania przez FED silnie ekspansywnej polityki pieniężnej (przeciwstawnie - wzrostu ekspansywności polityki prowadzonej przez EBC) oraz obniżenia tempa wzrostu głównych gospodarek wschodzących. Trudno jest też przewidzieć konsekwencje ewentualnej eskalacji kryzysu na Ukrainie, która może prowadzić do ograniczenia wymiany handlowej, jak też wpływać negatywnie na nastroje inwestorów, przedsiębiorstw i gospodarstw domowych, a w konsekwencji ograniczać ich skłonność do inwestowania i konsumpcji. W kontekście ryzyka, należy mieć też na uwadze pozwy składane przez część kredytobiorców mających kredyty mieszkaniowe wyrażone we franku szwajcarskim, i banki powinny uwzględniać to ryzyko w swojej działalności.

W związku z tym należy uznać, że pomimo obniżenia, ryzyko działalności banków nadal utrzymuje się na podwyższonym poziomie.

UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE²

Silne osłabienie tempa wzrostu gospodarczego, ale poprawa z kwartału na kwartał

Po silnym wyhamowaniu tempa wzrostu polskiej gospodarki w pierwszej połowie 2013 r., w drugiej doszło do jego wyraźnego ożywienia. W rezultacie w całym 2013 r. wzrost PKB wyniósł 1,6% (w poszczególnych kwartałach odpowiednio: 0,5%, 0,8%, 1,9% i 2,7%). Niskie tempo wzrostu wynikało ze stagnacji popytu krajowego (0,0%) na skutek obniżenia poziomu inwestycji (nakłady brutto na środki trwałe zmniejszyły się o 0,2%), a zarazem niskiej dynamiki wzrostu spożycia (spożycie ogółem zwiększyło się o 1,2%, w tym indywidualne o 0,8% a publiczne o 2,8%), przy czym w drugiej połowie roku obserwowano ożywienie konsumpcji, jak też słaby wzrost inwestycji. W konsekwencji główną kategorią wspierającą wzrost gospodarki był eksport netto.

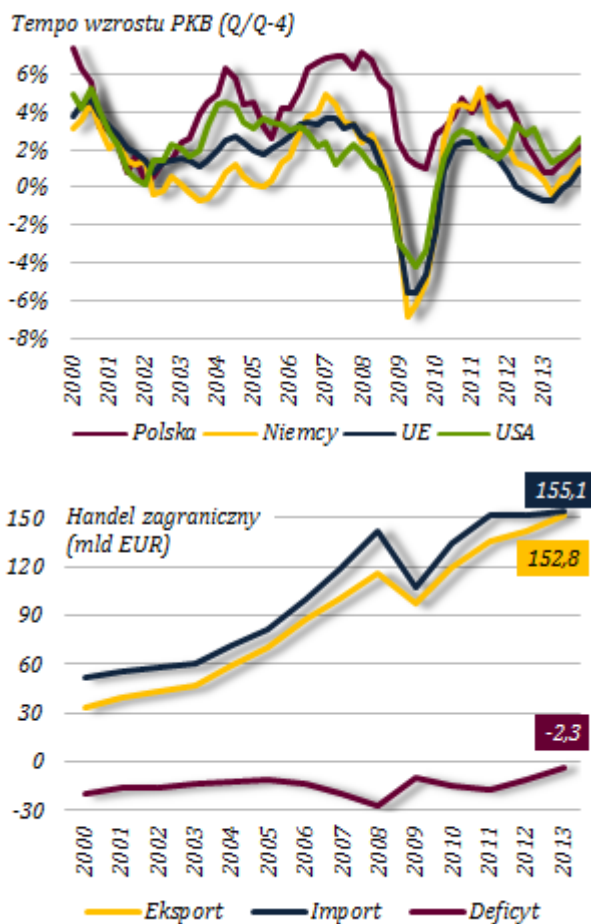
Głównymi przyczynami spowolnienia do jakiego doszło w drugiej połowie 2012 r. oraz pierwszej połowie 2013 r., było zakończenie realizacji części dużych inwestycji infrastrukturalnych, konieczność ograniczenia deficytu sektora finansów publicznych oraz słaba koniunktura w otoczeniu polskiej gospodarki. Wpływało to negatywnie na działalność części przedsiębiorstw oraz ich skłonność do inwestycji, jak też na konsumpcję oraz skłonność do realizacji większych wydatków po stronie części gospodarstw domowych.

Poprawa perspektyw wzrostu, ale znaczna niepewność

Zarysowująca się poprawa koniunktury, połączona z poprawą sytuacji w strefie euro (w IV kwartale ub.r. w strefie euro odnotowano pierwszy od 2011 r. wzrost PKB w ujęciu r/r) i USA, przełożyły się na podniesienie prognoz wzrostu polskiej gospodarki (według projekcji NBP z marca 2014 r. tempo wzrostu PKB w latach 2014-2016 wyniesie odpowiednio: 3,6%, 3,7% i 3,5%).

Należy jednak mieć na uwadze, że nawet realizacja tych prognoz oznacza słabsze tempo wzrostu niż w latach boomu minionej dekady. Ponadto prognozy obarczone są znaczną niepewnością, wynikającą z trudności

Wykres 1.
PKB, handel zagraniczny

Źródło: OECD, GUS

² Szerzej zob. „Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju”, GUS; „Raport o inflacji”, NBP; „Program konwergencji”, MF; „Raport o stabilności systemu finansowego”, NBP; „Produkt krajowy brutto. Szacunek wstępny”, GUS; „Obroty handlu zagranicznego ogółem i według krajów”, GUS; „Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych”, GUS; „Komunikat z posiedzenia Rady Polityki Pieniężnej”, NBP; „Budownictwo mieszkaniowe”, GUS; „Informacja o cenach mieszkań i sytuacji na rynku nieruchomości mieszkaniowych w Polsce”, NBP; „Monthly Bulletin”, ECB.

przewidzenia rozwoju sytuacji w strefie euro i USA, obniżenia tempa wzrostu głównych gospodarek wschodzących, jak też trudnych do określenia konsekwencji ewentualnej eskalacji kryzysu na Ukrainie.

Stabilna sytuacja sektora przedsiębiorstw

Według wstępnych szacunków GUS produkcja przemysłowa zwiększyła się o 2,1%, produkcja budowlano-montażowa obniżyła się o 11,0%, a sprzedaż detaliczna wzrosła o 1,6%.

Pomimo osłabienia wzrostu gospodarki, wyniki finansowe sektora przedsiębiorstw uległy poprawie (zysk netto sektora przedsiębiorstw wzrósł o 12,2% do 92,1 mld zł; zysk netto wykazało 79,6% ogółu przedsiębiorstw; wskaźnik płynności I stopnia uległ poprawie, a II stopnia nieznacznie się obniżył).

Trudna sytuacja na rynku pracy, ale oznaki poprawy

Sytuacja na rynku pracy pozostawała trudna, choć w IV kwartale uległa pewnej poprawie.

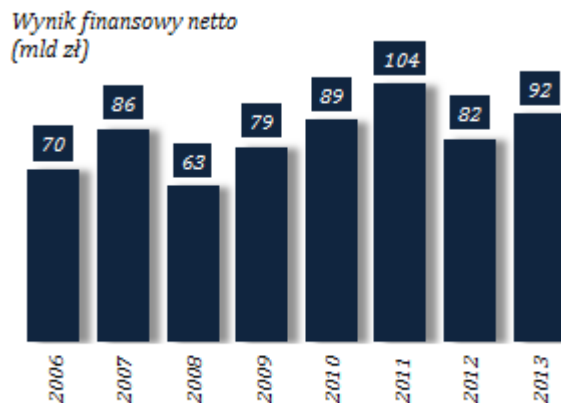
Według wstępnych szacunków liczba pracujących w gospodarce narodowej w 2013 r. zwiększyła się (o 0,6%), ale przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw uległo zmniejszeniu (o 1,0%), przy czym w końcu roku odnotowano jego nieznaczny wzrost.

Przez większość 2013 r. stopa bezrobocia kształtowała się na poziomie wyższym niż w poprzedzającym roku, ale w końcu roku powróciła do stanu z końca 2012 r. (stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła 13,4%, a wg BAEL 9,9% co było poziomem niższym niż w końcu 2012 r.).

Ograniczony popyt na pracę skutkowało obniżeniem dynamiki wynagrodzeń (przeciętne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2013 r. było o 2,9% wyższe niż w 2012 r.), ale ze względu na silne obniżenie inflacji tempo wzrostu realnych wynagrodzeń było relatywnie wysokie (2,0% wobec spadku w 2012 r. o 0,2%).

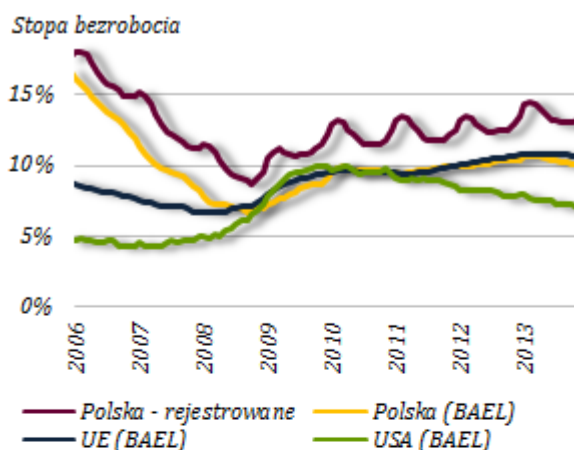
Tempo wzrostu przeciętnych rent i emerytur było wyższe niż wynagrodzeń (w pozarolniczym systemie ubezpieczeń społecznych ich realny wzrost wyniósł 4,4%, a rolników indywidualnych 5,1%).

Wykres 2.
Wyniki finansowe sektora przedsiębiorstw

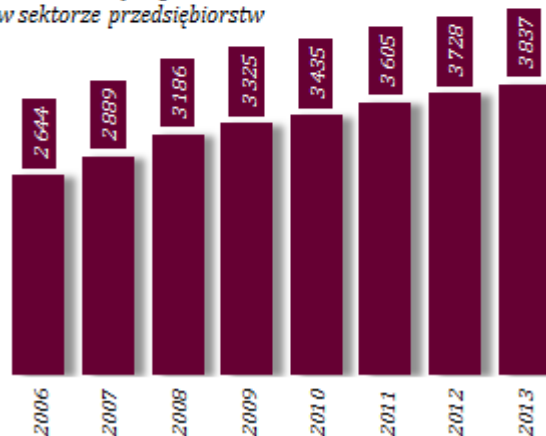

Źródło: GUS

Wykres 3.
Sytuacja na rynku pracy

Przeciętne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw

Źródło: Eurostat, GUS

Silne złagodzenie polityki pieniężnej

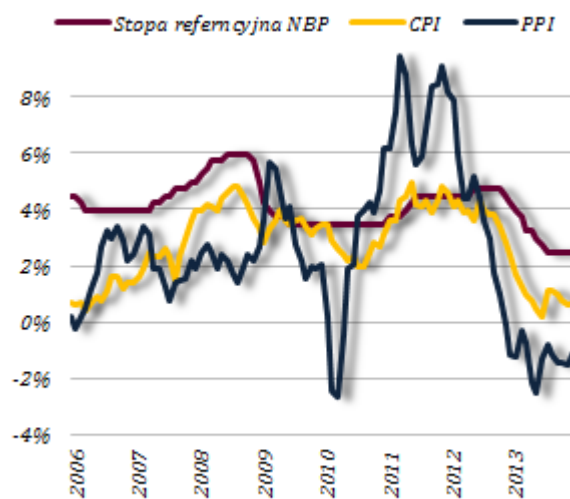
Silne osłabienie wzrostu gospodarki, w połączeniu z niską inflacją, kształtującą się znacznie poniżej dolnego pasma dopuszczalnych odchyleń od celu inflacyjnego (w grudniu 2013 r. CPI wynosiło 0,7%, a PPI -1,0%), skłoniło RPP do kontynuacji cyklu łagodzenia polityki pieniężnej, który zakończył się w lipcu ub.r. W rezultacie stopa referencyjna NBP uległa silnej redukcji (z 4,25% w grudniu 2012 r. do 2,50% w lipcu 2013 r. – w całym cyklu została obniżona o 225 p.b.). Jednocześnie RPP postanowiła utrzymać stopy na niezmiennym poziomie co najmniej do końca pierwszej połowy 2014 r. (w marcu 2014 r. okres ten wydłużono do końca III kwartału 2014 r.)

Sytuacja finansów publicznych pozostaje relatywnie stabilna

Pomimo osłabienia gospodarki, sytuacja finansów publicznych była względnie stabilna. Jednak spadek aktywności gospodarczej połączony z silnym obniżeniem inflacji, przełożył się na spadek dochodów podatkowych i szybką realizację deficytu budżetowego zaplanowanego na cały rok. W konsekwencji dokonano nowelizacji ustawy budżetowej i zwiększenia deficytu. Ostateczna realizacja budżetu była korzystniejsza od tej, jaki założono w nowelizacji (dochody wyniosły 279,2 mld zł i były o 2,9% niższe niż w 2012 r., wydatki wyniosły 321,3 mld zł i były o 1,1% wyższe niż w 2012 r., a deficyt wyniósł 42,2 mld zł wobec 30,4 mld zł w 2012 r.).

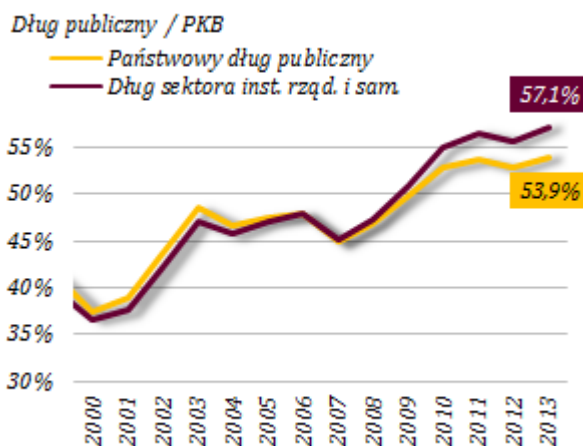
Odnotowano dalszy wzrost państwowego długu publicznego (o 4,7% do 880,2 mld zł) oraz długu sektora instytucji rządowych i samorządowych (o 5,1% do 932,5 mld zł), jak też ich udziału w PKB. Jednocześnie w ramach działań zmierzających do ograniczenia deficytu sektora finansów publicznych dokonano m.in. zmian w systemie emerytalnym, co spowoduje zmniejszenie relacji państwowego długu publicznego, jak też długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB (o około 7-8%) oraz przyczyni się do zmniejszenia kosztów obsługi zadłużenia.

Wykres 4.
Inflacja, stopa referencyjna NBP

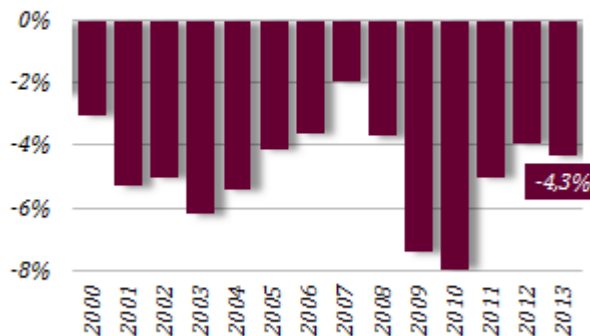

Źródło: NBP, GUS

Wykres 5.
Sytuacja finansów publicznych

Relacja deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB

Źródło: MF, GUS

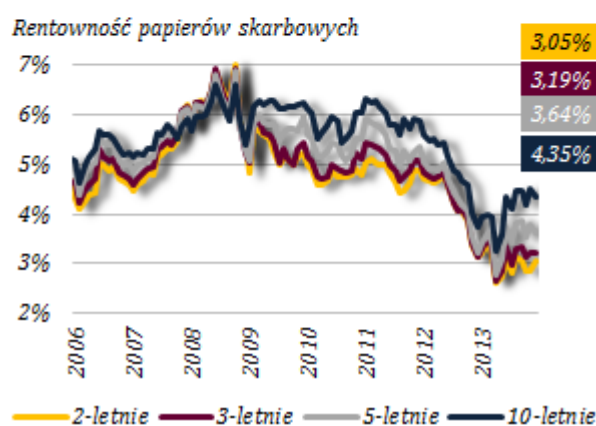
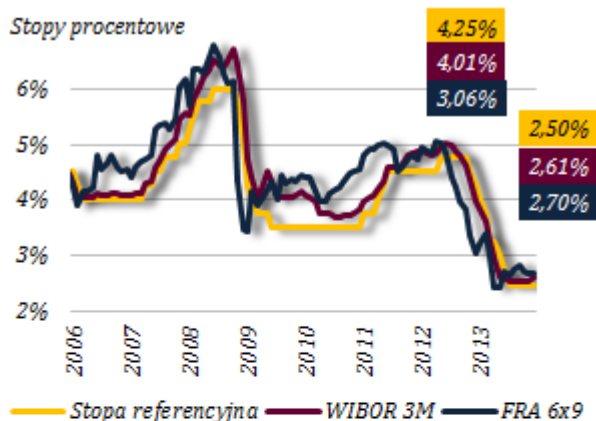
Sytuacja na rynkach finansowych względnie stabilna

Sytuacja na globalnych rynkach finansowych była względnie stabilna. Głównymi czynnikami, które ją kształtowały były dane napływające z głównych gospodarek (USA, strefa euro, Chiny, Japonia) oraz działania głównych banków centralnych. Kluczowe znaczenie miały decyzje FED i związane z nimi oczekiwania inwestorów odnośnie skali i sposobu ograniczenia programu zasilania płynnościowego (QE3), co prowadziło do wzrostu rentowności papierów skarbowych, a zarazem wywoływało okresowe spadki na rynkach akcji oraz odpływ kapitału z rynków wschodzących. Dodatkowym czynnikiem ryzyka było osłabienie tempa wzrostu gospodarki chińskiej oraz kwestie związane z decyzjami politycznymi w głównych gospodarkach (m.in. kwestia podniesienia limitów zadłużenia w USA, wyborów w Niemczech), jak też regionalne konflikty.

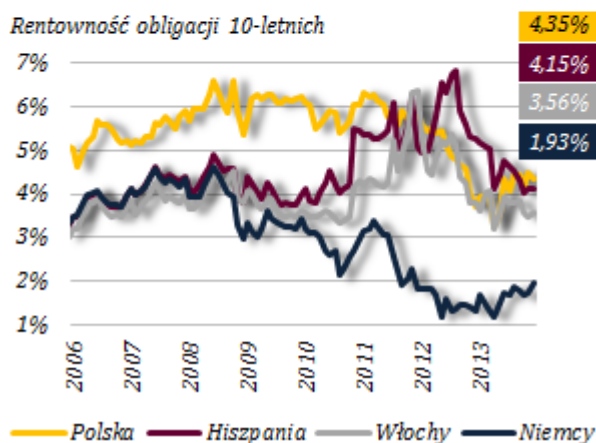
Sytuację na krajowym rynku można uznać za względnie stabilną, przy czym znajdowała się ona pod silnym wpływem decyzji RPP, planów zmian w zakresie w systemie emerytalnym oraz nastrojów panujących na rynkach globalnych. Należy przy tym odnotować:

- silny spadek stóp procentowych na rynku międzybankowym (średnia stawka WIBOR 3M obniżyła się z 4,2% w grudniu 2012 r. do 2,6% w grudniu 2013 r.) oraz spadek, a następnie stabilizację oczekiwań uczestników rynku co do poziomu przyszłych stóp procentowych (w grudniu 2013 r. przeciętne kwotowania FRA 6x9 kształtowały się na poziomie 2,7% i były zbliżone do bieżącej stawki WIBOR 3M);
- spadek rentowności papierów skarbowych w okresie od marca do pierwszej dekady maja, w której osiągnęły one historycznie niskie poziomy (w kulminacyjnym momencie rentowność 10-letnich obligacji skarbowych obniżyła się do 3,1% a obligacji 2-; 3- i 5 letnich do 2,5-2,6%). W kolejnych tygodniach doszło do wzrostu rentowności, a następnie ich ustabilizowania, w rezultacie czego średnia rentowność papierów skarbowych w krótszym końcu krzywej była zbliżona do tej jaką notowano w grudniu 2013 r., a w długim wyższa (średnia rentowność 2-; 3-; 5- i 10

Wykres 6.
Sytuacja na rynkach finansowych

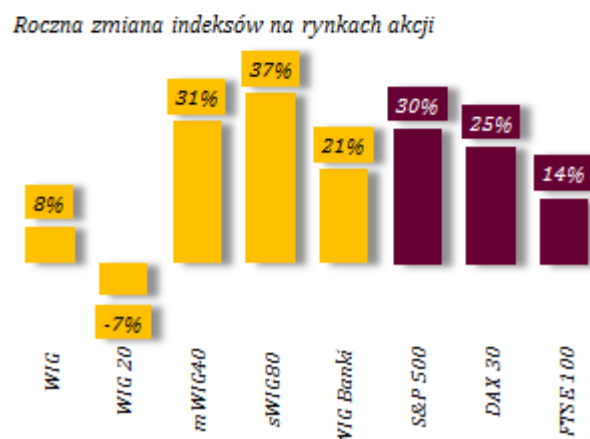
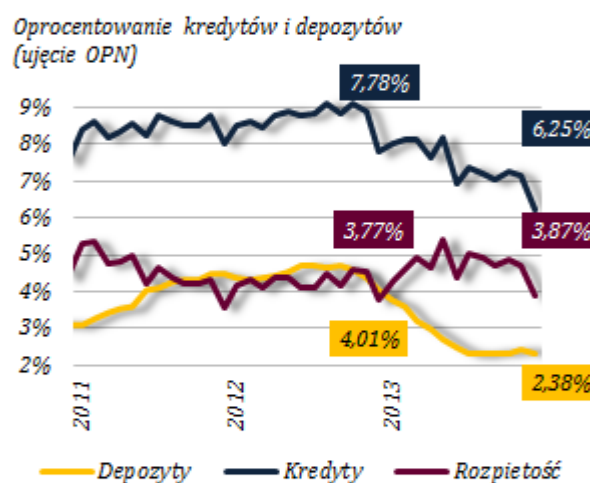
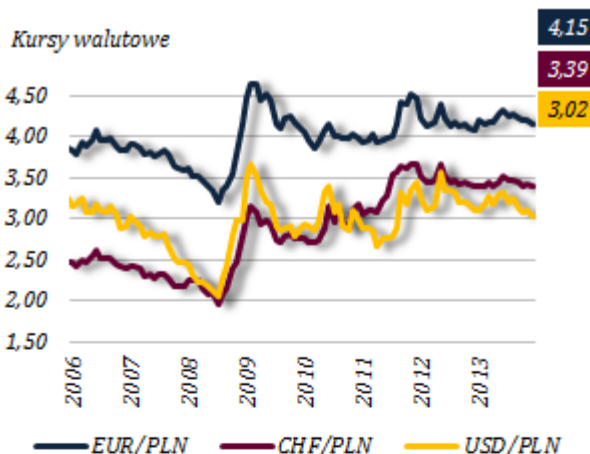
Struktura inwestorów na rynku obligacji skarbowych wyemitowanych na rynku krajowym - stan na koniec 2013 (mld zł)

letnich obligacji skarbowych na rynku wtórnym w grudniu 2013 r. wynosiła 3,0%; 3,2%; 3,7%; 4,4% wobec 3,2%; 3,3%; 3,3%; 3,9% w grudniu 2012 r.).

W pierwszej fazie roku, na rynku papierów skarbowych emitowanych na rynku krajowym obserwowano zwiększenie zaangażowania inwestorów zagranicznych, które w kwietniu i maju osiągnęło rekordowy poziom (ponad 207 mld zł). W kolejnych miesiącach, portfel obligacji w posiadaniu tej grupy inwestorów uległ redukcji (na koniec 2013 r. wynosił 193,2 mld zł). W kontekście wysokiego udziału inwestorów zagranicznych w krajowym rynku długu trzeba stwierdzić, że sprzyja to rozwojowi polskiej gospodarki, ale z drugiej strony wiąże się z nim wzrost ryzyka związanego z możliwością szybkiego wycofania części kapitału, co może mieć niekorzystny wpływ na rentowność papierów skarbowych, jak i kurs złotego;

- pomimo okresowych wahań, kurs złotego względem walut głównych pozostał względnie stabilny (na koniec 2013 r. średni kurs w NBP 1 EUR, 1 CHF i 1 USD wynosił odpowiednio 4,1472; 3,3816; 3,0120 wobec 4,0882; 3,3868; 3,0996 na koniec 2012 r.);
- silne obniżenie oprocentowania depozytów i kredytów. W ujęciu OPN oprocentowanie depozytów ogółem zmniejszyło się z 4,0% w grudniu 2012 r. do 2,4% w grudniu 2013 r. (depozytów gospodarstw domowych z 4,2% do 2,6%, a przedsiębiorstw z 4,0% do 2,3%). Oprocentowanie kredytów ogółem zmniejszyło się z 7,8% do 6,3% (kredytów konsumpcyjnych z 16,0% do 13,1% - rzeczywista stopa z 22,2% do 19,9%, mieszkaniowych z 6,6% do 5,2% - rzeczywista stopa z 7,1% do 5,6%, a kredytów dla przedsiębiorstw z 6,2% do 4,4%).
- sytuacja na warszawskiej giełdzie kształtowała się pod wpływem rekordowo niskich stóp procentowych i związanego z tym znacznego napływu nowych środków do funduszy inwestycyjnych, zmian w OFE, jak też sytuacji na globalnych rynkach (charakteryzowała się ona silnymi wzrostami głównych indeksów na rynkach dojrzałych przy słabym zachowaniu głównych indeksów na większości rynków wschodzących). W skali całego roku, odnotowano wzrost WIG, mWIG40 oraz sWIG80, jak też WIG Banki, a z drugiej strony spadek WIG 20. Uwagę zwraca dalsza marginalizacja udziału inwestorów indywidualnych w obrotach na rynku (w 2013 r. ich udział w obrotach akcjami na rynku głównym spadł do 15%, a wartość zrealizowanych przez nich obrotów wyniosła 66 mld zł – dla porównania w 2007 r. ich udział wynosił 30%, a wartość zrealizowanych przez nich obrotów 135 mld zł).

Źródło: Bloomberg, MF, NBP

Ożywienie na rynku mieszkaniowym, ale niski poziom rozpoczętych budów

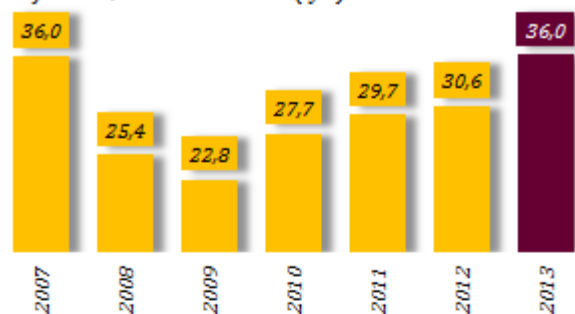
Wbrew wcześniejszym obawom, sytuacja na rynku mieszkaniowym w 2013 r. okazała się relatywnie korzystna. Pomimo silnego spowolnienia wzrostu gospodarki, trudnej sytuacji na rynku pracy, ograniczonego przyrostu kredytów oraz braku rządowego programu wsparcia w nabyciu pierwszego mieszkania, na rynku pierwotnym doszło do wyraźnego ożywienia popytu skutkującego silnym wzrostem sprzedaży oraz zmniejszeniem nadwyżki podaży nad popytem. Według danych REAS³ poziom sprzedaży zrealizowanej w 2013 r. na rynku pierwotnym na głównych rynkach był wyższy niż w 2012 r. (o 17,5%) i ukształtował się na poziomie osiągniętym w rekordowym 2007 r. (bardzo dobrą sprzedaż potwierdza ponad 40% wzrost liczby sprzedanych mieszkań zrealizowany przez spółki deweloperskie notowane na GPW).

Tak dobre wyniki sprzedaży zostały spowodowane uaktywnieniem się „odłożonego w czasie” popytu (czekającego na najlepszy moment zakupu), spadkiem stóp procentowych do rekordowo niskich poziomów, co doprowadziło do silnego wzrostu zdolności kredytowej (znacznie wyższego niż wzrost wynagrodzeń) oraz do poszukiwania alternatywnych form inwestycji wobec niskooprocentowanych lokat bankowych. Czynnikiem pobudzającym była też nowelizacja Rekomendacji S, która uaktywniła klientów chcących zaciągnąć kredyt o jak najwyższych wartościach LTV i jak najdłuższych okresach kredytowania.

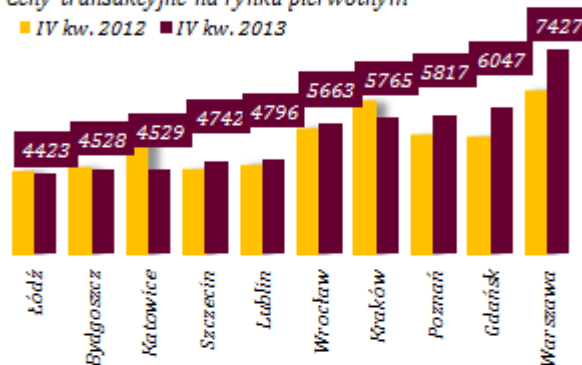
Ceny mieszkań znajdowały się w fazie stabilizacji lub wzrostów. Według danych NBP w IV kwartale 2013 r. średnie ceny transakcyjne na rynku pierwotnym na siedmiu głównych rynkach były o 6,9% wyższe niż w IV kwartale 2012 r. (po części wynikało to z efektu obniżonej bazy statystycznej, na skutek zakończenia Programu „Rodzina na swoim”, który był jedną z przyczyn spadku cen w IV kwartale 2012 r.), a na rynku wtórnym były niższe o 3,1%.

Wykres 7.
Sytuacja na rynku mieszkaniowym

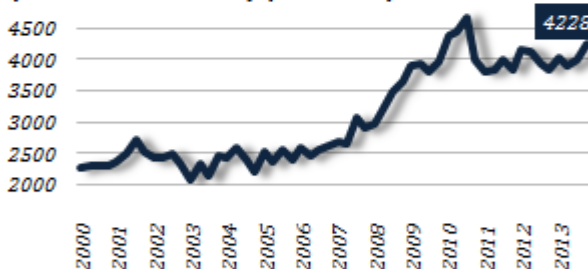
Sprzedaż mieszkań na rynku pierwotnym w Warszawie, Krakowie, Wrocławiu, Trójmieście, Poznaniu i Łodzi (tys.)

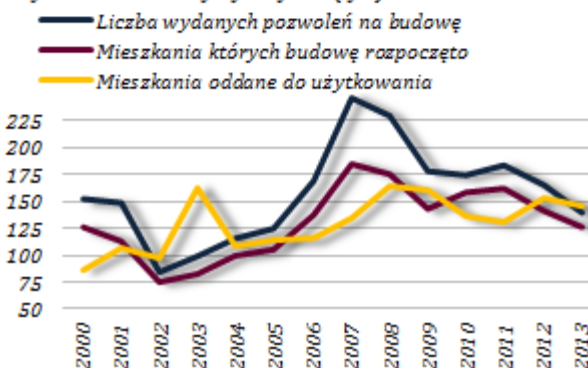
Ceny transakcyjne na rynku pierwotnym

Przeciętne koszty budowy 1 m kw powierzchni mieszkalnej (cała Polska)

Wybrane charakterystyki rynku (tys.)

Źródło: REAS, NBP, GUS

³ Szerzej zob. „Rynek mieszkaniowy w Polsce”, REAS. Należy mieć na uwadze, że dane REAS uwzględniają w sprzedaży płatne rezerwacje, w wyniku których mieszkania nie są dostępne dla innych nabywców, co zniekształca faktyczny stan sprzedaży, choć wydaje się że nie zmienia to w zasadniczy sposób obrazu rynku.

Według danych GUS liczba mieszkań oddanych do użytkowania w 2013 r. wyniosła 146,1 tys. (81,1 tys. budownictwo indywidualne, 3,5 tys. spółdzielcze, 57,5 tys. na sprzedaż lub wynajem) i była o 4,4% niższa niż w 2012 r. Ponadto, w końcu 2013 r. w budowie znajdowało się około 694,0 tys. mieszkań, tj. o 2,6% mniej niż w końcu 2012 r. Jednocześnie, odnotowano spadek liczby mieszkań których budowę rozpoczęto (o 10,2% do 127,4 tys.) oraz liczby pozwoleń wydanych na budowę (o 16,0% do 138,7 tys.).

Dwa ostatnie zjawiska należy uznać za niekorzystne (po części wynikają z wejścia w życie w 2012 r. ustawy „deweloperskiej”). W szczególności niska liczba rozpoczynanych budów (najniższa od 2005 r.) w połączeniu z rekordowo wysoką sprzedażą na rynku pierwotnym może prowadzić do przejścia rynku z fazy nadwyżki podaży do nadwyżki popytu (według danych REAS w końcu 2013 r. na głównych rynkach, w ofercie sprzedaży deweloperów znajdowało się około 41 tys. mieszkań). Z drugiej strony, należy mieć na uwadze, że wyraźne ożywienie popytu oraz zadowalająca/wysoka zyskowność, może skłonić deweloperów do uruchomienia wcześniej wstrzymanych projektów, jak też rozpoczynania nowych inwestycji.

W tym kontekście kolejny raz można wskazać na celowość korekt w polityce mieszkaniowej, które powinny prowadzić do zwiększeniu podaży i konkurencji na rynku (m.in. kwestia planów zagospodarowania przestrzennego i dostępności gruntów pod budownictwo mieszkaniowe, skrócenia i ułatwienia procesu inwestycyjnego przy zachowaniu odpowiednich standardów budowlanych, wsparcia - przy spełnieniu odpowiednich warunków - działalności deweloperów i spółdzielni w budowie infrastruktury oraz dostępie do finansowania), budowania skłonności do długoterminowego oszczędzania na cele mieszkaniowe oraz rozwoju rynku wynajmu mieszkań.

Ryzyko działalności banków uległo pewnemu obniżeniu, ale pozostaje na podwyższonym poziomie

Obserwowane w drugiej połowie 2013 r. ożywienie polskiej gospodarki wraz z poprawą sytuacji w krajach strefy euro i USA spowodowało znacząca poprawę perspektyw wzrostu polskiej gospodarki w najbliższych okresach. W połączeniu z dobrą sytuacją finansową sektora bankowego oraz wzrostem zdolności banków do absorbowania strat (dzięki dokonanemu w ostatnich latach wzmocnieniu bazy kapitałowej), powoduje to ograniczenie ryzyka działalności banków.

Z drugiej strony, jak już wcześniej wskazano, należy mieć na uwadze, że nawet realizacja podwyższonych prognoz oznacza słabsze tempo wzrostu niż w latach boomu minionej dekady. Jednocześnie prognozy te są obciążone niepewnością, wynikającą m.in. z trudności przewidzenia trwałości ożywienia w strefie euro, skutków ograniczania przez FED silnie ekspansywnej polityki pieniężnej lub też skutków ewentualnego zwiększenia stopnia ekspansywności polityki prowadzonej przez EBC, jak też obniżenia tempa wzrostu głównych gospodarek wschodzących.

Trudno jest też przewidzieć konsekwencje ewentualnej eskalacji kryzysu na Ukrainie, która może prowadzić do ograniczenia wymiany handlowej (byłoby to niewątpliwie odczuwalne przez część przedsiębiorstw oraz część gospodarstw domowych), jak też wpływać negatywnie na nastroje inwestorów, przedsiębiorstw i gospodarstw domowych, a w konsekwencji ograniczać ich skłonność do inwestowania i konsumpcji.

W kontekście ryzyka, należy mieć też na uwadze, pozwy składane przez część kredytobiorców mających kredyty mieszkaniowe wyrażone we franku szwajcarskim, i banki powinny uwzględniać to ryzyko w swojej działalności.

W związku z tym należy uznać, że pomimo pewnego obniżenia, ryzyko działalności sektora bankowego nadal utrzymuje się na podwyższonym poziomie.

1. STRUKTURA SEKTORA BANKOWEGO, ROLA BANKÓW W GOSPODARCE

Długookresowa stabilność struktury sektora bankowego

Pomimo zachodzących zmian, większość głównych charakterystyk określających strukturę sektora bankowego wykazuje długookresową stabilność.

Tabela 1. Wybrane wskaźniki struktury sektora

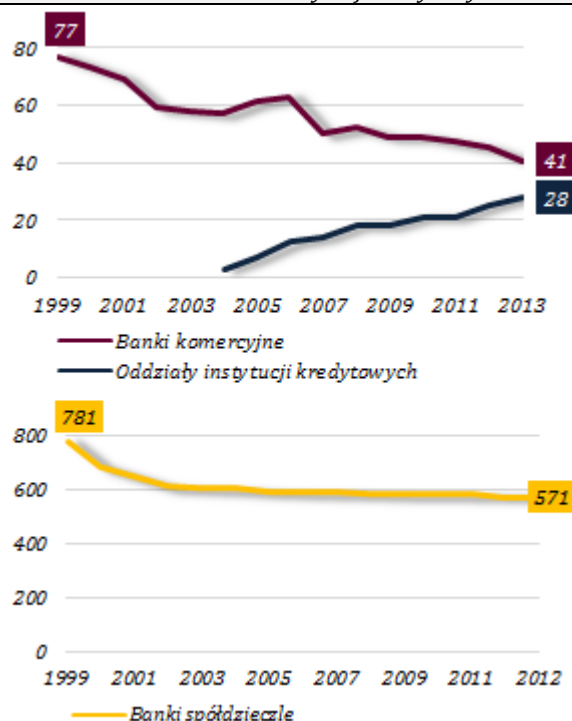
	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba podmiotów prowadzących działalność bankową	643	646	642	642	640
- banki komercyjne	49	49	47	45	41
- oddziały instytucji kredytowych	18	21	21	25	28
- banki spółdzielcze	576	576	574	572	571
Zatrudnienie	175 249	176 916	176 658	175 094	174 331
Liczba placówek⁴	13 910	14 207	13 921	15 412	15 297
Udział w aktywach sektora					
- banki kontrolowane przez inwestorów krajowych	31,9%	33,8%	35,0%	36,4%	36,8%
- banki kontrolowane przez inwestorów zagranicznych	68,1%	66,2%	65,0%	63,6%	63,2%
Udział w aktywach sektora					
- 5-ciu największych banków	44,2%	43,9%	44,3%	45,0%	46,1%
- 10-ciu największych banków	63,5%	63,0%	63,4%	64,6%	67,3%

Liczba podmiotów prowadzących działalność bankową pozostaje stabilna

W 2013 r. doszło do połączenia czterech banków komercyjnych oraz dwóch banków spółdzielczych, zmiany formy prawnej działania dwóch banków komercyjnych polegającej na przekształceniu ich w oddziały instytucji kredytowych, zaniechania działalności przez jeden z oddziałów instytucji kredytowych oraz rozpoczęcia działalności przez trzy nowe oddziały instytucji kredytowych. W rezultacie liczba podmiotów prowadzących działalność bankową zmniejszyła się z 642 na koniec 2012 r. do 640 na koniec 2013 r., przy czym liczba banków komercyjnych zmniejszyła się do 41, banków spółdzielczych do 571, a liczba oddziałów instytucji kredytowych wzrosła do 28.

Warto dodać, że z wyjątkiem jednego, wszystkie banki spółdzielcze były zrzeszone w Banku Polskiej Spółdzielczości w Warszawie (365) lub SGB-Banku w Poznaniu (206).

Wykres 8. Liczba banków i oddziałów instytucji kredytowych

⁴ Dane za lata 2012-2013 nie są w pełni porównywalne z poprzednimi okresami, gdyż obejmują również tzw. placówki partnerskie, które wcześniej nie były objęte sprawozdawczością.

Zmniejszenie zatrudnienia, i sieci sprzedaży

Wyhamowanie tempa wzrostu sektora bankowego oraz niekorzystne zjawiska zachodzące w jego otoczeniu spowodowały, że większość banków kontynuowała działania zmierzające do wzrostu efektywności polegające m.in. na optymalizacji zatrudnienia i sieci sprzedaży. Proces ten był wzmocniony przez finalizację na przełomie 2012 i 2013 r. dwóch dużych fuzji (przejęcia Polbanku EFG przez Raiffeisen Bank Polska oraz Kredyt Banku przez Bank Zachodni WBK) oraz stały rozwój bankowości elektronicznej. W rezultacie, doszło do nieznacznego zmniejszenia liczby zatrudnionych w sektorze bankowym (o 0,8 tys. osób) oraz sieci sprzedaży (o 115 placówek).

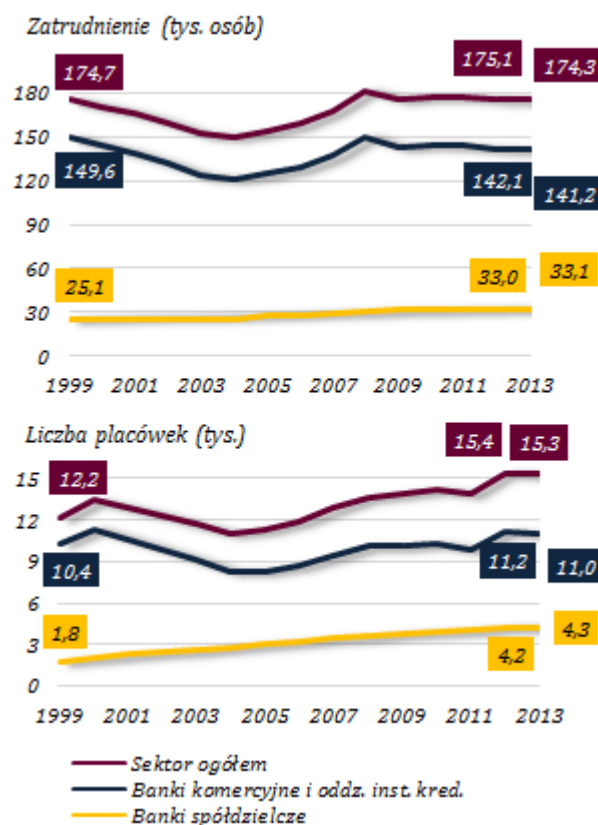
Obraz sytuacji nie był jednak jednorodny i w niektórych bankach nastąpił wzrost zatrudnienia oraz liczby placówek sprzedaży (m.in. w sektorze spółdzielczym). Warto też dodać, że redukcja placówek odbyła się głównie w drodze redukcji dużych placówek (oddziałów) przy zwiększeniu liczby mniejszych placówek.

Nieznaczny wzrost udziału banków kontrolowanych przez inwestorów krajowych

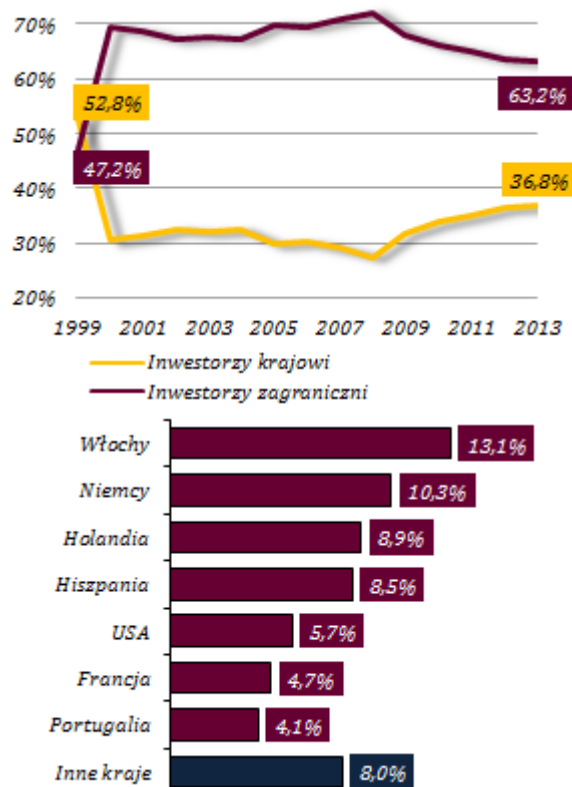
W strukturze sektora odnotowano niewielki wzrost udziału w aktywach banków kontrolowanych przez inwestorów krajowych (w trakcie roku obserwowano wyższy udział, co wynikało z dużych depozytów sektora budżetowego ulokowanych w banku państwowym).

Na koniec 2013 r. inwestorzy krajowi kontrolowali 10 banków komercyjnych oraz wszystkie banki spółdzielcze (Skarb Państwa kontrolował 4 banki komercyjne), a inwestorzy zagraniczni 31 banków komercyjnych oraz wszystkie oddziały instytucji kredytowych. Kontrolne pakiety akcji posiadali inwestorzy z 17 krajów, przy czym dominującą rolę odgrywali inwestorzy z Włoch, Niemiec, Holandii i Hiszpanii (udział tych ostatnich istotnie wzrósł na skutek finalizacji przejęcia Kredyt Banku).

Wykres 9.
Zatrudnienie i sieć sprzedaży

Wykres 10.
Struktura własnościowa (udział w aktywach sektora)

Wyraźny wzrost koncentracji

Na skutek fuzji dokonanych na przełomie 2012 i 2013 r. doszło do wzrostu koncentracji sektora bankowego, który był szczególnie wyraźny w przypadku udziału w rynku 10-ciu największych banków (udział 5-ciu największych banków w aktywach sektora wzrósł z 45,0% do 46,1%, a 10-ciu największych z 64,6% do 67,3%).

Mając na uwadze fuzje dokonane w ostatnich latach (oraz te które zostaną sfinalizowane w najbliższych okresach), jak też doświadczenia innych krajów o zbliżonej wielkości do Polski, w tym związane z kosztami przewyżniania kryzysów, wydaje się że poziom koncentracji polskiego sektora bankowego (mierzony udziałem w rynku 5-ciu i 10-ciu największych banków) zbliżony jest do optymalnego z punktu widzenia zachowania odpowiedniej konkurencji oraz długookresowej stabilności sektora bankowego i gospodarki.

Wykres 11.
Koncentracja sektora

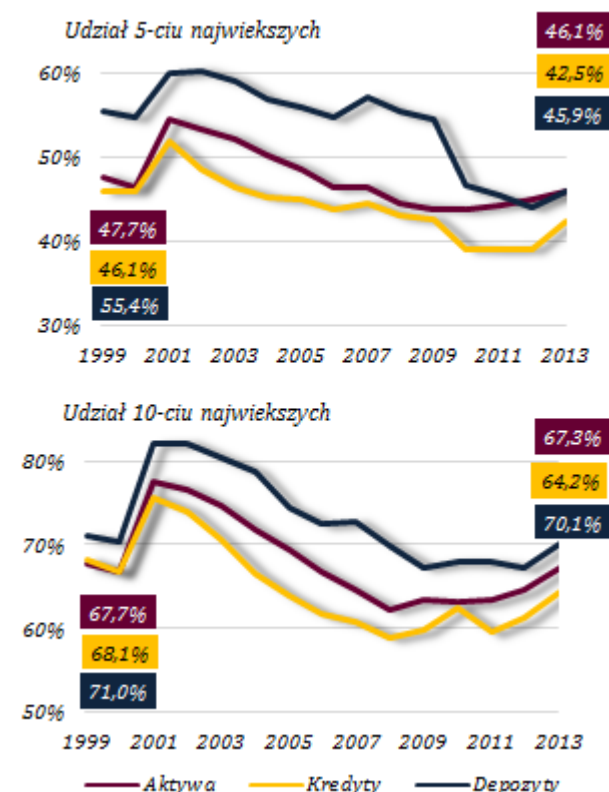

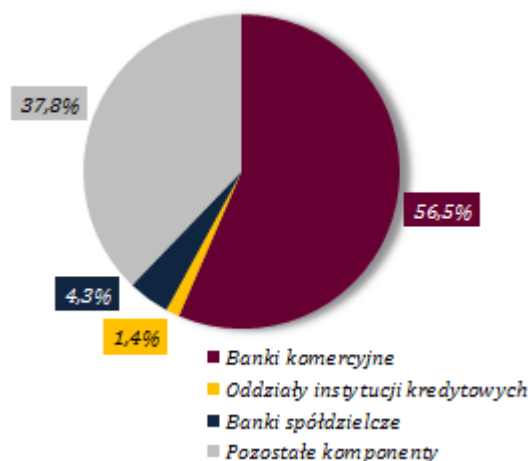
Tabela 2. Aktywa systemu finansowego w latach 2012-2013 (bez NBP)

	Wartość (mld zł)		Zmiana w 2013		Struktura	
	2012	2013	mld zł	%	2012	2013
Sektor finansowy ogółem , w tym:	2 093,5	2 261,9	168,4	8,0%	100,0%	100,0%
Banki komercyjne	1 236,2	1 278,6	42,4	3,4%	59,1%	56,5%
Oddziały instytucji kredytowych	28,1	32,0	3,9	13,8%	1,3%	1,4%
Banki spółdzielcze	85,8	96,5	10,7	12,5%	4,1%	4,3%
Razem sektor bankowy	1 350,2	1 407,2	57,0	4,2%	64,5%	62,2%
Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe	16,9	19,1	2,3	13,4%	0,8%	0,8%
Powszechne towarzystwa emerytalne (aktywa członków)	269,6	299,3	29,7	11,0%	12,9%	13,2%
Zakłady ubezpieczeń	162,7	167,6	4,9	3,0%	7,8%	7,4%
Aktywa klientów w domach maklerskich	134,4	156,5	22,1	16,5%	6,4%	6,9%
Towarzystwa funduszy inwestycyjnych	159,8	212,2	52,4	32,8%	7,6%	9,4%

Kluczowa rola banków dla stabilności systemu finansowego

Na koniec 2013 r. wartość aktywów systemu finansowego (bez NBP) wynosiła blisko 2,3 bln zł, z czego ponad 60% przypadało na sektor bankowy. Jednocześnie aktywa największych banków były porównywalne lub wyższe od aktywów niektórych innych segmentów. Trzeba mieć przy tym na uwadze, że część podmiotów z innych segmentów rynku finansowego jest kontrolowana przez banki. Oznacza to, że stabilność sektora bankowego ma kluczowe znaczenie dla stabilności całego systemu.

Wykres 12.
Struktura systemu finansowego na koniec 2013

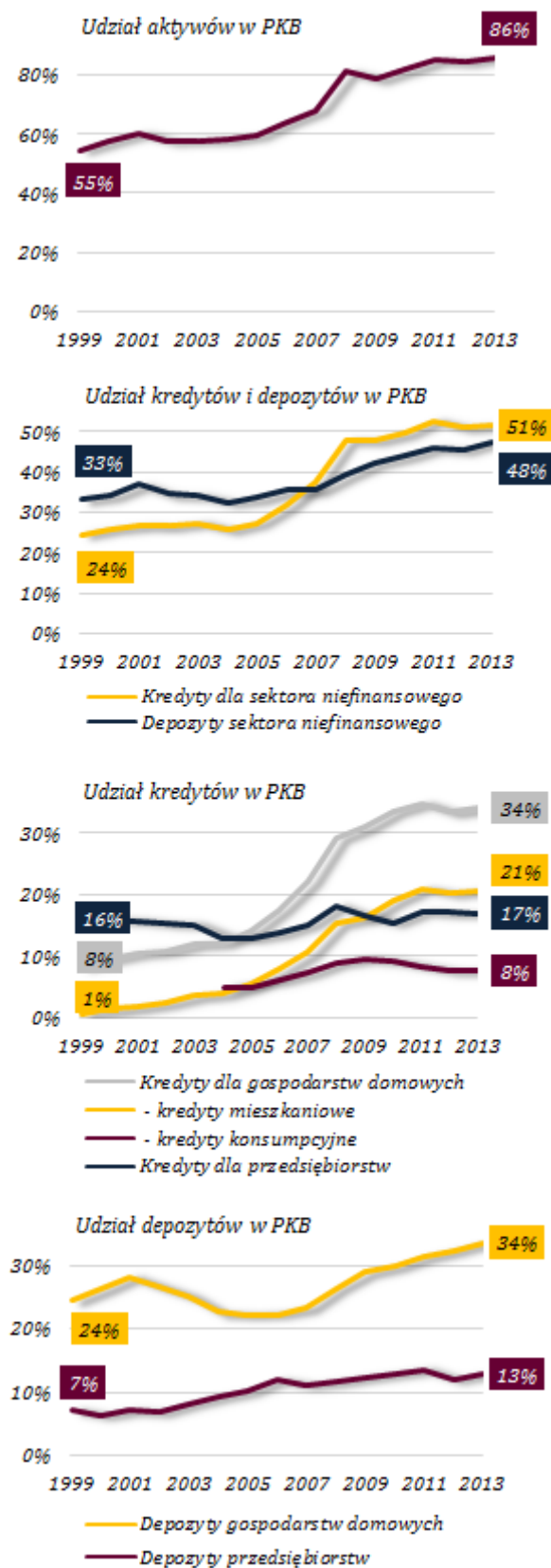

Rosnąca rola sektora bankowego w gospodarce

Rola banków w gospodarce systematycznie rośnie, o czym świadczy m.in. obserwowany w ostatnich kilkunastu latach, rosnący udział aktywów sektora w PKB (z 55% w 1999 r. do 86% w 2013 r.). W szczególności uwagę zwraca obserwowany wzrost udziału kredytów dla gospodarstw domowych (z 8% do 34%), zwłaszcza mieszkaniowych (z 1% do 21%) oraz depozytów gospodarstw domowych (z 24% do 34%) i przedsiębiorstw (z 7% do 13%). Z drugiej strony, obserwowana jest długookresowa stabilność udziału kredytów przedsiębiorstw (oscylująca wokół 15%).

W 2013 r. pomimo umiarkowanego tempa wzrostu skali działalności sektora bankowego, mierzonego przyrostem aktywów, kredytów i depozytów, było ono jednak wyższe niż tempo wzrostu nominalnej wartości PKB. W rezultacie odnotowano zwiększenie udziału sumy bilansowej oraz jej głównych elementów w PKB.

Wykres 13.
Rola sektora bankowego w gospodarce

2. POZYCJA KAPITAŁOWA

Utrzymanie mocnej pozycji kapitałowej sektora bankowego

W 2013 r. doszło do dalszego wzmocnienia bazy kapitałowej oraz poprawy głównych miar adekwatności kapitałowej, choć po części wynikało to ze zdarzeń o charakterze jednorazowym oraz zmiany metod wyznaczania wymogów, do jakiej doszło w niektórych bankach.

Tabela 3. Adekwatność kapitałowa

	Wartość (mld zł)				Zmiana w 2013	
	2011	2012	09/13	2013	mld zł	%
Fundusze własne	110,7	129,0	139,3	139,4	10,4	8,0%
Całkowity wymóg kapitałowy	67,6	70,0	71,3	70,8	0,8	1,1%
- ryzyko kredytowe	59,7	60,8	62,3	61,8	0,9	1,6%
- ryzyko operacyjne	6,4	6,5	6,8	6,7	0,2	3,1%
- pozostałe ryzyka	1,5	2,6	2,2	2,3	-0,4	-14,1%
Nadwyżka/niedobór funduszy własnych	43,1	59,0	68,1	68,6	9,6	16,3%

Wzrost funduszy własnych, ale silny wpływ zdarzenia o charakterze jednorazowym

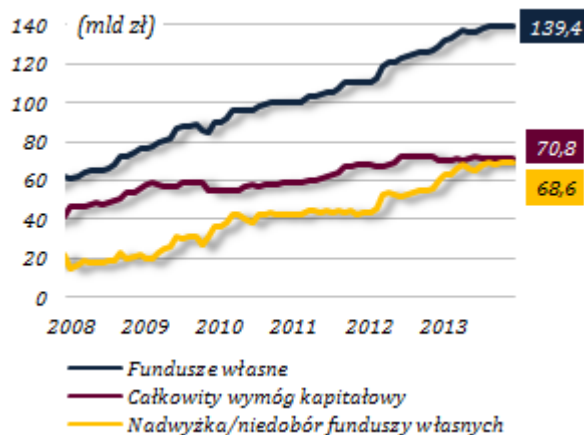
Zwiększenie funduszy własnych (o 10,4 mld zł, 8,0%) wynikało z zasilenia funduszy częścią zysków za 2012 r. (w bankach komercyjnych na zwiększenie funduszy przeznaczono blisko 50% zysków, a w bankach spółdzielczych ponad 90%) oraz zaliczenia do funduszy części zweryfikowanych przez audytorów zysków wypracowanych w trakcie ub.r. Istotny wpływ na wzrost funduszy wywarły też zdarzenia o charakterze jednorazowym, polegające na sprzedaży udziałów posiadanych w innych bankach w rezultacie czego nastąpiło zmniejszenie pozycji pomniejszających ich fundusze własne oraz otrzymanie dodatkowych środków od właściciela.

Wszystkie banki spełniały wymogi minimalnych funduszy własnych (jeden wyjątek)

Na koniec 2013 r. wszystkie banki komercyjne spełniały wymóg minimalnych funduszy własnych na poziomie 5 mln EUR. Natomiast w przypadku banków spółdzielczych, jeden bank nie spełniał wymagań minimalnych funduszy określonych w ich przypadku na poziomie 1 mln EUR, przy czym kwota niedoboru była relatywnie niska (niespełna 50 tys. EUR).

Wykres 14.

Fundusze własne i całkowity wymóg kapitałowy

Niski przyrost wymogów kapitałowych po części na skutek zmian metod ich wyliczania

Przyrost całkowitego wymogu kapitałowego był niski (o 0,8 mld zł, o 1,1%). Wynikało to z niewielkiego przyrostu wymogu z tytułu ryzyka kredytowego (o 0,9 mld zł, o 1,6%), stanowiącego główną pozycję wymogów kapitałowych, jak też nieznacznego wzrostu wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego oraz zmniejszenia wymogów z tytułu pozostałych kategorii ryzyka.

Niski przyrost wymogów był konsekwencją ograniczonego wzrostu akcji kredytowej oraz zmiany metod wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka, jakich dokonano w niektórych dużych bankach. Zmiany te polegały na zastąpieniu metod podstawowych/standardowych przez metody zaawansowane, co doprowadziło do zmniejszenia całkowitego wymogu kapitałowego w tych bankach.

Wzrost nadwyżki funduszy nad wymogiem kapitałowym

Rezultatem znacznego przyrostu funduszy a zarazem ograniczonego przyrostu wymogów kapitałowych było dalsze zwiększenie nadwyżki funduszy własnych nad całkowitym wymogiem kapitałowym (do 68,6 mld zł).

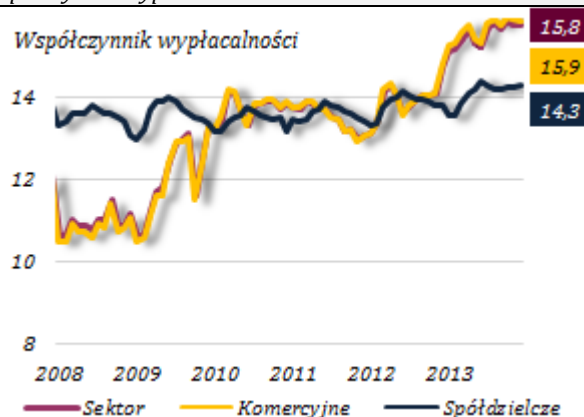
Tabela 4. Współczynnik wypłacalności i współczynnik Tier 1

	Współczynnik wypłacalności (%)				Udział w aktywach sektora (%)			
	2011	2012	09/13	2013	2011	2012	09/13	2013
Współczynnik wypłacalności (CAR)								
Sektor	13,1	14,7	15,6	15,8				
Banki komercyjne	13,1	14,8	15,8	15,9				
Banki spółdzielcze	13,4	13,8	14,2	14,3				
Rozkład banków względem CAR								
poniżej 8%	-	-	-	-	-	-	-	-
8-10%	28	16	13	11	8,5%	0,6%	0,2%	0,2%
10-12%	120	97	80	73	35,8%	7,4%	6,3%	6,8%
12% i więcej	473	504	521	528	53,5%	89,9%	91,3%	90,7%
Współczynnik Tier 1								
Sektor	11,7	13,1	14,2	14,2				
Banki komercyjne	11,6	13,1	14,2	14,3				
Banki spółdzielcze	12,6	13,0	13,3	13,4				

Wzrost współczynnika wypłacalności i Tier 1

Konsekwencją obserwowanych zmian w zakresie funduszy i wymogów kapitałowych był też znaczący wzrost współczynnika wypłacalności (do 15,8) oraz współczynnika Tier 1 (do 14,2).

Wykres 15. Współczynnik wypłacalności

**Niski udział banków
o CAR < 12% i Tier 1 < 9%**

Mocną pozycję kapitałową sektora potwierdza ograniczona liczba banków o niskim współczynniku wypłacalności lub Tier 1. Na koniec 2013 r. tylko 3 banki komercyjne oraz 81 banków spółdzielczych miało współczynnik wypłacalności niższy od 12%, ale ich łączny udział w aktywach sektora wynosił tylko 7,1%. Jednocześnie tylko 1 bank komercyjny i 15 banków spółdzielczych miało współczynnik Tier 1 niższy od 9%, ale ich udział w aktywach wynosił zaledwie 2,0%.

**Rekomendowane utrzymanie
mocnej bazy kapitałowej**

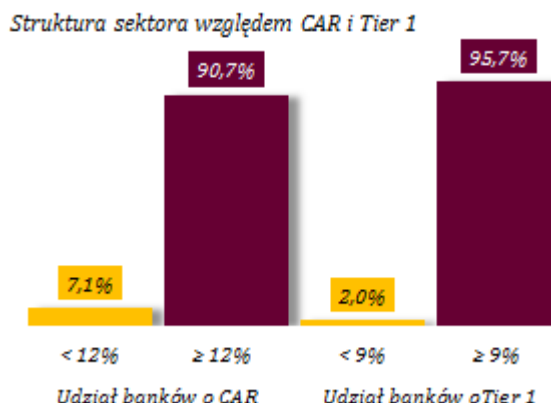
Pomimo dobrej sytuacji bieżącej rekomendowane jest utrzymanie mocnej bazy kapitałowej, a w przypadku niektórych banków jej dalsze wzmocnienie.

Wynika to z poziomu ryzyka już zakumulowanego w bilansach banków, jak też uwarunkowań zewnętrznych, które pomimo wyraźnej poprawy koniunktury nadal mogą wywoływać negatywną presję na sytuację finansową niektórych klientów. Banki muszą też się liczyć z możliwością występowania nieoczekiwanych zaburzeń w funkcjonowaniu rynków finansowych, a silna pozycja kapitałowa sprzyja nie tylko utrzymaniu stabilności i bezpieczeństwa, ale ułatwia też bankom pozyskiwanie alternatywnych źródeł finansowania działalności. W końcu banki muszą mieć na uwadze, że wysoki poziom kapitałów zwiększa możliwości ich rozwoju, a ponadto jest niezbędny w celu absorpcji negatywnych skutków wynikających z materializacji nieoczekiwanej wcześniej ryzyka.

Mając na uwadze powyższe, KNF wydała bankom (i innym nadzorowanym instytucjom) zalecenia odnośnie sposobu podziału zysków za 2013 r. - dywidendę w wysokości 100% zysków będą mogły wypłacić banki, które nie są objęte programem naprawczym oraz ich współczynnik wypłacalności przekracza 12% a Tier 1 9% (przy uwzględnieniu prognoz tych wskaźników w scenariuszu testów warunków skrajnych), a ocena ogólna BION oraz ocena w zakresie poziomu kapitału jest nie gorsza niż 2,5.

W tym kontekście warto dodać, że realizowana w ostatnich latach aktywna rola KNF w zakresie kształtowania polityki dywidendowej nadzorowanych podmiotów, przyczyniła się do istotnego wzmocnienia bazy kapitałowej całego sektora finansowego. W konsekwencji jest to ważny aspekt obniżający ryzyko systemowe, utrzymujący zaufanie do sektora finansowego, sprzyjający pozyskiwaniu przez instytucje finansowe środków z rynku po racjonalnym koszcie oraz ułatwiający im dalszy rozwój oraz sprzyjający rozwojowi całej gospodarki. Wpływa to również pozytywnie na zewnętrzne postrzeganie i oceny poszczególnych instytucji, jak też całego krajowego systemu finansowego oraz całej polskiej gospodarki.

Wykres 16.
Struktura sektora ze względu na CAR i Tier 1

W kontekście pozycji kapitałowej należy dodać, że od 1 stycznia 2014 r. obowiązują nowe zasady dotyczące adekwatności kapitałowej określone przez tzw. pakiet CRR/CRD IV⁵, przy czym rozporządzenie CRR zaczęło obowiązywać bezpośrednio we wszystkich państwach członkowskich UE, natomiast dyrektywa CRD IV wymaga transpozycji do polskiego prawa.

Według nowych przepisów banki powinny wyliczać fundusze własne i wymogi kapitałowe na nowych zasadach oraz utrzymywać współczynniki kapitałowe na odpowiednio wyznaczonych nowych poziomach. Kluczowym elementem nowych rozwiązań, jest nadanie większego znaczenia najbardziej podstawowej części kapitału, tj. wysokiej jakości funduszom podstawowym (nienaruszalnym i nieobciążonym zobowiązaniami).

Zgodnie z pakietem CRR/CRDIV współczynniki adekwatności kapitałowej mają być wyznaczane w oparciu o trzy kategorie funduszy:

- pierwsza, to kapitał podstawowy (CET1) czyli kapitał najwyższej jakości, który będzie stanowił podstawę wyznaczania współczynnika kapitału podstawowego Tier I (CET 1), którego minimalny poziom ma docelowo wynieść nie mniej niż 4,5% aktywów ważonych ryzykiem;
- drugą, jest kapitał Tier I w skład którego wchodzi kapitał podstawowy (CET1) oraz dodatkowy kapitał Tier I. Kapitał ten będzie podstawą wyliczania współczynnika kapitału Tier I, a jego docelowy wymagany poziom ma wynieść nie mniej niż 6% aktywów ważonych ryzykiem;
- trzecią, są fundusze własne, które składają się z sumy kapitału podstawowego (CET1), dodatkowego kapitału Tier I oraz kapitału Tier II. Stanowią one podstawę do wyliczenia łącznego współczynnika kapitałowego, którego docelowy poziom ma wynieść nie mniej niż 8% aktywów ważonych ryzykiem.

Dodatkowo, współczynniki kapitałowe mogą być podwyższane poprzez dodanie do nich dodatkowych buforów kapitałowych (buforu zabezpieczającego, buforu antycyklicznego, buforu dla banków systemowo ważnych oraz buforu ryzyka systemowego), które mają za zadanie uodpornić poszczególne banki jak i sektor bankowy na ewentualne szoki i sytuacje kryzysowe.

Trzeba jednak dodać, że do czasu ostatecznej transpozycji zapisów dyrektywy CRD, Przewodniczący KNF utrzymał w mocy swoją rekomendację (z końca 2011 r.), aby wszystkie banki posiadały współczynnik wypłacalności na poziomie nie niższym niż 12%, a współczynnik Tier 1 nie niższym niż 9%.

⁵ W skład pakietu CRD IV / CRR wchodzi:

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012;
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE.

3. POZYCJA PŁYNNOSCIOWA

Dobra sytuacja w zakresie bieżącej płynności banków

Sytuacja w zakresie bieżącej płynności pozostaje zadowalająca.

Tabela 5. Wybrane miary płynności

	Wartość (mld zł)				Zmiana w 2013	
	2011	2012	09/13	2013	mld zł	%
Podstawowa rezerwa płynności	294,0	301,3	338,7	310,2	8,9	3,0%
Uzupełniająca rezerwa płynności	148,5	142,5	152,0	155,2	12,7	8,9%
Środki obce niestabilne	302,3	286,9	330,0	309,4	22,6	7,9%
Luka płynności krótkoterminowej	140,3	156,9	160,7	156,0	-0,9	-0,6%
Współczynnik płynności krótkoterminowej	1,46	1,55	1,49	1,50	x	x
Środki obce stabilne	889,0	913,8	952,2	961,5	47,7	5,2%
Kredyty dla sektora niefinansowego	764,3	771,3	801,0	799,5	28,2	3,7%
Depozyty sektora niefinansowego	698,6	724,0	747,5	775,4	51,4	7,1%
Nadwyżka/niedobór depozytów	65,7	47,3	53,5	24,1	-23,2	-49,0%
Relacja kredyty/depozyty	109,4%	106,5%	107,2%	103,1%	x	x

Podstawowe miary płynności są zadowalające i stabilne

W 2013 r. odnotowano wzrost podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności, któremu towarzyszył zbliżony przyrost środków obcych niestabilnych. W konsekwencji luka płynności krótkoterminowej praktycznie nie uległa zmianie, a współczynnik płynności krótkoterminowej pozostawał względnie stabilny i kształtował się znacznie powyżej wymaganej wartości minimalnej.

Wykres 17.

Wybrane miary płynności

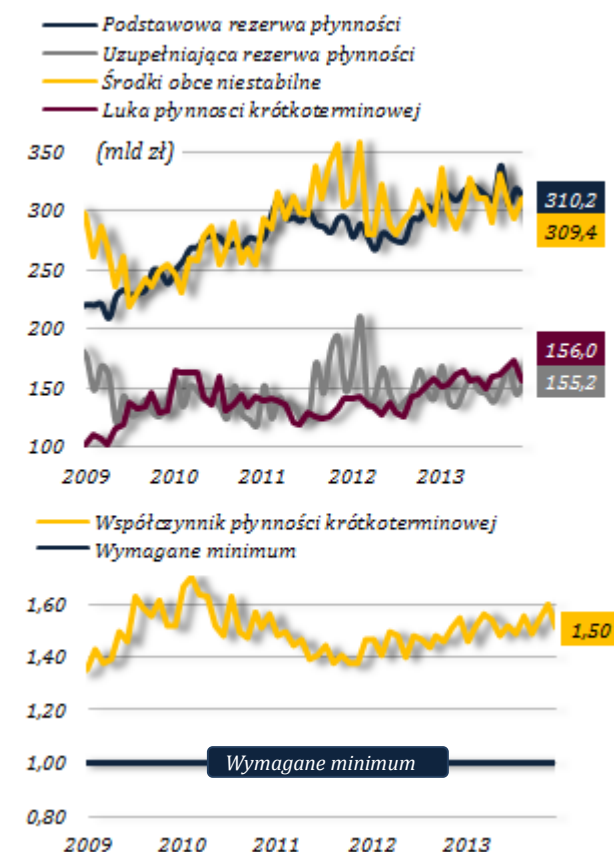

Tabela 6. Liczba podmiotów nie spełniających Uchwały KNF 386/2008 na koniec okresu

	Liczba podmiotów niespełniających Uchwały KNF 386/2008					Udział w aktywach sektora				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
styczeń	11	5	3	2	1	2,7%	0,2%	0,0%	0,1%	0,0%
luty	8	7	1	6	2	0,4%	0,7%	0,0%	0,3%	0,0%
marzec	10	7	1	1	1	4,7%	0,2%	0,0%	0,1%	0,0%
kwiecień	15	8	3	2	1	0,3%	0,7%	2,1%	0,2%	0,0%
maj	12	5	1	4	2	0,7%	0,1%	2,1%	0,2%	0,0%
czerwiec	13	10	4	1	1	0,3%	0,2%	2,1%	0,0%	0,0%
lipiec	8	6	3	2	1	0,2%	0,1%	2,1%	0,0%	0,0%
sierpień	13	7	-	1	1	0,3%	0,2%	-	0,0%	0,0%
wrzesień	14	6	5	3	4	0,4%	0,2%	0,1%	0,0%	0,1%
październik	15	4	5	2	1	0,4%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
listopad	9	5	2	1	3	0,3%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
grudzień	11	4	2	5	2	0,3%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%

Zadowolające przestrzeganie Uchwały KNF 386/2008

Przestrzeganie postanowień uchwały KNF nr 386/2008 pozostaje zadowolające. Liczba naruszeń uchwały pozostaje niewielka i dotyczy podmiotów mających marginalne znaczenie w skali systemu.

Znacząca poprawa relacji kredytów do depozytów

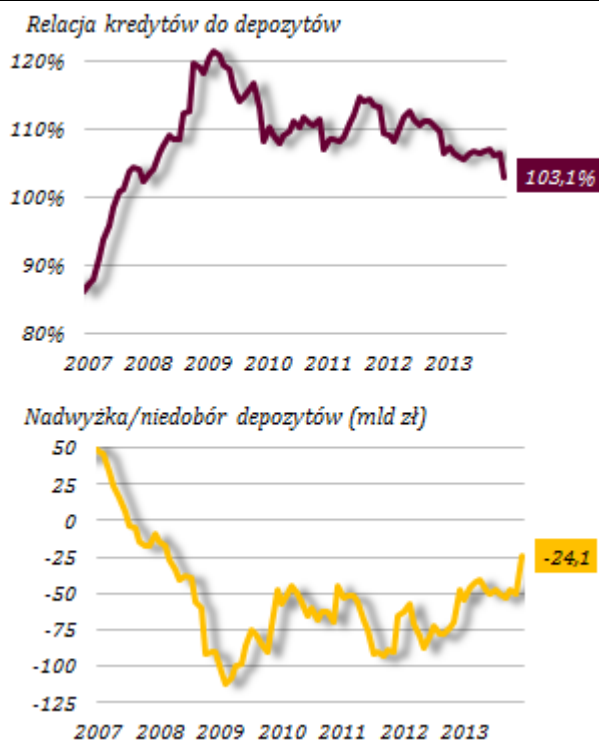
Obserwowane w ostatnich latach malejące tempo przyrostu kredytów dla sektora niefinansowego w połączeniu z również obniżonym, ale wyższym tempem przyrostu depozytów, prowadziło do stopniowego zmniejszenia niedoboru depozytów i poprawy relacji kredytów do depozytów. Na koniec 2013 r. niedobór depozytów oraz poziom relacji depozytów do kredytów osiągnęły najniższy poziom (103,1%; 24,1 mld zł) od końca 2007 r. Wynikało to z niskiego przyrostu akcji kredytowej w IV kwartale 2013 r. oraz wysokiego napływu depozytów (charakterystycznego dla tego kwartału). W konsekwencji sektor zbliżył się do równowagi pomiędzy skalą generowanej akcji kredytowej, a poziomem zgromadzonych depozytów.

Zalecane dalsze działania zmierzające do wzrostu stabilności źródeł finansowania

Pomimo zadowolającej sytuacji w zakresie bieżącej płynności, zalecane są dalsze działania zmierzające do wzrostu stabilności źródeł finansowania oraz realizacja strategii, które będą dobrze wkomponowane w uwarunkowania zewnętrzne.

Wykres 18.

Relacja kredytów do depozytów sektora niefinansowego

4. WYNIKI FINANSOWE

**Wynik finansowy sektora na poziomie 2012
ale w większości banków nastąpiło ich obniżenie**

Tabela 7. Wybrane elementy rachunku wyników sektora bankowego

	Wartość (mln zł)			Zmiana w 2013		Wynik w czterech ostatnich kwartałach			
	2011	2012	2013	mln zł	%	I/13	II/13	III/13	IV/13
Wynik działalności bankowej	57 305	58 773	55 496	-3 277	-5,6%	13 654	14 181	13 567	14 095
- wynik z tytułu odsetek	34 979	35 484	34 141	-1 343	-3,8%	8 189	8 115	8 608	9 230
- wynik z tytułu opłat i prowizji	14 283	14 337	14 002	-334	-2,3%	3 479	3 477	3 532	3 515
- pozostałe pozycje	8 042	8 953	7 353	-1 600	-17,9%	1 986	2 590	1 427	1 350
Koszty działania	26 684	27 785	27 558	-227	-0,8%	6 719	6 914	6 861	7 065
Amortyzacja	2 576	2 590	2 646	55	2,1%	646	651	673	675
Saldo rezerw i odpisów (ujemne)	8 855	10 074	8 048	-2 026	-20,1%	1 753	1 950	1 886	2 461
WYNIK FINANSOWY NETTO	15 539	15 467	15 426	-41	-0,3%	4 087	4 134	3 603	3 602
- banki komercyjne i oddz. inst. kred.	14 641	14 499	14 669	170	1,2%	3 864	3 961	3 407	3 437
- banki spółdzielcze	898	967	757	-211	-21,8%	223	172	196	165

Pomimo trudnych uwarunkowań zewnętrznych zrealizowany przez sektor bankowy w 2013 r. wynik finansowy netto okazał się jedynie o 0,3% (o 41 mln zł) niższy niż w 2012 r. Uwagę jednak zwraca, że w II połowie ub.r. wyniki były wyraźnie słabsze niż te jakie banki odnotowały w I połowie minionego roku (pomimo stopniowej poprawy koniunktury).

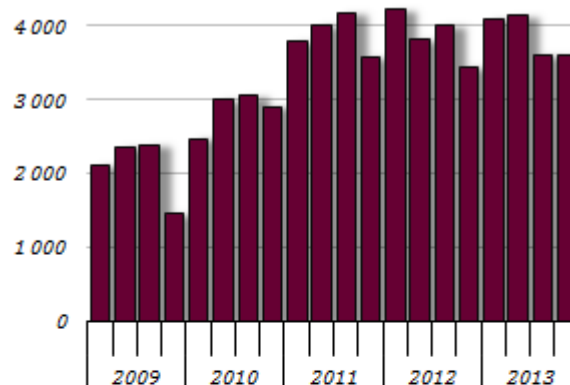
Zmniejszenie wyników finansowych odnotowano w 501 podmiotach, skupiających 51,6% aktywów sektora. W szczególności, silne obniżenie wyników nastąpiło w bankach spółdzielczych (-21,8%), z których 469 odnotowało spadek zysków, a tylko 102 ich wzrost.

Jednocześnie 2 banki komercyjne, 8 spółdzielczych oraz 8 oddziałów instytucji kredytowych wykazało stratę w łącznej wysokości 214 mln zł (ich łączny udział w aktywach sektora wynosił 2,5%).

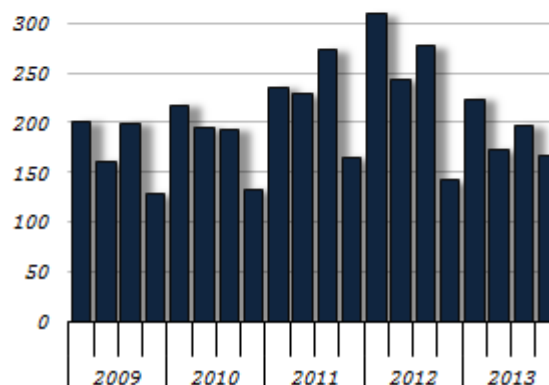
Wykres 19.

Wynik finansowy netto (kwartalny)

Sektor bankowy ogółem (mln zł)

w tym banki spółdzielcze (mln zł)

Obniżenie wyniku działalności bankowej skompensowane zmniejszeniem odpisów i rezerw oraz transakcjami sprzedaży części aktywów

Tabela 8. Czynniki zmiany wyniku finansowego netto sektora bankowego w 2013

	Wartość (mln zł)		Wpływ na zmianę
	2012	2013	
1. Wynik działalności bankowej	58 773	55 496	
- wynik z tytułu odsetek	35 484	34 141	-1 343
- wynik z tytułu opłat i prowizji	14 337	14 002	-334
- pozostały wynik działalności bankowej	8 953	7 353	-1 600
2. Pozostałe przychody/koszty operacyjne (saldo) ⁶	876	1 407	531
3. Koszty działania banku	27 785	27 558	227
4. Amortyzacja	2 590	2 646	-55
5. Saldo odpisów i rezerw (ujemne)	10 074	8 048	2 026
6. Wynik z działalności operacyjnej (1+2-3-4-5)	19 200	18 651	
7. Wynik na operacjach nadzwyczajnych i działalności nieoperacyjnej	2	402	400
8. Wynik brutto z działalności kontynuowanej (6+7)	19 202	19 053	
9. Obowiązkowe obciążenia	3 720	3 629	91
10. Zysk netto z działalności kontynuowanej (8-9)	15 482	15 424	
11. Wynik netto z działalności zaniechanej	-15	2	17
12. Wynik finansowy netto (10+11)	15 467	15 426	-41

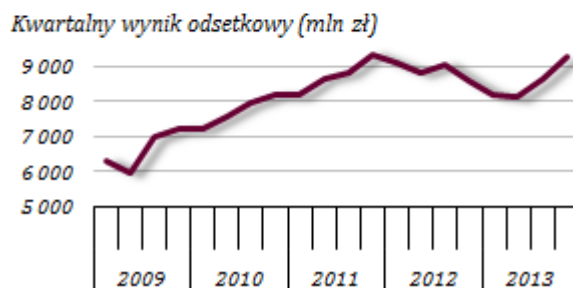
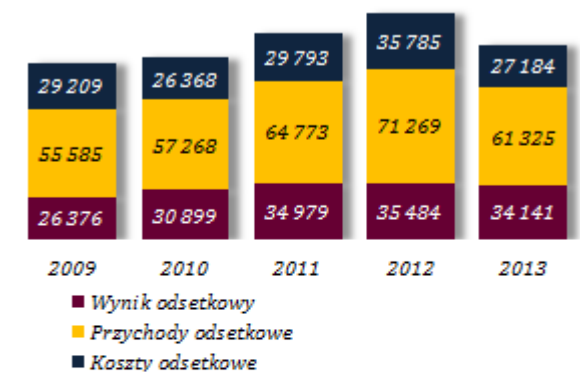
W strukturze zrealizowanego przez sektor wyniku finansowego uwagę zwraca znaczne obniżenie wyniku działalności bankowej (o 3 277 mln zł), które wynikało ze zmniejszenia wszystkich jego składowych. Z kolei, w kierunku wzrostu wyników oddziaływało przede wszystkim zmniejszenie ujemnego salda odpisów i rezerw (o 2 026 mln zł), zwiększenie wyniku na pozostałych przychodach i kosztach (wpływ zdarzeń jednorazowych wynikających ze sprzedaży części aktywów) oraz obniżenie kosztów działania.

Spadek wyniku odsetkowego, ale w II półroczu silna poprawa

Pomimo obserwowanego w I połowie 2013 r. silnego spadku wyniku odsetkowego, w skali całego roku wynik ten obniżył się w ograniczonym zakresie (-1 343 mln zł; -3,8%), co wynikało z jego silnej poprawy w II połowie roku (wynik w IV kwartale był już bliski rekordowego poziomu osiągniętego w III kwartale 2011 r.).

Obniżenie wyniku odsetkowego wynikało z silnej redukcji stóp procentowych NBP, która przełożyła się na spadek stawek WIBOR oraz obniżenie rentowności instrumentów dłużnych. To spowodowało spadek przychodów odsetkowych z tytułu kredytów oraz instrumentów dłużnych (-9 944 mln zł; -14,0%), który nie został w pełni zrównoważony przez spadek kosztów odsetkowych (-8 602 mln zł; -24,0%), które uległy silnej redukcji dopiero w III, a zwłaszcza w IV kwartale.

Wykres 20.
Przychody, koszty i wynik odsetkowy
W poszczególnych latach (mln zł)

⁶ Uwzględnia się tu również wynik z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń i wynik z tytułu zaprzestania ujmowania składników aktywów innych niż przeznaczone do sprzedaży.

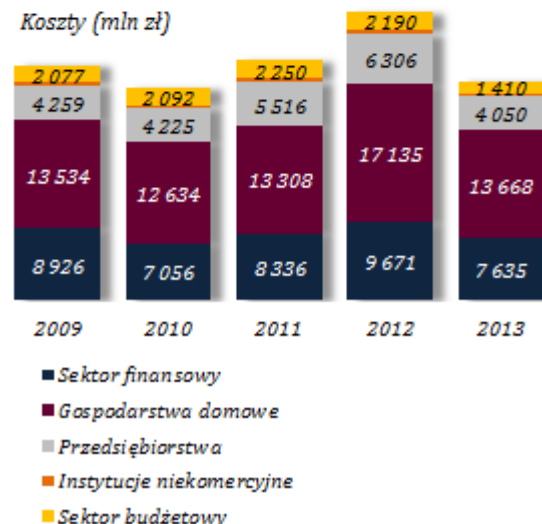
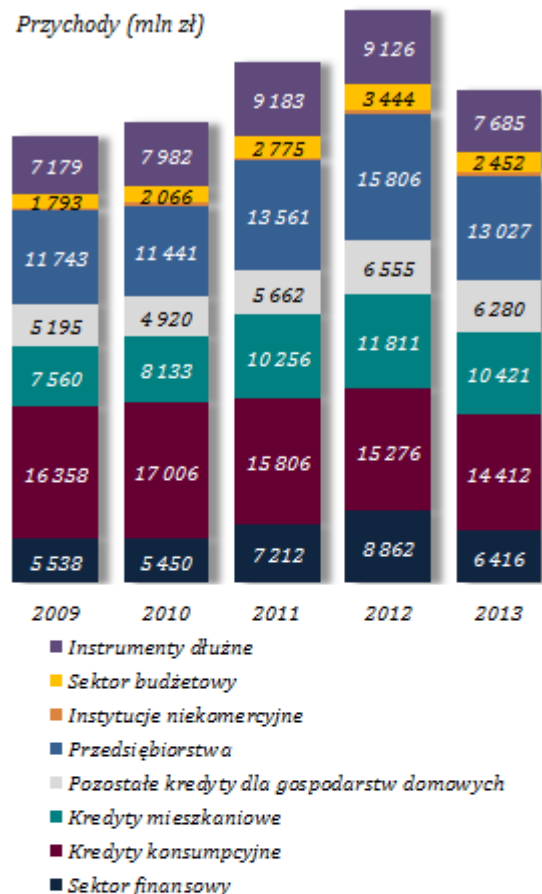
Wykres 21.
Struktura przychodów i kosztów odsetkowych (I półrocze)

Zmniejszenie przychodów odsetkowych dotyczyło prawie wszystkich pozycji, przy czym w ujęciu wartościowym w największej skali dotyczyło przychodów z tytułu kredytów dla przedsiębiorstw (-2 779 mln zł; -17,6%) oraz należności od sektora finansowego (- 2 446 mln zł; -27,6%). W mniejszej skali banki odczuły obniżenie przychodów z tytułu instrumentów dłużnych (-1 441 mln zł; -15,8%) oraz kredytów mieszkaniowych (-1 390 mln zł; -11,8%), a w dalszej kolejności z tytułu kredytów dla sektora budżetowego (-992 mln zł; -28,8%) i kredytów konsumpcyjnych (-863 mln zł; -5,7%). Relatywnie niskie obniżenie przychodów z tytułu kredytów konsumpcyjnych wynikało z poprawy jakości portfela oraz ożywienia akcji kredytowej w tym obszarze.

Wyjątek stanowiły przychody odsetkowe z tytułu należności od instytucji niekomercyjnych (wzrost o 243 mln zł; 62,3%), co należy łączyć ze znaczącym przyrostem stanu tych należności, jaki dokonał się w ostatnich okresach.

Zmniejszenie kosztów odsetkowych dotyczyło przede wszystkim odsetek płaconych z tytułu depozytów gospodarstw domowych (-3 467 mln zł; -20,2%), przy czym spadek tych kosztów postępował z kwartału na kwartał (w IV kwartale koszty odsetkowe stanowiły zaledwie 60% kosztów zapłaconych w I kwartale). Istotny spadek dotyczył też odsetek od depozytów przedsiębiorstw (-2 256 mln zł; -35,8%) oraz sektora finansowego (-2 036 mln zł; -21,1%).

Spadek kosztów odsetkowych płaconych na rzecz pozostałych grup klientów był istotnie niższy, co wynikało z ograniczonej roli tych źródeł finansowania.

Ograniczone zmniejszenie wyniku z tytułu opłat i prowizji

Wynik z tytułu opłat i prowizji uległ nieznacznemu obniżeniu (-334 mln zł; -2,3%). W znacznym stopniu wynikało to ze zmian w sposobie rozpoznawania przychodów z tytułu sprzedaży produktów tzw. bancassurance, które powiązane są z produktami kredytowymi (zgodnie z zaleceniami KNF). W konsekwencji, w niektórych bankach doszło do obniżenia wyników w tym obszarze. Z drugiej strony, banki dokonały podniesienia części opłat i prowizji, w rezultacie czego poziom wyniku z tytułu opłat i prowizji w skali całego sektora nie uległ większej zmianie.

Zmniejszenie wyniku pozostałej działalności bankowej

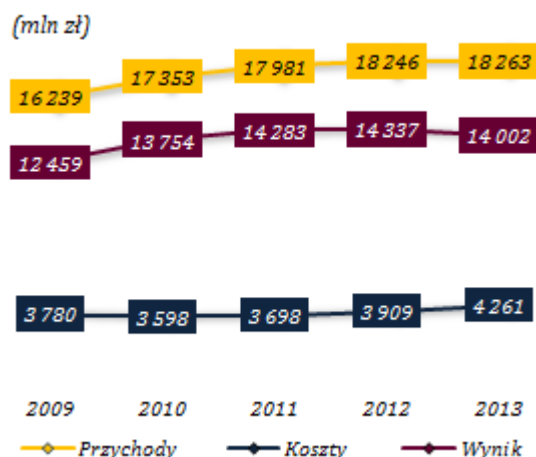
Wynik na pozostałej działalności bankowej uległ znacznemu zmniejszeniu (-1 600 mln zł; -17,9%) na skutek obniżenia wyniku zrealizowanego z tytułu aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu oraz wyniku z tytułu aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej ze skutkiem wyceny odnoszonym do rachunku zysków i strat. Zmniejszeniu uległy też przychody z tytułu dywidend.

Wzrost wyniku z tytułu pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych

Pozytywny wpływ na wyniki sektora bankowego miał wzrost wyniku z tytułu pozostałych przychodów i kosztów⁷ (o 531 mln zł; 60,6%). W znacznym stopniu wynikało to ze zdarzenia o charakterze jednorazowym, polegającego na sprzedaży udziałów w jednostce stowarzyszonej w jednym z dużych banków.

W tym kontekście warto dodać, że sprzedaż udziałów w jednostce zależnej dokonana przez inny z dużych banków wygenerowała znaczący zysk na działalności pozaoperacyjnej (tabela 8, poz. 7).

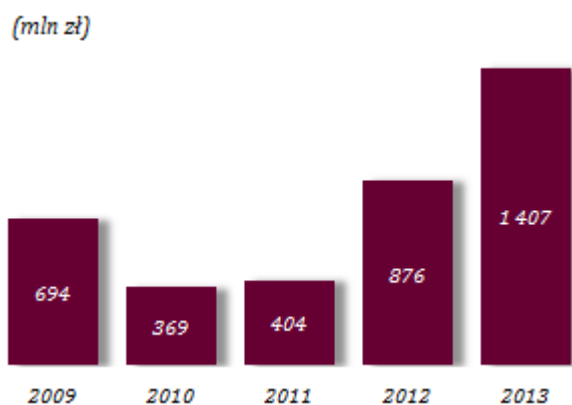
Wykres 22.
Wynik z tytułu opłat i prowizji

Wykres 23.
Wynik z pozostałej działalności bankowej

Wykres 24.
Inne przychody i koszty

⁷ Pozycja ta umownie obejmuje: wynik z tytułu pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych, jak też wynik z tytułu zaprzestania ujmowania składników aktywów innych niż przeznaczone do sprzedaży oraz wynik z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń.

Ograniczenie kosztów działania

Obniżeniu wyników działalności bankowej banki starały się przeciwdziałać w drodze ściślejszej kontroli kosztów. W rezultacie koszty działania sektora bankowego uległy nieznacznemu obniżeniu (-227 mln zł; -0,8%).

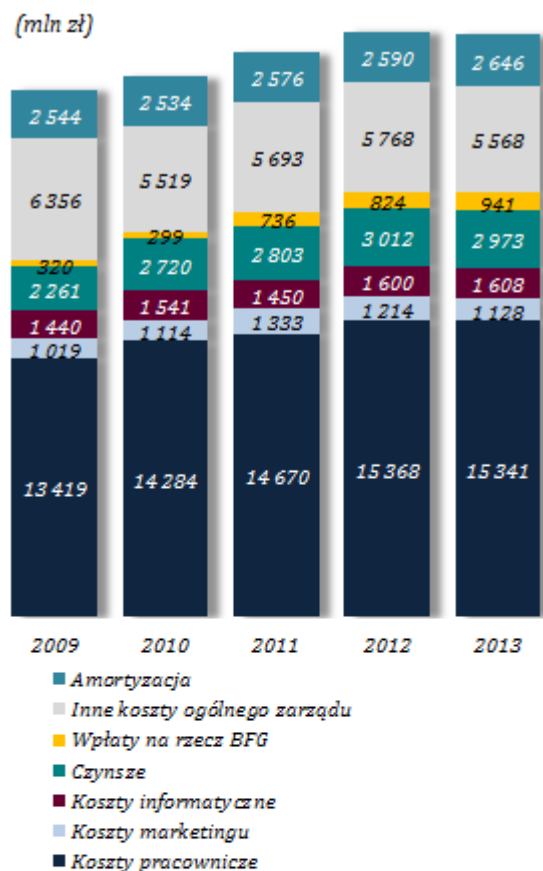
Nastąpiło to w drodze redukcji kosztów ogólnego zarządu (-201 mln zł; -1,6%), a w szczególności kosztów marketingu (-86 mln zł; -7,1%). W mniejszym stopniu obniżyły się opłaty z tytułu czynszów (-39 mln zł; -1,3%), jak też inne koszty (-200 mln zł; -3,5%). Z drugiej strony, odnotowano wzrost opłat na BFG (o 117 mln zł; 14,1%) oraz minimalny wzrost kosztów z tytułu wydatków na informatykę (o 8 mln zł; 0,5%).

Marginalnemu ograniczeniu uległy również koszty pracownicze (-26 mln zł; -0,2%). Wynikało to ze zmniejszenia kosztów związanych z płatnościami w formie akcji (-111 mln zł; -53,1%), obniżenia łącznej kwoty wypłaconych wynagrodzeń (-26 mln zł; -0,2%) oraz świadczeń pozapłacowych (-33 mln zł; -7,2%). Z drugiej strony odnotowano zwiększenie kosztów związanych z emeryturami (o 161 mln zł; 169,1%) oraz narzutów na wynagrodzenia i innych kosztów pracowniczych.

Koszty amortyzacji pozostały względnie stabilne (wzrost o 55 mln zł; 2,1%).

Pomimo obserwowanego obniżenia kosztów, ich udział w generowanych wynikach zwiększył się (z 50,9% w 2012 r. do 53,1% w 2013 r.), co wynikało ze znacznego obniżenia wyniku działalności bankowej.

Wykres 25.
Koszty działania i amortyzacja

Udział kosztów działania i amortyzacji w wyniku działalności bankowej oraz w pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych

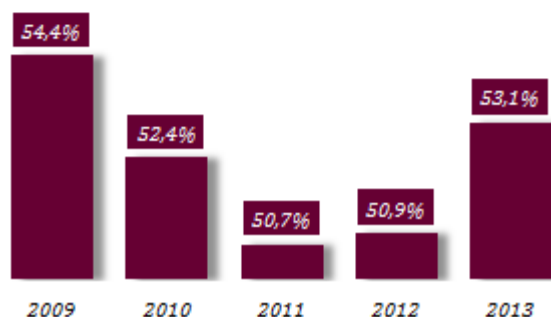

Tabela 9. Saldo odpisów i rezerw

	Wartość (mln zł)			Zmiana w 2013		Wynik w czterech ostatnich kwartałach			
	2011	2012	2013	mln zł	%	I/13	II/13	III/13	IV/13
Saldo odpisów i rezerw , w tym:	-8 855	-10 074	-8 048	2 026	-20,1%	-1 753	-1 950	-1 886	-2 461
- banki komercyjne i oddz. inst. kred.	-8 578	-9 717	-7 751	1 966	-20,2%	-1 701	-1 888	-1 807	-2 355
- banki spółdzielcze	-277	-357	-298	60	-16,7%	-52	-62	-79	-105
1/ Odpisy z tytułu aktywów finansowych	-7 611	-8 243	-7 569	674	-8,2%	-1 699	-1 763	-2 020	-2 087
Gospodarstwa domowe	-6 360	-4 793	-4 038	755	-15,7%	-1 159	-826	-1 036	-1 017
- kredyty konsumpcyjne	-3 707	-2 436	-1 585	851	-34,9%	-545	-427	-389	-225
- kredyty mieszkaniowe	-1 331	-1 198	-1 092	105	-8,8%	-242	-128	-385	-338
- pozostałe kredyty	-1 322	-1 159	-1 360	-201	17,4%	-373	-271	-262	-454
Przedsiębiorstwa	-1 257	-3 433	-3 541	-108	3,1%	-527	-957	-1 003	-1 053
Pozostałe podmioty	6	-17	10	27	x	-12	20	20	-17
2/ Rezerwy ⁸	-670	-1 151	-485	666	-57,9%	-196	-41	55	-303
3/ Odpisy z tytułu aktywów niefinansowych	-95	-297	-23	274	-92,4%	9	-51	62	-44
4/ IBNR/Ryzyko ogólne	-479	-384	28	412	x	132	-95	17	-27

Zmniejszenie ujemnego salda odpisów i rezerw

Pomimo obserwowanego przez znaczną część ub.r. silnego osłabienia tempa wzrostu gospodarczego i trudnej sytuacji na rynku pracy odnotowano spadek ujemnego salda odpisów i rezerw (o 2 026 mln zł, -20,1%; zmniejszenie salda odpisów odnotowano w 388 podmiotach, a jego wzrost w 246).

Wynikało to z obniżenia odpisów na kredyty konsumpcyjne (o 851 mln zł), zmniejszenia rezerw (o 666 mln zł) oraz realizacji dodatniego wyniku z tytułu IBNR (wobec straty w 2012 r.). W mniejszym stopniu, w kierunku obniżenia salda odpisów działało też zmniejszenie odpisów z tytułu aktywów niefinansowych (o 274 mln zł) oraz odpisów na kredyty mieszkaniowe (o 105 mln zł).

Z drugiej strony, odnotowano zwiększenie odpisów z tytułu pozostałych należności od gospodarstw domowych (o 201 mln zł) oraz należności od sektora przedsiębiorstw (o 108 mln zł).

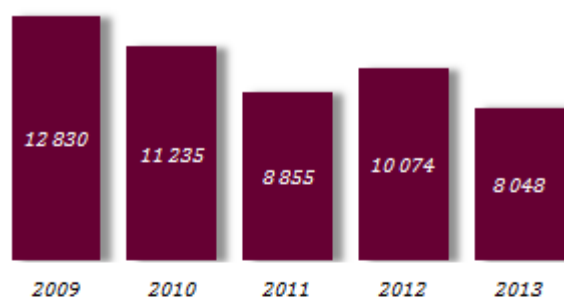
Trzeba jednak dodać, że w IV kwartale ub.r. odnotowano wzrost ujemnego salda, głównie za sprawą wzrostu rezerw oraz zwiększenia odpisów na pozostałe należności od gospodarstw domowych.

Zmniejszenie poziomu odpisów można tłumaczyć wysokimi odpisami tworzonymi przez banki w ubiegłych okresach (zwłaszcza w obszarze kredytów konsumpcyjnych), jak też wcześniejszym zaostreniem polityki kredytowej oraz działaniami regulacyjnymi, co miało pozytywny wpływ na obniżenie kosztów ryzyka w okresie obecnego

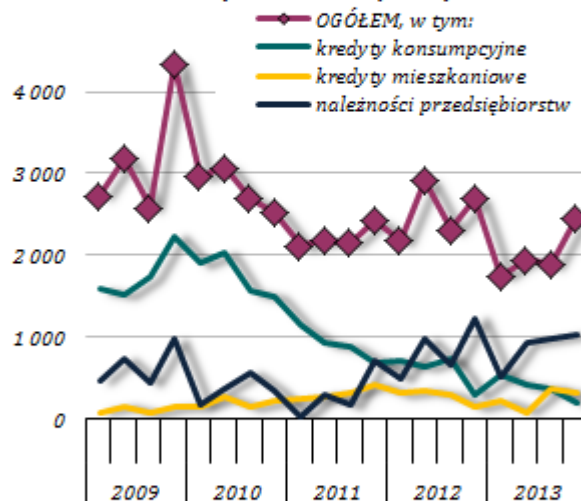
Wykres 26.

Saldo odpisów i rezerw

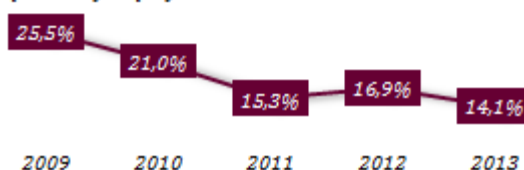
Saldo odpisów i rezerw (mln zł)

Kwartalne saldo odpisów i rezerw (mln zł)

Udział w wyniku działalności bankowej oraz pozostałych przychodach i kosztach

⁸ Kategoria ta obejmuje rezerwy związane z restrukturyzacją, sprawami spornymi, emeryturami i świadczeniami pracowniczymi, zobowiązaniami pozabilansowymi oraz innymi umowami rodzającymi obciążenia, etc..

osłabienia koniunktury. Pozytywny wpływ miała też redukcja stóp procentowych, która spowodowała znaczące obniżenie kosztów obsługi kredytów złotych i działała stabilizująco na sytuację finansową kredytobiorców. Z kolei, zmniejszenie skali tworzenia rezerw oraz wykazanie dodatniego wyniku IBNR w decydującym stopniu było pochodną zmian tych pozycji w dwóch dużych bankach.

Nie można jednak wykluczyć, że w obliczu znacznego spadku wyniku działalności bankowej, niektóre banki starały się poprawić swoje wyniki w drodze bardziej liberalnej wyceny ryzyka, a w konsekwencji tworzenia niższych odpisów (zob. dalej).

Znaczące obniżenie odpisów i rezerw przełożyło się na zmniejszenie ich udziału w generowanych przez sektor wynikach (z 16,9% w 2012 r. do 14,1% w 2013 r.) i to pomimo obniżenia tych wyników.

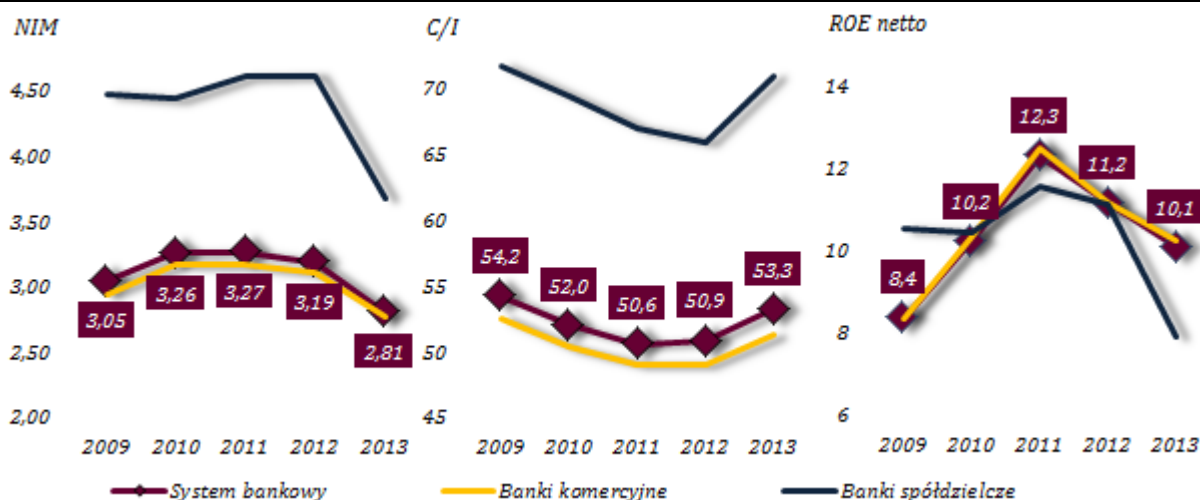
Pogorszenie głównych miar efektywności działania

Tabela 10. Wybrane miary efektywności działania

	SEKTOR			Banki komercyjne			Banki spółdzielcze		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
C/I (koszty/dochody)	50,61	50,86	53,25	49,08	49,10	51,23	66,89	65,85	70,81
NIM (wynik odsetkowy/średnie aktywa odsetkowe)	3,27	3,19	2,81	3,17	3,11	2,77	4,60	4,61	3,68
ROA (wynik netto / średnie aktywa)	1,26	1,22	1,10	1,28	1,23	1,14	1,21	1,18	0,81
ROE (wynik netto / średnie fundusze)	12,30	11,16	10,09	12,51	11,16	10,24	11,59	11,13	7,90
Udział w aktywach (średnich)									
Wynik z działalności bankowej	4,69	4,62	4,00	4,62	4,59	3,98	5,74	5,60	4,58
Koszty działania banku	2,18	2,19	1,99	2,08	2,08	1,89	3,61	3,50	3,08
- pracownicze	1,20	1,21	1,11	1,11	1,12	1,02	2,53	2,45	2,15
- ogólnego zarządu	0,98	0,98	0,88	0,97	0,96	0,87	1,08	1,06	0,93
Saldo odpisów/rezerw	0,66	0,73	0,61	0,68	0,78	0,64	0,31	0,40	0,33
Aktywa na zatrudnionego (mln zł)									
Koszty pracownicze na zatrudnionego (tys. zł)	83,0	89,9	88,5	88,8	96,2	94,3	57,9	61,2	60,3
Zysk brutto na zatrudnionego (tys. zł)	112,8	114,5	111,2	131,0	133,4	131,5	35,5	38,1	29,4

Wykres 27.

Wybrane miary efektywności działania

Konsekwencją osłabienia wyników finansowych było pogorszenie podstawowych miar efektywności działania, a w szczególności zrealizowanej marży odsetkowej (z 3,19 w 2012 r. do 2,81 w 2013 r.) oraz wzrostu wskaźnika kosztów (z 50,9 do 53,3), pomimo ograniczenia kosztów działania. W przypadku ROE

dodatkowym czynnikiem wpływającym na jego obniżenie (z 11,2 do 10,1) był wzrost kapitałów (zjawisko pozytywne).

Na poziomie poszczególnych grup banków, uwagę zwraca większe pogorszenie miar efektywności działania banków spółdzielczych, co ma związek ze znacznie większą rolą wyniku odsetkowego w kształtowaniu ich wyników, jak też mniejszymi możliwościami redukcji kosztów działania (wynik odsetkowy banków spółdzielczych obniżył się o blisko 10% podczas gdy w bankach komercyjnych o niespełna 4%).

Banki oczekują nieznacznej poprawy wyników w 2014

Na podstawie nadesłanych do UKNF prognoz banków komercyjnych na 2014 r. można stwierdzić, że w nadchodzącym roku banki oczekują nieznacznej poprawy wyników finansowych (spośród 39 banków objętych badaniem, 26 oczekuje poprawy wyników, a 13 ich osłabienia – w skali całej badanej populacji prognozowany jest wzrost wyniku finansowego netto o 1,1%).

Jednak prognozowanie sytuacji finansowej sektora bankowego w kolejnych okresach jest trudne.

Z jednej strony, oczekiwana poprawa koniunktury w polskiej gospodarce (jak też poprawa koniunktury w strefie euro), w połączeniu z rekordowo niskimi stopami procentowymi będą sprzyjały poprawie sytuacji finansowej kredytobiorców oraz mogą prowadzić do wzrostu popytu na kredyt i inne usługi bankowe. Jednocześnie druga połowa minionego roku pokazała, że część banków dobrze zaadaptowała się do środowiska niskich stóp procentowych (w drodze silnej redukcji oprocentowania depozytów), czego wyrazem była bardzo wyraźna poprawa wyniku odsetkowego sektora bankowego w trzecim, a zwłaszcza w czwartym kwartale.

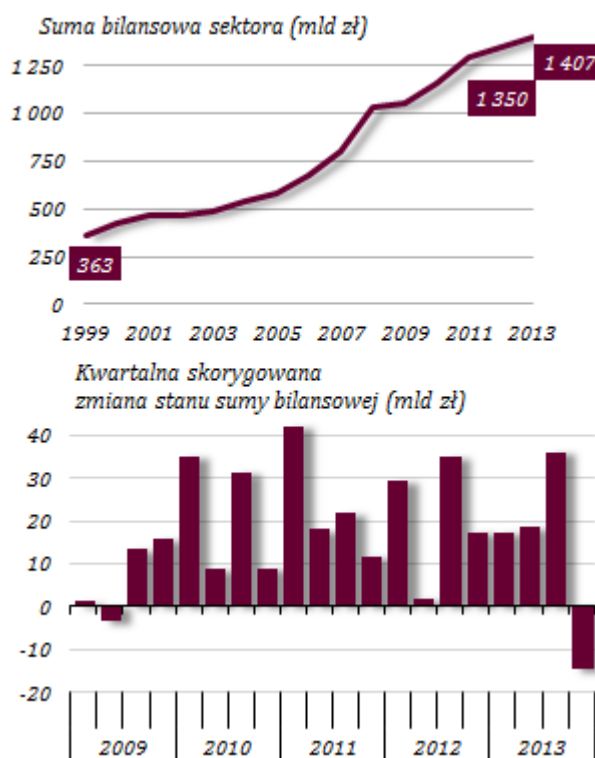
Z drugiej strony, należy mieć na uwadze, że pomimo wyraźnej poprawy koniunktury, ostatnie prognozy wskazują iż tempo wzrostu w najbliższych latach będzie istotnie niższe niż w okresie boomu minionej dekady. Również sytuacja na rynku pracy będzie mniej korzystna. Ponadto, należy mieć na uwadze niepewność dotyczącą rozwoju sytuacji w otoczeniu zewnętrznym polskiej gospodarki. W konsekwencji może to skutkować pogorszeniem sytuacji finansowej niektórych kredytobiorców, jak też ograniczeniem ich popytu na kredyt i produkty bankowe. Dodatkową presję na wyniki banków będzie wywierało wprowadzenie opłaty na fundusz stabilizacyjny w BFG oraz obniżenie opłat interchange.

5. GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU

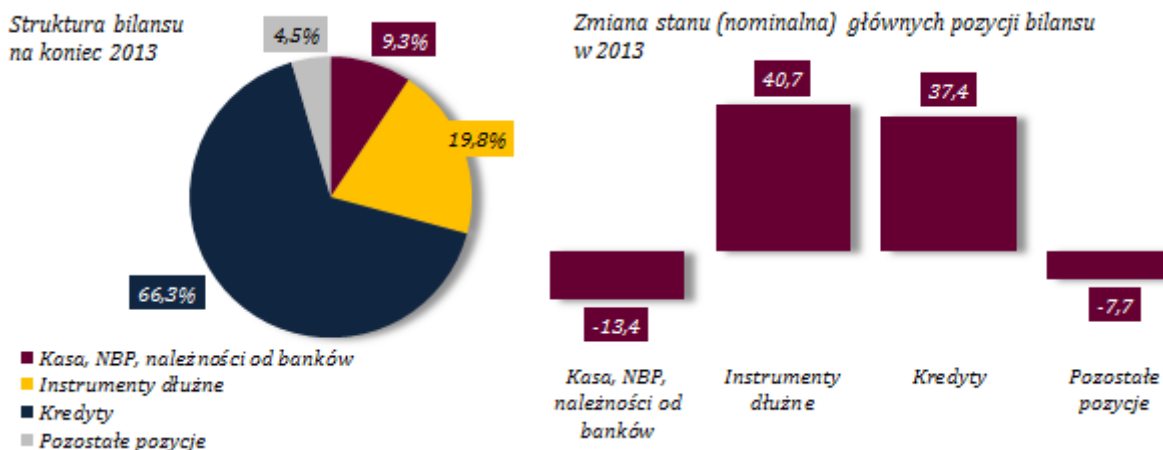
Ograniczony wzrost skali działania sektora bankowego

Utrzymujące się przez znaczną część 2013 r. niekorzystne uwarunkowania zewnętrzne, jak też niepewność co do przyszłego rozwoju koniunktury, połączone ze zmniejszoną skłonnością gospodarstw domowych oraz przedsiębiorstw do zaciągania zobowiązań, spowodowały że wzrost skali działania sektora bankowego mierzony wzrostem sumy bilansowej był ograniczony. W konsekwencji suma bilansowa sektora bankowego zwiększyła się z 1 350,2 mld zł na koniec 2012 r. do 1 407,2 mld zł na koniec 2013 r., czyli o 57,0 mld zł, tj. o 4,2% (po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut względem złotego⁹ o około 56,1 mld zł, tj. o 4,2%). Oznacza, że przyrost sumy bilansowej był niższy w latach 2010-2012, kiedy przekraczał 80 mld zł. Istotny wpływ na to miało nie tylko ograniczone tempo wzrostu skali działania sektora, ale również wycofanie w końcu roku dużych lokat rządowych złożonych w banku państwowym, co przełożyło się na kwartalny spadek aktywów całego sektora.

Wykres 28.
Suma bilansowej sektora

Wykres 29.
Struktura i zmiana stanu głównych pozycji bilansu w 2013

Wzrost sumy bilansowej wyraził się głównie w przyroście portfela instrumentów dłużnych oraz portfela kredytów.

⁹ Do ustalenia tempa wzrostu wybranych pozycji bilansu skorygowanego o zmiany kursów walut przyjęto ich poziom z końca 2013 r., przy czym ze względu na ograniczenia systemu sprawozdawczego, prezentowane dane należy traktować jako szacunki.

Tabela 11. Portfel kredytowy

	Wartość bilansowa brutto (mld zł)				Zmiana w 2013			
	2011	2012	09/13	2013	nominalna mld zł	%	skorygowana mld zł	%
Kredyty ogółem	911,3	935,2	973,9	972,7	37,5	4,0%	36,7	3,9%
1/ Sektor finansowy	25,8	32,8	42,8	41,3	8,6	26,1%	8,5	25,9%
2/ Sektor niefinansowy	800,7	810,4	841,0	838,7	28,3	3,5%	27,8	3,4%
- gospodarstwa domowe	532,0	533,2	554,7	555,5	22,3	4,2%	22,1	4,1%
- przedsiębiorstwa	264,5	272,2	281,2	278,0	5,7	2,1%	5,3	2,0%
- instytucje niekomercyjne	4,2	4,9	5,1	5,3	0,4	7,4%	0,4	7,4%
3/ Sektor budżetowy	84,8	92,0	90,1	92,7	0,6	0,7%	0,4	0,4%
wg waluty								
- złote	604,5	659,1	693,6	697,5	38,4	5,8%	38,4	5,8%
- waluty	306,8	276,1	280,3	275,2	-0,8	-0,3%	-1,6	-0,6%

Niski przyrost akcji kredytowej

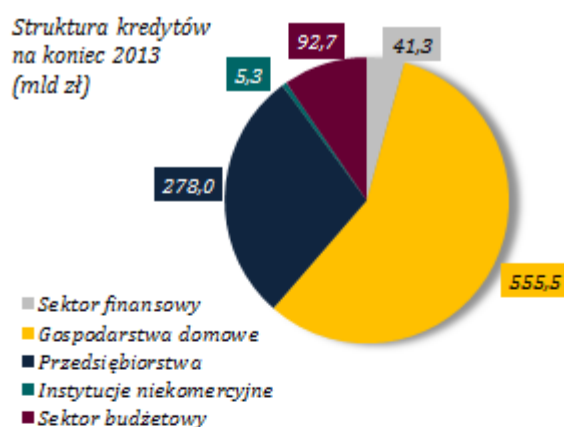
Po obserwowanym w końcu 2012 r. i na początku 2013 r. wyhamowaniu tempa wzrostu akcji kredytowej, w II i III kwartale 2013 r. doszło do jej ożywienia. Jednak w IV kwartale nastąpiło ponowne wyhamowanie. W rezultacie, przyrost portfela kredytowego w całym 2013 r. wyniósł 37,5 mld zł, tj. 4,0% (skorygowany około 36,7 mld zł, tj. 3,9%) i był znacząco niższy niż w latach 2009-2012 kiedy wahał się w granicach 50-90 mld zł.

Głównym obszarem wzrostu akcji kredytowej były kredyty dla gospodarstw domowych, a w znacznie mniejszej skali kredyty dla sektora finansowego oraz przedsiębiorstw. Stan kredytów dla sektora budżetowego praktycznie nie uległ zmianie.

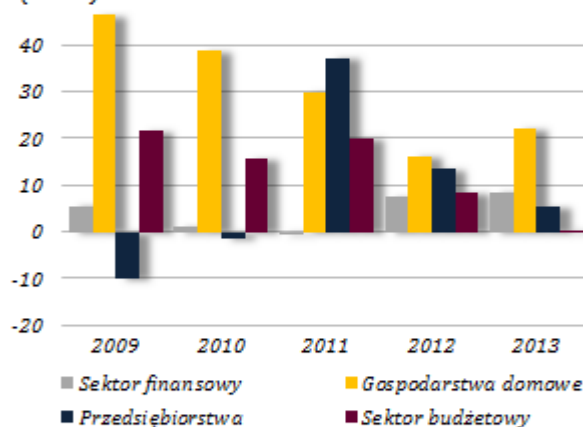
Obserwowane w ostatnich okresach osłabienie tempa wzrostu kredytów sektora niefinansowego wynika ze splotu szeregu czynników, przy czym kluczowe znaczenie zdaje się mieć osłabienie tempa wzrostu gospodarki oraz doświadczenia ostatnich lat, co prowadzi do ograniczenia popytu na kredyt ze strony części podmiotów oraz jego bardziej selektywnej podaży ze strony banków. Dodatkowo dobra sytuacja finansowa części przedsiębiorstw pozwala im na finansowanie rozwoju w oparciu o środki własne lub też wykorzystują one alternatywne źródła finansowania.

Z drugiej strony, w przypadku dalszej poprawy koniunktury oraz ograniczenia oddziaływania czynników stanowiących źródła potencjalnych zagrożeń i niepewności, można oczekiwać ożywienia akcji kredytowej.

Wykres 30.
Kredyty ogółem

Roczna skorygowana zmiana stanu kredytów (mld zł)

Kwartalna skorygowana zmiana stanu kredytów ogółem (mld zł)

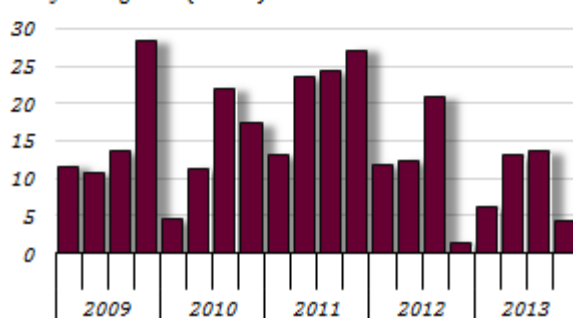

Tabela 12. Kredyty dla gospodarstw domowych

	Wartość bilansowa brutto (mld zł)				Zmiana w 2013			
	2011	2012	09/13	2013	nominalna mld zł	%	skorygowana mld zł	%
Ogółem	532,0	533,2	554,7	555,5	22,3	4,2%	22,1	4,1%
1/ Kredyty mieszkaniowe	319,0	321,8	335,3	336,3	14,5	4,5%	14,3	4,5%
- złotowe	121,2	143,5	160,6	167,4	24,0	16,7%	24,0	16,7%
- walutowe	197,8	178,3	174,7	168,8	-9,5	-5,3%	-9,7	-5,4%
2/ Konsumpcyjne	130,3	123,4	125,3	126,6	3,2	2,6%	3,2	2,6%
- karty kredytowe	13,5	12,6	12,1	12,2	-0,4	-3,4%		
- samochodowe	6,8	5,7	5,0	4,8	-0,8	-14,4%		
- ratalne ¹⁰	45,9	48,9	49,5	50,1	1,2	2,4%		
- pozostałe ¹¹	64,1	56,2	58,6	59,5	3,2	5,7%		
3/ Pozostałe	82,7	88,1	94,1	92,6	4,6	5,2%	4,6	5,2%
- operacyjne	27,1	31,0	34,8	34,5	3,5	11,4%		
- inwestycyjne	28,8	28,8	30,0	30,4	1,5	5,3%		
- nieruchomości	8,8	9,6	10,2	10,1	0,6	6,0%		
- pozostałe należności	18,0	18,7	19,2	17,6	-1,1	-5,7%		
wg waluty								
- złote	317,5	341,4	367,1	374,4	33,0	9,7%	33,0	9,7%
- waluty	214,5	191,9	187,6	181,1	-10,8	-5,6%	-10,9	-5,7%

Nieznaczne przyspieszenie wzrostu kredytów dla gospodarstw domowych

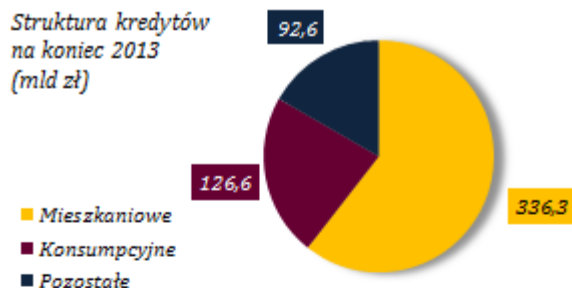
Po obserwowanym w końcu 2012 r. i na początku 2013 r. wyhamowaniu przyrostu (noszącego cechy stagnacji) kredytów dla gospodarstw domowych, w kolejnych kwartałach 2013 r. obserwowano ożywienie akcji kredytowej (szczególnie wyraźne w III kwartale). W rezultacie, w skali całego roku wartość tych kredytów zwiększyła się o 22,3 mld zł, tj. o 4,2% (skorygowany przyrost wyniósł 22,1 mld zł, tj. 4,1%). Oznacza to, że przyrost (skorygowany) stanu akcji kredytowej był wyższy niż odnotowany w 2012 r., choć niższy niż w latach 2009-2011.

Stan akcji kredytowej zwiększył się we wszystkich obszarach, przy czym uwagę zwraca pierwszy od dwóch lat wzrost stanu kredytów konsumpcyjnych.

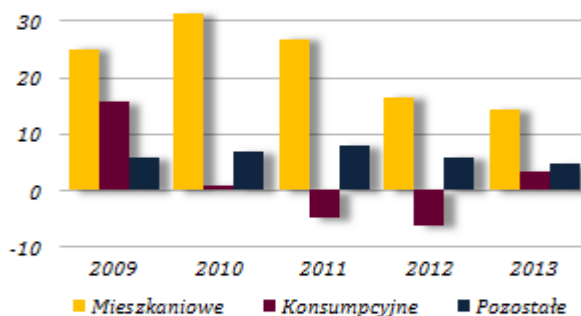
Głównych przyczyn ograniczonego przyrostu akcji kredytowej należy upatrywać w niekorzystnych uwarunkowaniach zewnętrznych, które pomimo stopniowej poprawy, nadal wywierają negatywną presję na postawy konsumentów oraz drobnych przedsiębiorstw. W połączeniu z doświadczeniami ostatnich lat, prowadzi to do bardziej selektywnego popytu na kredyt oraz jego bardziej selektywnej podaży.

Wykres 31.

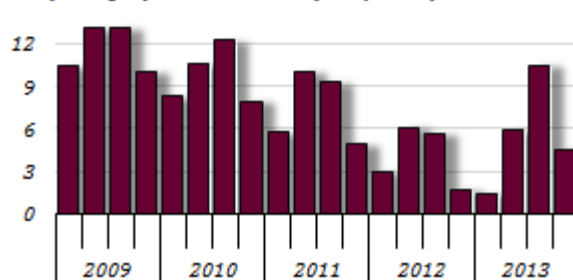
Kredyty dla gospodarstw domowych

Roczna skorygowana zmiana stanu kredytów (mld zł)

Kwartalna skorygowana zmiana stanu kredytów gospodarstw domowych (mld zł)

¹⁰ Kategoria ta obejmuje również kredyty gotówkowe spłacane w ratach.

¹¹ Kategoria ta obejmuje kredyty w rachunku bieżącym oraz kredyty gotówkowe spłacane jednorazowo.

Ograniczony przyrost kredytów mieszkaniowych, ale sygnały ożywienia akcji kredytowej

Po silnym zmniejszeniu przyrostu kredytów mieszkaniowych w I kwartale ub.r. w kolejnych kwartałach doszło do jego przyspieszenia. W rezultacie w całym 2013 r. wartość portfela tych kredytów zwiększyła się o 14,5 mld zł, tj. o 4,5% (po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o 14,3 mld zł, tj. również o 4,5%), choć był to przyrost niższy od tego jaki był zrealizowany we wcześniejszych latach.

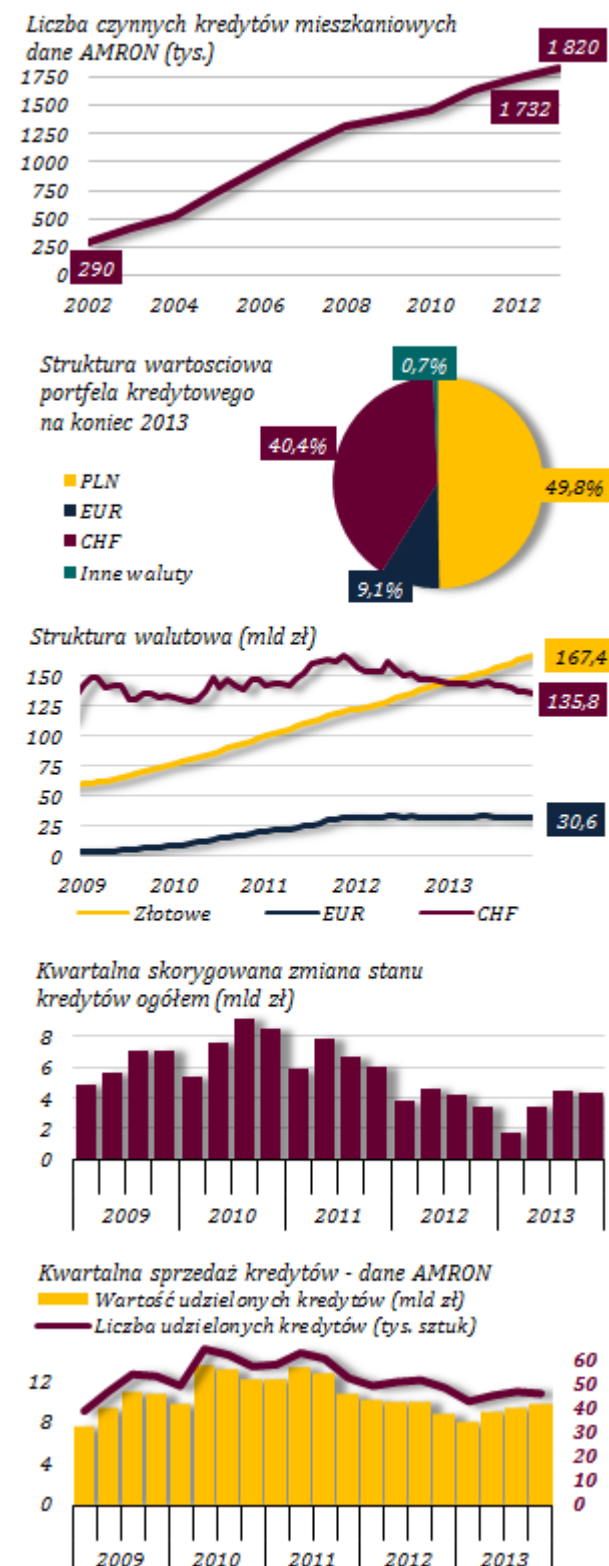
Według danych AMRON-SARFiN, w 2013 r. banki udzieliły 176,9 tys. kredytów, na łączną kwotę 36,5 mld zł (wobec 196,6 tys. kredytów o wartości 39,1 mld zł udzielonych w 2012 r.), a liczba czynnych umów kredytowych zwiększyła się o 88,2 tys. do 1 819,8 tys.¹²

Kontynuowany był pozytywny trend dominacji kredytów złotych w strukturze nowo udzielanych kredytów, a zarazem marginalizacji sprzedaży kredytów walutowych, które stanowiły niespełna 1% ogółu nowo udzielonych kredytów. W konsekwencji udział kredytów walutowych obniżył się do 50,2% (z 55,4% na koniec ub.r.). Za zjawiska niekorzystne należy uznać nadmiernie liberalne zasady udzielania części kredytów (m.in. przyjmowanie do wyliczenia zdolności kredytowej zbyt niskich kosztów utrzymania), nadmiernie wydłużone okresy kredytowania oraz wysoki udział w sprzedaży kredytów o LTV > 80%.

Dodatkowe informacje na temat struktury portfela kredytowego oraz akcji kredytowej w 2013 r. zawarte są w aneksie.

Jak już wskazywano we wcześniejszych raportach, przyczyn obserwowanego w ostatnich latach osłabienia tempa wzrostu kredytów mieszkaniowych należy upatrywać w splocie szeregu czynników. W szczególności, doświadczenia wyniesione z globalnego kryzysu oraz pogorszenie

Wykres 32.
Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych

¹² Zob. „Ogólnopolski raport o kredytach mieszkaniowych i cenach transakcyjnych nieruchomości”, AMRON-SARFiN. Interpretując dane AMRON-SARFiN należy mieć na uwadze, że obejmują one również klientów, którzy dokonują zmiany banku finansującego, co prowadzi do zawyżenia skali akcji kredytowej, jak też może prowadzić do błędnych wniosków w przypadku istotnych zmian w zakresie liczby i wartości tego typu operacji pomiędzy porównywanymi okresami.

perspektyw rozwoju gospodarczego skutkowałą wzrostem obaw gospodarstw domowych o ich przyszłą sytuację dochodową, co nie sprzyjało podejmowaniu długoterminowych zobowiązań, jak też powodowała zacieśnienie polityki kredytowej banków. Jednocześnie, obserwowana na rynku nieruchomości korekta cen powodowała wstrzymanie części popytu w oczekiwaniu na korzystniejszą cenę zakupu, jak też zmniejszyła potrzeby kredytowe w ujęciu wartościowym. Silną barierą stanowiła (i nadal stanowi), niekorzystna relacja przeciętnych cen mieszkań do przeciętnych wynagrodzeń gospodarstw domowych, która powoduje, że części gospodarstw o przeciętnych dochodach (lub niższych) nie stać na zaciągnięcie kredytu mieszkaniowego lub też jego zaciągnięcie wiąże się z nadmiernym ryzykiem oraz prowadzi do obniżenia ich bieżącej konsumpcji oraz ogranicza możliwości tworzenia przez nie oszczędności. Dodatkowymi czynnikami wpływającymi na spadek tempa wzrostu akcji kredytowej były zmiany w Programie „Rodzina na swoim” (zmniejszenie tzw. limitów oraz „wygaszenie” programu z końcem 2012 r. – obie zmiany pozytywne), zaostrzenie polityki kredytowej w niektórych bankach oraz zmiany regulacyjne (m.in. 50%/65% limit DTI wprowadzony Rekomendacją T z 2010 r. oraz 25-letni okres do wyliczania zdolności kredytowej wprowadzony Rekomendacją S z 2011 r.). W końcu trzeba mieć na uwadze rosące nasycenie potrzeb kredytowych na skutek szybkiego rozwoju kredytów w latach ubiegłych, jak też stopniowe zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych, co powoduje stopniowe ograniczenie popytu, który stabilizuje się na niższych poziomach niż w latach boomu kredytowego. W tym ostatnim kontekście, warto zwrócić uwagę, że w okresie pomiędzy dwoma ostatnimi Narodowymi Spisami Powszechnymi (z 2002 r. i 2011 r.) liczba mieszkań zwiększyła się o około milion (z 12,5 mln w 2002 r. do 13,5 mln w 2011 r., w tym zamieszkałych z 11,8 mln do 12,5 mln), co w połączeniu z ograniczonym przyrostem liczby gospodarstw domowych (z 13,3 mln do 13,6 mln) spowodowało zmniejszenie tzw. statystycznego deficytu mieszkaniowego z 1,6 do 1,0 mln. Uwzględniając liczbę mieszkań wybudowanych i zamieszkałych po zakończeniu ostatniego spisu (około 300 tys.) można szacować, że na koniec 2013 r. deficyt mieszkaniowy zmniejszył się do około 700 tys. mieszkań i w najbliższych latach powinien zostać zlikwidowany (nie oznacza to jednak, że sytuacja na rynku mieszkaniowym jest w pełni zadowalająca).

Z kolei obserwowane w drugiej połowie ub.r. ożywienie akcji kredytowej należy wiązać ze splotem kilku czynników. Po pierwsze, dokonana przez RPP silna redukcja stóp procentowych NBP spowodowała spadek oprocentowania kredytów do rekordowo niskich poziomów oraz silny wzrost zdolności kredytowej. Jednocześnie równoległy spadek oprocentowania depozytów wpływał na poszukiwanie alternatywnych form inwestycji, w tym na rynku nieruchomości. Ożywieniu akcji kredytowej sprzyjała też stabilizacja cen na rynku nieruchomości oraz sygnały stopniowej poprawy koniunktury gospodarczej. W końcu, wpływ miała dokonana w ub.r. nowelizacja Rekomendacji S, która obok szeregu ułatwień (zniesienie regulacyjnego limitu DTI dzięki nowelizacji Rekomendacji T, wydłużeniu - przy spełnieniu odpowiednich warunków- okresu branego pod uwagę do wyliczania zdolności kredytowej do 30-lat, zachęceniu banków do kredytowania osób o niestabilnych dochodach), wprowadziła też zmiany mające na celu zasadnicze ograniczenie ryzyka po stronie klienta i banku (uzależnienie waluty kredytu od waluty dochodów, określenie maksymalnego okresu kredytowania na 35 lat, określenie maksymalnego LTV i minimalnego wkładu własnego dla nowo udzielanych kredytów). W konsekwencji doszło do uaktywnienia popytu, skutkującego bardzo dobrymi wynikami sprzedaży branży deweloperskiej oraz wzrostem akcji kredytowej.

W kontekście rekordowo niskich stóp procentowych należy zauważyć, że oprócz zjawisk pozytywnych (m.in. wzrost dostępności do kredytu, korzystny wpływ na sytuację branży budowlanej i deweloperskiej) mogą one wywoływać też zjawiska negatywne, m.in. w postaci wzrostu cen nieruchomości nieuzasadnionego wzrostem kosztów produkcji, a jedynie wzrostem siły nabywczej klientów na skutek wzrostu ich zdolności kredytowej w rezultacie obniżki stóp procentowych, a tym samym prowadzić do ponownego ograniczenia faktycznej dostępności mieszkań dla gospodarstw domowych (mierzonej poziomem ich dochodów) oraz objęcia kredytowaniem osób o zbyt słabej sytuacji dochodowej lub też do udzielenia zbyt wysokich kredytów w stosunku do faktycznej sytuacji dochodowej kredytobiorców. Dlatego banki i klienci powinni uwzględniać kwestię ryzyka wzrostu stóp procentowych, tak aby nie powtórzyć błędów związanych z silną emisją kredytów walutowych w szczycie umocnienia złotego.

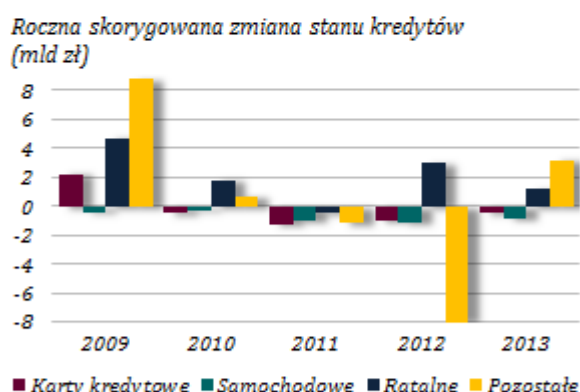
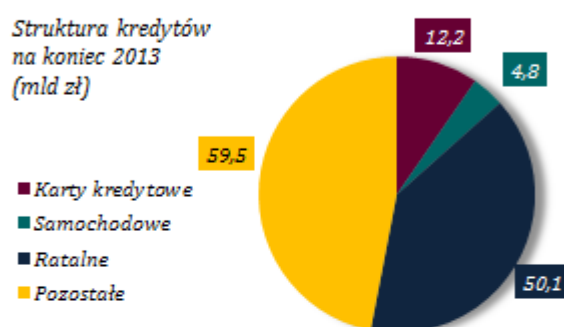
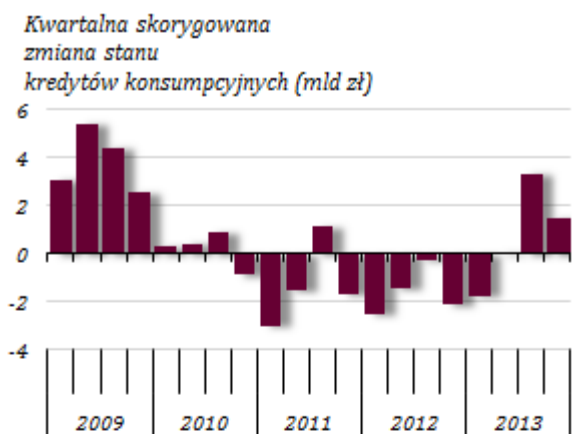
Wzrost stanu portfela kredytów konsumpcyjnych

Po obserwowanym w latach 2011-2012 obniżeniu stanu portfela kredytów konsumpcyjnych w II kwartale 2013 r. doszło do jego stabilizacji, a w kolejnych do wzrostu. W rezultacie w całym 2013 r. stan kredytów konsumpcyjnych zwiększył się o 3,2 mld zł, tj. o 2,6%. W największym stopniu zwiększył się stan zadłużenia z tytułu pozostałych kredytów (o 3,2 mld zł) obejmujących kredyty w rachunku bieżącym oraz inne kredyty spłacane jednorazowo, a w mniejszym kredytów ratalnych (o 1,2 mld zł)¹³. Z drugiej strony, obserwowano dalsze zmniejszenie stanu zadłużenia z tytułu kart płatniczych (-0,4 mld zł) oraz kredytów samochodowych (-0,8 mld zł).

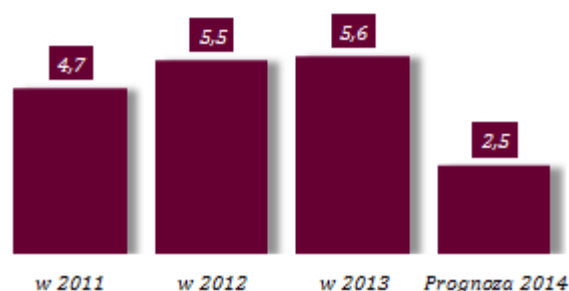
Odnotowany w 2013 r. przyrost stanu kredytów byłby wyższy, gdyby nie duże transakcje sprzedaży portfela „złych” kredytów lub ich przeniesienia do ewidencji pozabilansowej (na łączną kwotę 5,6 mld zł). W tym miejscu warto dodać, że proces ten był też jedną z dwóch przyczyn spadku stanu kredytów konsumpcyjnych do jakiego doszło w latach 2011-2012, podczas gdy faktyczny poziom akcji kredytowej generowanej w tym obszarze przez sektor bankowy był stabilny (drugą przyczyną było przeniesienie, przez niektóre banki, sprzedaży kredytów ratalnych do innych firm działających w ramach macierzystej grupy kapitałowej, w celu ominięcia działań regulacyjnych). Z drugiej strony, trzeba dodać, że większość przyrostu odnotowana w IV kwartale ub.r. nie wynikała, z faktycznego przyrostu akcji kredytowej, ale ze zmiany klasyfikacji części kredytów w jednym z dużych banków polegającej na ich przeniesieniu z kategorii pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych do kategorii kredytów konsumpcyjnych.

Rozwój akcji kredytowej wykazywał istotne zróżnicowanie na poziomie banków - wzrost stanu portfela odnotowano w 321 bankach (o 9,8 mld zł), a zmniejszenie w 294 (o 6,6 mld zł).

Wykres 33.
Kredyty konsumpcyjne

Sprzedaż oraz przeniesienie do ewidencji pozabilansowej kredytów konsumpcyjnych (mld zł)

¹³ Przy interpretacji danych należy zachować pewną ostrożność, ze względu na różnice w klasyfikacji poszczególnych kredytów jakie mogą występować pomiędzy bankami.

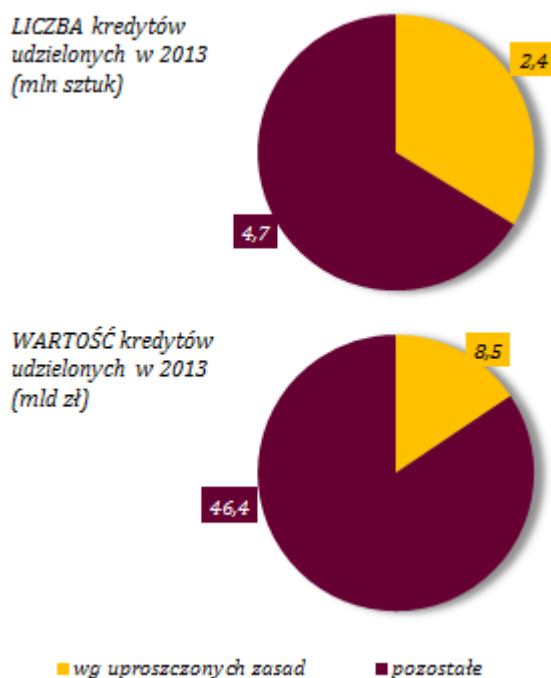
Ożywienia akcji kredytowej należy upatrywać w dokonanej w ub.r. nowelizacji Rekomendacji T, która uelastyczyła dotychczasowe rozwiązania, jak też złagodziła podejście do zarządzania ryzykiem w niektórych obszarach. W szczególności, zniesiono regulacyjny limit DTI oraz dopuszczono możliwość stosowania uproszczonych zasad oceny zdolności kredytowej (są to kredyty o niskich kwotach i krótkich terminach spłaty, co powoduje, że ich udział w liczbie udzielonych kredytów, jest bardzo wysoki, ale w wartości udzielonych kredytów jest już znacznie niższy – na koniec 2013 r. ich stan w bilansie wynosił 6,7 mld zł). Zmiany te sprzyjały pobudzeniu aktywności w obszarach, w których mogła ona zostać ograniczona na skutek wcześniejszych regulacji. Wymiernym efektem tych działań był „powrót na rynek” banków, które ze względu na rozwiązania regulacyjne przenieśli działalność kredytową do innych podmiotów działających w ramach macierzystej grupy.

Zwiększeniu skali akcji kredytowej sprzyjało też ożywienie gospodarki, obniżenie oprocentowania kredytów oraz poprawa jakości kredytów, co przełożyło się na pewien wzrost popytu na kredyt oraz zwiększenie jego podaży. Ponadto, niektóre banki dokonały modyfikacji strategii działania w kierunku większego udziału krótkoterminowych kredytów dla klientów detalicznych.

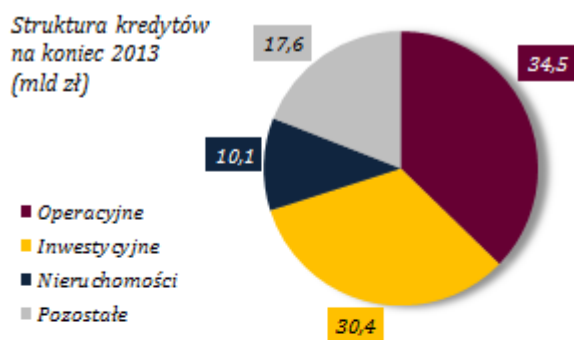
Stabilny przyrost pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych

Podobnie, jak w latach ubiegłych, pozostałe kredyty dla gospodarstw domowych (głównie operacyjne i inwestycyjne dla drobnych przedsiębiorców) cechował stabilny przyrost (obserwowany w IV kwartale ub.r. spadek wartości portfela wynikał ze wskazanej już zmiany klasyfikacji części kredytów w jednym z dużych banków polegającej na ich przeniesieniu do kredytów konsumpcyjnych). W rezultacie, w skali całego roku wartość tych kredytów zwiększyła się o 4,6 mld zł, tj. o 5,2% (skorygowany przyrost był identyczny).

Wykres 34.
Kredyty udzielone według uproszczonych zasad

Wykres 35.
Pozostałe kredyty dla gospodarstw domowych

Kwartałna skorygowana zmiana stanu kredytów ogółem (mld zł)

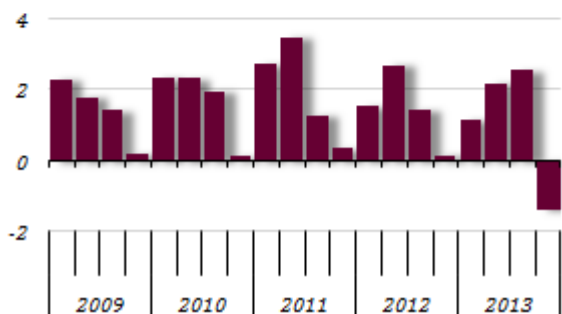

Tabela 13. Kredyty dla przedsiębiorstw

	Wartość bilansowa brutto (mld zł)				Zmiana w 2013			
	2011	2012	09/13	2013	nominalna mld zł	%	skorygowana mld zł	%
Ogółem	264,5	272,2	281,2	278,0	5,7	2,1%	5,3	2,0%
1/ MSP	159,0	164,8	166,4	163,9	-0,9	-0,5%	-1,1	-0,7%
- operacyjne	57,5	62,3	62,1	59,0	-3,3	-5,3%		
- inwestycyjne	47,5	47,2	50,0	50,5	3,3	7,0%		
- nieruchomości	39,9	42,0	41,0	40,8	-1,2	-2,8%		
- pozostałe należności	14,2	13,3	13,3	13,6	0,3	1,9%		
2/ Duże przedsiębiorstwa	105,5	107,4	114,8	114,0	6,6	6,1%	6,5	6,0%
- operacyjne	47,9	47,1	52,5	50,3	3,2	6,8%		
- inwestycyjne	36,5	34,4	36,6	36,5	2,0	5,9%		
- nieruchomości	8,4	9,2	9,2	8,8	-0,4	-4,4%		
- pozostałe należności	12,7	16,7	16,5	18,5	1,8	10,8%		
wg waluty								
- złote	192,9	208,8	210,8	207,9	-0,9	-0,4%	-0,9	-0,4%
- waluty	71,6	63,5	70,4	70,1	6,6	10,4%	6,2	9,7%

Niski przyrost kredytów dla przedsiębiorstw

Obserwowane w drugiej połowie 2012 r. oraz w pierwszych miesiącach 2013 r. silne spowolnienie tempa wzrostu gospodarczego przełożyło się na niską dynamikę przyrostu kredytów dla sektora przedsiębiorstw. Wprawdzie w II kwartale ub.r. odnotowano lekkie ożywienie akcji kredytowej, jednak w III kwartale skala przyrostu kredytów ponownie się zmniejszyła, a w IV ich stan uległ redukcji. W konsekwencji, w skali całego minionego roku, wartość kredytów dla sektora przedsiębiorstw zwiększyła się jedynie o 5,7 mld zł, tj. o 2,1% (skorygowany przyrost wyniósł około 5,3 mld zł, tj. około 2,0%). Zwraca przy tym uwagę, że przyrost zadłużenia dokonał się głównie w obszarze kredytów dla dużych przedsiębiorstw, podczas gdy zadłużenie w sektorze MSP wykazywało tendencje stagnacyjne (marginalnego spadku).

W kolejnych okresach zachodzi szansa na ożywienie akcji kredytowej, co wynika ze stopniowej poprawy koniunktury, rekordowo niskich stóp procentowych oraz stabilizacji jakości portfela kredytowego, co powinno przełożyć się na wzrost popytu na kredyt oraz jego większą podaż. Dodatkowo uruchomienie rządowego programu Portfelowej Linii Gwarancyjnej De Minimis, powinno sprzyjać pobudzeniu akcji kredytowej w obszarze kredytów operacyjnych dla MSP, a po rozszerzeniu programu na kredyty inwestycyjne i rozwojowe również i w tym obszarze.

Wykres 36. Kredyty dla przedsiębiorstw

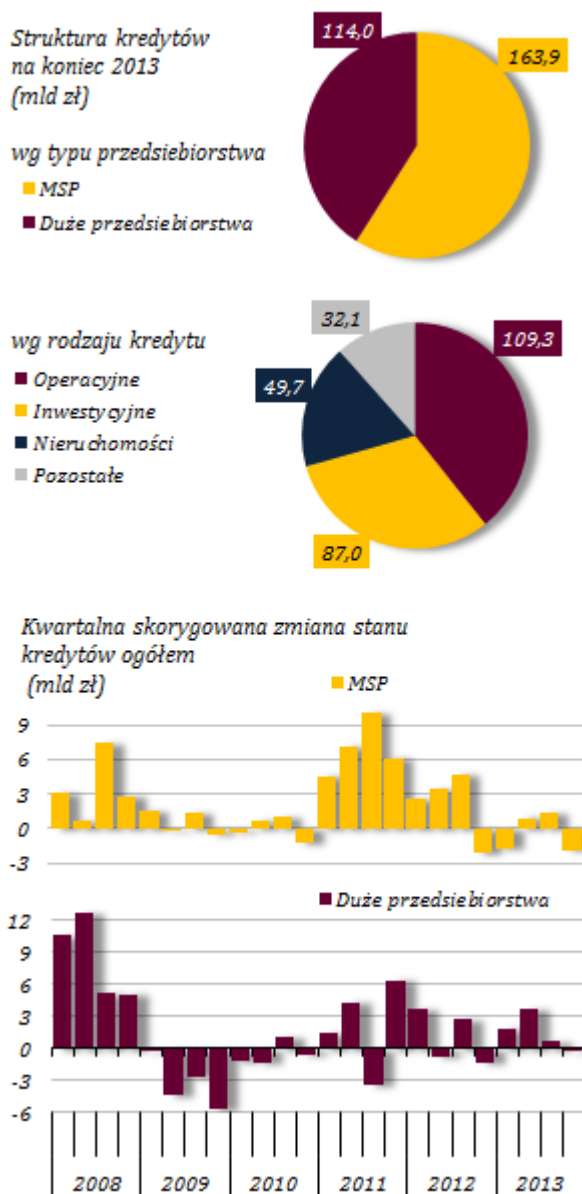

Tabela 14. Struktura branżowa dużych zaangażowań¹⁴

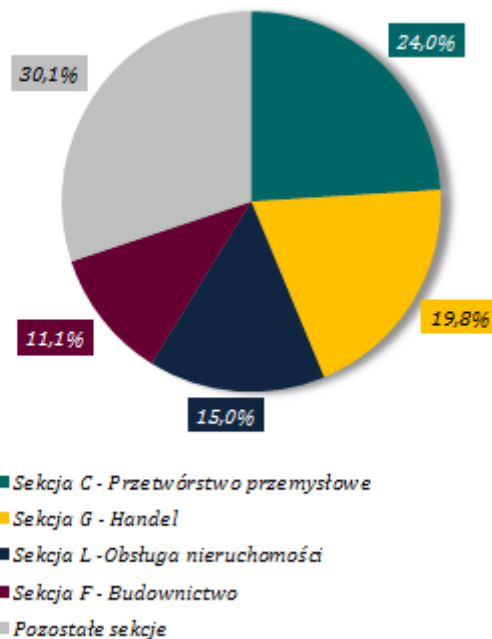
	Wartość (mld zł)				Struktura
	2011	2012	09/13	2013	2013
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	67,3	65,8	68,6	68,6	24,0%
- spożywczy	15,3	15,9	16,3	16,3	5,7%
- chemiczny i farmaceutyczny	9,1	9,6	11,2	11,3	4,0%
- metalurgiczny	9,6	9,8	10,2	10,1	3,5%
- drzewny i papierniczy	7,3	7,2	6,8	6,5	2,3%
- maszynowy	6,0	5,8	6,3	6,2	2,2%
- inna produkcja, naprawa maszyn	3,9	4,0	4,7	4,6	1,6%
- rafinerie i koksownictwo	8,1	5,6	3,8	4,5	1,6%
- produkcja cementu, gipsu, szkła	3,6	3,7	4,0	3,8	1,3%
- produkcja sprzętu transportowego	2,7	2,6	3,6	3,6	1,3%
- produkcja tekstylna	1,6	1,5	1,7	1,6	0,6%
Sekcja G - Handel	49,6	51,1	57,7	56,5	19,8%
Sekcja L - Obsługa nieruchomości	42,4	42,2	43,2	43,0	15,0%
Sekcja F - Budownictwo	31,5	32,9	33,6	31,7	11,1%
Sekcja D - Energetyka	5,6	7,3	11,0	11,3	3,9%
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, rybactwo	6,1	7,2	10,2	11,0	3,8%
Sekcja M - Działalność profesjonalna	8,1	9,5	10,8	10,8	3,8%
Sekcja J - Informacja i komunikacja	5,9	5,9	10,9	10,1	3,5%
Sekcja H - Transport	5,3	5,6	9,6	9,8	3,4%
Sekcja I - Hotele i gastronomia	7,6	8,0	8,6	8,8	3,1%
Sekcja N - Administrowanie	8,1	8,7	7,3	7,5	2,6%
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	2,1	3,6	4,6	5,4	1,9%
Sekcja Q - Opieka zdrowotna	3,9	4,3	4,6	4,6	1,6%
Sekcja E - Dostawa wody, ścieki, odpady	2,0	2,2	2,8	2,9	1,0%
Sekcja R - Kultura, rozrywka i rekreacja	1,0	1,1	1,4	1,5	0,5%
Sekcja P - Edukacja	0,9	1,1	1,2	1,2	0,4%
Sekcja S - Pozostałe usługi	0,8	0,9	1,0	1,0	0,4%
RAZEM	248,4	257,5	287,0	285,9	100,0%

Dominacja kredytów dla przemysłu, handlu, obsługi rynku nieruchomości i budownictwa

W ujęciu branżowym dominują kredyty udzielone przedsiębiorstwom przetwórstwa przemysłowego, handlu, obsługi rynku nieruchomości i budownictwa, na które przypadało 70% ogólnego zaangażowania (bilansowego) banków.

Wykres 37.
Struktura dużych zaangażowań

Stan na koniec 2013

¹⁴ Uwaga: Ze względu na zmiany w systemie sprawozdawczym dane za 09/2013 oraz 2013 nie są w pełni porównywalne z poprzednimi okresami.

Tabela 15. Wybrane formy finansowania przedsiębiorstw¹⁵

	Wartość (mld zł)				
	2009	2010	2011	2012	2013
Kredyty i pożyczki krajowego sektora bankowego	222,1	219,7	264,5	272,2	278,0
Pożyczki krajowe	18,3	23,5	37,5	38,1	b.d.
Kredyty bankowe zagraniczne	49,1	43,1	46,9	38,8	b.d.
Pożyczki zagraniczne	55,4	41,0	71,6	85,2	b.d.
Obligacje przedsiębiorstw powyżej 365 dni	12,2	17,6	24,2	31,4	37,8
Leasing – łączne aktywa sfinansowane przez firmy leasingowe	23,0	27,3	31,1	31,2	35,3
Faktoring – wartość wykupionych wierzytelności	51,4	64,2	79,4	113,1	131,0
Private equity / venture capital	0,6	0,5	2,0	1,9	b.d.
Wartość emisji akcji spółek publicznych (bez banków)	14,6	5,6	8,2	5,6	4,8
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	277,8	305,2	343,2	329,8	b.d.
Kapitały własne	1 025,2	1 099,0	1 170,2	1 236,4	b.d.

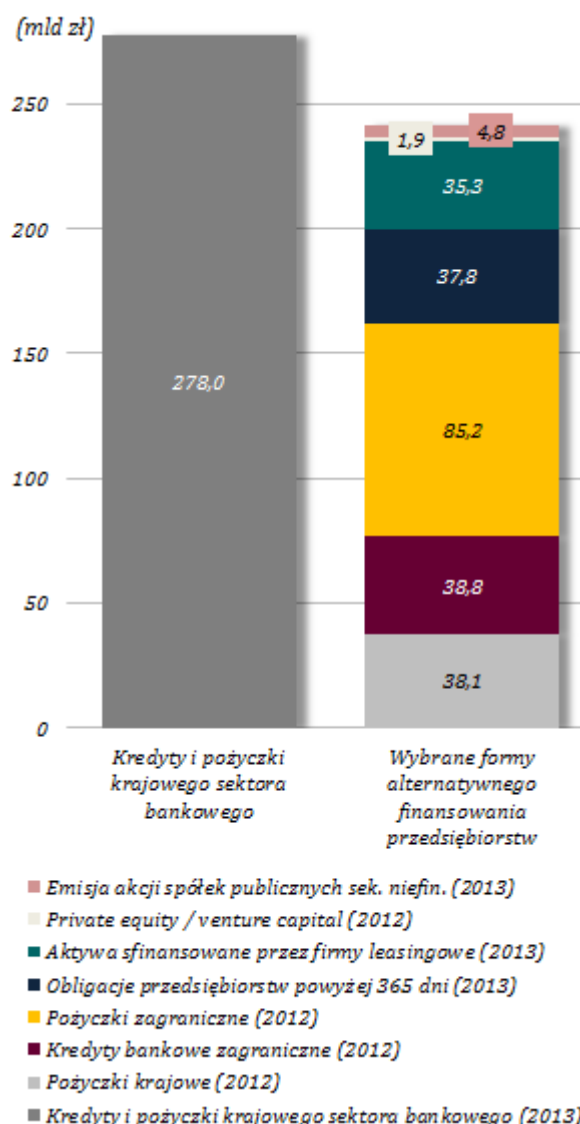
Źródło: UKNF, NBP, GUS, FITCH, ZPL, PZF, PSIK

Systematyczny rozwój alternatywnych form finansowania przedsiębiorstw

W kontekście ograniczonej w ostatnich latach dynamiki wzrostu akcji kredytowej dla sektora przedsiębiorstw (jak też stabilnego w długim okresie udziału kredytów dla przedsiębiorstw w PKB), trzeba zauważyć, że systematyczny rozwój gospodarki i rynku finansowego prowadzi również do rozwoju alternatywnych form finansowania przedsiębiorstw, tj. m.in. emisji papierów dłużnych, emisji akcji, leasingu i faktoringu. Jednocześnie otwartość polskiej gospodarki oraz powiązania przedsiębiorstw z międzynarodowymi rynkami finansowymi (m.in. przez zagraniczne podmioty dominujące), powodują że w przypadku niektórych firm dużą rolę odgrywa finansowanie zagraniczne. W konsekwencji skala alternatywnych form finansowania jest porównywalna z finansowaniem uzyskanym z krajowego sektora bankowego (gdyby uwzględnić pełną zbiorowość i wszystkie jego formy to byłoby ono wyższe). Trzeba jednak dodać, że część tych obszarów jest pośrednio finansowana przez banki np. w drodze finansowania działalności firm leasingowych i faktoringowych (niektóre z tych firm to spółki zależne banków), czy też przez zakup papierów dłużnych przedsiębiorstw. Trzeba też mieć na uwadze, że kluczową rolę w finansowaniu przedsiębiorstw mają środki własne, a wysoką rolę odgrywają też zobowiązania wobec partnerów handlowych.

Wykres 38.

Wybrane formy finansowania przedsiębiorstw

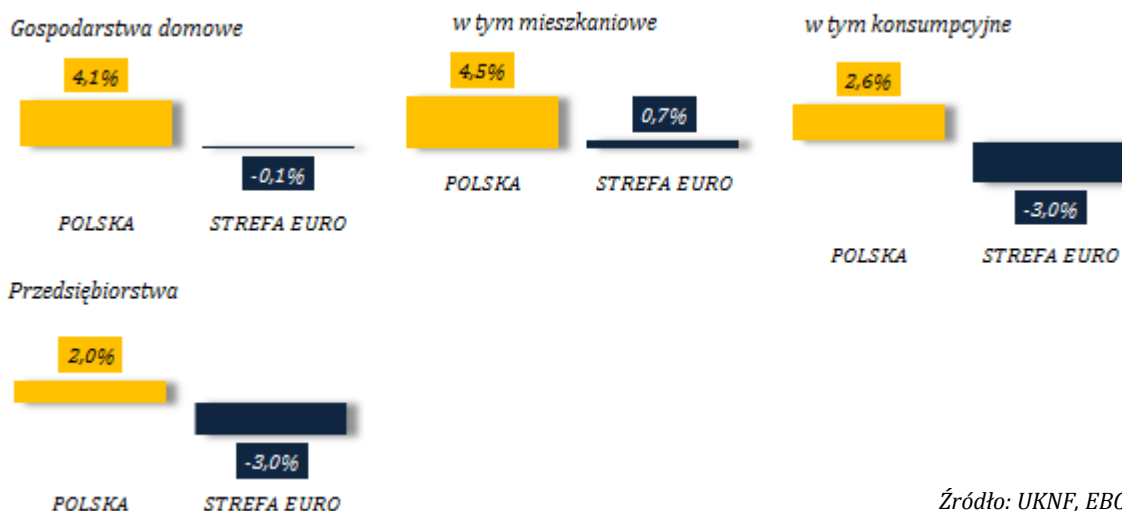

¹⁵ Prezentowane dane nie obejmują całości rynku, a jedynie część jaką obejmują dane UKNF, GUS, NBP, FITCH, ZPL i ZPF (szerzej zob. „Bilansowe wyniki podmiotów gospodarczych”, GUS; „System finansowy w Polsce”, NBP; „Podsumowanie IV kwartału 2013 i roku 2013 na rynku nie skarbowych papierów dłużnych”, FITCH; „Sytuacja finansowa sektora przedsiębiorstw”, NBP; „Rynek private equity / venture capital w Polsce w 2012 roku”, PSIK; „Raport Catalyst – podsumowanie i perspektywy rozwoju”, Grant Thornton).

Niska/ujemna dynamika kredytów występuje w większości krajów UE

Wykres 39.

Roczne tempo wzrostu kredytów dla sektora niefinansowego (wg stanu na koniec 2013)

Źródło: UKNF, EBC

W kontekście niskiej dynamiki kredytów dla sektora niefinansowego, trzeba zauważyć że zjawisko to występuje nie tylko w Polsce, ale i w większości krajów UE, przy czym na tle innych krajów dynamikę akcji kredytowej w Polsce można uznać za relatywnie zadowalającą. Pośrednio potwierdza to, że główną przyczyną osłabienia wzrostu akcji kredytowej jest długotrwały kryzys finansowy oraz związana z nim zmiana postaw części gospodarstw domowych, przedsiębiorstw i banków.

Stagnacja kredytów dla sektora budżetowego

Ograniczenie przyrostu inwestycji finansowanych ze środków publicznych wraz ze zwiększeniem dyscypliny budżetowej przełożyły się na wyraźne wyhamowanie przyrostu kredytów dla sektora budżetowego, których wartość w 2013 r. zwiększyła się jedynie o 0,6 mld zł, tj. o 0,7% (stan zadłużenia instytucji rządowych zwiększył się o 2,3 mld zł, a stan zadłużenia funduszy ubezpieczeń społecznych oraz instytucji sektora samorządowego zmniejszył się po 0,8 mld zł).

Wykres 40.

Kredyty dla sektora budżetowego

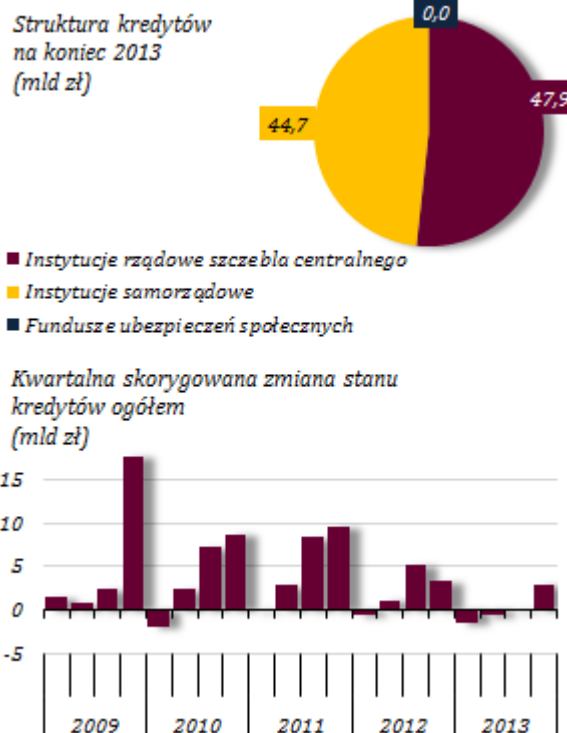

Tabela 16. Wybrane aktywa płynne

	Wartość (mld zł)				Zmiana w 2013	
	2011	2012	09/13	2013	mld zł	%
Ogółem	355,4	382,9	433,0	410,2	27,2	7,1%
1/ Kasa, środki w bankach centralnych	40,3	71,4	57,5	55,0	-16,4	-23,0%
- kasa	13,4	14,9	13,1	15,3	0,4	3,0%
- środki w bankach centralnych	26,9	56,5	44,4	39,7	-16,9	-29,9%
2/ Należności od banków	71,8	73,6	92,5	76,6	3,0	4,1%
- rezydent	41,3	42,8	60,4	50,5	7,7	18,0%
- nierezydent	30,5	30,8	32,2	26,1	-4,7	-15,2%
3/ Instrumenty dłużne i kapitałowe	243,3	238,0	282,9	278,6	40,7	17,1%
- banki centralne	93,3	98,4	114,8	114,5	16,1	16,3%
- skarbowe	130,8	120,5	148,8	142,4	21,8	18,1%
- dłużne innych emitentów	16,3	16,1	16,2	18,2	2,1	13,1%
- instrumenty kapitałowe	2,9	2,9	3,1	3,6	0,7	22,3%

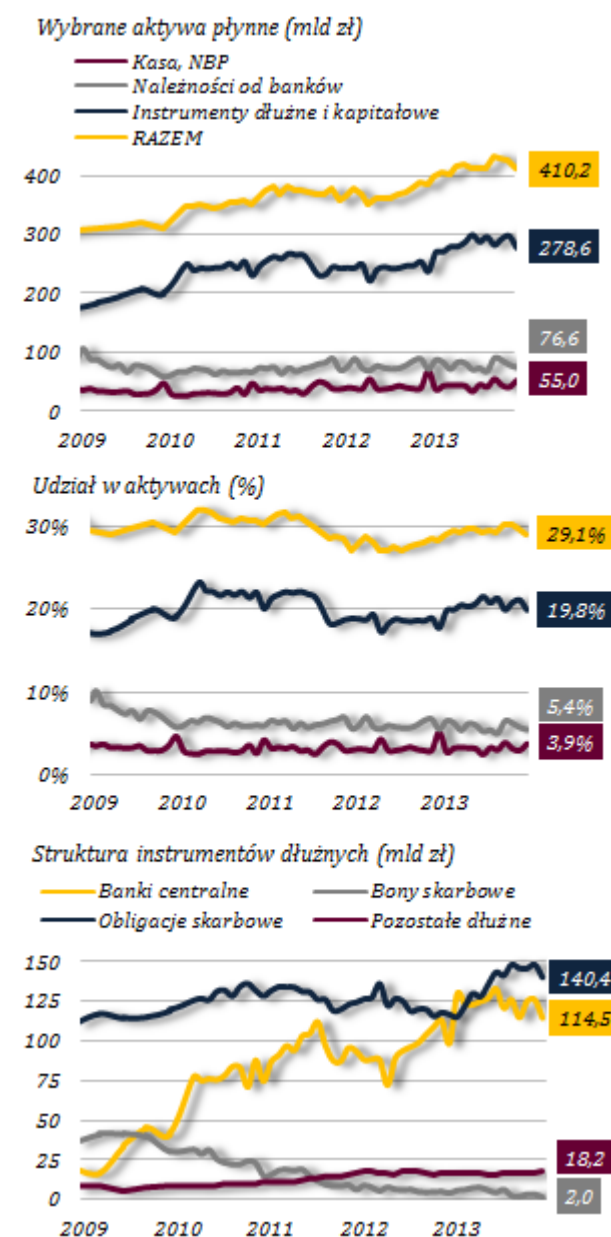
Zwiększenie inwestycji w najpłynniejsze aktywa

Ograniczony rozwój akcji kredytowej spowodował, że większość banków zwiększyła swoje inwestycje w najpłynniejsze aktywa¹⁶. W rezultacie, stan tych aktywów zwiększył się w 2013 r. o 27,2 mld zł, tj. o 7,1%. Zwiększył się też udział tych środków w sumie bilansowej (z 28,4% na koniec 2012 r. do 29,1% na koniec ub.r.).

Przyrost aktywów płynnych dotyczył przede wszystkim portfela obligacji skarbowych oraz bonów pieniężnych NBP, a w znacznie mniejszym stopniu środków ulokowanych w innych bankach. Z drugiej strony odnotowano zmniejszenie stanu lokat w NBP (stan tych lokat jest jednak bardzo płynny, w związku z czym nie należy przywiązywać nadmiernej wagi do jego zmian).

W kontekście aktywów płynnych należy mieć na uwadze, że silny wpływ na obserwowane w skali całego sektora zmiany stanu i struktury tych środków mogą wywierać zmiany ich stanu i struktury w dużym banku państwowym (to właśnie wyjaśnia znaczący spadek stanu aktywów płynnych do jakiego doszło w IV kwartale ub.r.).

Wykres 41. Aktywa płynne

¹⁶ Zdefiniowanych tu, jako suma środków zgromadzonych w kasach, bankach centralnych, należności od banków oraz portfela instrumentów dłużnych i kapitałowych.

**Wzrost udzielonych zobowiązań,
zmniejszenie stanu operacji
instrumentami pochodnymi**

Obserwowany w 2013 r. ograniczony wzrost akcji kredytowej odzwierciedlił się w umiarkowanym wzroście udzielonych przez banki zobowiązań dotyczących finansowania (wzrost o 17,6 mld zł, tj. o 8,7%). Większość zobowiązań została przyznana podmiotom sektora niefinansowego (79,3%) i wynikała z tytułu przyznanych linii kredytowych (159,1 mld zł), których stan uległ relatywnie wysokiemu zwiększeniu (o 10,0%), co być może stanowi sygnał przyspieszenia wzrostu akcji kredytowej w kolejnych okresach.

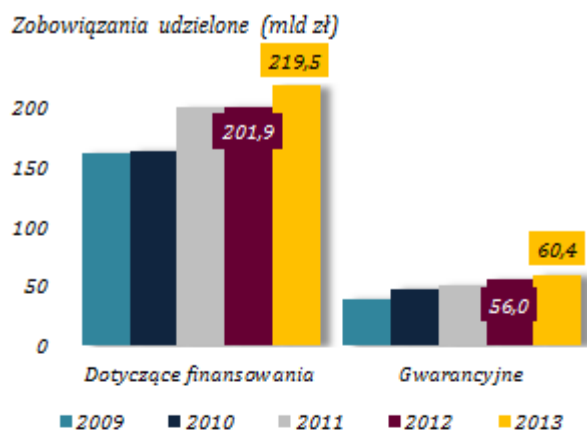
Również wartość udzielonych przez banki gwarancji uległa zwiększeniu (o 4,4 mld zł, 7,8%).

Silne redukcje stóp procentowych NBP przełożyły się na istotne zwiększenie w I połowie 2013 r. skali transakcji FRA. W drugiej połowie roku stan tych operacji uległ jednak zmniejszeniu, co wynikało z zakończenia cyklu łagodzenia polityki pieniężnej oraz stabilizacji oczekiwań inwestorów, co do poziomu stóp w najbliższych okresach. W rezultacie na koniec 2013 r. stan transakcji pochodnych dotyczących stopy procentowej był niższy niż na koniec 2012 r. (nominalna wartość tych transakcji zmniejszyła się z 1 602,4 mld zł na koniec 2012 r. do 1 507,5 mld zł na koniec 2013 r., tj. o 5,9%, głównie za sprawą zmniejszenia skali transakcji FRA, przy jednoczesnym wzroście transakcji OIS oraz pozostałych IRS).

Jednocześnie, obserwowana w 2013 r. relatywna stabilizacja złotego względem walut głównych, przełożyła się na pewne zmniejszenie stanu skali transakcji zawartych na walutowych instrumentach pochodnych (nominalna wartość tych transakcji zmniejszyła się z 373,6 mld zł na koniec 2012 r. do 351,2 mld zł na koniec 2013 r., tj. o 6,0%, głównie za sprawą zmniejszenia transakcji Fx swap).

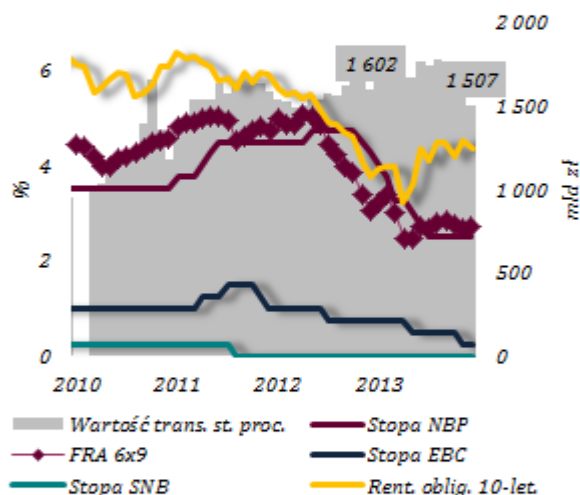
W konsekwencji odnotowano zmniejszenie łącznej skali transakcji zawartych na instrumentach pochodnych (wartość nominalna tych transakcji zmniejszyła się z 1 976,0 mld zł na koniec 2012 r. do 1 858,7 mld zł na koniec 2013 r., tj. o 5,9%).

Wykres 42.
Operacje pozabilansowe

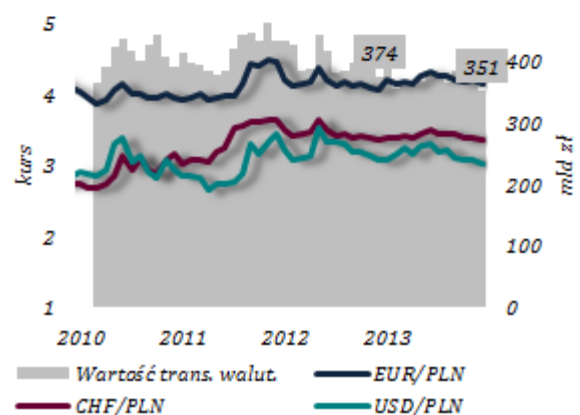

Transakcje pochodne (wartość nominalna)

Transakcje stopy procentowej

Transakcje walutowe

6. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Umiarkowany wzrost zobowiązań i kapitałów

Ograniczony wzrost skali działania banków znalazł swoje odzwierciedlenie w umiarkowanym wzroście zobowiązań, które w ujęciu nominalnym zwiększyły się o 49,6 mld zł, tj. o 4,1%, a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 49,1 mld zł, tj. również o około 4,1%. Decydujący wpływ na wzrost zobowiązań wywarł przyrost depozytów sektora niefinansowego (w trakcie roku dużą rolę miały depozyty sektora budżetowego).

Poziom kapitałów sektora zwiększył się również w umiarkowanym stopniu.

Wykres 43.

Struktura pasywów sektora bankowego na koniec 2013

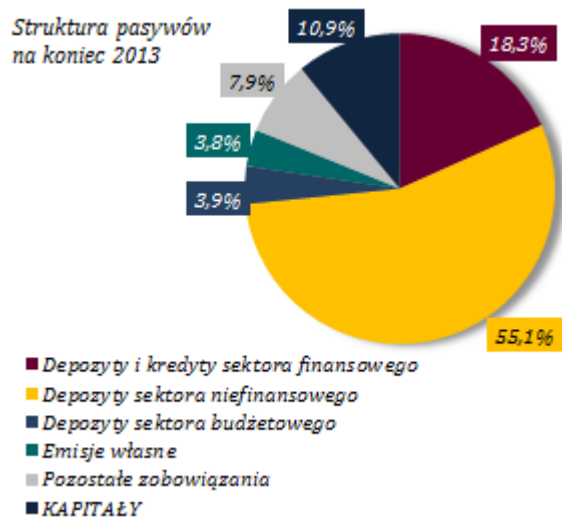
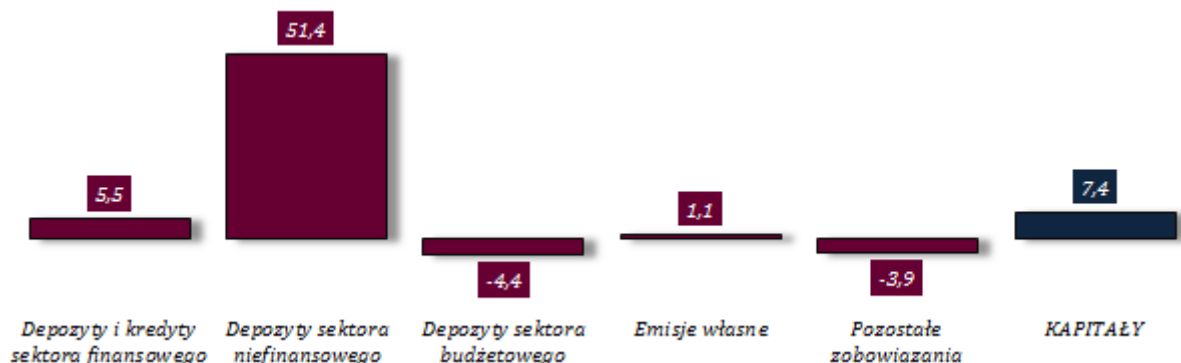

Tabela 17. Źródła finansowania

	Wartość (mld zł)				Zmiana w 2013			
	2011	2012	09/13	2013	nominalna mld zł	%	skorygowana mld zł	%
Zobowiązania	1 165,7	1 203,7	1 278,8	1 253,3	49,6	4,1%	49,1	4,1%
1/ Depozyty i kredyty sektora finansowego	266,6	252,1	266,6	257,6	5,5	2,2%	5,3	2,1%
2/ Depozyty sektora niefinansowego:	698,6	724,0	747,5	775,4	51,4	7,1%	51,4	7,1%
- gospodarstwa domowe	477,4	516,0	535,2	548,2	32,2	6,2%	32,4	6,3%
- przedsiębiorstwa	206,0	191,3	194,2	209,7	18,5	9,7%	18,3	9,6%
- instytucje niekomercyjne	15,3	16,7	18,2	17,5	0,7	4,4%	0,7	4,4%
3/ Depozyty sektora budżetowego	49,0	59,8	89,0	55,4	-4,4	-7,4%	-4,6	-7,6%
4/ Zobowiązania z tytułu własnej emisji	42,8	52,7	52,5	53,8	1,1	2,2%		
5/ Zobowiązania podporządkowane	10,1	8,0	7,3	7,0	-1,0	-12,5%		
6/ Pozostałe	98,6	107,0	115,9	104,1	-2,9	-2,7%		
wg waluty								
- złotowe	880,7	933,6	989,5	982,5	49,0	5,2%	49,0	5,2%
- walutowe	285,0	270,1	289,3	270,8	0,7	0,2%	0,2	0,1%
wg kraju								
- rezydent	923,0	985,0	1 048,1	1 035,4	50,4	5,1%	50,0	5,1%
- nierezydent	242,7	218,7	230,7	217,9	-0,8	-0,4%	-0,9	-0,4%
w tym środki z macierzystej grupy kapitałowej	x	122,0	126,8	120,1	-1,9	-1,5%		
Kapitały	128,9	146,5	150,2	153,9	7,4	5,0%		

Wykres 44.

Zmiana (nominalna) źródeł finansowania w 2013

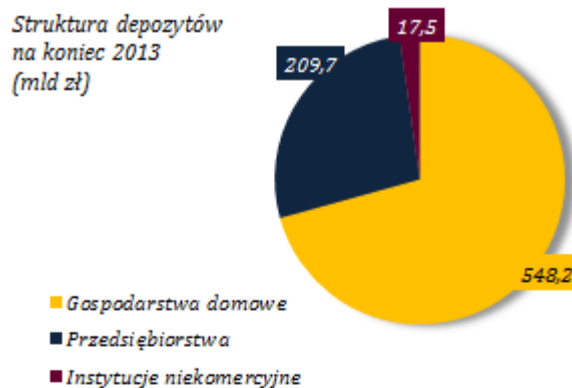
Umiarkowany przyrost depozytów sektora niefinansowego

W 2013 r. odnotowano umiarkowany przyrost depozytów sektora niefinansowego, który wyniósł 51,4 mld zł, tj. 7,1% (skorygowany również o około 51,4 mld zł, tj. 7,1%). Wprawdzie był on wyższy niż w 2012 r., ale niższy niż w latach poprzednich. Na przyrost depozytów złożył się zarówno przyrost depozytów gospodarstw domowych (o 32,2 mld zł, tj. o 6,2%), jak i przedsiębiorstw (o 18,5 mld zł, tj. o 9,7%). Należy jednak zauważyć, że o ile tempo wzrostu depozytów przedsiębiorstw przyspieszyło (po części wynikało to z efektu niskiej bazy, na skutek spadku stanu tych depozytów w 2012 r., a po części z poprawy sytuacji finansowej sektora przedsiębiorstw oraz ograniczonej skłonności do inwestowania), o tyle tempo wzrostu depozytów gospodarstw domowych uległo dalszej redukcji, co wynikało m.in. z niskiego tempa wzrostu ich dochodów. Uwagę też zwraca, że ponad 25% przyrostu depozytów gospodarstw domowych zostało zrealizowane przez banki spółdzielcze.

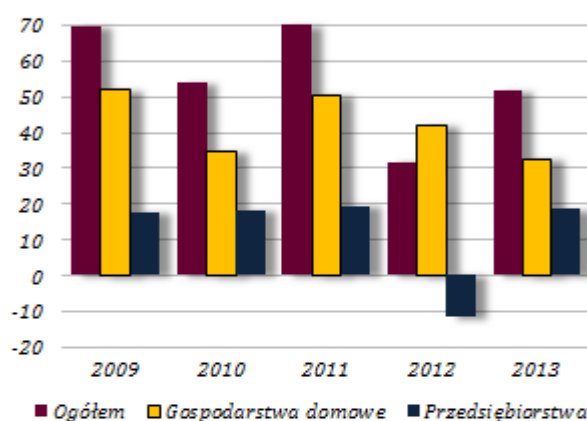
W kontekście możliwości zwiększenia depozytów, wyzwaniem dla banków stało się środowisko niskich stóp procentowych oraz osłabienie tempa wzrostu gospodarczego (pomimo wyraźnego ożywienia w II połowie ub.r.). Silna redukcja oprocentowania depozytów bankowych (przeciętne oprocentowanie nowych depozytów gospodarstw domowych zmniejszyło się z 4,2% w grudniu 2012 r. do 2,6% w grudniu ub.r., a przedsiębiorstw z 4,0% do 2,3%), z jednej strony powoduje zmniejszenie przyrostu depozytów z tytułu odsetek od już złożonych lokat, a z drugiej wpływa negatywnie na skłonność do oszczędzania oraz prowadzi do poszukiwania alternatywnych form inwestycji (m.in. na rynku kapitałowym i nieruchomości).

Presję na bazę depozytową wywiera też obniżenie tempa wzrostu gospodarki, co zmniejsza możliwości tworzenia oszczędności przez część gospodarstw domowych i część przedsiębiorstw, choć z drugiej strony ten sam czynnik może skłaniać je do zwiększenia poziomu oszczędności w bankach w celu stworzenia bufora na wypadek pogorszenia ich sytuacji finansowej.

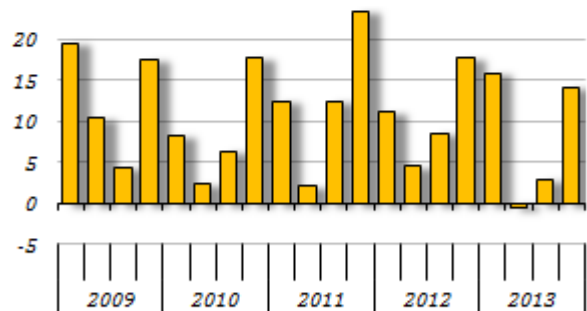
Wykres 45.
Depozyty sektora niefinansowego

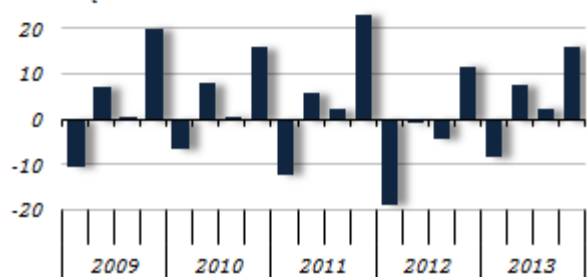
Roczna skorygowana zmiana stanu (mld zł)

Kwartałna skorygowana zmiana stanu Gospodarstwa domowe

Przedsiębiorstwa

Stan depozytów i kredytów sektora finansowego pozostaje relatywnie stabilny

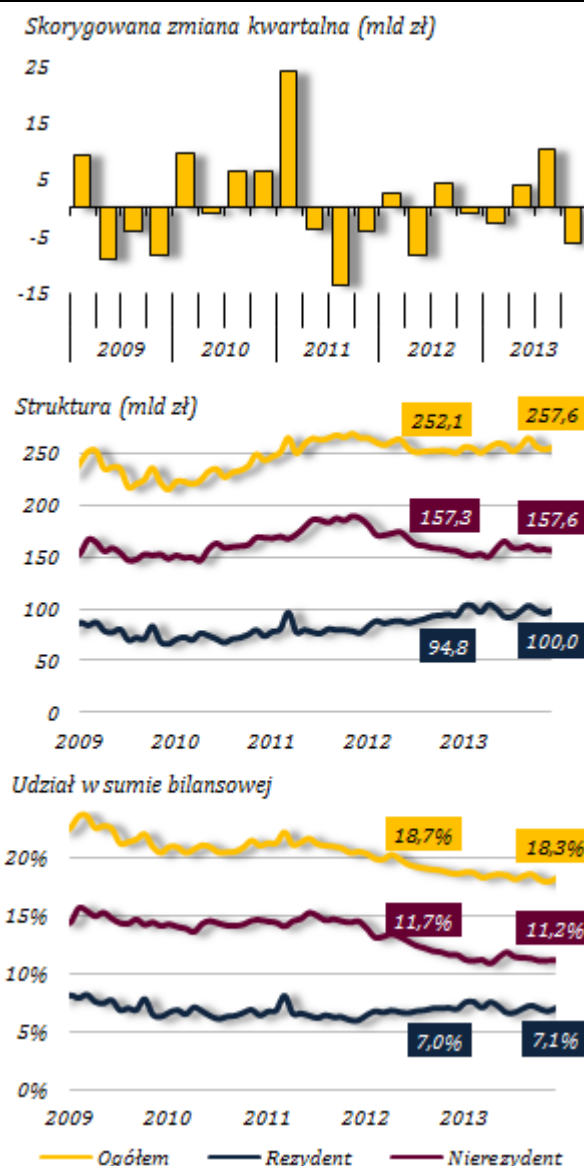
Pomimo okresowych wahań, stan depozytów oraz kredytów sektora finansowego ulokowanych w sektorze bankowym, pozostaje w ostatnich latach względnie stabilny (w ujęciu nominalnym ich stan wzrósł w 2013 r. o 5,5 mld zł, tj. o 2,2%, a po skorygowaniu o zmiany kursów walutowych o około 5,3 mld zł, tj. o 2,1%). Jednak względna stabilizacja stanu tych środków, prowadzi do stopniowego zmniejszenia ich udziału w strukturze zobowiązań, a w konsekwencji i w całej sumie bilansowej (na koniec 2013 r. stanowiły 20,6% ogółu zobowiązań oraz 18,3% sumy bilansowej).

Z punktu widzenia kraju pochodzenia, struktura tych środków nie uległa istotnej zmianie – nadal większość stanowią środki, jakie banki otrzymały od nierezydentów, aczkolwiek w 2013 r. odnotowano dalszy wzrost środków krajowych.

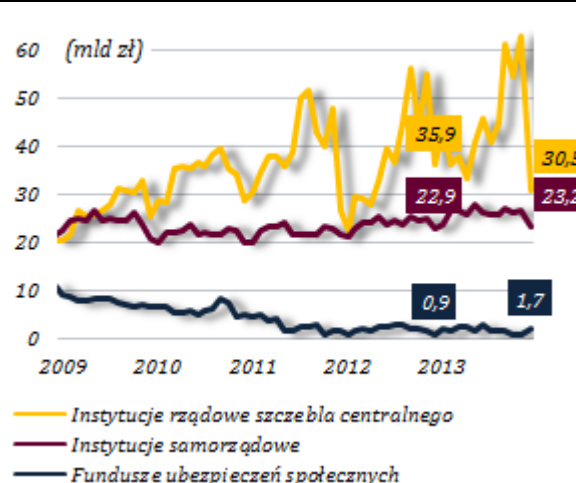
Depozyty sektora budżetowego wykazują silne okresowe wahania

Po obserwowanym przez większość ub.r. silnym, ale okresowym napływie lokat sektora rządowego, składanych w banku państwowym, w końcu roku lokaty te zostały zlikwidowane, a stan depozytów sektora budżetowego zmniejszył się w stosunku do tego jaki był na koniec 2012 r.

Wykres 46.
Depozyty i kredyty sektora finansowego

Wykres 47.
Depozyty sektora budżetowego

Pozostałe zobowiązania bez większych zmian

W 2013 r. stan emisji własnych nie uległ istotnym zmianom (wzrost o 1,1 mld zł, tj. o 2,2%). Na poziomie poszczególnych banków można jednak zwrócić uwagę na zwiększenie stanu tych środków w kilku bankach (w tym dwóch o blisko 1,0 mld zł), któremu towarzyszyło ich zmniejszenie w kilku innych podmiotach. Stopniowy rozwój tego źródła finansowania należy ocenić pozytywnie, w szczególności mając na uwadze średnio- i długoterminowy charakter większości pozyskanych w ten sposób środków (ponad 70% ma okres zapadalności powyżej 1 roku, a ponad 20% powyżej 5 lat). Należy jednak mieć na uwadze, że rola tego źródła finansowania pozostaje niewielka, a ponadto charakteryzuje się ono bardzo silną koncentracją (większość przypada na jeden bank państwowy).

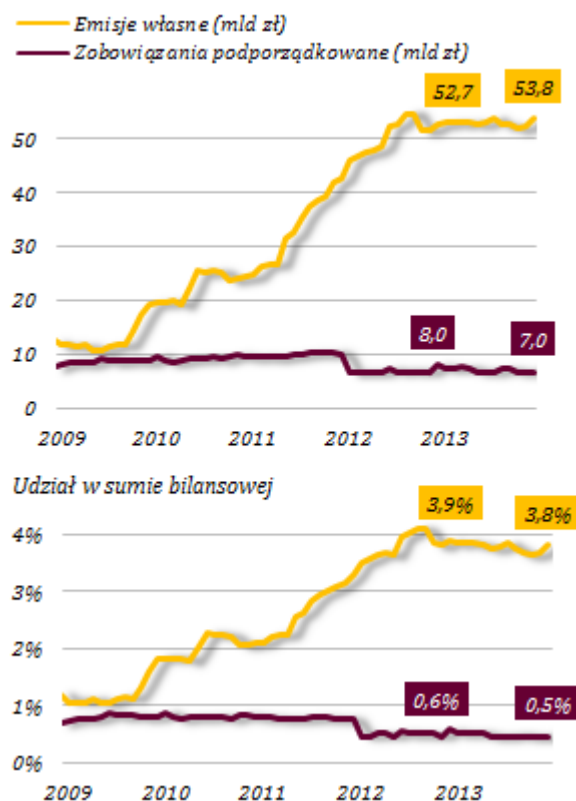
Rola pożyczek podporządkowanych uległa dalszej marginalizacji (spadek o 1,0 mld zł), co wynikało ze spłaty części tych pożyczek.

Umiarkowany wzrost kapitałów

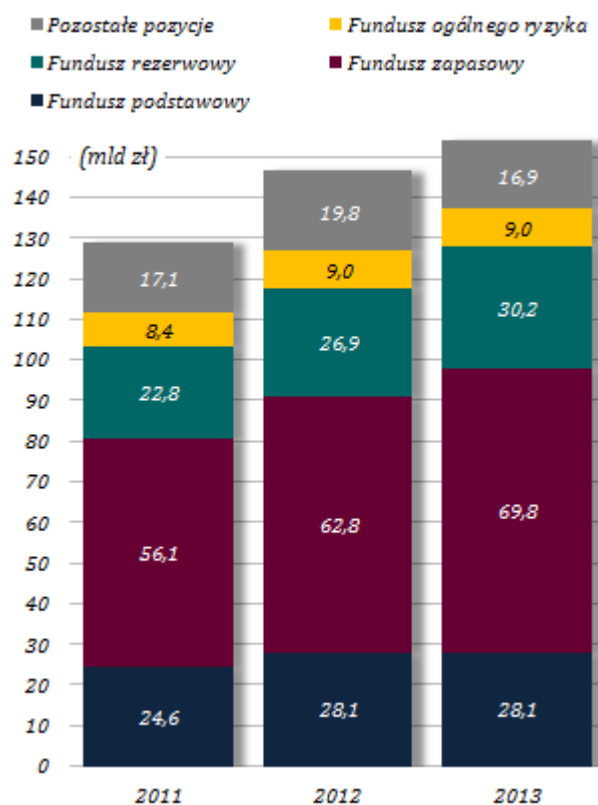
W 2013 r. odnotowano zwiększenie kapitałów sektora bankowego (z 146,5 mld zł do 153,9 mld zł, tj. o 7,4 mld zł; tj. 5,0%), co wynikało przede wszystkim z zatrzymania znacznej części zysków wypracowanych przez banki w 2012 r. Przyrost kapitałów byłby wyższy, gdyby nie obniżenie kapitału z aktualizacji wyceny (o 2,4 mld zł) na skutek obniżenia wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

W kontekście dywidend wypłaconych z zysków za 2012 r. trzeba stwierdzić, że wszystkie banki komercyjne zastosowały się do rekomendacji KNF (po spełnieniu określonych kryteriów maksymalny poziom dywidendy nie powinien przekroczyć 75% wypracowanego zysku). Wyjątek stanowił jeden bank, który pomimo nie spełnienia jednego z kryteriów wypłacił dywidendę, ale następnie podniósł kapitały w drodze emisji akcji o kwotę równą wypłaconej dywidendzie.

Wykres 48.
Emisje własne i pożyczki podporządkowane

Wykres 49.
Struktura kapitałów

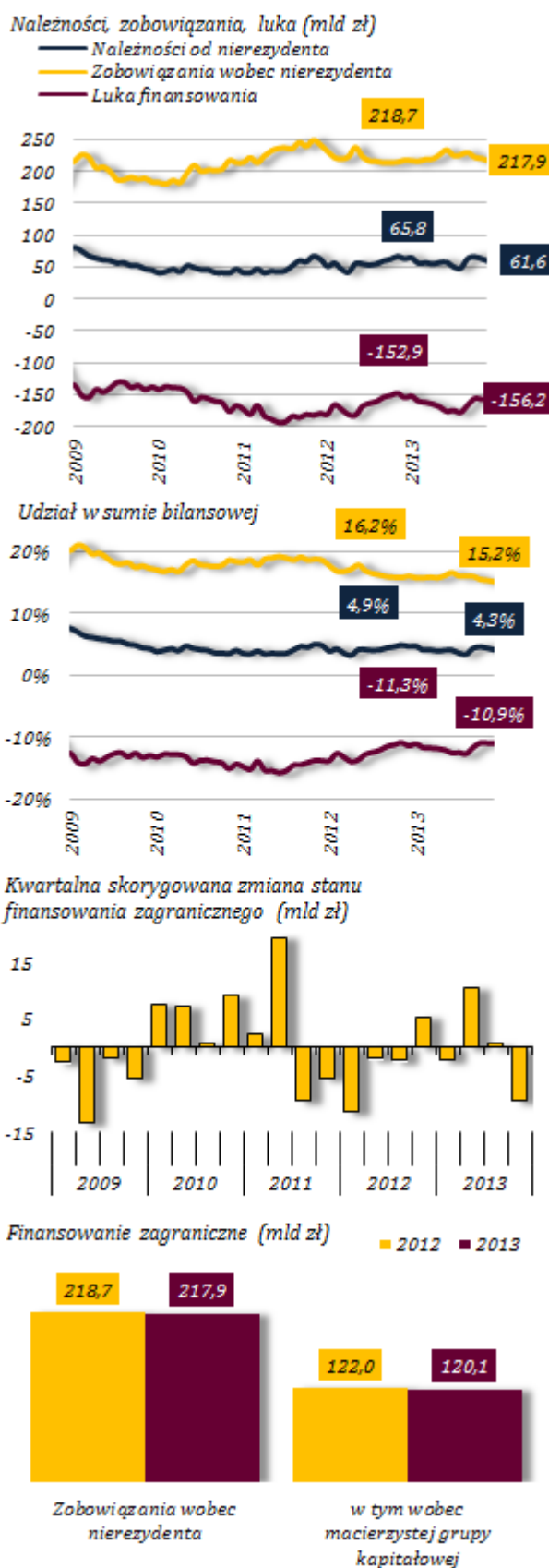
Stabilny stan finansowania zagranicznego

W 2013 r. odnotowano marginalne zmniejszenie stanu finansowania zagranicznego (o 0,8 mld zł), przy czym w II kwartale odnotowano zwiększony napływ tych środków, a w IV obniżenie ich stanu. Należy jednak zaznaczyć, że część z tych obserwacji wynikała ze zmiany stanu tych środków w podmiotach, które dokonują dużych operacji na rynku finansowym i które wykorzystują w tym celu środki pozyskiwane od podmiotów macierzystych, co w przypadku kumulacji tego zjawiska może wywoływać znaczące wahania stanu środków w skali całego sektora.

Ponad połowa zobowiązań wobec nierezydenta pochodzi od podmiotów z macierzystej grupy kapitałowej. W 2013 r. stan tych środków nieznacznie się zmniejszył (z 122,0 mld zł na koniec 2012 r. do 120,1 mld zł na koniec 2013 r.), przy czym obraz sytuacji był niejednorodny – w części podmiotów obserwowano zmniejszenie stanu tych środków, a w innych ich znaczący wzrost.

Stabilizacja środków nierezydenta w połączeniu ze wzrostem innych zobowiązań oraz sumy bilansowej spowodowała zmniejszenie udziału tych środków w strukturze zobowiązań (do 17,4%) oraz sumie bilansowej (do 15,2%), co oznacza zmniejszenie uzależnienia od finansowania zagranicznego, a tym samym wzrost stabilności sektora bankowego. Stabilizacji po stronie zagranicznych zobowiązań banków, towarzyszyło obniżenie stanu należności od banków od nierezydentów (o 4,2 mld zł). W rezultacie spowodowało to nieznaczne zwiększenie ujemnej luki finansowania zagranicznego (do -156,2 mld zł), ale jej udział w sumie bilansowej zmniejszył się (-10,9%).

Wykres 50.
Finansowanie zagraniczne

W Polsce nie występuje zjawisko „delewarowania” zagranicznych banków

W kontekście finansowania zagranicznego należy zaznaczyć, że w odróżnieniu od innych krajów regionu, w Polsce nie odnotowano w ostatnich latach odpływu kapitału zagranicznego na skutek tzw. „delewarowania” banków zagranicznych¹⁷.

Obserwowane w Polsce zmiany w zakresie finansowania zagranicznego mają inne podłoże i przede wszystkim wynikają z modyfikacji strategii działania niektórych banków. Polegają one na dążeniu do zmniejszenia stopnia uzależnienia od środków z macierzystych grup finansowych oraz na wycofaniu z oferty walutowych kredytów mieszkaniowych, co prowadzi do stopniowego spadku zapotrzebowania na środki zagraniczne. Istotnym źródłem wahań w poziomie finansowania zagranicznego jest też zmienność kursów walut (około 70% środków nierezydenta stanowią waluty obce) oraz wskazana wcześniej, zmienność skali operacji na rynku finansowym dokonywanych przez niektóre podmioty, które finansowane są w oparciu o zasoby instytucji macierzystych.

Trzeba mieć też na uwadze, że nie wszystkie banki wchodzące na polski rynek odniosły na nim sukces, jakiego oczekiwały. W konsekwencji, niektóre z nich podejmują decyzje o zaprzestaniu działalności i wyjściu z rynku polskiego, ale zjawisko to nie ma nic wspólnego z „delewarowaniem”, ale ze zwykłą działalnością biznesową.

Reasumując, można stwierdzić, że poziom finansowania zagranicznego pozostaje stabilny, a obserwowane w ostatnich latach pewne zmniejszenie roli tego źródła finansowania wynika przede wszystkim ze zmian strategii działania, do jakich doszło w części banków. Jednocześnie sprzyja to zwiększeniu stabilności polskiego sektora bankowego (pogląd ten podzielany jest przez NBP¹⁸).

¹⁷ Szerzej zob. „Raport o sytuacji banków w 2012 r.”, UKNF.

¹⁸ Zob. „Raport o stabilności systemu finansowego”, NBP, grudzień 2013 r. opt. cit. str. 15 „Wyniki symulacji szokowych obejmujących ryzyko finansowania wskazują, że dalsze stopniowe ograniczanie zależności niektórych banków krajowych od finansowania pozyskiwanego od zagranicznych spółek-matek byłoby korzystne dla stabilności krajowego systemu finansowego.”

7. STRUKTURA WALUTOWA I TERMINÓW PŁATNOŚCI BILANSU

W strukturze bilansu obserwowane są zjawiska, które generują szereg rodzajów ryzyka i mogą stanowić źródło potencjalnego zagrożenia. W szczególności, za niekorzystne należy uznać wysoki udział aktywów walutowych oraz nadmierne oparcie akcji kredytowej o krótkoterminowe depozyty. Część z tych zjawisk wynika z funkcji jakie banki pełnią w gospodarce, ale większość jest pochodną nadmiernie ekspansywnych strategii biznesowych, jakie były realizowane przez niektóre banki we wcześniejszych latach.

Tabela 18. Struktura walutowa bilansu sektora bankowego

	Wartość (mld zł)				Zmiana w 2013	
	2011	2012	09/13	2013	mld zł	%
Aktywa						
- złotowe	931,4	1 016,7	1 084,4	1 077,8	61,0	6,0%
- walutowe	363,2	333,5	344,6	329,4	-4,1	-1,2%
Pasywa						
- złotowe	1 009,6	1 080,1	1 139,7	1 136,4	56,3	5,2%
- walutowe	285,0	270,1	289,3	270,8	0,7	0,2%
Niedopasowanie walutowe						
- w mld zł	-78,1	-63,4	-55,3	-58,7		
- % sumy bilansowej	-6,0%	-4,7%	-3,9%	-4,2%		

Poprawa struktury walutowej

Podjęte w ostatnich latach skuteczne działania nadzorcze, wraz ze wzrostem świadomości ryzyka kursowego po stronie banków i ich klientów, oraz obserwowaną w 2013 r. względną stabilizacją kursu złotego względem walut głównych przyczyniły się do poprawy struktury walutowej bilansu sektora bankowego, a tym samym zwiększenia jego stabilności.

Stan aktywów walutowych nieznacznie się obniżył (-4,1 mld zł; -1,2%), a pasywów marginalnie wzrósł (o 0,7 mld zł; 0,2%). W połączeniu ze wzrostem aktywów i pasywów złotych spowodowało to zmniejszenie udziału w bilansie zarówno aktywów walutowych (do 23,4%), jak i pasywów walutowych (do 19,2%). W rezultacie, nastąpiło też zmniejszenie ujemnej luki walutowej (do -58,7 mld zł) oraz jej udziału w sumie bilansowej (do -4,2%).

Należy jednak mieć na uwadze, że udział aktywów i pasywów walutowych oraz ujemnej luki walutowej wykazuje duże różnice na poziomie poszczególnych banków. Najwyższy udział aktywów walutowych (30-60%) oraz najwyższe ujemne luki walutowe (dochodzące do -30%) cechuje banki, które w ubiegłych latach silnie rozwinęły walutowe kredyty mieszkaniowe, nie mając odpowiednich źródeł finansowania. Jednak dokonane w ostatnich dwóch latach zmiany w ich polityce kredytowej prowadzą do stopniowej poprawy struktury ich bilansów.

Wykres 51.

Aktywa i pasywa walutowe

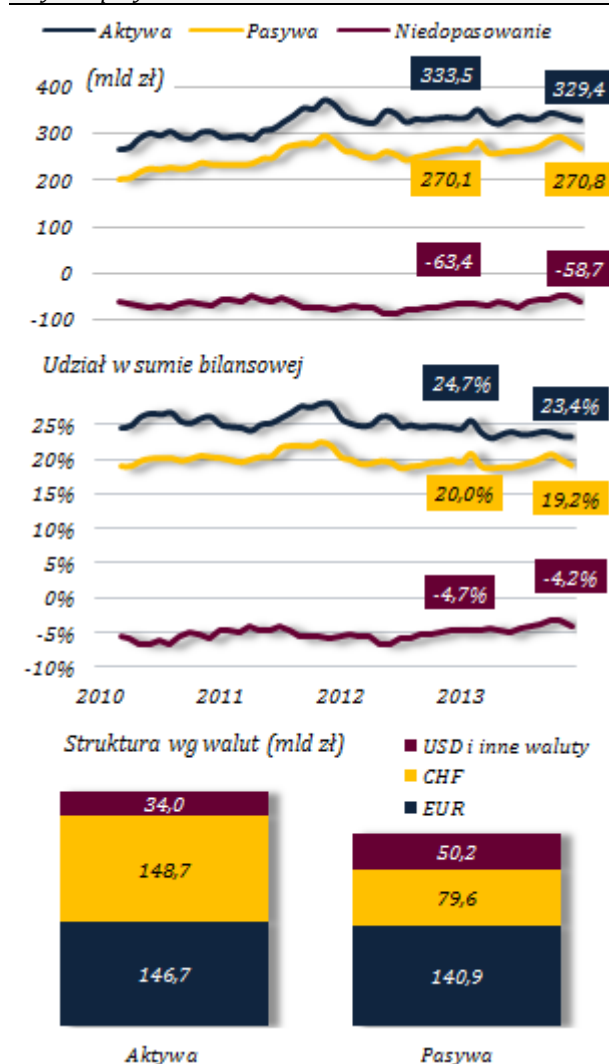

Tabela 19. Struktura terminowa bilansu¹⁹

	Wartość (mld zł)				Zmiana w 2013	
	2011	2012	09/13	2013	mld zł	%
Aktywa	1 328,1	1 380,1	1 461,5	1 440,8	60,6	4,4%
do roku	410,1	397,4	438,3	417,6	20,2	5,1%
1-2 lata	105,7	108,9	121,4	123,2	14,3	13,1%
2-5 lat	221,7	221,9	254,3	268,0	46,1	20,8%
powyżej 5 lat	443,8	448,6	449,9	447,2	-1,4	-0,3%
bez terminu	146,8	203,3	197,5	184,8	-18,5	-9,1%
Pasywa	1 289,9	1 343,7	1 422,5	1 402,5	58,8	4,4%
do roku	965,4	978,7	1 048,8	1 029,5	50,7	5,2%
1-2 lata	35,5	55,1	58,3	55,7	0,6	1,2%
2-5 lat	64,2	57,6	68,2	76,1	18,5	32,1%
powyżej 5 lat	69,0	80,5	73,2	64,2	-16,2	-20,2%
bez terminu	155,8	171,8	174,0	177,0	5,2	3,0%

Finansowanie długoterminowe bez większych zmian

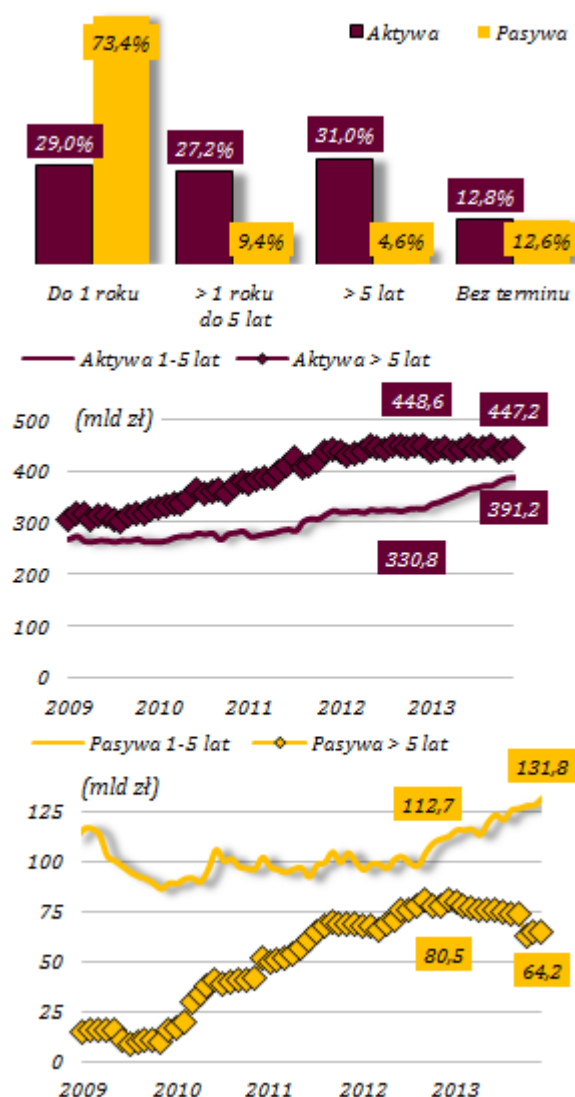
W 2013 r. nie odnotowano znaczących zmian w strukturze terminów płatności bilansu sektora bankowego. Wprowadzie kilku bankom udało się pozyskać znaczące finansowanie długoterminowe, ale z drugiej strony towarzyszyło temu jego obniżenie w innych bankach. W rezultacie poziom finansowania długoterminowego w skali całego sektora nie uległ większej zmianie - zobowiązania wymagalne powyżej 1 roku wprowadzie wzrosły (z 193,2 mld zł na koniec 2012 r. do 196,0 mld zł na koniec 2013 r.), ale ich udział w sumie bilansowej obniżył się (z 14,4% do 14,0%).

Trzeba przy tym dodać, że marginalny wzrost finansowania długoterminowego dokonał się dzięki zwiększeniu zobowiązań wobec sektora niefinansowego (zwłaszcza w jednym dużym banku, co może być zjawiskiem przejściowym), któremu z drugiej strony towarzyszyło obniżenie zobowiązań długoterminowych wobec sektora finansowego.

Duże dysproporcje pod względem terminów zapadalności aktywów i wymagalności pasywów wskazują na oparcie długoterminowej akcji kredytowej na krótkoterminowych depozytach, co powoduje wzrost ryzyka płynności. Dlatego konieczne jest, aby banki kontynuowały działania zmierzające do pozyskania długoterminowych, stabilnych źródeł finansowania.

Wykres 52.

Struktura terminów płatności bilansu

¹⁹ System sprawozdawczy FINREP w zakresie struktury terminów płatności opiera się na danych w wartościach nominalnych oraz zawiera pozycję „bez określonego terminu”, co powoduje występowanie pewnych zniekształceń i niezgodności (m.in. pomiędzy sumą aktywów i pasywów). Ograniczenia te nie wpływają jednak na istotę prezentowanych zjawisk i wysnuwanych wniosków.

W kontekście możliwości pozyskania finansowania długoterminowego kolejny raz należy zwrócić uwagę na celowość i konieczność przestrzegania przez banki zaleceń i rekomendacji KNF/UKNF dotyczących m.in. adekwatnego poziomu kapitałów, polityki dywidendowej oraz zarządzania ryzykiem, co przyczyni się do wzmocnienia ich sytuacji finansowej, wiarygodności na rynku, a tym samym ułatwi im pozyskanie finansowania na korzystnych warunkach.

8. JAKOŚĆ PORTFELA KREDYTOWEGO

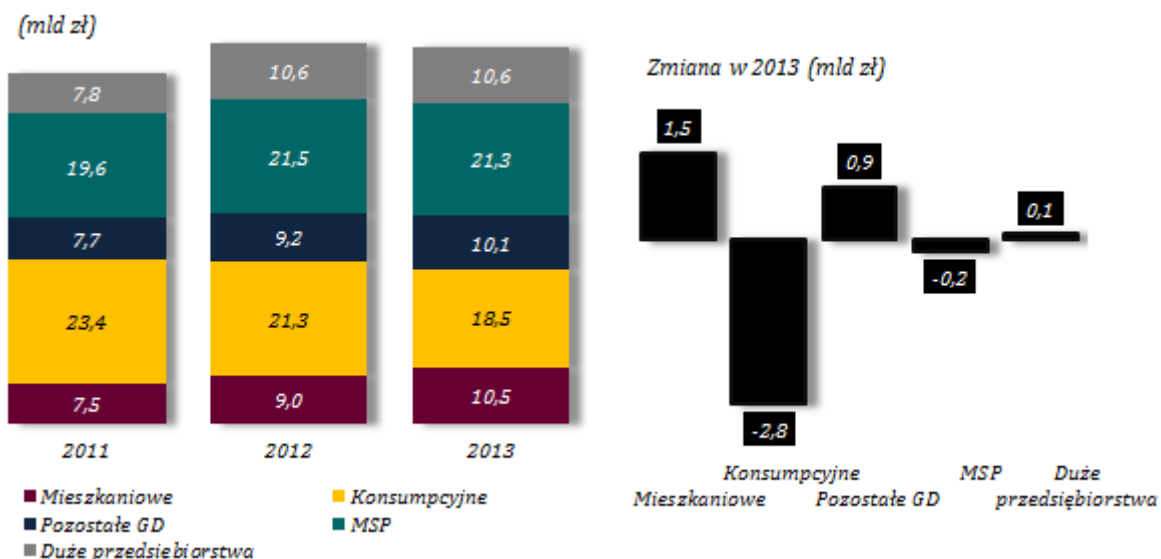
Jakość portfela kredytowego pozostaje stabilna, ale w niektórych obszarach pogorszenie

Tabela 20. Jakość portfela kredytowego

	Kredyty zagrożone (mld zł)				Zmiana w 2013		Udział (%)			
	2011	2012	09/13	2013	mld zł	%	2011	2012	09/13	2013
Kredyty zagrożone	66,4	72,2	72,3	71,7	-0,5	-0,7%	7,3%	7,7%	7,4%	7,4%
Sektor finansowy	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	79,0%	0,5%	0,3%	0,5%	0,5%
Sektor niefinansowy	66,0	71,7	71,8	71,2	-0,5	-0,7%	8,2%	8,9%	8,5%	8,5%
Sektor budżetowy	0,3	0,4	0,3	0,3	-0,1	-22,6%	0,3%	0,4%	0,4%	0,3%
Gospodarstwa domowe	38,6	39,6	39,3	39,2	-0,4	-1,0%	7,2%	7,4%	7,1%	7,0%
Konsumpcyjne	23,4	21,3	19,4	18,5	-2,8	-12,9%	18,0%	17,2%	15,5%	14,6%
Mieszkaniaowe	7,5	9,0	9,9	10,5	1,5	16,2%	2,3%	2,8%	2,9%	3,1%
Pozostałe	7,7	9,2	10,0	10,1	0,9	9,8%	9,3%	10,5%	10,6%	10,9%
Przedsiębiorstwa	27,4	32,1	32,4	32,0	-0,1	-0,4%	10,4%	11,8%	11,5%	11,5%
MSP	19,6	21,5	22,0	21,3	-0,2	-0,9%	12,3%	13,1%	13,2%	13,0%
Duże przedsiębiorstwa	7,8	10,6	10,4	10,6	0,1	0,7%	7,4%	9,8%	9,1%	9,3%
Kredyty opóźnione w spłacie										
Konsumpcyjne										
do 30 dni	9,3	9,4	8,7	8,5	-0,9	-9,6%	7,0%	7,5%	6,7%	6,4%
> 30 dni	26,1	23,7	22,4	21,3	-2,4	-10,2%	19,7%	18,9%	17,0%	16,1%
Mieszkaniaowe										
do 30 dni	11,4	13,3	13,9	12,8	-0,5	-3,9%	3,6%	4,1%	4,1%	3,8%
> 30 dni	9,1	10,7	11,7	11,4	0,7	6,5%	2,8%	3,3%	3,5%	3,4%

Wykres 53.

Kredyty zagrożone sektora niefinansowego

Pomimo obserwowanego w drugiej połowie 2012 r. oraz pierwszej połowie 2013 r. silnego osłabienia tempa wzrostu gospodarki oraz słabej sytuacji na rynku pracy, jakość portfela kredytowego pozostała stabilna. W całym 2013 r. stan kredytów ze stwierdzoną utratą wartości/zagrożonych uległ marginalnemu zmniejszeniu (o 0,5 mld zł), zmniejszył się również ich udział w portfelu (z 7,7% na koniec 2012 r. do 7,4% na koniec 2013 r.). Biorąc pod uwagę poszczególne portfele, poprawę jakości odnotowano w obszarze kredytów konsumpcyjnych, stabilizację w kredytach dla przedsiębiorstw, a pogorszenie w portfelu kredytów mieszkaniowych oraz pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych.

Pogorszenie jakości kredytów mieszkaniowych, ale oznaki stabilizacji

W 2013 r. odnotowano pogorszenie jakości portfela kredytów mieszkaniowych, które przejawiało się zwiększeniem stanu kredytów zagrożonych (o 1,5 mld zł, tj. o 16,2%) oraz zwiększeniem ich udziału w portfelu (z 2,8% do 3,1%). Pogorszeniu uległa też spłacalność tych kredytów, co przejawiało się w zwiększeniu stanu kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni (o 0,7 mld zł, tj. o 6,5%) oraz ich udziału w portfelu (z 3,3% do 3,4%).

Pomimo obserwowanego pogorszenia, pojawiają się oznaki możliwej stabilizacji jakości kredytów mieszkaniowych w przyszłych okresach, o czym może świadczyć stopniowe wyhamowanie oraz obserwowane w IV kwartale obniżenie stanu kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni. Dodatkowo pozytywny wpływ na jakość kredytów złotych wywiera środowisko rekordowo niskich stóp procentowych, co istotnie obniża koszty obsługi zadłużenia i ma pozytywny wpływ na sytuację finansową kredytobiorców.

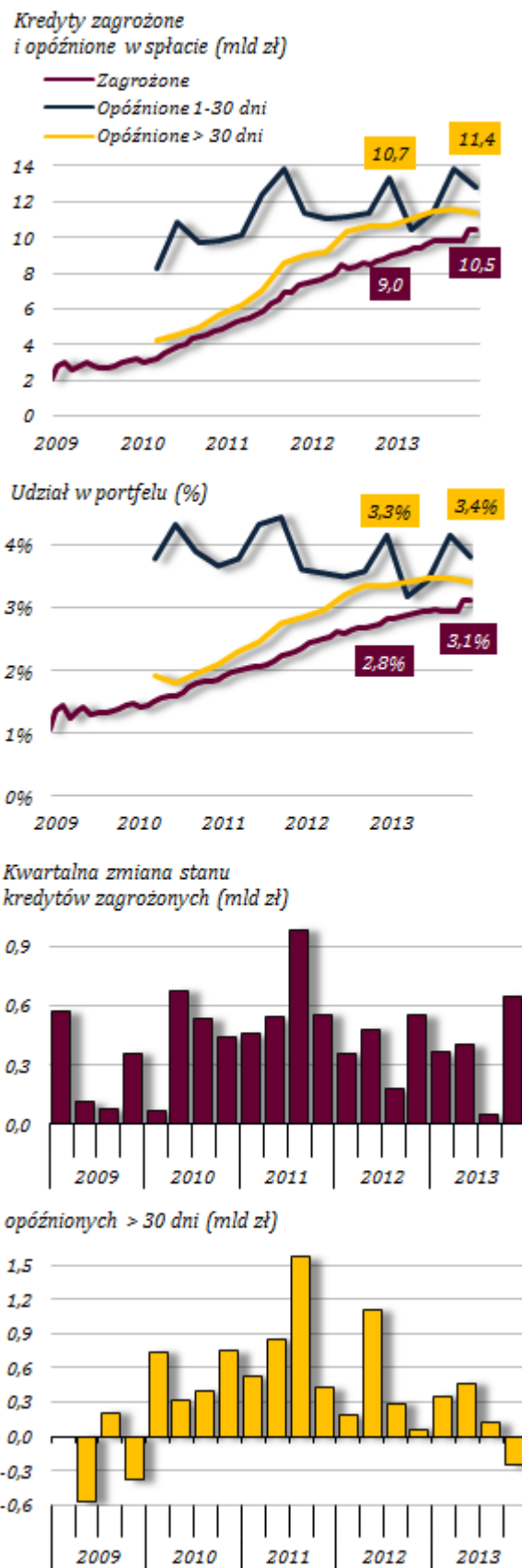
Z drugiej strony, trzeba mieć na uwadze, że banki dokonały wyksięgowania z bilansu części portfela „złych” kredytów (o wartości 0,3 mld zł), głównie na skutek ich sprzedaży. Ponadto, w portfelach banków znajduje się znacząca liczba kredytów objętych restrukturyzacją lub korzystających z tzw. „wakacji” kredytowych (zob. aneks).

Portfel kredytów mieszkaniowych generuje szereg rodzajów ryzyka dla banków, klientów i gospodarki

O ile jakość kredytów mieszkaniowych pozostaje wysoka na tle innych rodzajów kredytów to, jak już wielokrotnie nadzór bankowy wskazywał, portfel ten generuje szereg rodzajów potencjalnego ryzyka po stronie klientów, banków i gospodarki. W szczególności trzeba mieć na uwadze (więcej zob. aneks):

- dominującą rolę kredytów mieszkaniowych w bilansie sektora bankowego (na koniec 2013 r. stanowiły one 41,4% kredytów dla sektora niefinansowego oraz 23,5% sumy bilansowej sektora bankowego, ale w niektórych bankach ich udział był znacznie wyższy);

Wykres 54.
Jakość kredytów mieszkaniowych

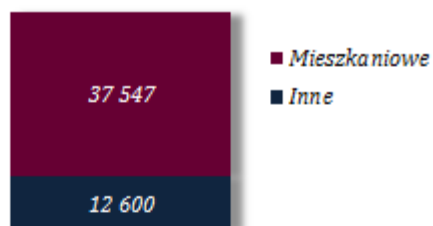

- krótką historię (kredyty z lat 2007-2013 stanowią 85% wartości portfela);
- wysoki udział kredytów walutowych w portfelach części banków generujących szereg rodzajów ryzyka po stronie klientów, banków i gospodarki, w szczególności wynikającego z braku zabezpieczenia gospodarstw domowych przed ryzykiem walutowym. Ryzyko to wyraża się m.in. w pozwach zbiorowych składanych przeciwko bankom, a banki posiadające duże portfele tych kredytów muszą je uwzględniać w swojej działalności;
- zbyt wysokie LTV dużej części portfela kredytowego (ponad 500 tys. kredytów o LTV > 80%, w tym ponad 200 tys. kredytów o LTV > 100%), co wzbudza obawy m.in. o sytuację gospodarstw domowych, które zostałyby objęte procesami windykacji (część z nich pomimo sprzedaży nieruchomości zostałaby z bardzo wysokimi zobowiązaniami do spłaty) oraz może mieć niekorzystny wpływ na sytuację banków mających duży portfel kredytów o takich parametrach;
- stosowanie nadmiernie liberalnych zasad przy udzielaniu niektórych kredytów, tj. m.in.: przyjmowanie zbyt niskich kosztów utrzymania (na poziomie minimum socjalnego lub niższym), niedostosowane DTI do sytuacji dochodowej kredytobiorców, nadmiernie wydłużone okresy spłaty, brak odpowiedniego bufora na ryzyko wzrostu stóp procentowych;
- kwestie społeczne i prawne związane z realizacją zabezpieczeń – przyjmując, że kredyty zostały zaciągnięte przez 2-3 osobowe gospodarstwa domowe, można stwierdzić, że w końcu 2013 r. około 100-150 tys. osób było dotkniętych problemem obsługi zadłużenia kredytów zabezpieczonych na nieruchomości mieszkalnej;
- ograniczoną płynność na rynku nieruchomości, co wzbudza obawy o skuteczność realizacji zabezpieczeń przez banki oraz wpływu tego procesu na sytuację na rynku nieruchomości;
- ryzyko związane z kredytami udzielonymi w ramach programu „Rodzina na swoim” wynikające ze skokowego wzrostu rat spłaty po 8 latach dopłat, co dla części rodzin o niskich dochodach będzie „odczuwalne”;
- niezadowalające bazy danych o rynku nieruchomości i sytuacji finansowej kredytobiorców;

Wykres 55.

Wybrane problemy kredytów mieszkaniowych

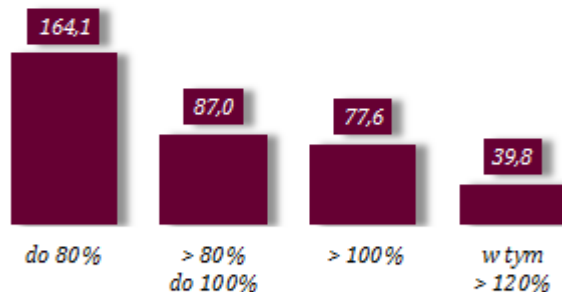
Liczba kredytów zagrożonych zabezpieczonych na nieruchomości mieszkalnej

Uwzględniając rodziny kredytobiorców około 100-150 tysięcy osób dotkniętych jest problemem z obsługą kredytów

Na niektórych rynkach portfel "złych" kredytów może stanowić znaczące źródło potencjalnej podaży

Struktura LTV portfela kredytowego (mld zł)

Ponad 200 tys. kredytów o LTV > 100%
Ponad 300 tys. kredytów o LTV 80-100%

Nadmiernie liberalne zasady udzielania niektórych kredytów:

- zbyt niskie koszty utrzymania
- DTI niedostosowane do sytuacji kredytobiorców
- nadmiernie wydłużone okresy kredytowania
- brak właściwego bufora na ryzyko wzrostu stóp procentowych

- silne zróżnicowanie cen nieruchomości, w tym w obrębie tej samej lokalizacji (a nawet tego samego budynku), utrudniające ich rzetelną wycenę;
- brak w pełni zadowalających źródeł finansowania długoterminowego.

W przypadku długoterminowych kredytów hipotecznych, oparcie badania zdolności kredytowej o koszty utrzymania na poziomie minimum socjalnego lub niższym nie pozostawia gospodarstw domowym możliwości realizacji większych wydatków i tworzenia oszczędności oraz nie zostawia odpowiedniego marginesu na ewentualne pogorszenie ich sytuacji dochodowej.

Minimum socjalne IPiSS (Instytut Pracy i Spraw Socjalnych)

	Gospodarstwa pracownicze					Emeryckie	
	1 os.	2 os.	3 os.	4 os.	5 os.	1 os.	2 os.
Badanie - 2013							
<i>Cała Polska</i>							
Zywność	262	524	734	1 004	1 274	251	501
Mieszkanie	388	564	769	975	1 181	388	564
– eksploatacja	334	496	690	874	1 058	334	496
– wyposażenie	54	68	79	100	123	54	68
Edukacja	14	29	88	202	331	0	0
Kultura i rekreacja	121	150	188	236	283	105	145
Odzież i obuwie	50	100	147	196	244	40	79
Ochrona zdrowia	41	78	101	126	151	82	160
Higiena osobista	30	57	70	97	124	25	48
Transport i łączność	81	149	374	386	398	99	165
Pozostałe wydatki	79	116	148	161	159	79	116
Razem	1 065	1 766	2 620	3 383	4 146	1 069	1 779
- na 1 osobę	1 065	883	873	846	829	1 069	890
Badanie - 2012							
<i>Cała Polska</i>	1 027	1 698	2 654	3 379	4 104	1 043	1 720
- na 1 osobę	1 027	849	885	676	684	1 043	860
<i>Miasta > 500 tys.</i>	1 060	1 757	2 765	3 536	4 308	1 080	1 060
- na 1 osobę	1 060	879	922	707	718	1 080	530

Definicja minimum socjalnego IPiSS:

„Minimum socjalne stanowi kategorie socjalną, mierzącą koszty utrzymania gospodarstw domowych, uwzględniając podstawowe potrzeby bytowo-konsumpcyjne. Przy konstruowaniu koszyka minimum socjalnego eksperci nie kierowali się zamiarem stworzenia linii ubóstwa. Chodziło raczej o wyznaczenie granicy wydatków gospodarstw domowych, mierzącej minimalnie godziwy poziom życia. Wzorzec minimum socjalnego jest więc modelem zaspokajania potrzeb na generalnie niskim poziomie, ale jeszcze wystarczającym dla reprodukcji sił witalnych człowieka na każdym etapie jego biologicznego rozwoju, dla posiadania i wychowania potomstwa oraz dla utrzymania więzi ze społeczeństwem”.

Mając na uwadze niekorzystne zjawiska obserwowane w portfelu kredytów mieszkaniowych, jak też krajowe i międzynarodowe doświadczenia ostatnich lat, w czerwcu ub.r. KNF dokonała nowelizacji Rekomendacji S. Przyjęte rozwiązania, wraz z innymi działaniami UKNF, powinny doprowadzić do korekty dotychczasowego modelu rozwoju kredytów mieszkaniowych oraz zwiększyć bezpieczeństwo banków i ich klientów (kredytobiorców i deponentów), a pośrednio sprzyjać długookresowemu rozwojowi rynku nieruchomości. Jednocześnie nadzór bankowy prowadzi systematyczne badania mające na celu identyfikację i eliminację obszarów potencjalnego ryzyka (które może ulec materializacji w przyszłości) oraz niekorzystnych praktyk i zachowań banków, jak też ich klientów, w obszarze kredytów mieszkaniowych.

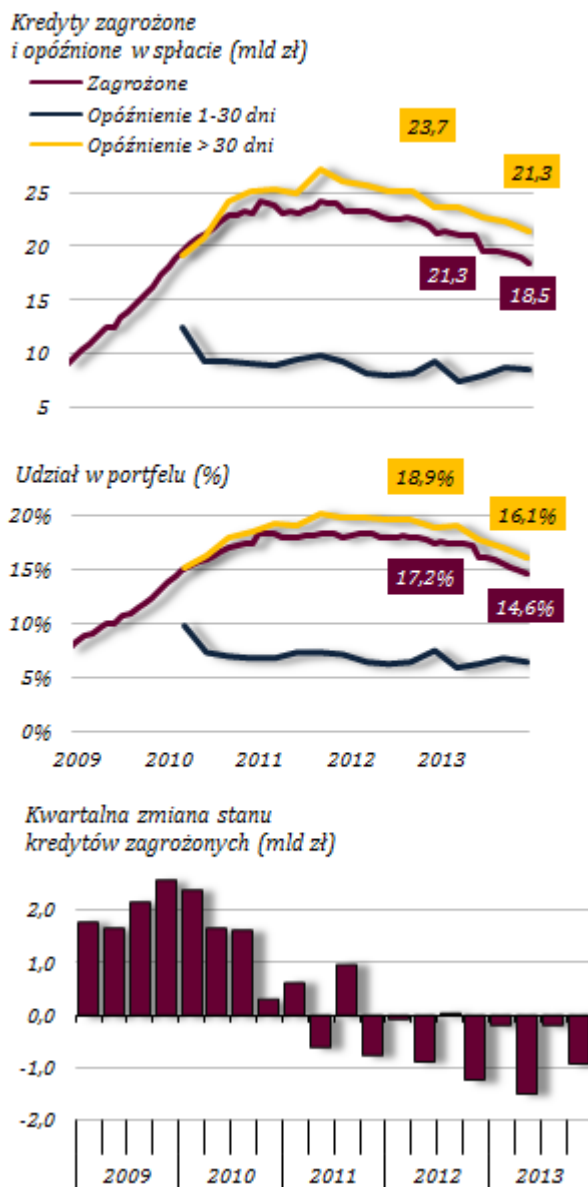
Poprawa jakości kredytów konsumpcyjnych dzięki sprzedaży części portfela „złych” kredytów

W 2013 r. odnotowano znaczącą poprawę jakości portfela kredytów konsumpcyjnych, co przejawiało się w zmniejszeniu stanu kredytów zagrożonych (o 2,8 mld zł, tj. o 12,9%) oraz obniżeniu ich udziału w portfelu (z 17,2% do 14,6%). Poprawie uległa też spłacalność kredytów, co przejawiało się w zmniejszeniu stanu kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni (o 2,4 mld zł, tj. o 10,2%) oraz ich udziału w portfelu (z 18,9% do 16,1%).

pozytywne obserwacje przede wszystkim wynikały z dokonania sprzedaży części portfela „złych” kredytów lub przeniesienia ich do ewidencji pozabilansowej (ich łączna wartość przekraczała 5 mld zł). Dodatkowo poprawie jakości kredytów sprzyjał wzrost akcji kredytowej prowadzący do obniżenia udziałów kredytów zagrożonych i opóźnionych w spłacie. Stabilizacji i poprawie jakości portfela kredytowego sprzyja też proces samoregulacji banków, do jakiego doszło w minionych latach oraz działania regulacyjne i nadzorcze, które wzmocniły proces zarządzania ryzykiem na poziomie sektora i poszczególnych banków.

Pomiędzy bankami występują istotne różnice w zakresie jakości portfela (z jednej strony występuje grupa banków koncentrujących się na segmencie consumer finance, w których udział kredytów zagrożonych wynosi 20-30%, a z drugiej banki uniwersalne o dużym portfelu tych kredytów, gdzie udział ten na ogół nie przekracza 10%).

Wykres 56.
Jakość kredytów konsumpcyjnych

Pogorszenie jakości pozostałych kredytów gospodarstw domowych

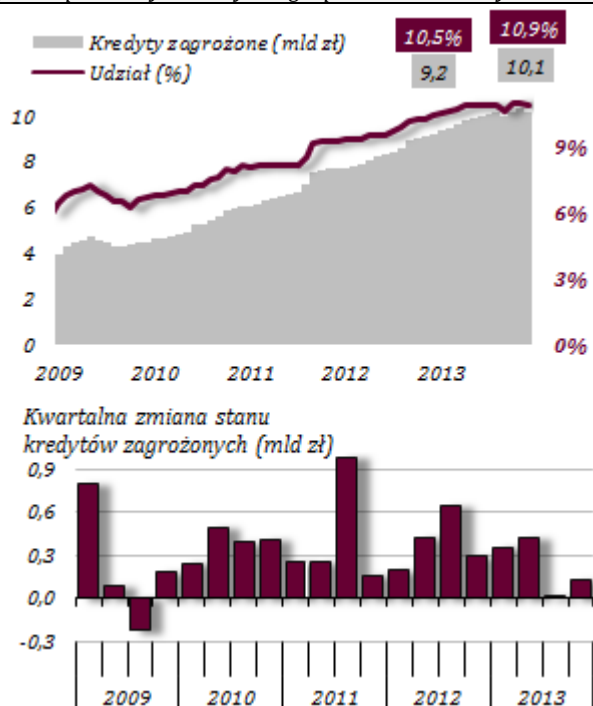
Jakość pozostałych kredytów dla gospodarstw uległa pogorszeniu, przejawiającym się wzrostem stanu kredytów zagrożonych (o 0,9 mld zł, tj. o 9,8%) oraz ich udział w portfelu (z 10,5% do 10,9%). Wynikało to z pogorszenia jakości kredytów na działalność bieżącą drobnych przedsiębiorstw (wzrost kredytów zagrożonych o 0,6 mld zł), a w mniejszym stopniu kredytów inwestycyjnych (o 0,2 mld zł) i ma związek ze spowolnieniem tempa wzrostu gospodarki, przekładającym się na pogorszenie sytuacji finansowej części z tych podmiotów. Jednak w drugiej połowie ub.r. obserwowano oznaki stabilizacji wyrażającej się wyhamowaniem przyrostu kredytów zagrożonych i obniżeniem ich udziału w portfelu.

Stabilizacja jakości kredytów dla przedsiębiorstw

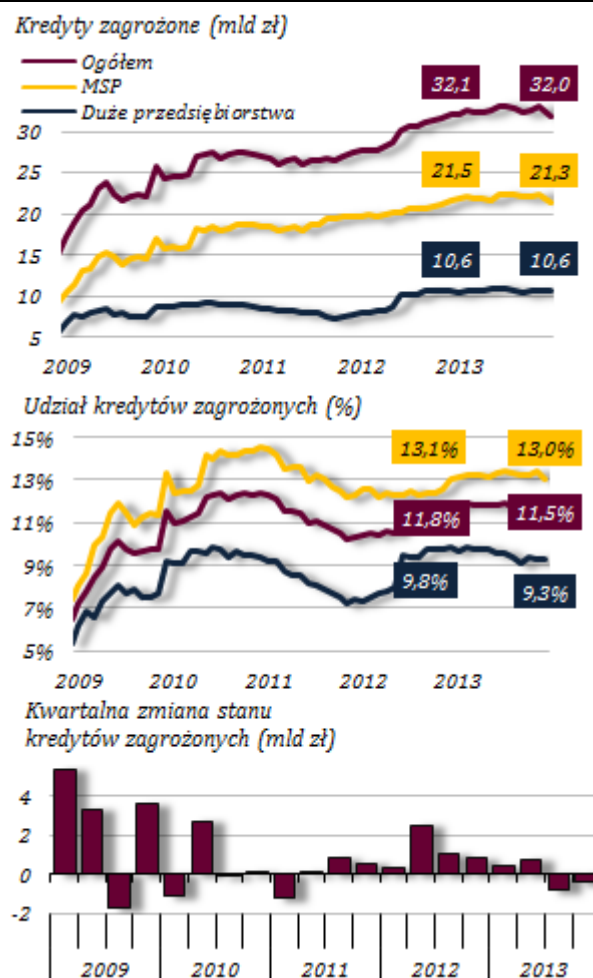
W 2013 r. obserwowano stabilizację jakości portfela kredytów udzielonych sektorowi przedsiębiorstw, przy czym stan kredytów zagrożonych uległ marginalnemu obniżeniu (o 0,1 mld zł), tak jak i ich udział w portfelu (spadek z 13,1% do 13,0%).

Stabilną sytuację w zakresie jakości kredytów dla przedsiębiorstw można tłumaczyć korzystną sytuacją finansową przedsiębiorstw, która pomimo silnego osłabienia tempa wzrostu gospodarki w drugiej połowie 2012 r. oraz pierwszej połowie 2013 r. pozostała stabilna, co po części miało związek z silną redukcją stóp procentowych skutkującą zmniejszeniem kosztów obsługi zadłużenia.

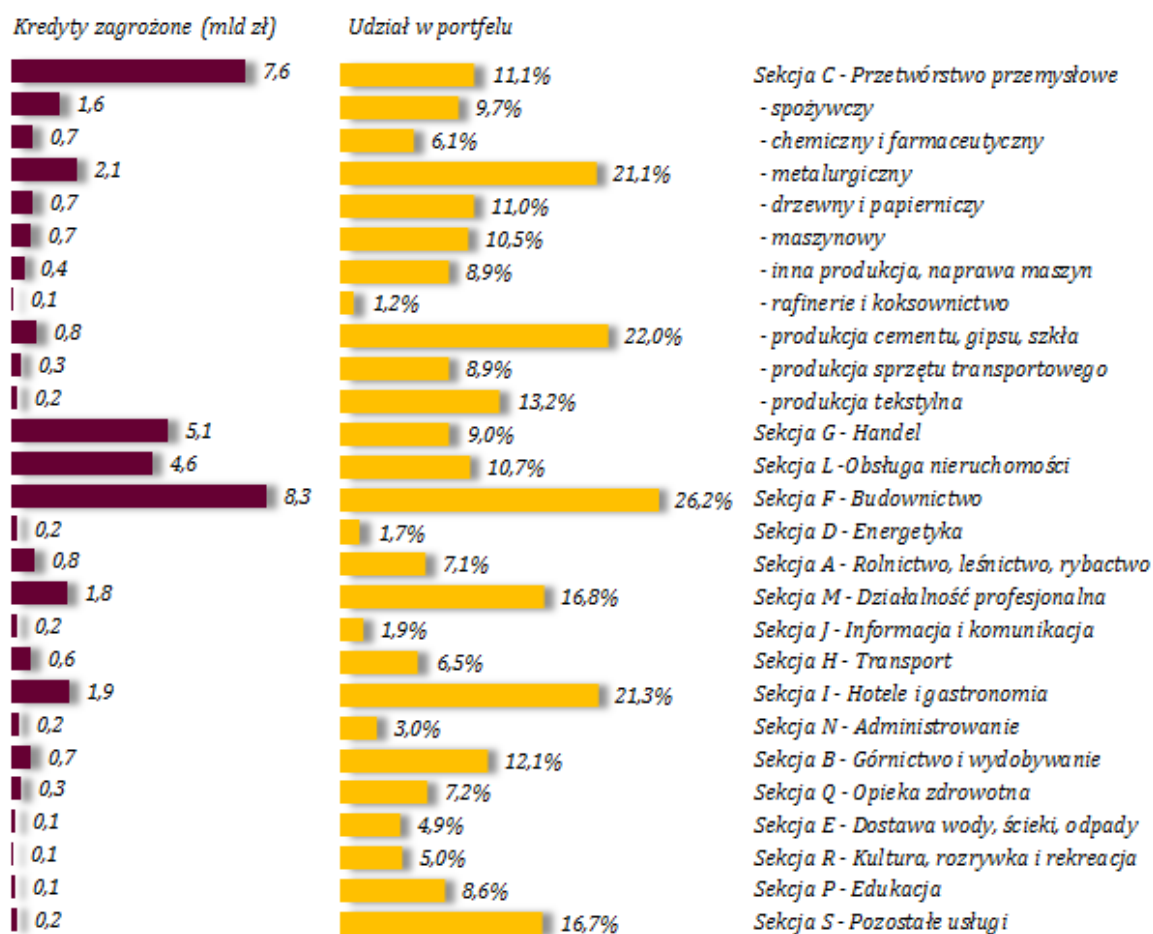
Wykres 57.
Jakość pozostałych kredytów gospodarstw domowych

Wykres 58.
Jakość kredytów przedsiębiorstw

Wykres 59.
Jakość dużych zaangażowań wobec sektora przedsiębiorstw

W ujęciu branżowym, najniższą jakość przedstawiał portfel kredytów dla branży budowlanej (udział kredytów zagrożonych na koniec 2103 r. wynosił 26,2%) oraz przedsiębiorstw z branży produkcji cementu, gipsu i szkła, hoteli i gastronomii oraz metalurgii (gdzie udział ten przekraczał 20%).

Reasumując, relatywnie korzystny obraz sytuacji w zakresie jakości portfela kredytowego obserwowany w 2013 r. (pomimo silnego osłabienia gospodarki w drugiej połowie 2012 r. oraz pierwszej połowie 2013 r., jak też pogorszenia sytuacji na rynku pracy), należy tłumaczyć kilkoma czynnikami. Po pierwsze, znaczący wpływ miały transakcje sprzedaży portfela „złych kredytów”, które dotyczyły głównie kredytów konsumpcyjnych. Po drugie, dokonane przez RPP redukcje stóp procentowych NBP doprowadziły do silnego spadku stawek WIBOR, a w konsekwencji do znaczącego zmniejszenia kosztów obsługi kredytów, co działało stabilizująco lub prowadziło do poprawy sytuacji finansowej części kredytobiorców. Po trzecie, pomimo osłabienia wzrostu gospodarczego, sytuacja finansowa sektora przedsiębiorstw pozostała relatywnie dobra. W końcu, silny wpływ miał proces samoregulacji banków do jakiej doszło w minionych latach oraz działania nadzoru bankowego, zarówno o charakterze systemowym jak i indywidualnym, co doprowadziło do wzmocnienia procesu zarządzania ryzykiem kredytowym. Jednocześnie dokonane w ostatnich latach silne wzmocnienie bazy kapitałowej (w znacznym stopniu wynikające z działań nadzoru bankowego) stwarza bankom większe możliwości w procesie restrukturyzacji zadłużenia. Nie można jednak też wykluczyć, że niektóre banki starały się poprawić swoje wyniki w drodze bardziej liberalnej wyceny ryzyka kredytowego, co jednak jest przedmiotem ciągłej weryfikacji dokonywanej przez nadzór bankowy, jak też przeglądu aktywów dokonywanego przez biegłych rewidentów. W kontekście weryfikacji jakości portfela kredytowego,

trzeba dodać, że w związku z wydanymi przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (EBA) rekomendacjami dotyczącymi przeglądów jakości aktywów (*Recommendations on asset quality reviews*) oraz przeprowadzanego przez EBC przeglądu jakości aktywów (*Asset Quality Review – AQR*) największych banków ze strefy euro, UKNF dokona w 2014 r. analogicznej analizy 15 największych banków w Polsce, które skupiają ponad 70% aktywów sektora.

Tabela 21. Pokrycie odpisami należności ze stwierdzoną utratą wartości/zagrożonych

	Poziom odpisów (mld zł)			Zmiana w 2013		Stopień pokrycia kredytów zagrożonych odpisami (%)		
	2011	2012	2013	mld zł	%	2011	2012	2013
Sektor niefinansowy ogółem	36,4	39,1	39,2	0,1	0,3%	55,2%	54,5%	55,0%
Gospodarstwa domowe	25,4	25,8	24,7	-1,2	-4,6%	66,0%	65,4%	63,0%
Mieszkaniowe	3,3	4,3	5,1	0,8	17,7%	44,1%	47,9%	48,5%
Konsumpcyjne	18,0	16,4	13,9	-2,4	-14,9%	76,7%	76,9%	75,2%
Pozostałe	4,2	5,1	5,6	0,5	9,5%	54,5%	55,8%	55,6%
Przedsiębiorstwa	11,0	13,2	14,5	1,3	9,7%	40,1%	41,2%	45,4%
MSP	6,9	8,0	8,7	0,7	8,3%	35,1%	37,1%	40,5%
Duże przedsiębiorstwa	4,1	5,2	5,9	0,6	11,8%	52,6%	49,6%	55,1%

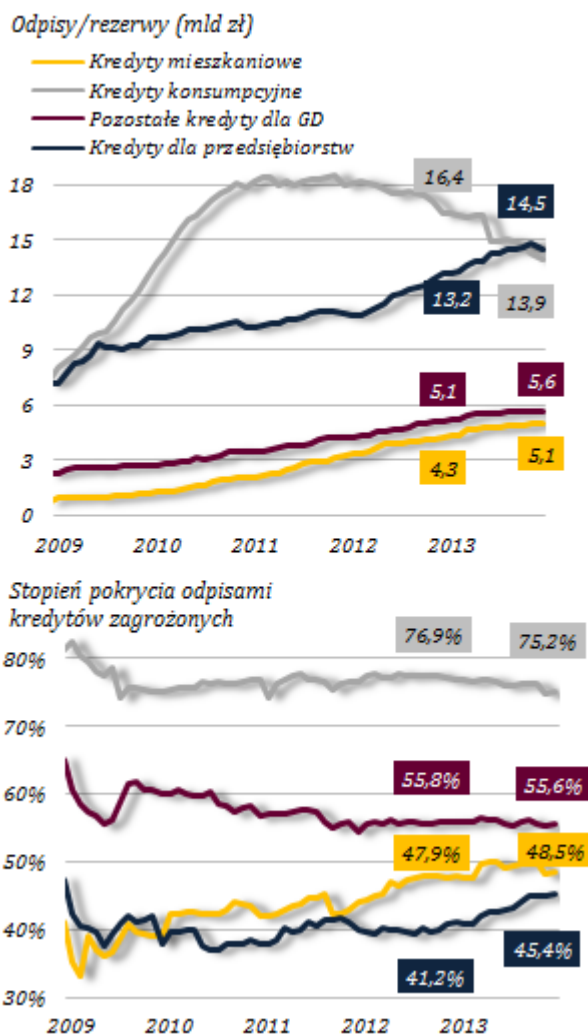
Relatywnie stabilny poziom odpisów oraz stopień pokrycia należności zagrożonych

W kontekście jakości portfela kredytowego, trzeba też zwrócić uwagę, na kwestię odpisów dokonanych przez banki na związane z nimi ryzyko. W 2013 r. stan odpisów na należności od sektora niefinansowego praktycznie nie uległ zmianie (marginalny wzrost o 0,1 mld zł; 0,3%). Wynikało to ze wskazanych już transakcji sprzedaży części portfela „złych” kredytów konsumpcyjnych, co doprowadziło do znacznego obniżenia stanu odpisów na te kredyty. W przypadku pozostałych należności odnotowano wzrost odpisów, przy czym najwyższy był w przypadku kredytów mieszkaniowych.

Stopień pokrycia odpisami należności zagrożonych pozostaje względnie stabilny (na koniec 2013 r. wynosił 55,0% wobec 54,5% na koniec 2012 r.). W 2013 r. odnotowano wyraźne zwiększenie stopnia pokrycia odpisami należności zagrożonych od sektora przedsiębiorstw (do 45,4%) oraz nieznaczny wzrost pokrycia odpisami należności zagrożonych z tytułu kredytów mieszkaniowych (do 48,5%). Z drugiej strony, nastąpiło obniżenie stopnia pokrycia odpisami zagrożonych kredytów konsumpcyjnych (do 75,2%) oraz pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych (do 55,6%).

Wykres 60.

Odpisy na kredyty sektora niefinansowego

Jakość kredytów zdeterminowana przez rozwój sytuacji gospodarczej

Z punktu widzenia jakości portfela kredytowego w przyszłych okresach kluczowe znaczenie będzie miał rozwój sytuacji makroekonomicznej. Obserwowana w drugiej połowie ub.r. poprawa koniunktury, powinna sprzyjać jakości portfela kredytowego. Jednocześnie silne złagodzenie polityki pieniężnej przez RPP w znaczący sposób ograniczyło koszty obsługi kredytów i działa stabilizująco lub prowadzi do poprawy sytuacji finansowej części kredytobiorców. Z drugiej strony, należy mieć na uwadze, że nawet realizacja wyraźnie poprawionych prognoz wzrostu na najbliższe lata, będzie oznaczała, że kluczowe kategorie będą jednak słabsze niż w latach boomu minionej dekady, co może wywierać negatywną presję na sytuację finansową części kredytobiorców, a tym samym na jakość portfela kredytowego i wyniki banków.

W długim okresie pozytywny wpływ na jakość portfela kredytowego będą miały znowelizowane w ostatnich okresach rekomendacje KNF, które wcielone do powszechnej praktyki bankowej powinny istotnie wzmocnić proces zarządzania ryzykiem kredytowym, jak też wzmocnić bezpieczeństwo kredytobiorców.

SPIS TABEL

Tabela 1. Wybrane wskaźniki struktury sektora	21
Tabela 2. Aktywa systemu finansowego w latach 2012-2013 (bez NBP).....	23
Tabela 3. Adekwatność kapitałowa	25
Tabela 4. Współczynnik wypłacalności i współczynnik Tier 1	26
Tabela 5. Wybrane miary płynności.....	29
Tabela 6. Liczba podmiotów nie spełniających Uchwały KNF 386/2008 na koniec okresu	30
Tabela 7. Wybrane elementy rachunku wyników sektora bankowego	31
Tabela 8. Czynniki zmiany wyniku finansowego netto sektora bankowego w 2013.....	32
Tabela 9. Saldo odpisów i rezerw	36
Tabela 10. Wybrane miary efektywności działania.....	37
Tabela 11. Portfel kredytowy	40
Tabela 12. Kredyty dla gospodarstw domowych.....	41
Tabela 13. Kredyty dla przedsiębiorstw	46
Tabela 14. Struktura branżowa dużych zaangażowań.....	47
Tabela 15. Wybrane formy finansowania przedsiębiorstw.....	48
Tabela 16. Wybrane aktywa płynne.....	50
Tabela 17. Źródła finansowania	52
Tabela 18. Struktura walutowa bilansu sektora bankowego.....	58
Tabela 19. Struktura terminowa bilansu	59
Tabela 20. Jakość portfela kredytowego.....	61
Tabela 21. Pokrycie odpisami należności ze stwierdzoną utratą wartości/zagrożonych	68

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. PKB, handel zagraniczny	14
Wykres 2. Wyniki finansowe sektora przedsiębiorstw	15
Wykres 3. Sytuacja na rynku pracy.....	15
Wykres 4. Inflacja, stopa referencyjna NBP.....	16
Wykres 5. Sytuacja finansów publicznych	16
Wykres 6. Sytuacja na rynkach finansowych	17
Wykres 7. Sytuacja na rynku mieszkaniowym.....	19
Wykres 8. Liczba banków i oddziałów instytucji kredytowych	21
Wykres 9. Zatrudnienie i sieć sprzedaży.....	22
Wykres 10. Struktura własnościowa (udział w aktywach sektora)	22
Wykres 11. Koncentracja sektora.....	23
Wykres 12. Struktura systemu finansowego na koniec 2013.....	23
Wykres 13. Rola sektora bankowego w gospodarce	24
Wykres 14. Fundusze własne i całkowity wymóg kapitałowy	25
Wykres 15. Współczynnik wypłacalności.....	26
Wykres 16. Struktura sektora ze względu na CAR i Tier 1	27
Wykres 17. Wybrane miary płynności.....	29
Wykres 18. Relacja kredytów do depozytów sektora niefinansowego.....	30
Wykres 19. Wynik finansowy netto (kwartalny)	31
Wykres 20. Przychody, koszty i wynik odsetkowy	32
Wykres 21. Struktura przychodów i kosztów odsetkowych (1 półrocze)	33
Wykres 22. Wynik z tytułu opłat i prowizji.....	34
Wykres 23. Wynik z pozostałej działalności bankowej.....	34
Wykres 24. Inne przychody i koszty.....	34
Wykres 25. Koszty działania i amortyzacja	35
Wykres 26. Saldo odpisów i rezerw	36
Wykres 27. Wybrane miary efektywności działania	37
Wykres 28. Suma bilansowej sektora	39
Wykres 29. Struktura i zmiana stanu głównych pozycji bilansu w 2013.....	39
Wykres 30. Kredyty ogółem	40
Wykres 31. Kredyty dla gospodarstw domowych.....	41
Wykres 32. Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych	42
Wykres 33. Kredyty konsumpcyjne	44
Wykres 34. Kredyty udzielone według uproszczonych zasad	45
Wykres 35. Pozostałe kredyty dla gospodarstw domowych	45
Wykres 36. Kredyty dla przedsiębiorstw	46
Wykres 37. Struktura dużych zaangażowań.....	47
Wykres 38. Wybrane formy finansowania przedsiębiorstw	48
Wykres 39. Roczne tempo wzrostu kredytów dla sektora niefinansowego (wg stanu na koniec 2013).....	49
Wykres 40. Kredyty dla sektora budżetowego.....	49

Wykres 41. Aktywa płynne	50
Wykres 42. Operacje pozabilansowe.....	51
Wykres 43. Struktura pasywów sektora bankowego na koniec 2013.....	52
Wykres 44. Zmiana (nominalna) źródeł finansowania w 2013.....	52
Wykres 45. Depozyty sektora niefinansowego.....	53
Wykres 46. Depozyty i kredyty sektora finansowego.....	54
Wykres 47. Depozyty sektora budżetowego	54
Wykres 48. Emisje własne i pożyczki podporządkowane	55
Wykres 49. Struktura kapitałów.....	55
Wykres 50. Finansowanie zagraniczne.....	56
Wykres 51. Aktywa i pasywa walutowe.....	58
Wykres 52. Struktura terminów płatności bilansu	59
Wykres 53. Kredyty zagrożone sektora niefinansowego.....	61
Wykres 54. Jakość kredytów mieszkaniowych	62
Wykres 55. Wybrane problemy kredytów mieszkaniowych	63
Wykres 56. Jakość kredytów konsumpcyjnych.....	65
Wykres 57. Jakość pozostałych kredytów gospodarstw domowych	66
Wykres 58. Jakość kredytów przedsiębiorstw.....	66
Wykres 59. Jakość dużych zaangażowań wobec sektora przedsiębiorstw.....	67
Wykres 60. Odpisy na kredyty sektora niefinansowego.....	68

ANEKS

**WYBRANE WYNIKI BADANIA
PORTFELA KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH GOSPODARSTW DOMOWYCH
STAN NA KONIEC 2013**

Materiał opracowano na podstawie badania ankietowego banków zajmujących dominującą pozycję na rynku kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych. Badanie przeprowadzono według stanu na koniec 2013 r. i objęto nim 28 podmiotów, które skupiały 97,7% ogólnej wartości tych kredytów²⁰.

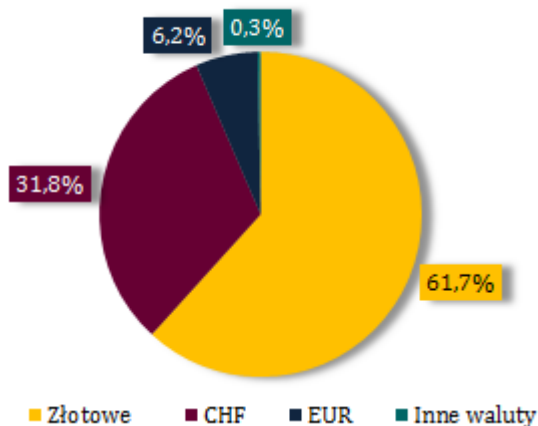
1. Wybrane charakterystyki struktury i jakości portfela kredytów mieszkaniowych

Na koniec 2013 r. w portfelach banków znajdowało się 1,8 mln kredytów mieszkaniowych udzielonych gospodarstwom domowym. Ponadto w portfelach banków znajdowało się 0,2 mln kredytów, które zostały udzielone na inne cele, ale które zabezpieczone były na nieruchomościach mieszkalnych (zob. dalej).

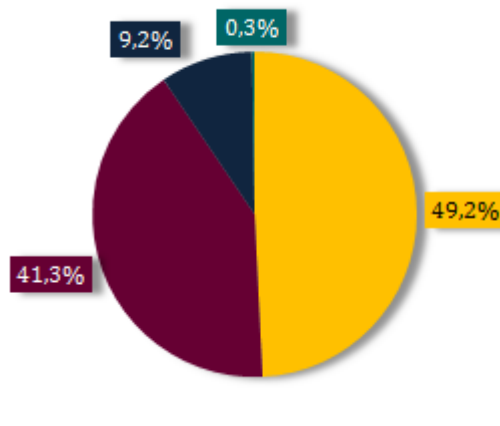
Struktura portfela kredytowego według waluty kredytu

	OGÓŁEM	Złotowe	Walutowe	CHF	EUR	Inne waluty
Liczba kredytów (sztuki)	1 771 191	1 093 626	677 565	562 487	109 463	5 615
Wartość kredytów (mln zł)	328 768	161 877	166 891	135 684	30 271	936
Średnia wartość kredytu (tys. zł)	185,6	148,0	246,3	241,2	276,5	166,6

Udział w LICZBIE kredytów

Udział w WARTOŚCI kredytów

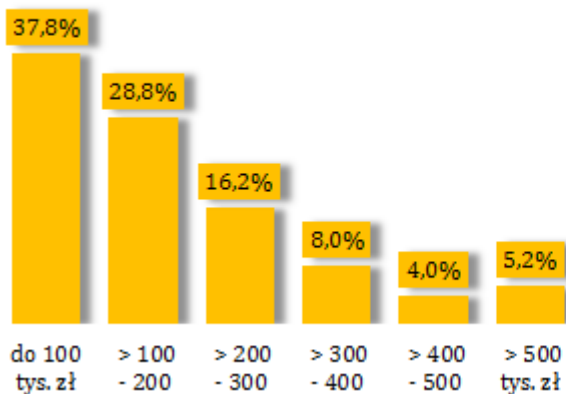
Większość kredytów została udzielona w złotych, ale w ujęciu wartościowym udziały kredytów złotych i walutowych były zbliżone. Wysoki udział kredytów walutowych wynikał z silnego rozwoju w latach 2007-2008 kredytów udzielonych, denominowanych lub indeksowanych wobec franka szwajcarskiego oraz późniejszego osłabienia złotego względem tej waluty. Trzeba jednak dodać, że w 2013 r. odnotowano zmniejszenie liczby i wartości kredytów walutowych (liczba kredytów zmniejszyła się o 22,1 tys., w tym kredytów CHF o 18,0 tys., a ich wartość o 10,1 mld zł, w tym kredytów CHF o 8,0 mld zł), na skutek stopniowej spłaty oraz przewalutowania części kredytów zagrożonych.

²⁰ Przy interpretacji wyników należy mieć na uwadze, że część danych dostarczonych przez banki ma charakter szacunków eksperckich. Ponadto nie wszystkie banki przesłały komplet danych, bądź też charakteryzował je brak pełnej wewnętrznej spójności, którego nie udało się całkowicie wyeliminować (wyjaśnia to m.in. rozbieżności w zakresie liczby i wartości kredytów ogółem, które występują w niektórych tabelach lub pomiędzy tabelami). Pomimo tych zastrzeżeń, wyniki badania należy traktować jako dobre przybliżenie faktycznego obrazu portfela kredytów mieszkaniowych.

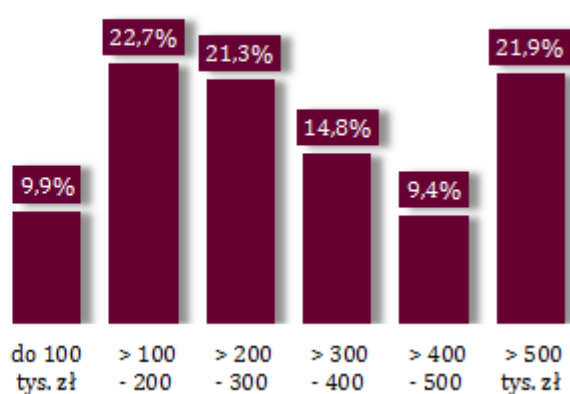
Struktura portfela kredytowego według wartości kredytu

	Liczba kredytów (sztuki) (sztuki)			Wartość kredytów (mln zł)		
	OGÓŁEM	Złotowe	Walutowe	OGÓŁEM	Złotowe	Walutowe
OGÓŁEM	1 771 191	1 093 626	677 565	328 768	161 877	166 891
do 100 tys. zł	669 502	481 853	187 649	32 430	22 936	9 494
> 100 - 200	510 461	340 396	170 065	74 525	49 513	25 012
> 200 - 300	287 055	163 263	123 792	70 157	39 805	30 353
> 300 - 400	141 793	60 998	80 795	48 654	20 855	27 799
> 400 - 500	70 165	23 130	47 035	31 057	10 209	20 848
> 500 tys. zł	92 215	23 986	68 229	71 945	18 560	53 386

Udział w LICZBIE kredytów

Udział w WARTOŚCI kredytów

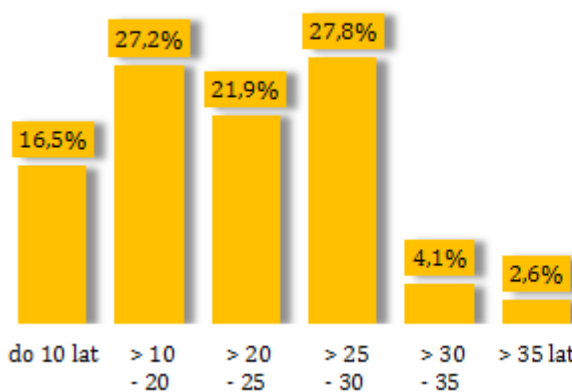

Z punktu widzenia wartości pojedynczego kredytu dominują kredyty o kwotach do 200 tys. zł, ale w ogólnej wartości kredytów uwagę zwraca relatywnie wysoki udział kredytów o kwotach powyżej 500 tys. zł (wpływ na to miał również wzrost zadłużenia z tytułu kredytów walutowych na skutek osłabienia złotego).

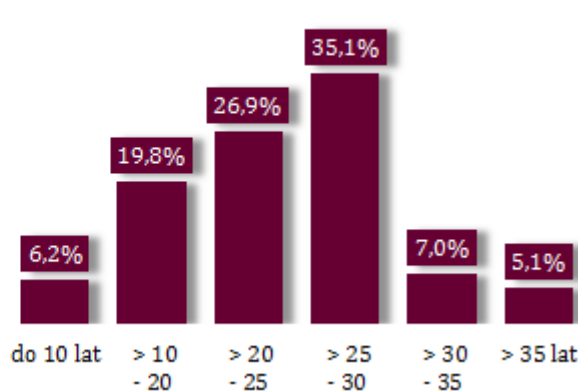
Struktura portfela kredytowego według okresu zapadalności kredytów

	Liczba kredytów (sztuki) (sztuki)			Wartość kredytów (mln zł)		
	OGÓŁEM	Złotowe	Walutowe	OGÓŁEM	Złotowe	Walutowe
OGÓŁEM	1 771 191	1 093 626	677 565	328 768	161 877	166 891
do 10 lat	291 903	216 097	75 806	20 282	13 755	6 527
> 10 - 20	481 100	309 718	171 382	65 086	36 807	28 278
> 20 - 25	388 024	178 568	209 456	88 484	29 332	59 152
> 25 - 30	492 838	338 539	154 299	115 341	69 034	46 306
> 30 - 35	72 635	31 028	41 607	22 891	7 534	15 357
> 35 lat	45 690	19 676	26 014	16 685	5 414	11 272

Udział w LICZBIE kredytów

Udział w WARTOŚCI kredytów

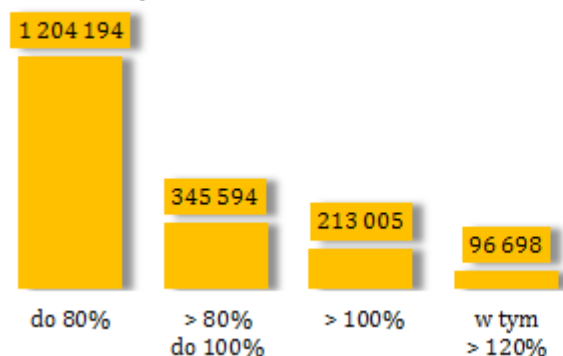

Z punktu widzenia okresu zapadalności kredytów, przeważają kredyty o okresie zapadalności do 25 lat, ale w ogólnej wartości kredytów blisko połowa przypada na kredyty o zapadalności powyżej 25 lat, co oznacza długą ekspozycję banków na ryzyko kredytowe.

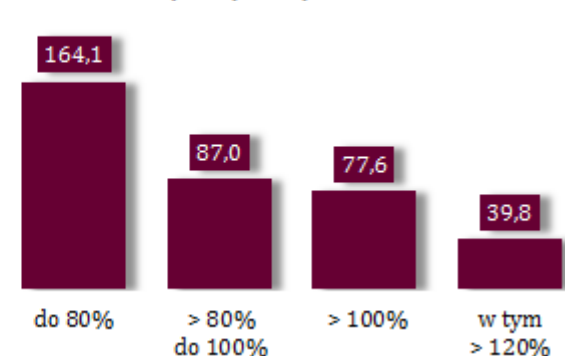
Struktura portfela kredytowego według bieżącej wartości LTV

	Liczba kredytów (sztuki)				Wartość kredytów (mln zł)			
	OGÓŁEM	Złotowe	Walutowe	w tym CHF	OGÓŁEM	Złotowe	Walutowe	w tym CHF
OGÓŁEM	1 762 793	1 085 278	677 515	562 441	328 694	161 803	166 891	135 684
do 80%	1 204 194	777 750	426 444	359 082	164 126	92 739	71 387	58 451
> 80% - 100%	345 594	248 743	96 851	67 811	86 989	53 461	33 529	22 716
> 100%	213 005	58 785	154 220	135 548	77 578	15 603	61 975	54 517
w tym								
do 50%	768 117	507 171	260 946	223 221	70 294	41 584	28 710	24 896
> 50% - 80%	436 077	270 579	165 498	135 861	93 832	51 155	42 677	33 555
> 80% - 90%	149 643	97 648	51 995	37 717	38 037	20 881	17 156	12 031
> 90% - 100%	195 951	151 095	44 856	30 094	48 952	32 579	16 373	10 685
> 100% - 110%	80 506	42 757	37 749	25 155	24 956	10 827	14 130	9 241
> 110% - 120%	35 801	8 609	27 192	23 119	12 785	2 325	10 460	8 755
> 120% - 130%	23 906	1 743	22 163	21 147	9 201	517	8 684	8 258
> 130% - 140%	19 649	825	18 824	18 460	7 883	266	7 617	7 457
> 140% - 150%	16 619	581	16 038	15 891	6 960	217	6 743	6 663
> 150% - 200%	31 917	1 845	30 072	29 767	14 022	797	13 225	13 072
> 200%	4 607	2 425	2 182	2 009	1 772	655	1 117	1 071

Struktura LTV portfela kredytowego
LICZBA kredytów

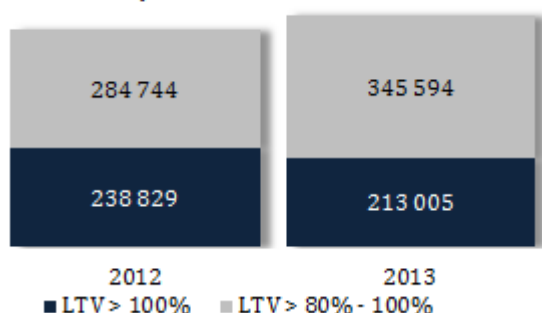

WARTOŚĆ kredytów (mld zł)

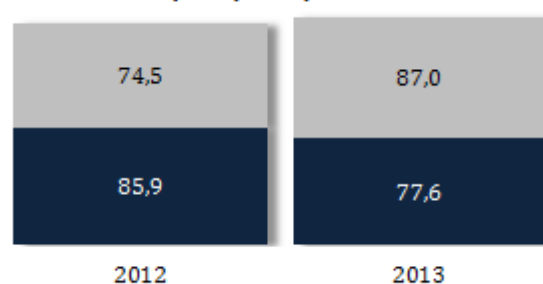

Na koniec 2013 r. w portfelach banków znajdowało się 213,0 tys. kredytów mieszkaniowych (12,1% ogólnej liczby kredytów) o wartości 77,6 mld zł (23,6% ogólnej wartości kredytów), których bieżąca wartość LTV była wyższa od 100%, czyli takich w przypadku których bieżąca wartość zobowiązań przekraczała wartość nieruchomości stanowiących podstawowe zabezpieczenie kredytu. Ponadto banki miały 345,6 tys. kredytów (19,6% ogólnej liczby) o wartości 87,0 mld zł (26,5% ogólnej wartości) o LTV > 80%. Oznacza to, że 31,7% udzielonych kredytów stanowiących 50,1% ich łącznej wartości charakteryzowała się wysokim LTV²¹.

LICZBA kredytów

WARTOŚĆ kredytów (mld zł)

W stosunku do badania według stanu na koniec 2012 r. odnotowano zmniejszenie liczby i wartości kredytów o LTV > 100%, ale jednocześnie nastąpił wzrost liczby i wartości kredytów o LTV > 80%.

²¹ Należy mieć na uwadze, że dane o liczbie kredytów o wysokich LTV są w ograniczonym stopniu zniekształcone o kredyty o relatywnie niskich kwotach udzielone na inwestycje proekologiczne (np. instalacje solarne, gdzie zabezpieczeniem jest instalacja). Z punktu widzenia wartości kredytów o wysokich LTV nie ma to już jednak znaczenia.

Znaczący udział kredytów o wysokich LTV wynikał z nadmiernego ryzyka podjętego przez część klientów oraz nadmiernie liberalnej polityki kredytowej niektórych banków. Dodatkowo, obserwowany w latach 2009-2012 spadek cen na rynku nieruchomości oraz będące efektem globalnego kryzysu silne osłabienie PLN względem CHF wpłynęły na wzrost LTV kredytów udzielonych w szczycie hossy na rynku nieruchomości.

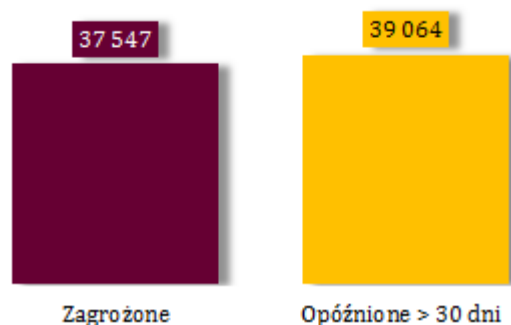
Wysokie LTV części portfela kredytowego wzbudzają obawy o sytuację finansową gospodarstw domowych, które nie podołałyby spłacie tych kredytów (m.in. brak możliwości spłaty całości zobowiązań wobec banku w drodze sprzedaży nieruchomości), jak też mogą wpłynąć negatywnie na sytuację banków posiadających istotny portfel kredytów o takiej charakterystyce (gdyby doszło do znacznego pogorszenia ich spłacalności). Niewłaściwe postawy części klientów i banków legły u podstaw dodania do znowelizowanej Rekomendacji S, postanowień o maksymalnym LTV nowo udzielanych kredytów i minimalnym wkładzie własnym.

Kredyty zagrożone i opóźnione w spłacie

	Liczba kredytów (sztuki)			Wartość kredytów (mln zł)		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Zagrożone	29 512	34 052	37 547	7 262	8 935	10 317
Opóźnione > 30 dni	33 395	38 164	39 064	8 948	10 553	11 147
31-90 dni	11 466	11 730	11 767	3 497	3 346	3 363
91-180 dni	4 477	4 383	3 566	1 243	1 175	990
> 180 dni	17 452	22 051	23 731	4 207	6 032	6 793

Na koniec 2013 r. w portfelach banków znajdowało się 37,5 tys. kredytów zagrożonych (2,1% ogólnej liczby kredytów) i 39,1 tys. opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni (2,2% ogólnej liczby kredytów). Za korzystny należy przy tym uznać ograniczony przyrost liczby kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni, co może świadczyć o stopniowej stabilizacji jakości portfela kredytowego.

LICZBA kredytów

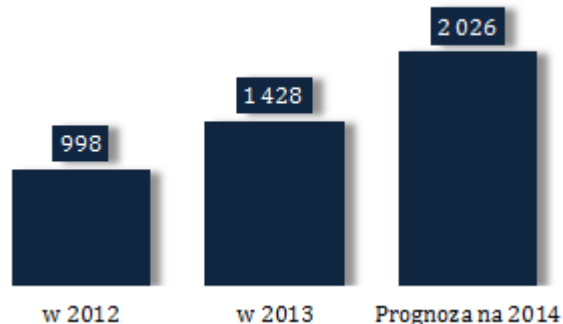

Sprzedaż i przeniesienie do ewidencji pozabilansowej kredytów mieszkaniowych

	Liczba kredytów (sztuki)			Wartość kredytów (mln zł)		
	Sprzedaż	Przeniesienie do ewidencji pozabilansowej	Razem	Sprzedaż	Przeniesienie do ewidencji pozabilansowej	Razem
w 2012 r.	998	215	1 213	74	23	97
w 2013 r.	1 428	299	1 727	300	41	341
prognoza na 2014 r.	2 026	447	2 473	323	60	383

Obserwowany w 2013 r. umiarkowany przyrost kredytów zagrożonych oraz opóźnionych w spłacie po części wynikał ze sprzedaży lub przeniesienia do ewidencji pozabilansowej niektórych z tych kredytów, jakiej dokonało kilka banków. Należy liczyć się, z tym że skala tego zjawiska będzie się stopniowo zwiększać.

LICZBA sprzedanych kredytów

Kredyty objęte procesem restrukturyzacji oraz korzystające z „wakacji” kredytowych

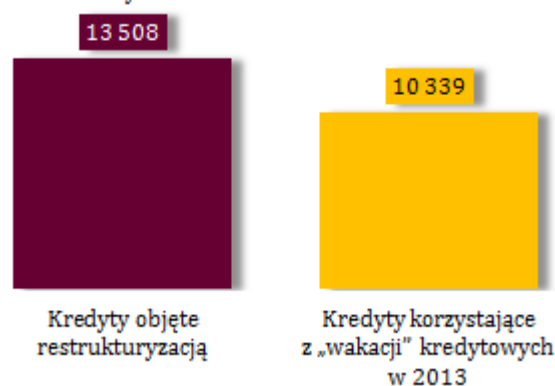
	Liczba kredytów (sztuki)			Wartość kredytów (mln zł)		
	Ogółem	„normalne”	„zagrożone”	Ogółem	„normalne”	„zagrożone”
Kredyty objęte restrukturyzacją	13 508	5 229	8 279	3 652	1 463	2 189
- redukcja zobowiązań	295	22	273	41	2	39
- wydłużenie okresu spłaty	2 036	453	1 583	676	155	521
- zawieszenie rat spłaty	4 061	2 533	1 528	1 325	843	482
- inne formy	7 116	2 221	4 895	1 610	462	1 148
„Wakacje” kredytowe w 2013	10 339	10 237	102	2 937	2 911	26

W kontekście ryzyka związanego z kredytami mieszkaniowymi, należy mieć na uwadze znaczącą liczbę i wartość kredytów które objęte są procesem restrukturyzacji, a wykazywane są ze statusem „normalne”, jak też dużą liczbę klientów, którzy w 2013 r. korzystali z tzw. „wakacji” kredytowych.

Wprawdzie w przypadku klientów korzystających z „wakacji” kredytowych większość banków wskazuje na brak zależności pomiędzy korzystaniem przez klientów z tej formy okresowego zmniejszenia obciążeń finansowych, a przyszłą jakością tych kredytów, ale jeden z banków zajmujących

kluczową pozycję na rynku zauważa taką zależność i stwierdza, że „kredytobiorcy starający się o zawieszenie spłaty, nie posiadają nadwyżki finansowej i charakteryzują się większym prawdopodobieństwem default'u”.

LICZBA kredytów

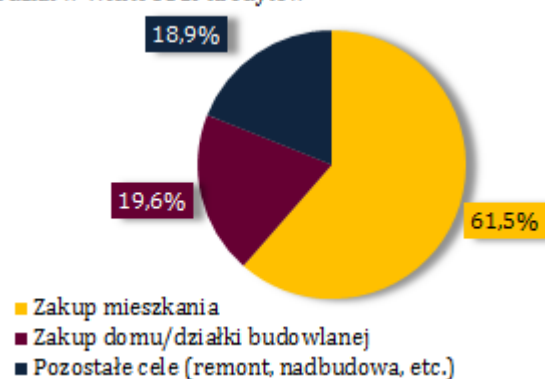

Struktura i jakość portfela kredytowego według celu udzielenia kredytu

	Liczba kredytów (sztuki)			Wartość kredytów (mln zł)				
	Ogółem	Zagrożone	Opóźnione > 30 dni	Ogółem	Zagrożone	Udział	Opóźnione > 30 dni	Udział
Ogółem	1 771 191	37 547	39 064	328 768	10 317	3,1%	11 147	3,4%
1/ Zakup mieszkania	1 083 315	19 947	20 978	202 050	5 434	2,7%	5 842	2,9%
- Warszawa	137 620	1 770	1 994	44 616	873	2,0%	999	2,2%
- Kraków	40 618	529	600	9 695	231	2,4%	259	2,7%
- Wrocław	44 545	607	708	10 620	217	2,0%	253	2,4%
- Poznań	33 540	531	583	7 300	178	2,4%	183	2,5%
- Łódź	24 611	444	515	4 038	128	3,2%	153	3,8%
- aglomeracja katowicka	63 674	1 175	1 236	8 795	296	3,4%	317	3,6%
- Trójmiasto	47 821	1 004	1 109	11 050	334	3,0%	357	3,2%
- pozostałe	690 887	13 887	14 234	105 937	3 177	3,0%	3 322	3,1%
2/ Zakup domu/działki bud.	298 641	7 262	8 009	64 418	2 466	3,8%	2 772	4,3%
3/ Inne cele (remont, etc.)	389 235	10 338	10 077	62 300	2 417	3,9%	2 533	4,1%
Inf. dod. - kredyty "RnS"	159 008	676	712	26 307	114	0,4%	120	0,5%

Z punktu widzenia celu na jaki został udzielony kredyt dominują kredyty na zakup mieszkania, z relatywnie dużą rolą rynku warszawskiego.

Udział w WARTOŚCI kredytów

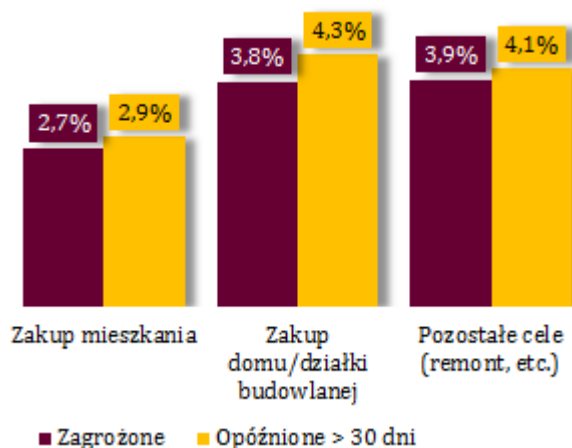
Biorąc pod uwagę cel kredytu najwyższą jakość wykazują kredyty udzielone na zakup mieszkania, podczas gdy jakość kredytów udzielonych na zakup domu, działki budowlanej lub inne cele jest niższa.

Warto dodać, że pomimo dużej pomocy państwa w spłacie kredytów udzielonych w ramach Programu „Rodzina na swoim” oraz rekordowo niskich stóp procentowych, w 2013 r. odnotowano w tej grupie przyrost kredytów zagrożonych i opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni.

W kontekście ryzyka związanego z kredytami mieszkaniowymi należy mieć na uwadze ograniczoną wielkość i płynność obrotu na rynku nieruchomości.

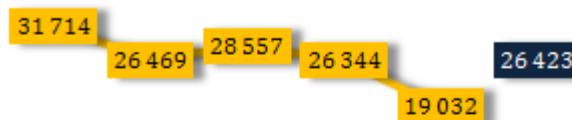
Jeżeli dokona się porównania liczby i wartości kredytów zagrożonych lub opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni, z liczbą i wartością transakcji zawieranych w skali roku na lokalnych rynkach nieruchomości, to okazuje się że kredyty te stanowią źródło potencjalnego ryzyka dla stabilności tych rynków (dla przykładu w Warszawie mogłyby one stanowić około 10% rocznych obrotów²², przy czym udział ten może się zwiększać na skutek stopniowego „dojrzewania” portfela). Gdyby banki (lub inne podmioty, które nabyły wierzytelności), podjęły decyzję o realizacji swoich roszczeń w drodze sprzedaży mieszkań w krótkim okresie czasu, to należałoby oczekiwać negatywnej presji na ceny na rynku (ceny w tych transakcjach istotnie odbiegają od średnich rynkowych). Miałoby to też negatywny wpływ na sprzedaż realizowaną przez deweloperów (i ich skłonność do inwestycji) oraz uczestników rynku wtórnego.

W związku z powyższym należy stwierdzić, że w interesie wszystkich uczestników rynku jest utrzymanie, jak najwyższej jakości kredytów.

Obroty na rynku mieszkań w Warszawie
rynek pierwotny i wtórny
(Źródło: NBP)

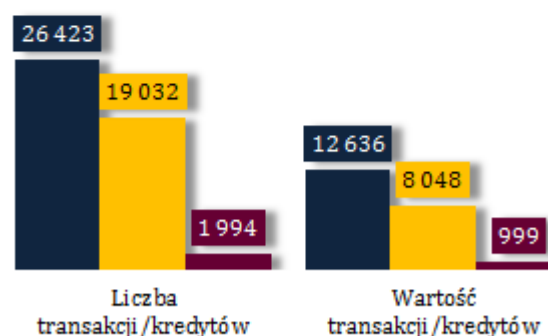
LICZBA transakcji

WARTOŚĆ transakcji (mln zł)

2008 2009 2010 2011 2012 Średnia 5 lat

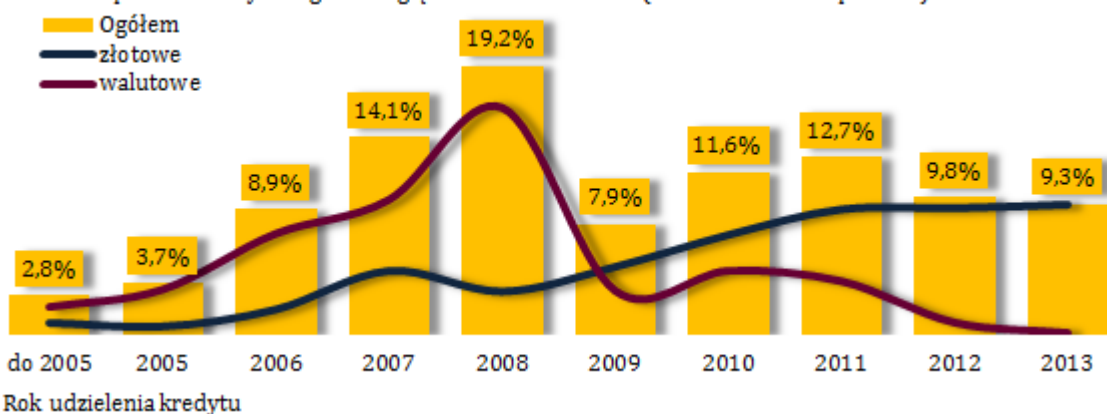
■ Średnia 2008-2012
■ w 2012
■ Kredyty opóźnione w spłacie > 30 dni

²² Prezentowany rachunek jest niepełny, gdyż nie uwzględnia kredytów udzielonych na inne cele mieszkaniowe (np. remont), jak też kredytów, które nie są zaliczone do kredytów mieszkaniowych, ale są zabezpieczone na nieruchomości mieszkalnej (np. konsumpcyjnych).

Struktura i jakość portfela kredytowego według roku udzielenia kredytu

	do 2005	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	OGÓŁEM
Liczba kredytów (sztuki)											
Ogółem	155 787	113 429	183 808	213 833	233 813	141 147	189 397	199 424	170 134	170 419	1 771 191
Złotowe	67 242	29 685	67 538	116 176	70 135	105 013	142 711	163 156	162 527	169 443	1 093 626
Walutowe	88 545	83 744	116 270	97 657	163 678	36 134	46 686	36 268	7 607	976	677 565
Wartość kredytów (mln zł)											
Ogółem	9 105	12 221	29 328	46 328	63 135	25 942	38 111	41 670	32 280	30 648	328 768
Złotowe	2 637	1 626	5 616	14 674	9 842	15 625	23 124	29 120	29 413	30 199	161 877
Walutowe	6 469	10 595	23 711	31 655	53 293	10 317	14 986	12 550	2 867	449	166 891
Jakość kredytów											
Liczba kredytów (sztuki)											
Zagrożone	5 313	2 996	4 586	6 865	9 071	3 528	2 661	1 561	617	349	37 547
Opóźnione > 30 dni	5 057	3 009	4 657	7 054	9 654	3 652	3 010	1 819	815	337	39 064
Wartość kredytów (mln zł)											
Zagrożone	518	463	942	2 135	3 558	1 025	831	551	194	99	10 317
Opóźnione > 30 dni	503	509	1 005	2 293	3 823	1 084	967	639	240	84	11 147
Udział w wartości kredytów z danego rocznika (%)											
Zagrożone	5,7%	3,8%	3,2%	4,6%	5,6%	4,0%	2,2%	1,3%	0,6%	0,3%	3,1%
Opóźnione > 30 dni	5,5%	4,2%	3,4%	4,9%	6,1%	4,2%	2,5%	1,5%	0,7%	0,3%	3,4%

Struktura portfela kredytowego ze względu na rok udzielenia (udział w wartości portfela)

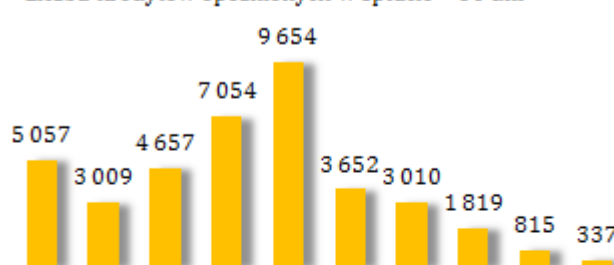
W strukturze portfela uwagę zwraca wysoki udział kredytów udzielonych w szczycie hossy na rynku nieruchomości oraz skuteczne ograniczenie sprzedaży kredytów walutowych w latach 2011-2013.

Najniższą jakość przedstawia portfel kredytów z 2008 r., a w dalszej kolejności z 2007 r., czyli kredytów udzielonych w szczycie hossy na rynku nieruchomości.

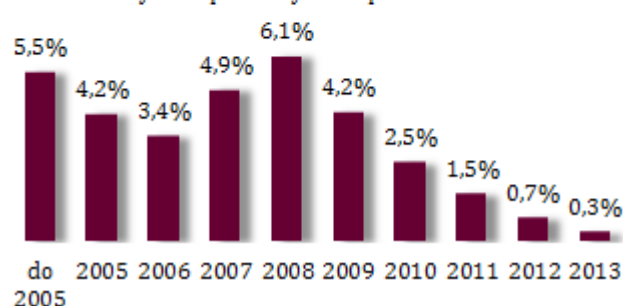
Uwagę zwraca też szybkie pogorszenie jakości kredytów z 2009 r., których jakość jest niższa niż w rocznikach 2005 i 2006. Dość słaba wydaje się też być jakość kredytów z 2010 r.

Relatywnie niska jakość kredytów udzielonych przed 2005 r. wynika z „dojrzewania” tego portfela oraz dużej liczby kredytów spłaconych przed terminem.

Liczba kredytów opóźnionych w spłacie > 30 dni

Udział kredytów opóźnionych w spłacie > 30 dni

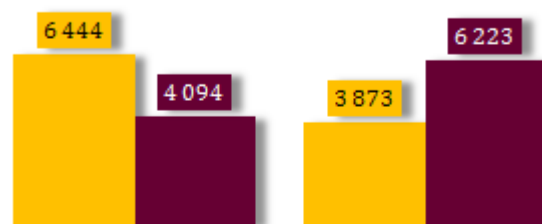
Sprawozdawcza i rzeczywista jakość kredytów według waluty

	Wartość kredytów (mln zł)	Liczba kredytów (sztuki)
KREDYTY ŻŁOTOWE		
1/ Dane SPRAWOZDAWCZE		
- kredyty ogółem	161 877	1 093 626
- w tym kredyty zagrożone	6 444	25 948
- udział kredytów zagrożonych	4,0%	2,4%
2/ KOREKTA danych sprawozdawczych		
Zwiększenia z tytułu kredytów złotych zamienionych na kredyty walutowe		
- kredyty ogółem	3 501	12 246
- w tym kredyty zagrożone	29	74
Zmniejszenia z tytułu kredytów walutowych zamienionych na kredyty złote		
- kredyty ogółem	-2 921	-9 184
- w tym kredyty zagrożone	-2 378	-6 709
3/ Dane SKORYGOWANE		
- kredyty ogółem	162 456	1 096 688
- w tym kredyty zagrożone	4 094	19 313
- udział kredytów zagrożonych	2,5%	1,8%
KREDYTY WALUTOWE		
1/ Dane SPRAWOZDAWCZE		
- kredyty ogółem	166 891	677 565
- w tym kredyty zagrożone	3 873	11 599
- udział kredytów zagrożonych	2,3%	1,7%
2/ KOREKTA danych sprawozdawczych		
Zwiększenia z tytułu kredytów walutowych zamienionych na kredyty złote		
- kredyty ogółem	2 921	9 184
- w tym kredyty zagrożone	2 378	6 709
Zmniejszenia z tytułu kredytów złotych zamienionych na kredyty walutowe		
- kredyty ogółem	-3 501	-12 246
- w tym kredyty zagrożone	-29	-74
3/ Dane SKORYGOWANE		
- kredyty ogółem	166 312	674 503
- w tym kredyty zagrożone	6 223	18 234
- udział kredytów zagrożonych	3,7%	2,7%

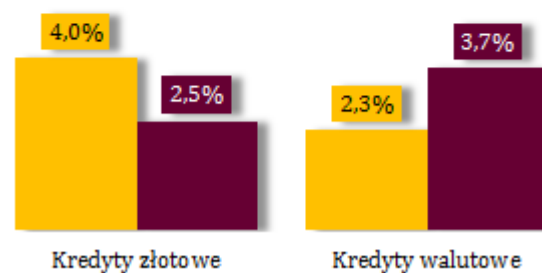
Wyższa jakość kredytów walutowych w ujęciu sprawozdawczym wynika z przewalutowania części zagrożonych kredytów walutowych na złote oraz wyższej przedterminowej spłacalności kredytów złotych. Po dokonaniu odpowiedniej korekty, można stwierdzić, że na koniec 2013 r. jakość kredytów złotych była wyraźnie wyższa niż kredytów walutowych. Należy jednak mieć na uwadze, że w ostatnich latach emisja kredytów walutowych uległa silnemu ograniczeniu, a w latach 2012-2013 praktycznie została wyeliminowana. To powoduje, że jakość kredytów walutowych ulega obecnie szybszemu pogorszeniu niż kredytów złotych, które mają stały „dopływ”, nowych kredytów wykazywanych w początkowej fazie cyklu ich życia jako normalne. Liczba złotych i walutowych kredytów zagrożonych była zbliżona (odpowiednio 19,3 i 18,2 tys. sztuk).

Jakość kredytów mieszkaniowych sprawozdawcza i rzeczywista

WARTOŚĆ kredytów zagrożonych (mln zł)

UDZIAŁ kredytów zagrożonych

■ Sprawozdawcza ■ Skorygowana

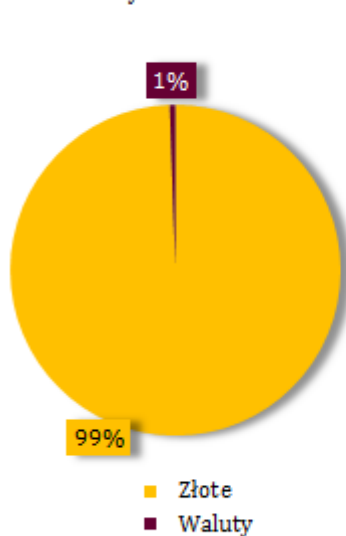
2. Struktura akcji kredytowej i profil kredytobiorców w 2013 r.

W strukturze akcji kredytowej w 2013 r. uwagę zwraca wyeliminowanie sprzedaży kredytów walutowych oraz marginalizacja kredytów o okresach zapadalności powyżej 30 lat. Oba te zjawiska należy ocenić, jako pozytywne. Z drugiej strony, odnotowano niekorzystne zwiększenie udziału emisji kredytów o najwyższych LTV (zwłaszcza w II półroczu). Wynikało to jednak z nowelizacji Rekomendacji S (wprowadzającej m.in. postanowienia o maksymalnym LTV nowo udzielanych kredytów), co spowodowało wzrost zainteresowania tego typu kredytami u części klientów.

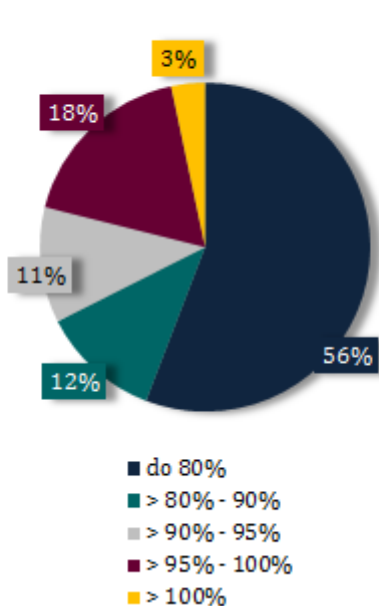
Skala i struktura akcji kredytowej w poszczególnych kwartałach 2013 r.

	Liczba kredytów (sztuki)					Wartość kredytów (mln zł)				
	OGÓŁEM	I	II	III	IV	OGÓŁEM	I	II	III	IV
Waluta kredytów										
Ogółem	170 330	37 441	41 613	45 765	45 511	34 407	7 233	8 521	9 363	9 290
Złotowe	169 373	37 095	41 318	45 627	45 333	33 932	7 076	8 390	9 278	9 187
Walutowe	957	346	295	138	178	475	157	130	85	103
LTV kredytów										
do 80%	95 140	20 738	24 799	26 090	23 513	16 762	3 533	4 490	4 613	4 125
> 80% - 90%	19 989	4 563	4 622	5 279	5 525	5 160	1 114	1 217	1 385	1 444
> 90% - 95%	19 262	4 641	4 058	5 063	5 500	4 727	1 019	1 009	1 332	1 367
> 95% - 100%	30 259	6 577	6 845	7 701	9 136	6 844	1 413	1 618	1 783	2 031
> 100%	5 680	922	1 289	1 632	1 837	913	154	187	250	324
Okres kredytowania										
do 10 lat	25 967	4 578	6 267	7 529	7 593	2 218	433	561	648	577
> 10 - 20	42 988	9 471	11 035	11 679	10 803	7 225	1 546	1 863	1 966	1 849
> 20 - 25	27 932	6 646	6 814	7 264	7 208	6 138	1 421	1 527	1 595	1 595
> 25 - 30	67 228	15 596	16 235	17 534	17 863	16 811	3 506	4 157	4 566	4 582
> 30 - 35	5 124	928	1 003	1 486	1 707	1 659	264	323	495	576
> 35 lat	1 091	222	259	273	337	357	63	90	93	111
Wartość kredytu										
do 100 tys. zł	40 684	8 820	9 840	11 148	10 876	2 465	548	615	674	628
> 100 - 200	61 778	14 544	15 037	16 208	15 989	9 208	2 162	2 243	2 416	2 387
> 200 - 300	38 512	8 625	9 263	10 226	10 398	9 549	2 120	2 302	2 545	2 583
> 300 - 400	16 445	3 215	4 160	4 573	4 497	5 690	1 107	1 440	1 588	1 556
> 400 - 500	6 599	1 150	1 640	1 842	1 967	2 949	515	734	823	877
> 500 tys. zł	6 312	1 087	1 673	1 768	1 784	4 546	782	1 187	1 317	1 260

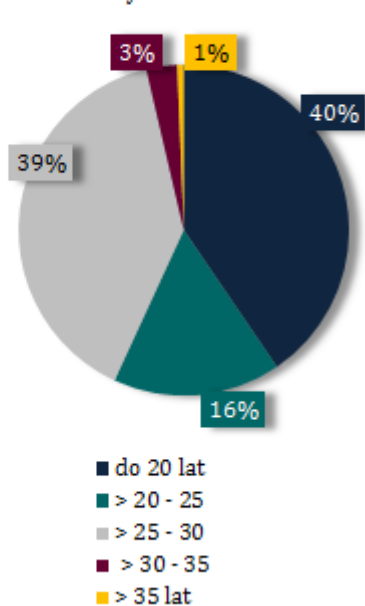
Udział w LICZBIE kredytów
Waluta kredytu

LTV w momencie udzielenia

Okres kredytowania

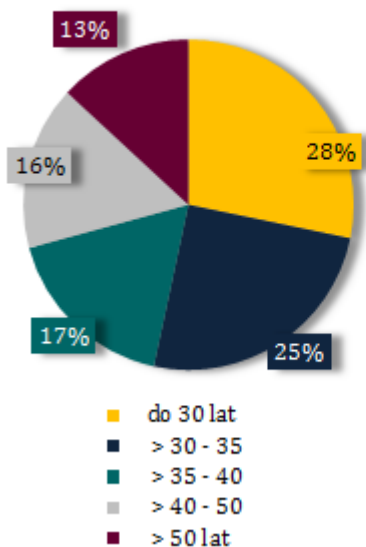
Profil kredytobiorców w 2013 r. i przeznaczenie kredytów

	Liczba kredytów	Wartość kredytów (mln zł)	Średnia kwota kredytu (tys. zł)	Udział w liczbie kredytów	Udział w wartości kredytów
Wiek kredytobiorców					
do 25 lat	7 396	1 189	161	4,2%	3,4%
> 25 - 30	42 156	8 043	191	24,0%	22,9%
> 30 - 35	44 019	9 305	211	25,1%	26,5%
> 35 - 40	30 534	6 920	227	17,4%	19,7%
> 40 - 50	28 234	5 881	208	16,1%	16,8%
> 50 lat	22 998	3 751	163	13,1%	10,7%
Wykształcenie kredytobiorców					
- podstawowe	7 141	968	135	4,1%	2,8%
- średnie	46 402	7 230	156	26,6%	20,7%
- niepełne wyższe i wyższe	120 838	26 758	221	69,3%	76,5%
Charakterystyka kredytobiorców					
- osoba samotna	48 865	8 968	184	28,0%	25,7%
- osoba samotna wspólnie z innym członkiem/-ami rodziny	10 766	2 107	196	6,2%	6,0%
- małżeństwo	96 957	20 267	209	55,6%	58,0%
- małżeństwo wspólnie z innym członkiem/-ami rodziny	7 094	1 262	178	4,1%	3,6%
- pozostali	10 697	2 352	220	6,1%	6,7%
Podstawowe źródło dochodów					
- umowa o pracę/kontrakt na czas nieokreślony	117 639	23 242	198	67,1%	66,2%
- umowa o pracę/kontrakt na czas określony	17 506	2 970	170	10,0%	8,5%
- samodzielna działalność gospodarcza	22 102	5 652	256	12,6%	16,1%
- inne	18 089	3 226	178	10,3%	9,2%
Przeciętny miesięczny dochód netto kredytobiorców (na wniosek kredytowy)					
do 2 tys. zł	12 428	1 672	135	7,1%	4,8%
> 2 - 4	65 372	9 342	143	37,3%	26,6%
> 4 - 6	46 390	9 056	195	26,5%	25,8%
> 6 - 8	22 225	5 283	238	12,7%	15,1%
> 8 - 10	11 241	3 181	283	6,4%	9,1%
> 10 tys. zł	17 680	6 556	371	10,1%	18,7%
DTI w momencie udzielenia kredytu (%)					
do 20%	21 368	2 845	133	12,2%	8,1%
> 20% - 30%	39 817	6 293	158	22,7%	17,9%
> 30% - 40%	50 159	9 804	195	28,6%	27,9%
> 40% - 50%	42 257	9 872	234	24,1%	28,1%
> 50% - 60%	16 520	4 697	284	9,4%	13,4%
> 60%	5 215	1 579	303	3,0%	4,5%
Przeznaczenie kredytu					
1/ Zakup mieszkania	95 918	19 263	201	55,1%	55,1%
- Warszawa	13 981	4 481	320	8,0%	12,8%
- Kraków	5 059	1 250	247	2,9%	3,6%
- Wrocław	5 379	1 284	239	3,1%	3,7%
- Poznań	3 699	831	225	2,1%	2,4%
- Łódź	3 414	575	169	2,0%	1,6%
- aglomeracja katowicka	5 141	717	139	3,0%	2,0%
- Trójmiasto	5 490	1 292	235	3,2%	3,7%
- pozostałe	53 755	8 833	164	30,9%	25,3%
2/ Zakup domu/działki budowlanej	30 029	7 500	250	17,3%	21,4%
3/ Pozostałe cele (np. remont, nadbudowa, etc.)	48 130	8 215	171	27,6%	23,5%

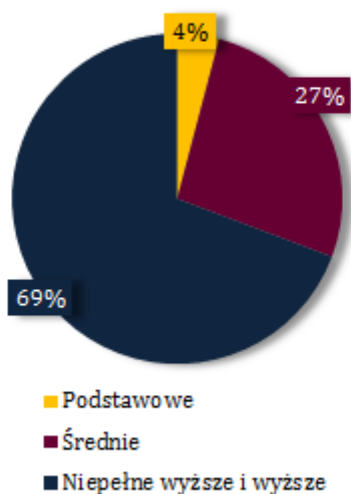
Uwagi:

- W przypadku kilku kredytobiorców jako podstawę klasyfikacji do określonej grupy wiekowej, wykształcenia i źródła dochodów przyjęto odpowiednie wartości dla głównego kredytobiorcy.
- W przypadku miesięcznych dochodów netto kredytobiorców (na wniosek kredytowy) należy mieć na uwadze, że większość tych kredytów zaciągana jest przez małżeństwa (często z dziećmi), w związku z czym dochody te rozkładają się na kilka osób w gospodarstwie domowym.

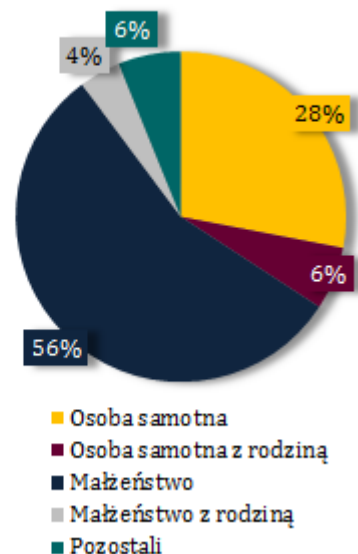
Udział w liczbie kredytów
Wiek

Wykształcenie

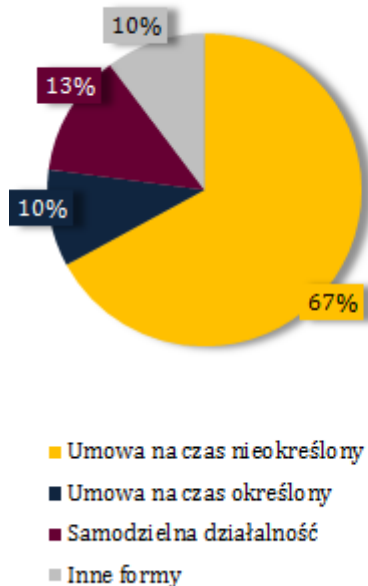

Sytuacja rodzinna

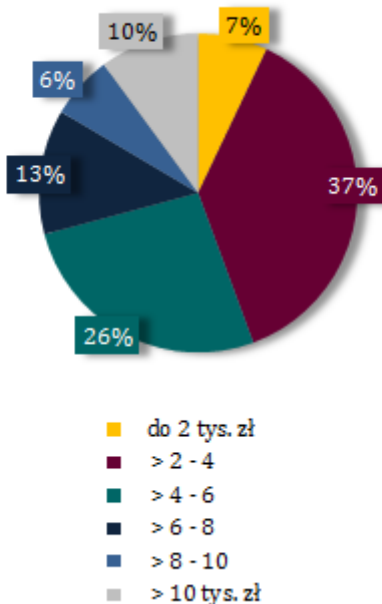

Charakterystyczną cechą struktury kredytobiorców zaciągających kredyt w 2013 r. jest silna dominacja osób z wykształceniem wyższym lub niepełnym wyższym. Jednocześnie większość kredytów została zaciągnięta przez małżeństwa, przy czym część z nich korzystała ze wsparcia innych członków rodziny. Ponad połowa kredytów została udzielona osobom młodym, do 35 roku życia.

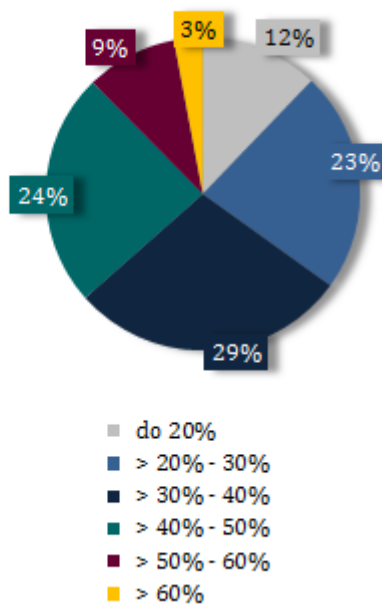
Forma zatrudnienia

Miesięczny dochód netto

DTI w momencie udzielenia

Zdecydowana większość kredytów została udzielona osobom, których podstawowym źródłem dochodów jest praca najemna wykonywana na podstawie umowy zawartej na czas nieokreślony. Sytuację dochodową większości kredytobiorców można określić jako przeciętną lub niewiele lepszą niż przeciętna (należy mieć na uwadze, że większość kredytów została udzielona małżeństwom, często z dziećmi, w związku z czym odpowiednie przedziały dochodowe należałoby podzielić przez liczbę osób w gospodarstwie domowym). Większość kredytów została udzielona przy niskich lub umiarkowanych wartościach DTI (do 40%). Nie jest to jednak tożsame z niskim ryzykiem po stronie banku i klienta (kluczowe znaczenie ma sytuacja dochodowa i struktura gospodarstwa domowego – dla części gospodarstw DTI na poziomie 20-40% również będzie

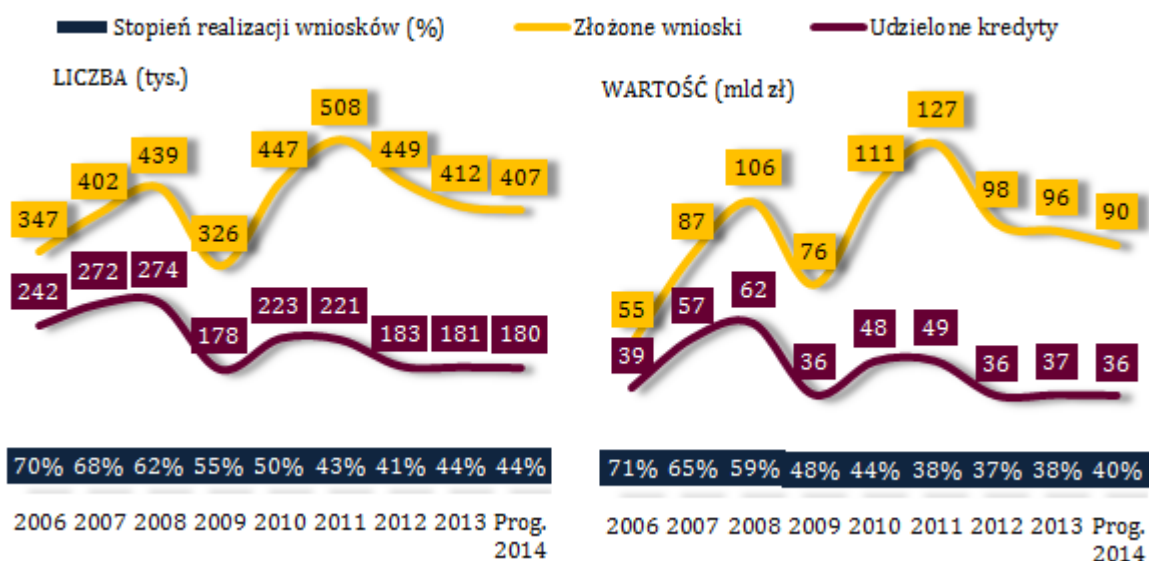
oznaczać wysokie ryzyko). Jednocześnie ponad 1/3 kredytów została udzielona przy podwyższonych lub wysokich wartościach DTI (powyżej 50%), co w większości przypadków będzie niekorzystnie oddziaływać na sytuację finansową kredytobiorców oraz ograniczać ich zdolność do realizacji dużych wydatków i tworzenia oszczędności. Wprawdzie wzrost wynagrodzeń będzie zmniejszał tę relację, ale należy mieć na uwadze, że równolegle następuje wzrost kosztów utrzymania.

3. Popyt i podaż kredytów

Analiza popytu i podaży²³ wskazuje, że po silnym boomie kredytowym z lat 2007-2008, w kolejnych latach akcja kredytowa uległa osłabieniu na skutek zmniejszenia popytu oraz zacieśnienia polityki kredytowej banków (wyrazem tego jest obniżenie akceptacji zgłaszanych wniosków). Ma to związek zarówno z doświadczeniami wyniesionymi z ostatnich lat, jak też z rosnącym stopniem realizacji potrzeb kredytowych.

Popyt i podaż kredytów

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	Prog. 2014
Liczba kredytów (tys.)													
Wnioskowane	347	402	439	326	447	508	449	412	92	105	108	107	407
- złotowe	182	253	157	252	333	408	437	410	91	104	108	107	406
- walutowe	165	149	282	74	114	100	12	2	1	1	0	0	1
Udzielone	242	272	274	178	223	221	183	181	40	45	49	47	180
- złotowe	113	166	98	140	173	183	174	180	40	45	49	46	180
- walutowe	129	106	176	38	50	38	8	1	0	0	0	0	0
Stopień realizacji	70%	68%	62%	55%	50%	43%	41%	44%	44%	43%	46%	43%	44%
- złotowe	62%	66%	63%	56%	52%	45%	40%	44%	44%	43%	46%	43%	44%
- walutowe	78%	71%	62%	51%	44%	38%	72%	43%	46%	46%	35%	43%	50%
Wartość kredytów (mld zł)													
Wnioskowane	55	87	106	76	111	127	98	96	21	25	25	26	90
- złotowe	23	45	28	51	70	88	93	94	20	24	24	26	90
- walutowe	32	42	78	25	41	39	5	1	0	0	0	0	0
Udzielone	39	57	62	36	48	49	36	37	8	9	10	10	36
- złotowe	14	28	16	25	32	35	33	36	8	9	10	10	36
- walutowe	25	29	47	11	17	14	3	0	0	0	0	0	0
Stopień realizacji	71%	65%	59%	48%	44%	38%	37%	38%	38%	37%	40%	38%	40%
- złotowe	60%	62%	55%	49%	45%	40%	35%	38%	38%	37%	40%	38%	40%
- walutowe	79%	69%	60%	45%	41%	35%	64%	40%	42%	38%	36%	43%	41%

²³ Przy analizie danych dotyczących popytu i podaży należy zachować ostrożność, gdyż nie wszystkie banki były w stanie dokonać odpowiedniego oszacowania eksperckiego.

4. Inne kredyty zabezpieczone hipotecznie

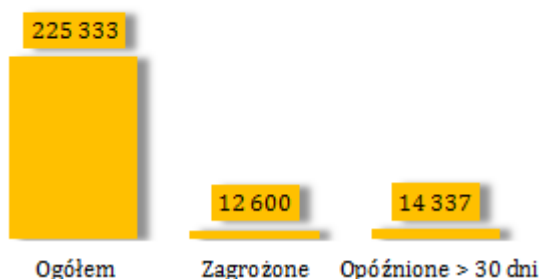
W kontekście ryzyka kredytów mieszkaniowych, trzeba mieć na uwadze, w portfelach banków znajdują się również inne kredyty gospodarstw domowych zabezpieczone hipotecznie.

Inne kredyty/pożyczki gospodarstw domowych zabezpieczone hipotecznie²⁴

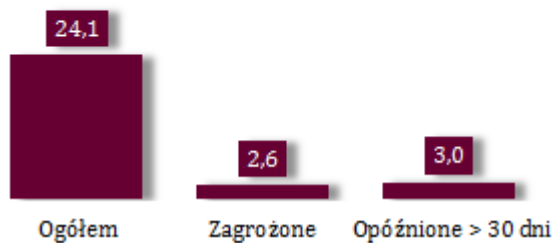
	Liczba kredytów (sztuki)			Wartość kredytów (mln zł)		
	OGÓŁEM	Zagrożone	Opóźnione > 30 dni	OGÓŁEM	Zagrożone	Opóźnione > 30 dni
OGÓŁEM	324 241	23 849	24 373	46 052	5 684	6 040
- konsumpcyjne	176 938	12 897	14 473	16 024	2 386	2 905
- inwestycyjne	54 000	6 187	4 518	15 095	2 077	1 736
- inne nieruchomości	20 144	749	816	3 721	272	277
- pozostałe	73 159	4 016	4 566	11 212	948	1 122
Zabezieczone na nieruchomości mieszkalnej	225 333	12 600	14 337	24 142	2 588	3 006

Inne kredyty dla gospodarstw domowych zabezpieczone na nieruchomości mieszkalnej

LICZBA kredytów

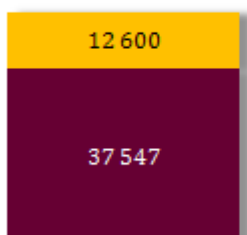
WARTOŚĆ kredytów

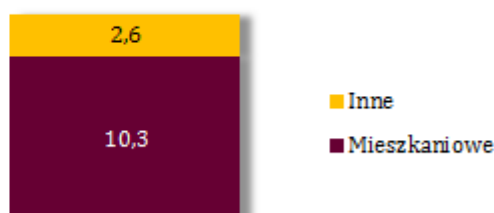
Wśród tych kredytów było ponad 200 tys. kredytów które były zabezpieczone na nieruchomości mieszkalnej, z czego 12,6 tys. kredytów było zaklasyfikowanych do kategorii zagrożonych, a 14,3 tys. kredytów miało opóźnienie w spłacie powyżej 30 dni²⁵.

Kredyty zagrożone zabezpieczone na nieruchomości mieszkalnej

LICZBA kredytów

WARTOŚĆ kredytów (mld zł)

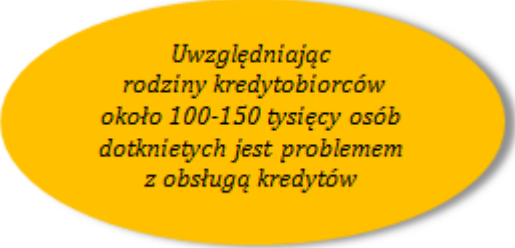
Uwzględniając inne kredyty zabezpieczone na nieruchomości mieszkalnej można zatem stwierdzić, że na koniec 2013 r. w portfelach banków było 50,1 tys. kredytów zagrożonych o wartości 12,9 mld zł, które były

²⁴ Prezentowane dane nie uwzględniają banków spółdzielczych, które nie były objęte badaniem ankietowym, a które posiadają portfel tych kredytów o wartości blisko 18 mld zł. Dane te nie uwzględniają również innych banków komercyjnych, które nie zostały objęte ankietą. W skali całego sektora wartość tych kredytów wynosiła 67,5 mld zł (w tym 22,5 mld zł przypadało na kredyty inwestycyjne, 19,4 mld zł na kredyty konsumpcyjne, 9,1 mld zł na finansowanie innych nieruchomości, a 16,6 mld zł na inne kredyty i należności).

²⁵ Jak wskazano wyżej dane nie uwzględniają wszystkich banków.

zabezpieczone na nieruchomości mieszkalnej (kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni było 53,4 tys., a ich wartość wynosiła 14,1 mld zł).

Przyjmując w uproszczeniu, że kredyty zostały zaciągnięte przez 2-3 osobowe gospodarstwa domowe, można stwierdzić, że w końcu 2013 r. około 100-150 tys. osób mogło być dotkniętych problemem z obsługą zadłużenia z tytułu kredytów mieszkaniowych lub też innych kredytów zabezpieczonych na nieruchomości mieszkalnej. Należy mieć też na uwadze, że wraz z „dojrzeniem” portfela liczba ta będzie się stopniowo powiększać.

Uwzględniając rodziny kredytobiorców około 100-150 tysięcy osób dotkniętych jest problemem z obsługą kredytów

Reasumując, pomimo wysokiej jakości kredytów mieszkaniowych na tle innych rodzajów kredytów, portfel ten generuje istotne ryzyko ze względu na jego wielkość i niekorzystną strukturę. Dodatkowo trzeba mieć na uwadze szereg innych rodzajów ryzyka wynikającego m.in. z braku w pełni zadowalających źródeł finansowania, ograniczonej skali obrotów na rynku nieruchomości, niedoskonałości związanych z bazami danych o rynku nieruchomości oraz ograniczeń związanych z możliwościami skutecznej egzekucji wierzytelności. Wysoka jakość portfela tych kredytów ma też kluczowe znaczenie dla innych uczestników rynku nieruchomości, a ze względu na skalę finansowania oraz rolę banków w gospodarce również dla długookresowej stabilności całej gospodarki.

W konsekwencji, niezbędne jest aby banki w pełni dostosowały się do dobrych praktyk zawartych w znowelizowanej przez KNF w czerwcu 2013 r. Rekomendacji S, która na podstawie zebranych w ostatnich latach doświadczeniach (krajowych i zagranicznych) określa minimalne ramy bezpiecznego i społecznie odpowiedzialnego rozwoju akcji kredytowej w tym obszarze. Pełne wcielenie do powszechnej praktyki bankowej zawartych tam postanowień leży nie tylko w interesie banków i ich klientów (których pozycja i ochrona uległa dalszemu wzmocnieniu), ale jak wyżej wskazano również w interesie innych uczestników rynku nieruchomości i całej gospodarki.

**WYBRANE WYNIKI BADANIA
PORTFELA KREDYTÓW KONSUMPCYJNYCH
STAN NA KONIEC 2013**

Materiał opracowano na podstawie badania ankietowego banków zajmujących dominującą pozycję na rynku kredytów konsumpcyjnych. Badanie przeprowadzono według stanu na koniec 2013 r. i objęto nim 31 podmiotów, które skupiały 95,1% ogólnej wartości tych kredytów²⁶.

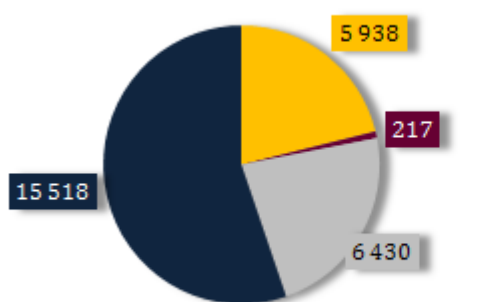
1. Wybrane charakterystyki struktury portfela kredytów konsumpcyjnych

Na koniec 2013 r. w portfelach banków znajdowało się 28,1 mln kredytów konsumpcyjnych o łącznej wartości 120,5 mld zł i średniej wartości 4,3 tys. zł.

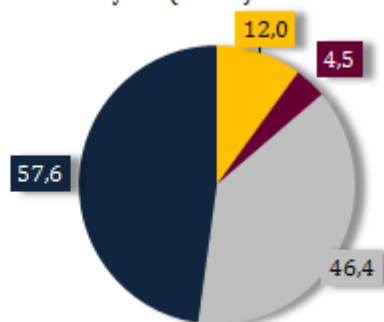
Struktura portfela kredytowego według systemu sprawozdawczości FINREP

	Liczba (tys. sztuk)		Wartość (mln zł)		Średnia wartość (tys. zł)	
	2013	2014 Prognoza	2013	2014 Prognoza	2013	2014 Prognoza
Kredyty konsumpcyjne ogółem	28 102	28 735	120 463	133 215	4,3	4,6
- karty kredytowe	5 938	5 651	12 002	12 827	2,0	2,3
- kredyty ratalne samochodowe	217	219	4 507	4 542	20,8	20,8
- pozostałe kredyty ratalne ²⁷	6 430	6 150	46 351	52 690	7,2	8,6
- pozostałe kredyty konsumpcyjne ²⁸	15 518	16 715	57 603	63 156	3,7	3,8

LICZBA kredytów (tys.)

WARTOŚĆ kredytów (mld zł)

■ Karty kredytowe ■ Samochodowe ■ Inne ratalne ■ Pozostałe

Według klasyfikacji zgodnej z systemem sprawozdawczym FINREP, w portfelu kredytowym dominują kredyty klasyfikowane do kategorii „pozostałe” oraz „inne ratalne” (bez samochodowych). System ten jest jednak mało przejrzysty i niesie ograniczoną liczbę informacji, w związku z czym w badaniu dokonano próby bardziej precyzyjnego opisu struktury kredytów konsumpcyjnych.

²⁶ Przy interpretacji wyników należy mieć na uwadze, że znaczna część danych dostarczonych przez banki ma charakter szacunków eksperckich. Ponadto nie wszystkie banki przesłały komplet danych, bądź też charakteryzował je brak pełnej wewnętrznej spójności, którego nie udało się całkowicie wyeliminować.

²⁷ Kategoria ta obejmuje również kredyty gotówkowe spłacane w ratach.

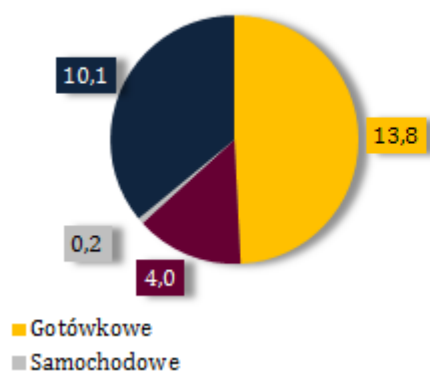
²⁸ Kategoria ta obejmuje kredyty w rachunku bieżącym oraz kredyty gotówkowe spłacane jednorazowo.

Struktura portfela kredytowego według klasyfikacji banków - stan portfela na koniec 2013

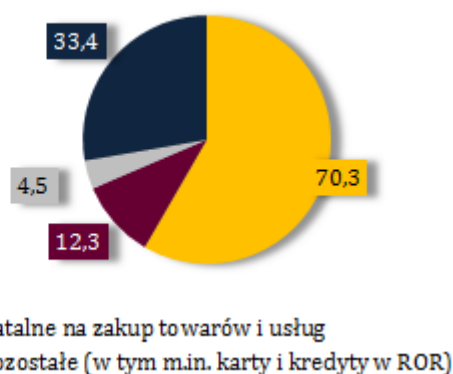
	Kwota kredytu w momencie udzielenia								powyżej 50 tys. zł	Razem
	do 2 tys. zł	> 2-4	> 4-6	> 6-8	> 8-10	> 10-15	> 15-30	> 30-50		
Liczba kredytów (tys.)										
Ogółem	9 240	5 590	3 269	1 807	1 376	2 126	2 873	1 058	763	28 102
- gotówkowe	1 726	2 531	1 765	1 303	877	1 761	2 401	872	593	13 828
- ratalne	1 948	1 263	370	91	36	40	123	45	41	3 956
- samochodowe	1	1	3	4	5	19	74	68	41	216
- pozostałe	5 565	1 795	1 132	409	458	306	274	73	89	10 101
w tym zagrożone	1 633	991	604	403	261	467	599	227	155	5 339
- gotówkowe	457	689	478	364	226	439	558	210	135	3 557
- ratalne	177	127	38	7	4	3	7	4	2	368
- samochodowe	1	1	1	2	2	6	15	8	6	42
- pozostałe	998	174	86	30	28	18	19	6	12	1 372
udział zagrożonych	17,7%	17,7%	18,5%	22,3%	18,9%	21,9%	20,9%	21,5%	20,3%	19,0%
- gotówkowe	26,5%	27,2%	27,1%	27,9%	25,8%	24,9%	23,2%	24,1%	22,8%	25,7%
- ratalne	9,1%	10,1%	10,2%	7,9%	9,8%	7,7%	5,3%	8,6%	5,8%	9,3%
- samochodowe	67,4%	74,1%	56,4%	46,9%	40,5%	31,6%	20,9%	11,3%	14,8%	19,6%
- pozostałe	17,9%	9,7%	7,6%	7,4%	6,2%	6,0%	6,9%	8,0%	13,2%	13,6%
Wartość (mln zł)										
Ogółem	6 871	7 488	7 068	4 563	5 060	9 550	23 030	15 839	40 995	120 463
- gotówkowe	939	2 019	2 858	2 515	2 609	7 069	17 686	11 821	22 786	70 302
- ratalne	1 425	2 106	1 073	380	192	309	1 467	936	4 411	12 299
- samochodowe	3	3	8	16	27	134	989	1 559	1 758	4 497
- pozostałe	4 504	3 360	3 129	1 652	2 231	2 037	2 888	1 523	12 040	33 365
w tym zagrożone	1 168	974	1 063	728	737	1 448	3 118	2 284	6 496	18 015
- gotówkowe	312	364	604	518	477	1 200	2 515	1 829	3 641	11 460
- ratalne	115	219	117	33	20	22	87	90	341	1 045
- samochodowe	1	3	5	9	12	45	213	179	311	778
- pozostałe	740	388	337	169	228	180	303	185	2 203	4 732
udział zagrożonych	17,0%	13,0%	15,0%	16,0%	14,6%	15,2%	13,5%	14,4%	15,8%	15,0%
- gotówkowe	33,2%	18,0%	21,1%	20,6%	18,3%	17,0%	14,2%	15,5%	16,0%	16,3%
- ratalne	8,0%	10,4%	11,0%	8,6%	10,6%	7,2%	6,0%	9,6%	7,7%	8,5%
- samochodowe	41,4%	78,3%	63,7%	52,9%	43,9%	33,9%	21,5%	11,5%	17,7%	17,3%
- pozostałe	16,4%	11,6%	10,8%	10,2%	10,2%	8,8%	10,5%	12,2%	18,3%	14,2%

Przyjmując za podstawę klasyfikacji faktyczny cel udzielenia kredytów - kredyty gotówkowe, ratalne na zakup towarów i usług, kredyty na zakup samochodu oraz kredyty na pozostałe cele (w tym w rachunku karty kredytowej oraz w ROR) - można stwierdzić, że:

LICZBA kredytów (mln sztuk)

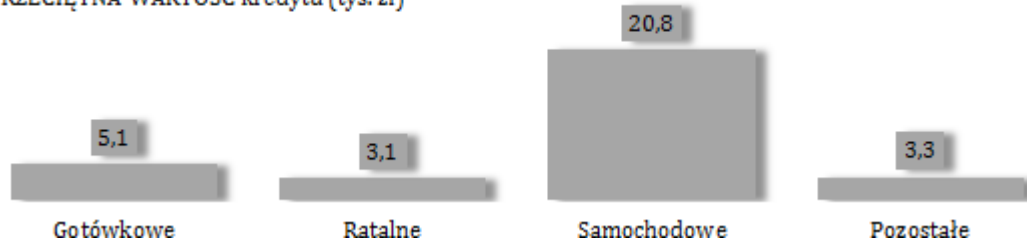

WARTOŚĆ kredytów (mld zł)

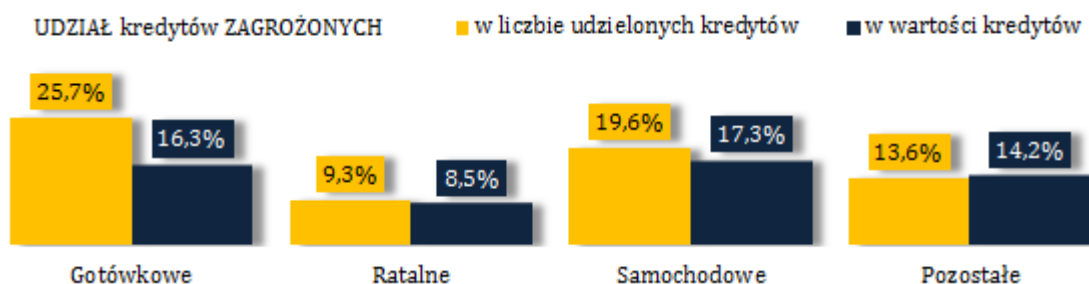
- w portfelu banków dominują kredyty gotówkowe, które stanowią 49,2% ogólnej liczby kredytów oraz 58,4% ich ogólnej wartości, a w dalszej kolejności pozostałe kredyty, w których znaczącą część stanowią kredyty w kartach kredytowych oraz ROR, czyli również kredyty o charakterze gotówkowym;

PRZECIĘTNA WARTOŚĆ kredytu (tys. zł)

- najwyższą przeciętną wartość kredytów cechuje portfel kredytów samochodowych, a najniższą ratalnych oraz pozostałych;

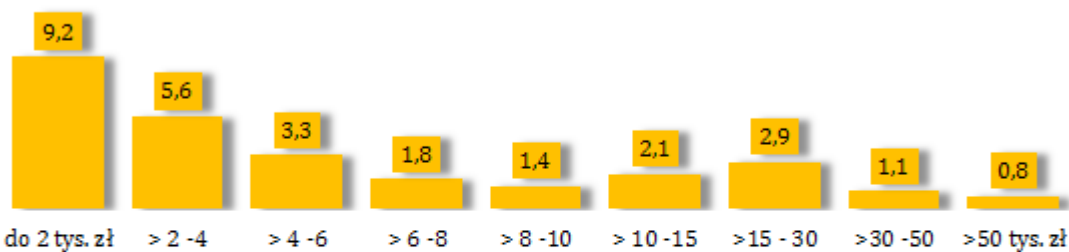
UDZIAŁ kredytów ZAGROŻONYCH

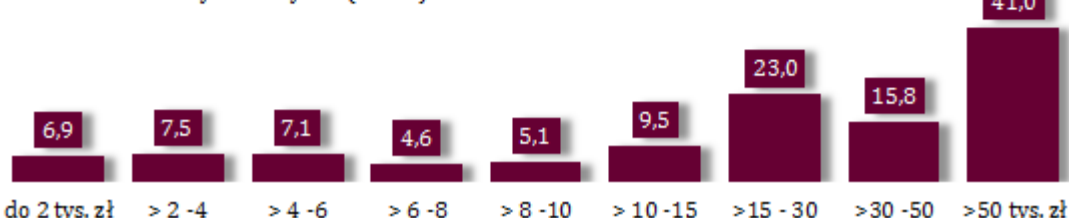
- biorąc pod uwagę udział kredytów zagrożonych w ogólnej liczbie udzielonych kredytów, najwyższą „szkodowość” cechuje portfel kredytów gotówkowych, a najniższą ratalnych (w ujęciu wartościowym zachodzą zbliżone relacje, przy czym udział zagrożonych kredytów gotówkowych jest wyraźnie niższy). Warto dodać, że niska jakość kredytów samochodowych ma zapewne związek z procesem „starzenia się” tego portfela (akcja kredytowa w tym obszarze od kilku lat maleje);

STRUKTURA kredytów konsumpcyjnych według pierwotnej wartości kredytu

LICZBA udzielonych kredytów (mln sztuk)

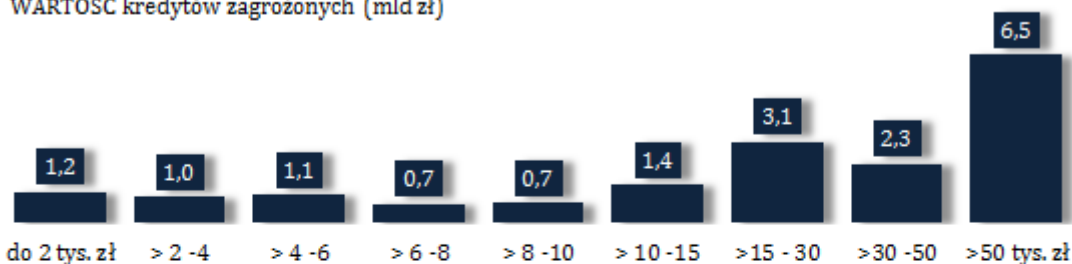
WARTOŚĆ udzielonych kredytów (mld zł)

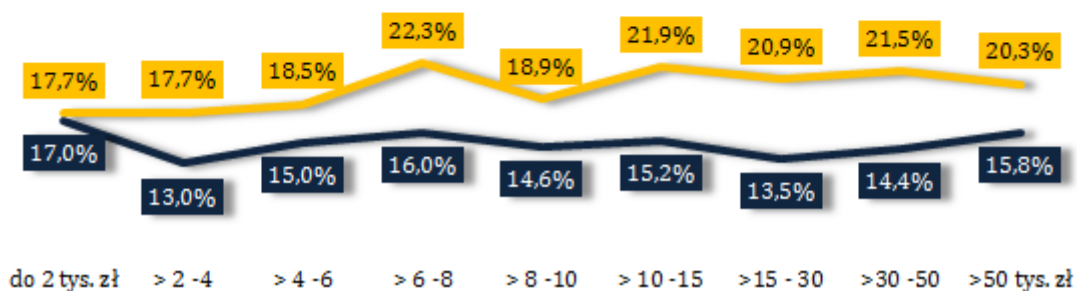
- charakterystyczną cechą portfela kredytów konsumpcyjnych jest silna asymetria - w ogólnej liczbie kredytów dominują kredyty o niskich kwotach (kredyty do 2 tys. zł stanowią blisko 1/3 ogólnej liczby udzielonych kredytów, ale zaledwie 5,7% ogólnej wartości portfela), a w ogólnej wartości kredytów dominują kredyty o najwyższych kwotach (kredyty powyżej 50 tys. zł stanowią ponad 1/3 wartości całego portfela kredytów, choć w ogólnej liczbie kredytów ich udział wynosi zaledwie 2,7%;

JAKOŚĆ kredytów konsumpcyjnych według wartości kredytu

WARTOŚĆ kredytów zagrożonych (mld zł)

UDZIAŁ kredytów ZAGROŻONYCH — w wartości kredytów — w liczbie udzielonych kredytów

- największa wartość kredytów zagrożonych przypada na kredyty o najwyższych kwotach, co wynika z ich dominacji w ogólnej wartości portfela (wartość kredytów zagrożonych w portfelu kredytów powyżej 50 tys. zł wynosi 6,5 mld zł i stanowi 36,1% ogólnej wartości kredytów zagrożonych). Jakość portfela kredytowego ze względu na kwotę udzielonego kredytu jest zbliżona – udział kredytów zagrożonych w ogólnej liczbie kredytów kształtuje się na poziomie 18-22%, a w ich ogólnej wartości na poziomie 13-17% (gdyby próbować określić przedziały kredytów o najwyższej „szkodowości” to wydaje się, że można by tu wskazać na kredyty powyżej 6 tys. zł, choć różnice są niewielkie).

2. Kredyty udzielone według uproszczonych zasad

Uchwalona w lutym 2013 r. nowelizacja Rekomendacji T, wprowadziła przy spełnieniu określonych warunków (dotyczących charakteru kredytów oraz okresu współpracy klienta z bankiem), możliwość stosowania tzw. uproszczonych zasad oceny zdolności kredytowej.

Kredyty udzielone według uproszczonych zasad

	Liczba i wartość udzielonych kredytów				Stan kredytów na koniec okresu			
	2013	Udział	Progniza 2014	Udział	2013	Udział	Progniza 2014	Udział
Liczba (tys. sztuk)								
Ogółem	7 063	100,0%	9 197	100,0%	28 102	100,0%	28 735	100,0%
wg uproszczonych zasad	2 382	33,7%	4 597	50,0%	2 356	8,4%	4 094	14,2%
w tym opóźnione > 30 dni					29		129	
Wartość (mln zł)								
Ogółem	54 911	100,0%	83 813	100,0%	120 463	100,0%	133 215	100,0%
wg uproszczonych zasad	8 548	15,6%	16 031	19,1%	6 679	5,5%	12 544	9,4%
w tym opóźnione > 30 dni					104		442	
Średnia kwota kredytu (tys. zł)								
Ogółem	7,8		9,1		4,3		4,6	
wg uproszczonych zasad	3,6		3,5		2,8		3,1	
w tym opóźnione > 30 dni					3,6		3,4	

Na podstawie uzyskanych danych można stwierdzić, że w 2013 r. w oparciu o uproszczone zasady oceny zdolności kredytowej²⁹ banki udzieliły 2,4 mln kredytów (tj. 33,7% ogólnej liczby kredytów udzielonych w 2013 r.) na łączną kwotę 8,5 mld zł (tj. 15,6% ogólnej wartości udzielonych kredytów).

Na udzielanie tych kredytów zdecydowały się 23 podmioty spośród 31 objętych ankietą, przy czym kluczowe znaczenie na rynku tych kredytów miały 3 podmioty specjalizujące się w udzielaniu kredytów ratalnych i gotówkowych, które udzieliły blisko 80% kredytów (wartość kredytów udzielonych przez te podmioty stanowiła ponad 70% ogólnej wartości udzielonych kredytów według uproszczonych zasad). Interesujące jest, że kilku dużych uczestników rynku kredytów konsumpcyjnych w ogóle nie zdecydowało się na udzielanie tego rodzaju kredytów lub też mają one marginalne znaczenie w ich działalności. Co więcej, nie mają oni też planów ich wprowadzenia w 2014 roku lub istotnego rozszerzenia skali działania w tym segmencie.

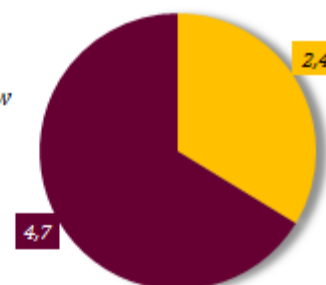
Pomimo bardzo wysokiego udziału w ogólnej liczbie udzielonych kredytów i znaczącego udziału w ogólnej wartości udzielonych kredytów, na koniec 2013 r. stanowiły one jedynie 8,4% ogólnej liczby kredytów konsumpcyjnych oraz jedynie 5,5% ich ogólnej wartości.

Niski stan bilansowy tych kredytów wynika z ich relatywnie niskich kwot (średnia wartość kredytu udzielonego według uproszczonych zasad wynosiła około 3,6 tys. zł wobec 9,9 tys. zł pozostałych kredytów) oraz krótkookresowego charakteru.

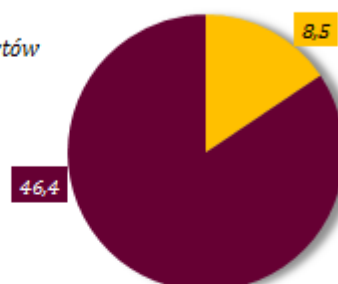
Ze względu, na krótką historię, trudno jest określić kwestię jakości tych kredytów (na koniec 2013 r. spośród 2,4 mln kredytów znajdujących się w bilansach banków, 29 tys. kredytów miało opóźnienie w spłacie powyżej 30 dni, co stanowiło zaledwie 1,2% ogólnej liczby kredytów), a przedstawione przez banki prognozy w tym zakresie wydają się być nadmiernie optymistyczne w świetle doświadczeń wynikających z charakteru tego rodzaju biznesu oraz wcześniejszej jakości portfela tych banków.

AKCJA KREDYTOWA W 2013

LICZBA udzielonych kredytów (mln sztuk)

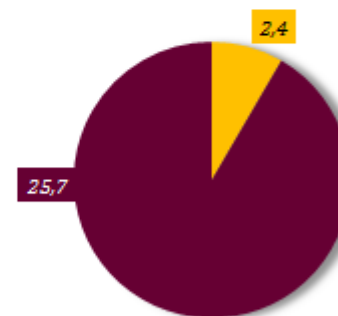
WARTOŚĆ udzielonych kredytów (mld zł)

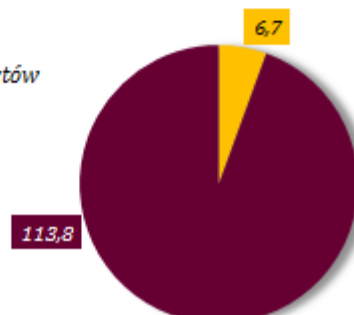
■ wg uproszczonych zasad ■ pozostałe

STAN KREDYTÓW NA KONIEC 2013

LICZBA kredytów (mln sztuk)

WARTOŚĆ kredytów (mld zł)

■ wg uproszczonych zasad ■ pozostałe

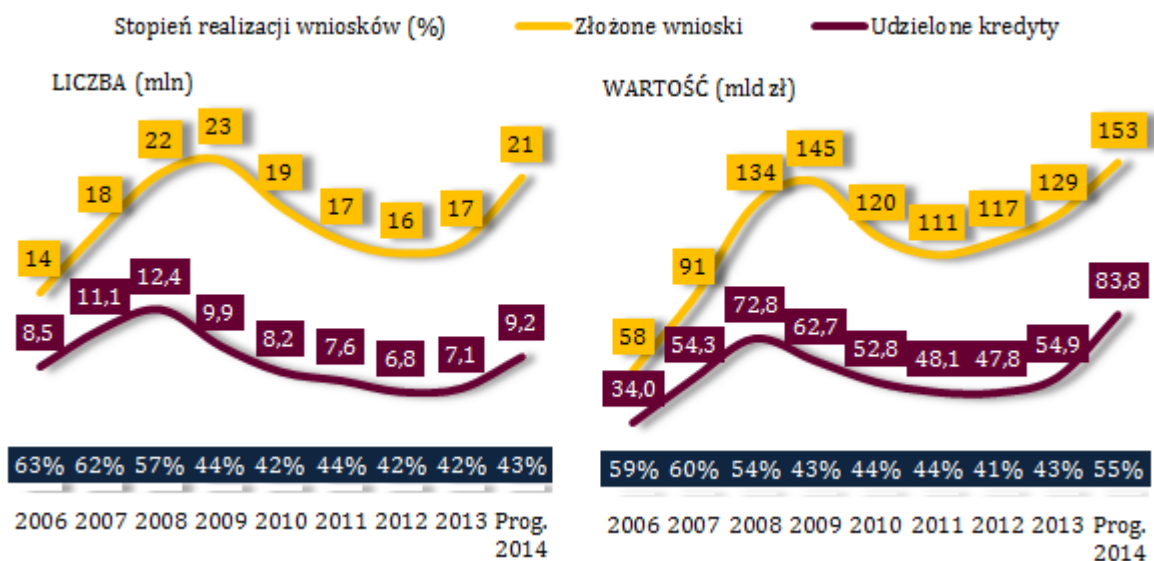
²⁹ Bank może stosować te zasady w przypadku udzielanych klientom detalicznym: 1/ dla kredytów i pożyczek ratalnych, dla których kwota kredytu lub pożyczki nie przekracza wartości czterokrotności przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw; 2/ dla klientów o współpracy z bankiem trwającej co najmniej 12- i 6- miesięcy do wysokości odpowiednio 12- i 6- krotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, a dla pozostałych jednego przeciętnego wynagrodzenia.

3. Popyt i podaż kredytów

Analiza popytu i podaży³⁰ wskazuje, że po silnym boomie kredytowym z lat 2008-2009, w kolejnych latach akcja kredytowa uległa osłabieniu na skutek zmniejszenia popytu oraz zacieśnienia polityki kredytowej banków (wyrazem tego jest wyraźne obniżenie akceptacji zgłaszanych wniosków).

Popyt i podaż kredytów

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	Prog. 2014
Liczba kredytów (mln)													
Wnioskowane	13,5	17,9	21,7	22,6	19,4	17,1	16,2	17,0	4,1	4,0	4,0	4,9	21,4
<i>wg uproszczonych zasad</i>								4,6	0,3	0,6	1,4	2,3	7,8
Udzielone	8,5	11,1	12,4	9,9	8,2	7,6	6,8	7,1	1,4	1,6	1,8	2,2	9,2
<i>wg uproszczonych zasad</i>								2,4	0,0	0,1	0,8	1,4	4,6
Stopień realizacji	63%	62%	57%	44%	42%	44%	42%	42%	34%	40%	45%	46%	43%
<i>wg uproszczonych zasad</i>								52%	2%	25%	60%	60%	59%
Wartość kredytów (mld zł)													
Wnioskowane	57,9	90,6	133,6	144,7	119,8	110,7	117,0	129,0	31,0	31,3	31,8	34,9	153,4
<i>wg uproszczonych zasad</i>								15,0	0,6	1,5	5,2	7,7	28,7
Udzielone	34,0	54,3	72,8	62,7	52,8	48,1	47,8	54,9	11,5	13,2	14,3	15,9	83,8
<i>wg uproszczonych zasad</i>								8,5	0,1	0,6	3,1	4,8	16,0
Stopień realizacji	59%	60%	54%	43%	44%	44%	41%	43%	37%	42%	45%	46%	55%
<i>wg uproszczonych zasad</i>								57%	9%	39%	60%	62%	56%

W 2013 r. banki odnotowały wzrost popytu, co w dużym stopniu należy wiązać z nowelizacją Rekomendacji T i wprowadzeniem do jej postanowień o uproszczonych zasadach udzielania kredytów. Według prognoz, w 2014 r. banki oczekują znacznego wzmocnienia popytu i podaży kredytów, które w ich ocenie będą na poziomach zbliżonych lub wyższych od tych jakie były notowane w rekordowych latach 2008-2009. Znaczna część tego popytu i podaży ma być przy tym zrealizowana w obszarze kredytów udzielanych według uproszczonych zasad. Warto, przy tym dodać, że kredyty te charakteryzuje istotnie wyższy poziom akceptacji wniosków po stronie banków (ma to swoje uzasadnienie ze względu na ich relatywnie niskie kwoty).

³⁰ Przy analizie danych dotyczących popytu i podaży należy zachować ostrożność, gdyż nie wszystkie banki były w stanie dokonać odpowiedniego oszacowania eksperckiego.

4. Proces „czyszczenia” portfela kredytowego

Jedną z głównych przyczyn obserwowanego w latach 2011-2012 spadku stanu kredytów konsumpcyjnych, był proces „czyszczenia” portfela kredytowego ze „złych” kredytów wygenerowanych w latach boomu kredytowego i zaniedbań w zakresie oceny zdolności kredytowej i wiarygodności klientów.

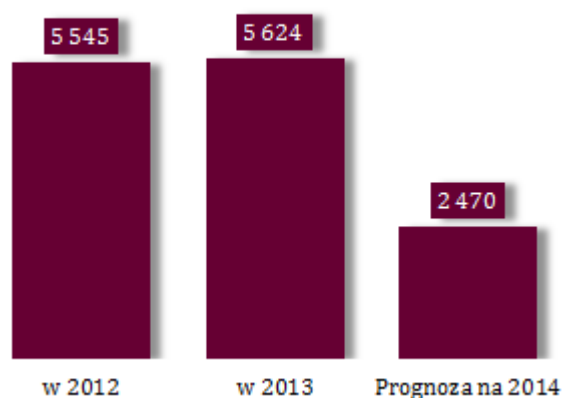
Sprzedaż i przeniesienie do ewidencji pozabilansowej kredytów konsumpcyjnych

	Wartość kredytów (mln zł)		Prognoza 2014
	2012	2013	
Sprzedaż	4 278	4 231	1 756
Przeniesienie do ewidencji pozabilansowej	1 267	1 393	714
Razem	5 545	5 624	2 470

W 2013 r. banki kontynuowały proces „czyszczenia” bilansów, w rezultacie czego sprzedały one lub przeniosły do ewidencji pozabilansowej kredyty konsumpcyjne o łącznej wartości 5,6 mld zł.

W 2014 r. proces ten będzie kontynuowany, ale zgodnie z prognozami, jego skala będzie o połowę niższa niż w latach ubiegłych.

Sprzedaż kredytów i przeniesienie do ewidencji pozabilansowej

SYTUACJA NAJWIĘKSZYCH BANKÓW I ICH INWESTORÓW STRATEGICZNYCH

Ze względu na ograniczenia prawne, UKNF nie publikuje danych sprawozdawczych będących w posiadaniu Urzędu dotyczących poszczególnych banków. W związku z tym, aneks oparto na danych skonsolidowanych dostępnych w serwisie informacyjnym Bloomberg.

Podmioty o sumie bilansowej powyżej 10 mld zł i ich inwestorzy dominujący/strategiczni (stan na 31/12/2013)

	Inwestor dominujący/strategiczny
1 Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski	Skarb Państwa
2 Bank Pekao	UniCredit
3 Bank Zachodni WBK	Banco Santander
4 BRE Bank	Commerzbank
5 Bank Gospodarstwa Krajowego	Skarb Państwa
6 ING Bank Śląski	ING Bank
7 Getin Noble Bank	Leszek Czarnecki
8 Bank Millennium	Banco Comercial Portugues
9 Raiffeisen Bank Polska	Raiffeisen Bank International
10 Bank Handlowy w Warszawie	Citigroup
11 Bank Gospodarki Żywnościowej	Rabobank
12 Bank BPH	General Electric
13 Nordea Bank Polska	Nordea Bank
14 Deutsche Bank PBC	Deutsche Bank
15 Alior Bank	Carlo Tassara
16 Bank Polskiej Spółdzielczości	Banki spółdzielcze
17 BNP Paribas Bank Polska	BNP Paribas
18 Bank Ochrony Środowiska	Skarb Państwa
19 Credit Agricole Bank Polska	Credit Agricole
20 Santander Consumer Bank	Banco Santander
21 SGB-Bank	Banki spółdzielcze
22 Euro Bank	Societe Generale

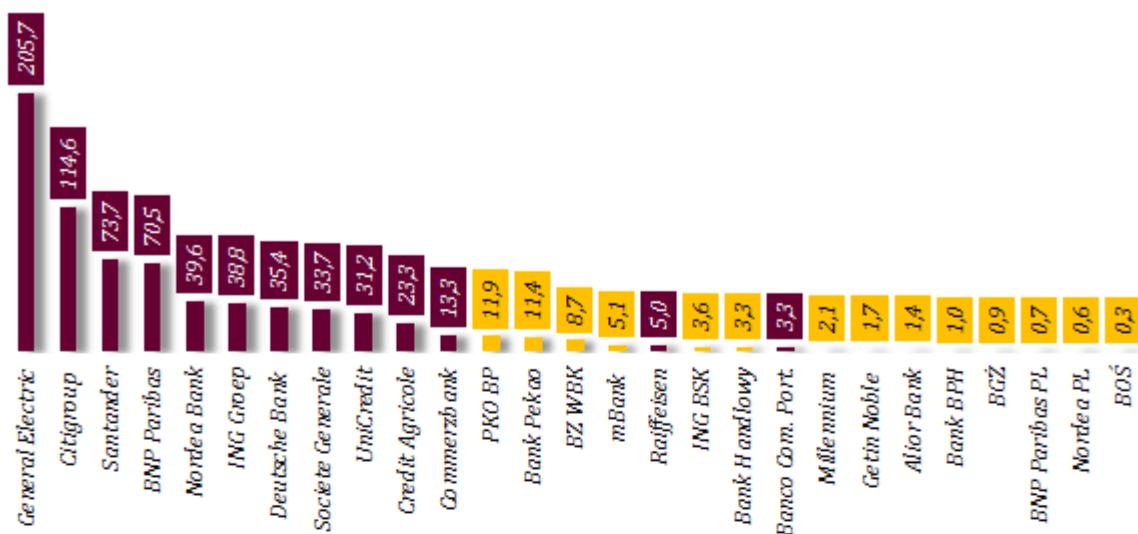
Na koniec 2013 r. w sektorze bankowym były 22 banki, których suma bilansowa przekraczała 10 mld zł i które skupiały łącznie 86,3% aktywów sektora bankowego. Wśród tych podmiotów 6 znajdowało się pod kontrolą kapitału polskiego, a pozostałe pod kontrolą kapitału zagranicznego.

Pomimo lokalnego charakteru działania polskich banków, niższego stopnia rozwoju gospodarki i rynku finansowego, a w konsekwencji mniejszej skali działania mierzonej m.in. poziomem sumy bilansowej³¹, bieżąca sytuacja finansowa i wycena polskich banków wygląda korzystnie na tle banków europejskich (w przypadku ratingów warunkiem ograniczającym/determinującym są również ratingi Polski i inwestora strategicznego). Wynika to z lepszych perspektyw rozwoju polskich banków w długim okresie, jak też ich wyższej efektywności działania (m.in. większa stabilność generowanych wyników, niższe C/I, wyższe ROE).

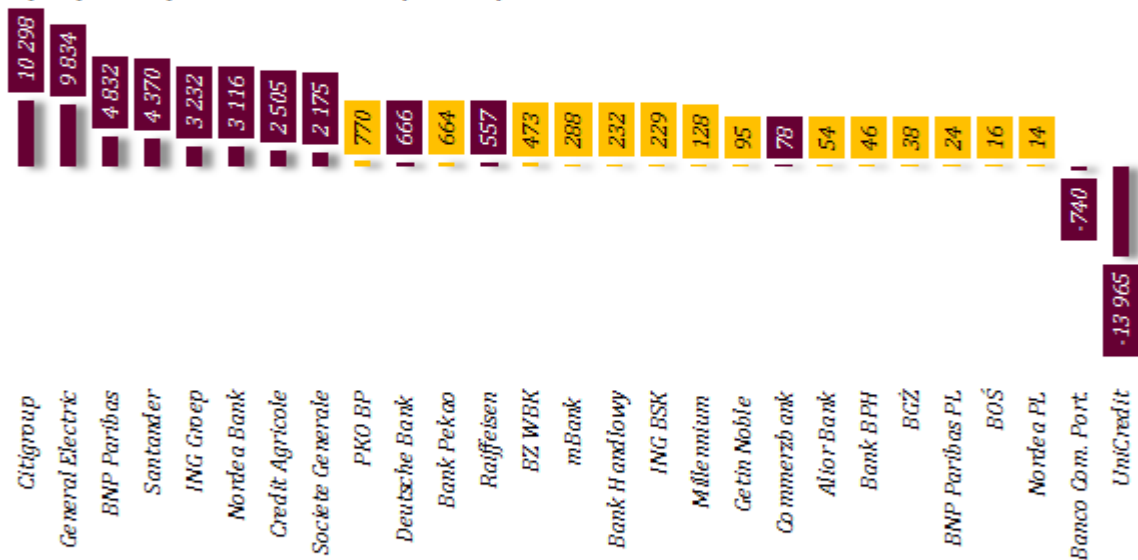
W kontekście zysków generowanych przez polskie banki, trzeba zauważyć, że w ostatnich latach miały one znaczący pozytywny wpływ na wyniki niektórych inwestorów strategicznych (w szczególności dotyczyło to Banku Pekao i UniCredit, mBanku i Commerzbanku oraz Banku Millennium i Banco Comercial Portugues).

³¹ Pod względem wartości udzielonych kredytów, zgromadzonych depozytów, czy kapitałów dysproporcje są mniejsze (wysokie sumy bilansowe europejskich banków w znacznym stopniu wynikają z dużej skali operacji na innych instrumentach, które wpływają na silny wzrost ich sum bilansowych).

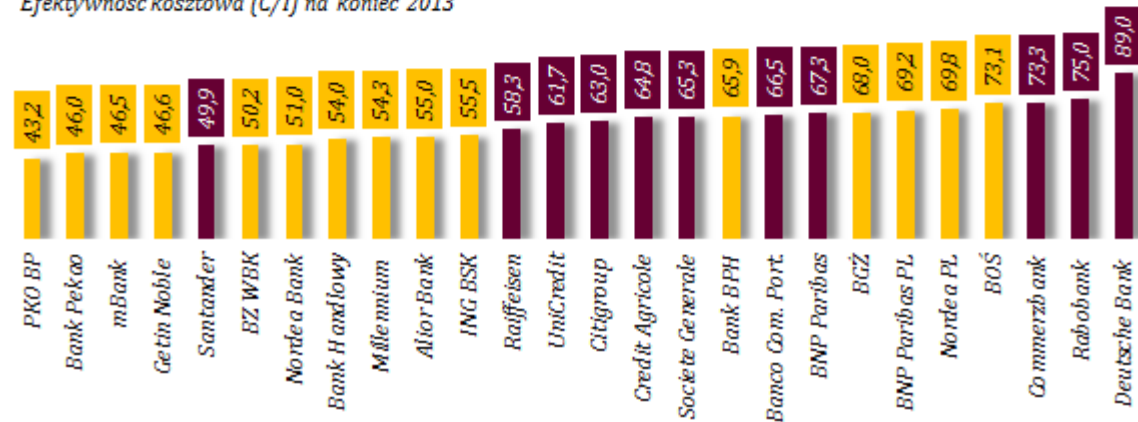
Wartość rynkowa na koniec 2013 (mld EUR)

Wynik finansowy netto na koniec 2013 (mln EUR)

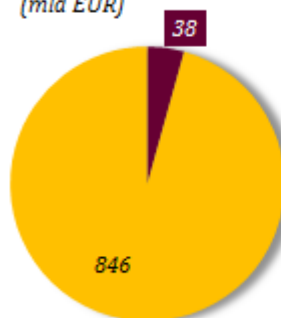
Efektywność kosztowa (C/I) na koniec 2013

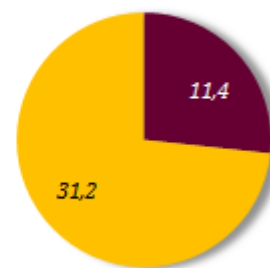
Bank Pekao vs UniCredit (mln EUR)

	Bank Pekao	UniCredit
Suma bilansowa 2013	38 215	845 838
Wynik finansowy netto 2009	559	1 702
2010	633	1 323
2011	706	-9 206
2012	704	865
2013	664	-13 965
RAZEM	3 264	-19 281
Kapitalizacja 2013	11 358	31 165

Suma bilansowa na koniec 2013 (mld EUR)

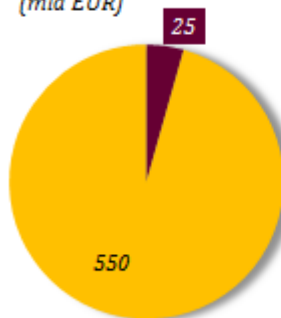
Wartość rynkowa

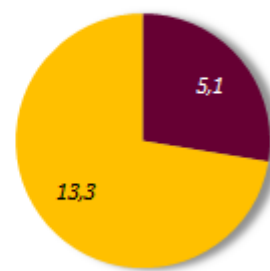
mBank vs Commerzbank (mln EUR)

	mBank	Commerzbank
Suma bilansowa 2013	25 140	549 661
Wynik finansowy netto 2009	30	-4 537
2010	161	1 430
2011	276	638
2012	286	-47
2013	288	78
RAZEM	1 041	-2 438
Kapitalizacja 2013	5 083	13 332

Suma bilansowa na koniec 2013 (mld EUR)

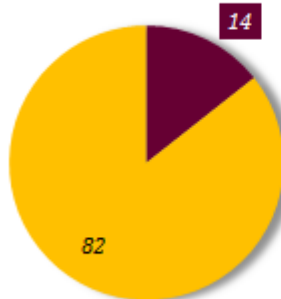
Wartość rynkowa

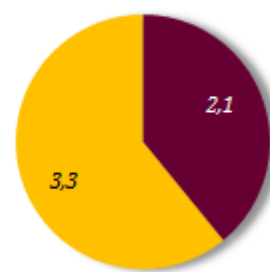
Bank Millennium vs Banco Comercial Portugues (mln EUR)

	Millennium	Banco C. P.
Suma bilansowa 2013	13 745	82 007
Wynik finansowy netto 2009	0	225
2010	82	344
2011	114	-849
2012	113	-1 219
2013	128	-740
RAZEM	436	-2 238
Kapitalizacja 2013	2 106	3 279

Suma bilansowa na koniec 2013 (mld EUR)

Wartość rynkowa

Wybrane dane wg stanu na koniec 2013 w mln EUR

	Aktywa	Kredyty	Depozyty	Wynik netto	C/I	ROE	Kapitał własny	Fundusze własne	CAR	Wartość rynkowa	C/Z	C/WK	Moody's siła finansowa	Zatrudnienie
Banki notowane na GPW														
PKO BP	48 029	37 673	36 223	770	43,2	13,0	6 064	5 136	13,6	11 879	15,3	2,0	C-	27 387
Bank Pekao	38 215	26 312	27 995	664	46,0	12,0	5 669	4 809	18,8	11 358	16,9	2,0	C-	18 916
Bank Zachodni WBK	25 575	17 256	18 894	473	50,2	17,4	3 491	2 808	13,9	8 741	18,3	2,6	D+	11 917
mBank	25 140	16 223	13 752	288	46,5	12,2	2 473	2 748	19,4	5 083	17,5	2,1	D	6 073
ING Bank Śląski	20 913	12 969	16 231	229	55,5	11,5	2 080	1 756	17,3	3 555	15,3	1,7	D+	8 619
Getin Noble Bank	15 336	12 636	12 412	95	46,6	8,8	1 152	1 415	12,4	1 706	17,5	1,5	D-	6 417
Bank Millennium	13 745	10 385	10 922	128	54,3	10,5	1 293	1 284	14,5	2 106	16,3	1,6	E+	5 881
Bank Handlowy w Warszawie	10 944	3 885	6 320	232	54,0	13,2	1 762	1 183	17,5	3 307	14,1	1,9	D+	4 812
Bank Gospodarki Żywnościowej	8 625	6 633	6 387	38	68,0	4,6	846	855	13,3	944	24,4	1,1	D	5 586
Bank BPH	7 956	6 030	3 221	46	65,9	4,0	1 196	9 019	14,0	1 007	21,7	0,8	D	5 449
Nordea Bank Polska	7 921	6 628	3 494	14	69,8	2,6	565	788	14,1	617	42,9	1,1	x	1 958
Alior Bank	6 159	4 933	5 034	54	55,0	11,0	527	563	12,1	1 374	22,7	2,6	x	6 512
BNP Paribas Bank Polska	5 091	4 260	2 626	24	69,2	5,8	435	524	12,4	650	26,4	1,5	x	2 794
Bank Ochrony Środowiska	4 440	2 980	3 181	16	73,1	4,5	357	372	13,3	259	14,9	0,7	x	1 913
Inwestorzy strategiczni największych polskich banków														
BNP Paribas	1 800 139	643 777	552 649	4 832	67,3	5,8	91 162	80 048	14,3	70 499	15,4	0,9	C-	185 000
Deutsche Bank	1 611 400	382 171	527 750	666	89,0	1,2	54 966	55 464	18,5	35 351	51,8	0,6	C-	98 254
Credit Agricole	1 536 873	312 536	473 355	2 505	64,8	6,4	47 889	47 300	15,8	23 277	9,4	0,6	D	75 529
Citigroup	1 363 700	501 230	702 207	10 298	63,0	6,9	149 491	131 959	16,6	114 620	10,6	0,8	x	251 000
Societe Generale	1 235 262	358 400	320 417	2 175	65,3	4,2	54 101	46 364	14,7	33 721	17,6	0,7	C-	154 000
Banco Santander	1 115 638	680 537	566 050	4 370	49,9	6,1	79 902	71 453	14,6	73 735	16,2	1,0	C-	182 958
ING Groep	1 080 624	x	474 320	3 232	x	6,4	52 843	46 496	16,5	38 783	15,5	0,8	x	76 050
UniCredit	845 838	545 688	410 930	-13 965	61,7	-25,5	50 175	57 651	13,6	31 165	29,5	0,5	D+	147 864
Rabobank	674 139	464 508	329 400	1 960	75,0	4,8	40 037	41 650	19,8	x	x	x	B-	56 870
Nordea Bank	630 434	345 243	200 743	3 116	51,0	10,9	29 209	28 040	18,1	39 619	12,7	1,4	C	29 429
Commerzbank	549 661	224 132	226 633	78	73,3	0,3	26 936	36 651	19,2	13 332	130,1	0,5	D+	52 944
General Electric	476 148	x	x	9 834	x	10,3	99 197	x	x	205 664	17,1	2,2	x	307 000
Raiffeisen Bank International	130 640	80 635	66 437	557	58,3	3,6	10 364	12 686	15,9	5 009	14,0	0,5	D+	57 901
Banco Comercial Portugues	82 007	60 222	48 960	-740	66,5	-26,4	3 276	6 421	14,6	3 279	2,5	1,4	E	18 660

Skala działania

	Aktywa				Kredyty				Depozyty			Zatrudnienie		
	2012	2013	Zmiana		2012	2013	Zmiana		2012	2013	Zmiana	2012	2013	Zmiana
Banki notowane na GPW (mln PLN)														
PKO BP	193 151	199 231	6 080	3,1%	150 259	156 274	4,0%	145 342	150 256	3,4%	28 556	27 387	-4,1%	
Bank Pekao	150 755	158 522	7 767	5,2%	102 416	109 147	6,6%	102 898	116 129	12,9%	19 816	18 916	-4,5%	
Bank Zachodni WBK	60 019	106 089	46 070	76,8%	41 397	71 581	72,9%	47 077	78 376	66,5%	8 295	11 917	43,7%	
mBank	102 145	104 283	2 138	2,1%	67 451	67 295	-0,2%	56 100	57 044	1,7%	6 138	6 073	-1,1%	
ING Bank Śląski	78 267	86 751	8 484	10,8%	50 415	53 798	6,7%	57 858	67 330	16,4%	8 687	8 619	-0,8%	
Getin Noble Bank	58 485	63 617	5 132	8,8%	48 031	52 415	9,1%	50 185	51 486	2,6%	6 402	6 417	0,2%	
Bank Millennium	52 742	57 017	4 274	8,1%	41 470	43 078	3,9%	41 434	45 305	9,3%	6 001	5 881	-2,0%	
Bank Handlowy w Warszawie	43 509	45 398	1 890	4,3%	17 352	16 115	-7,1%	23 793	26 217	10,2%	4 812	4 812	0,0%	
Bank Gospodarki Żywnościowej	37 247	35 777	-1 470	-3,9%	27 394	27 514	0,4%	26 942	26 493	-1,7%	5 637	5 586	-0,9%	
Bank BPH	34 416	33 004	-1 412	-4,1%	27 825	25 013	-10,1%	13 015	13 361	2,7%	5 606	5 449	-2,8%	
Nordea Bank Polska	33 326	32 856	-470	-1,4%	26 770	27 494	2,7%	13 467	14 492	7,6%	2 011	1 958	-2,6%	
Alior Bank	21 181	25 550	4 369	20,6%	14 796	20 464	38,3%	17 463	20 880	19,6%	4 873	6 512	33,6%	
BNP Paribas Bank Polska	20 831	21 117	286	1,4%	17 362	17 671	1,8%	10 065	10 894	8,2%	2 815	2 794	-0,7%	
Bank Ochrony Środowiska	16 867	18 417	1 551	9,2%	11 420	12 360	8,2%	11 816	13 196	11,7%	1 979	1 913	-3,3%	
Inwestorzy strategiczni największych polskich banków (mln EUR, mln USD)														
BNP Paribas	1 907 200	1 800 139	-107 061	-5,6%	657 045	643 777	-2,0%	532 209	552 649	3,8%	188 551	185 000	-1,9%	
Deutsche Bank	2 022 275	1 611 400	-410 875	-20,3%	402 069	382 171	-4,9%	577 210	527 750	-8,6%	98 219	98 254	0,0%	
Credit Agricole	1 842 361	1 536 873	-305 488	-16,6%	325 294	312 536	-3,9%	462 162	473 355	2,4%	79 282	75 529	-4,7%	
Citigroup	1 864 660	1 880 382	15 722	0,8%	677 954	691 146	1,9%	930 560	968 273	4,1%	259 000	251 000	-3,1%	
Societe Generale	1 250 889	1 235 262	-15 627	-1,2%	371 564	358 400	-3,5%	305 153	320 417	5,0%	154 009	154 000	0,0%	
Banco Santander	1 269 600	1 115 638	-153 962	-12,1%	725 151	680 537	-6,2%	578 884	566 050	-2,2%	186 763	182 958	-2,0%	
ING Groep	1 166 191	1 080 624	-85 567	-7,3%	x	x	x	455 003	474 320	4,2%	77 835	76 050	-2,3%	
UniCredit	926 827	845 838	-80 989	-8,7%	553 506	545 688	-1,4%	368 479	410 930	11,5%	162 864	147 864	-9,2%	
Rabobank	752 410	674 139	-78 271	-10,4%	489 151	464 508	-5,0%	334 271	329 400	-1,5%	59 628	56 870	-4,6%	
Nordea Bank	668 178	630 434	-37 744	-5,6%	349 071	345 243	-1,1%	200 678	200 743	0,0%	29 491	29 429	-0,2%	
Commerzbank	636 023	549 661	-86 362	-13,6%	252 276	224 132	-11,2%	233 908	226 633	-3,1%	53 601	52 944	-1,2%	
General Electric	684 999	656 560	-28 439	-4,2%	x	x	x	x	x	x	305 000	307 000	0,7%	
Raiffeisen Bank International	136 116	130 640	-5 476	-4,0%	83 343	80 635	-3,2%	66 297	66 437	0,2%	60 084	57 901	-3,6%	
Banco Comercial Portugues	89 744	82 007	-7 737	-8,6%	66 861	60 222	-9,9%	49 346	48 960	-0,8%	21 297	18 660	-12,4%	

Wyniki finansowe

	Wynik netto			Zmiana	Marża odsetkowa		C/I		ROA		ROE	
	2012	2013			2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Banki notowane na GPW (mln PLN)												
PKO BP	3 739	3 230	-509	-13,6%	4,5	3,7	40,3	43,2	1,9	1,6	15,8	13,0
Bank Pekao	2 943	2 785	-158	-5,4%	3,6	3,1	45,6	46,0	2,0	1,8	13,2	12,0
Bank Zachodni WBK	1 434	1 982	548	38,3%	4,2	4,3	43,9	50,2	2,4	2,4	17,7	17,4
mBank	1 197	1 206	9	0,8%	2,5	2,3	45,7	46,5	1,2	1,2	13,6	12,2
ING Bank Śląski	832	962	129	15,5%	3,0	2,9	56,9	55,5	1,1	1,2	11,4	11,5
Getin Noble Bank	333	400	66	20,0%	2,4	2,2	38,1	46,6	0,6	0,7	7,8	8,8
Bank Millennium	472	536	64	13,5%	2,3	2,3	57,4	54,3	0,9	1,0	10,0	10,5
Bank Handlowy w Warszawie	970	973	3	0,3%	3,7	3,0	52,0	54,0	2,3	2,2	14,0	13,2
Bank Gospodarki Żywnościowej	130	160	30	23,1%	3,1	3,0	69,7	68,0	0,4	0,4	4,3	4,6
Bank BPH	259	192	-66	-25,6%	3,7	3,0	65,9	65,9	0,7	0,6	5,6	4,0
Nordea Bank Polska	145	60	-85	-58,9%	2,1	1,9	58,8	69,8	0,4	0,2	6,5	2,6
Alior Bank	61	228	167	272,8%	4,8	4,5	71,1	55,0	0,3	1,0	4,0	11,0
BNP Paribas Bank Polska	31	102	71	231,6%	2,6	2,7	x	69,2	0,1	0,5	2,0	5,8
Bank Ochrony Środowiska	34	66	32	94,7%	1,9	1,7	80,5	73,1	0,2	0,4	2,6	4,5
Inwestorzy strategiczni największych polskich banków (mln EUR, mln USD)												
BNP Paribas	6 564	4 832	-1 732	-26,4%	1,3	1,3	67,9	67,3	0,3	0,3	8,6	5,8
Deutsche Bank	263	666	403	153,2%	1,5	1,5	92,5	89,0	0,0	0,0	0,5	1,2
Credit Agricole	-6 471	2 505	x	x	0,9	0,9	64,8	64,8	-0,4	0,1	-16,7	6,4
Citigroup	7 541	13 673	6 132	81,3%	2,8	2,8	72,0	63,0	0,4	0,7	4,1	6,9
Societe Generale	790	2 175	1 385	175,3%	1,1	1,0	65,6	65,3	0,1	0,2	1,2	4,2
Banco Santander	2 295	4 370	2 075	90,4%	2,8	2,6	46,0	49,9	0,2	0,4	3,1	6,1
ING Groep	4 161	3 232	-929	-22,3%	x	x	x	x	0,3	0,3	8,0	6,4
UniCredit	865	-13 965	x	x	1,6	1,5	59,8	61,7	0,1	-1,6	1,5	-25,5
Rabobank	2 017	1 960	-57	-2,8%	1,4	1,4	65,6	75,0	0,3	0,3	4,7	4,8
Nordea Bank	3 119	3 116	-3	-0,1%	0,9	0,9	51,0	51,0	0,5	0,5	11,5	10,9
Commerzbank	-47	78	x	x	1,0	1,1	71,3	73,3	0,0	0,0	-1,2	0,3
General Electric	13 641	13 057	-584	-4,3%	x	x	x	x	1,9	1,9	11,4	10,3
Raiffeisen Bank International	730	557	-172	-23,6%	2,6	3,0	61,5	58,3	0,5	0,4	5,3	3,6
Banco Comercial Portugues	-1 219	-740	x	x	1,2	1,1	66,6	66,5	-1,3	-0,9	-35,6	-26,4

Adekwatność kapitałowa

	Kapitał własny				Fundusze własne				CAR		Tier 1	
	2012	2013	Zmiana		2012	2013	Zmiana		2012	2013	2012	2013
Banki notowane na GPW (mln PLN)												
PKO BP	24 436	25 154	718	2,9%	20 178	21 305	1 127	5,6%	12,9	13,6	11,2	11,2
Bank Pekao	23 264	23 514	251	1,1%	19 510	19 949	439	2,2%	18,8	18,8	17,0	18,6
Bank Zachodni WBK	8 978	14 483	5 505	61,3%	4 029	11 647	7 619	189,1%	16,5	13,9	x	x
mBank	9 619	10 256	638	6,6%	11 565	11 400	-165	-1,4%	18,7	19,4	13,0	14,2
ING Bank Śląski	8 136	8 629	493	6,1%	6 928	7 286	358	5,2%	14,8	17,3	13,5	14,2
Getin Noble Bank	4 359	4 780	422	9,7%	5 072	5 868	796	15,7%	11,5	12,4	x	x
Bank Millennium	4 824	5 363	539	11,2%	5 218	5 328	110	2,1%	13,2	14,5	11,6	13,4
Bank Handlowy w Warszawie	7 391	7 307	-84	-1,1%	6 421	4 909	-1 513	-23,6%	18,1	17,5	15,5	15,5
Bank Gospodarki Żywnościowej	3 473	3 509	37	1,1%	3 177	3 545	368	11,6%	11,8	13,3	x	x
Bank BPH	4 767	4 960	193	4,1%	40 244	40 244	0	0,0%	14,0	14,0	11,6	11,6
Nordea Bank Polska	2 283	2 343	60	2,6%	3 237	3 270	33	1,0%	14,2	14,1	x	x
Alior Bank	1 971	2 185	214	10,8%	2 152	2 336	184	8,6%	15,2	12,1	12,8	10,3
BNP Paribas Bank Polska	1 731	1 805	74	4,3%	2 375	2 174	-200	-8,4%	13,8	12,4	x	9,7
Bank Ochrony Środowiska	1 442	1 481	39	2,7%	1 532	1 543	11	0,7%	15,2	13,3	11,5	10,0
Inwestorzy strategiczni największych polskich banków (mln EUR, mln USD)												
BNP Paribas	94 017	91 162	-2 855	-3,0%	85 452	80 048	-5 404	-6,3%	15,5	14,3	13,6	12,8
Deutsche Bank	54 240	54 966	726	1,3%	57 015	55 464	-1 551	-2,7%	17,1	18,5	15,1	16,9
Credit Agricole	45 232	47 889	2 657	5,9%	38 600	47 300	8 700	22,5%	13,2	15,8	11,7	10,9
Citigroup	190 997	206 133	15 136	7,9%	167 686	181 958	14 272	8,5%	17,3	16,6	14,1	13,6
Societe Generale	53 551	54 101	550	1,0%	41 308	46 364	5 056	12,2%	12,7	14,7	12,5	13,4
Banco Santander	81 275	79 902	-1 373	-1,7%	72 936	71 453	-1 483	-2,0%	13,1	14,6	11,2	12,6
ING Groep	55 108	52 843	-2 265	-4,1%	47 270	46 496	-774	-1,6%	16,9	16,5	14,4	13,5
UniCredit	66 453	50 175	-16 278	-24,5%	62 018	57 651	-4 367	-7,0%	14,5	13,6	11,4	10,1
Rabobank	44 627	40 037	-4 590	-10,3%	42 375	41 650	-725	-1,7%	19,0	19,8	17,2	16,6
Nordea Bank	28 005	29 209	1 204	4,3%	27 274	28 040	766	2,8%	16,2	18,1	14,3	15,7
Commerzbank	26 250	26 936	686	2,6%	37 123	36 651	-472	-1,3%	17,8	19,2	13,1	13,5
General Electric	128 470	136 783	8 313	6,5%	x	x	#ARG!	#ARG!	x	x	x	x
Raiffeisen Bank International	10 873	10 364	-509	-4,7%	12 885	12 686	-200	-1,5%	15,6	15,9	11,2	11,2
Banco Comercial Portugues	4 000	3 276	-724	-18,1%	6 773	6 421	-352	-5,2%	12,7	14,6	11,7	12,9

Ratingi

	Moody's			Perspektywa	Standard & Poor's			FITCH			Ocena wsparcia	Perspektywa
	Siła finansowa	Długo-terminowy	Krótko-terminowy		Długo-terminowy	Krótko-terminowy	Perspektywa	Viability rating	Długo-terminowy	Krótko-terminowy		
Banki notowane na GPW												
PKO BP	C-	A2	P-1	negatywna	A-	A-2	negatywna	x	x	x	2	x
Bank Pekao	C-	x	x	stabilna	BBB+	A-2	stabilna	a-	A-	F2	2	stabilna
Bank Zachodni WBK	D+	Baa1	x	negatywna	x	x	x	bbb	BBB	F3	2	stabilna
mBank	D	Baa3	P-3	stabilna	BBB+	A-2	negatywna	bbb-	A	F1	1	negatywna
ING Bank Śląski	D+	Baa1	P-2	negatywna	x	x	x	bbb+	A	F1	1	negatywna
Getin Noble Bank	D-	Ba2	x	stabilna	x	x	x	bb	x	x	3	stabilna
Bank Millennium	E+	Ba2	NP	negatywna	x	x	x	bbb-	BBB-	F3	3	stabilna
Bank Handlowy w Warszawie	D+	Baa3	x	stabilna	x	x	x	bbb+	A-	F2	1	stabilna
Bank Gospodarki Żywnościowej	D	Baa3	x	stabilna	x	x	x	x	x	x	x	x
Bank BPH	D	Baa2	P-2	stabilna	x	x	x	x	x	x	x	x
Nordea Bank Polska	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Alior Bank	x	x	x	x	x	x	x	bb	x	x	5	stabilna
BNP Paribas Bank Polska	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Bank Ochrony Środowiska	x	x	x	x	x	x	x	bb	BBB	F3	2	negatywna
Inwestorzy strategiczni największych polskich banków												
BNP Paribas	C-	A1	x	stabilna	A+	A-1	negatywna	a+	A+	F1	1	stabilna
Deutsche Bank	C-	A2	x	negatywna	A	A-1	stabilna	a	A+	F1+	1	negatywna
Credit Agricole	D	A2	x	stabilna	A	A-1	negatywna	a	A	F1	1	stabilna
Citigroup	x	(P)Baa2	x	stabilna	A-	A-2	negatywna	a	A	F1	1	stabilna
Societe Generale	C-	A2	x	stabilna	A	A-1	negatywna	a-	A	F1	1	negatywna
Banco Santander	C-	Baa1	x	stabilna	BBB	A-2	stabilna	bbb+	BBB+	F2	2	stabilna
ING Groep	x	A3	x	negatywna	A-	A-2	stabilna	x	A	F1	1	negatywna
UniCredit	D+	Baa2	x	stabilna	BBB	A-2	negatywna	bbb+	BBB+	F2	2	negatywna
Rabobank	B-	Aa2	x	negatywna	AA-	A-1+	negatywna	x	AA-	F1+	1	negatywna
Nordea Bank	C	Aa3	P-1	stabilna	AA-	A-1+	negatywna	aa-	AA-	F1+	1	stabilna
Commerzbank	D+	Baa1	x	stabilna	A-	A-2	negatywna	bbb	A+	F1+	1	negatywna
General Electric	x	Aa3	x	stabilna	AA+	A-1+	stabilna	x	x	x	x	x
Raiffeisen Bank International	D+	A2	P-1	negatywna	A	A-1	negatywna	bbb	A	F1	1	negatywna
Banco Comercial Portugues	E	B1	x	negatywna	B	B	negatywna	b	BB+	B	3	negatywna

Wycena rynkowa

	Wartość rynkowa		Zmiana (mln, %)		C/Z		C/WK	
	2012	2013			2012	2013	2012	2013
Banki notowane na GPW (mln PLN)								
PKO BP	46 125	49 275	3 150	6,8%	12,3	15,3	1,9	2,0
Bank Pekao	43 962	47 113	3 151	7,2%	14,9	16,9	1,9	2,0
Bank Zachodni WBK	18 055	36 258	18 203	100,8%	12,5	18,3	2,0	2,6
mBank	13 737	21 087	7 350	53,5%	11,5	17,5	1,4	2,1
ING Bank Śląski	11 839	14 747	2 908	24,6%	14,2	15,3	1,5	1,7
Getin Noble Bank	4 744	7 076	2 332	49,2%	12,7	17,5	1,1	1,5
Bank Millennium	5 362	8 734	3 372	62,9%	11,4	16,3	1,1	1,6
Bank Handlowy w Warszawie	12 844	13 719	875	6,8%	13,2	14,1	1,7	1,9
Bank Gospodarki Żywnościowej	2 805	3 915	1 110	39,6%	19,2	24,4	0,8	1,1
Bank BPH	3 748	4 178	430	11,5%	14,5	21,7	0,8	0,8
Nordea Bank Polska	1 382	2 558	1 176	85,1%	4,7	42,9	0,6	1,1
Alior Bank	3 983	5 698	1 715	43,0%	52,4	22,7	2,0	2,6
BNP Paribas Bank Polska	1 435	2 697	1 262	88,0%	43,0	26,4	0,8	1,5
Bank Ochrony Środowiska	686	1 075	389	56,7%	17,6	14,9	0,5	0,7
Inwestorzy strategiczni największych polskich banków (mln EUR, mln USD)								
BNP Paribas	53 404	70 499	17 095	32,0%	8,2	15,4	0,7	0,9
Deutsche Bank	30 627	35 351	4 724	15,4%	117,7	51,8	0,6	0,6
Credit Agricole	15 198	23 277	8 079	53,2%	62,9	9,4	0,4	0,6
Citigroup	116 011	158 050	42 039	36,2%	8,7	10,6	0,6	0,8
Societe Generale	22 113	33 721	11 608	52,5%	42,9	17,6	0,5	0,7
Banco Santander	62 959	73 735	10 776	17,1%	27,4	16,2	0,9	1,0
ING Groep	27 055	38 783	11 729	43,4%	11,4	15,5	0,5	0,8
UniCredit	21 468	31 165	9 697	45,2%	20,3	29,5	0,3	0,5
Rabobank	x	x			x	x	x	x
Nordea Bank	251 502	350 928	99 426	39,5%	9,5	12,7	1,0	1,4
Commerzbank	8 360	13 332	4 972	59,5%	8,0	130,1	0,4	0,5
General Electric	220 107	283 590	63 482	28,8%	13,9	17,1	1,8	2,2
Raiffeisen Bank International	6 150	5 009	-1 141	-18,6%	11,6	14,0	0,6	0,5
Banco Comercial Portugues	1 478	3 279	1 801	121,8%	2,5	2,5	0,5	1,4

PODZIAŁ PORTFELA KREDYTOWEGO – METODOLOGIA UKNF

Sektor finansowy (bez banków i oddziałów instytucji kredytowych)

Sektor niefinansowy

- Przedsiębiorstwa
 - MSP
 - Operacyjne
 - Inwestycyjne
 - Na nieruchomości
 - Pozostałe kredyty i należności
 - Duże przedsiębiorstwa
 - Operacyjne
 - Inwestycyjne
 - Na nieruchomości
 - Pozostałe kredyty i należności
- Gospodarstwa domowe
 - Mieszkaniowe
 - Złotowe
 - Walutowe
 - Konsumpcyjne
 - Karty kredytowe
 - Samochodowe
 - Ratalne
 - Pozostałe
 - Pozostałe
 - Operacyjne
 - Inwestycyjne
 - Na nieruchomości
 - Pozostałe kredyty i należności
- Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych

Sektor instytucji rządowych i samorządowych

- Instytucje rządowe szczebla centralnego
- Instytucje samorządowe
- Fundusze ubezpieczeń społecznych

Kredyty operacyjne – kredyty przeznaczone na finansowanie bieżącej działalności firmy, gospodarstwa rolnego tj. np. na spłatę zobowiązań wobec dostawców, wypłatę wynagrodzeń, kosztów bieżących. W tej kategorii należy wykazywać również: kredyty dyskontowe, eksportowe oraz kredyty w rachunku bieżącym (z wyjątkiem kredytów w rachunku bieżącym dla osób prywatnych).

Kredyty inwestycyjne – kredyty na finansowanie nowych lub powiększenie istniejących zdolności wytwórczych i usługowych kredytobiorcy oraz inne przedsięwzięcia o charakterze inwestycji wspólnych i towarzyszących, udzielone na finansowanie przedsięwzięć zmierzających do: odtworzenia, modernizacji i zwiększenia majątku trwałego, z wyłączeniem kredytów samochodowych oraz kredytów na nieruchomości (wykazywanych odrębnie). W przypadku, gdy kredyt udzielany jest na realizację różnorodnych celów (np. zakup gruntu, budowę zakładu przemysłowego oraz zakup maszyn i urządzeń) klasyfikacji kredytu należy dokonać w oparciu o cel przeważający w kwocie kredytu.

Kredyty mieszkaniowe – umownie przyjmuje się, że są to kredyty udzielone gospodarstwom domowym na: nabycie, budowę, przebudowę, rozbudowę lub nadbudowę domu albo lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość oraz adaptację pomieszczeń (budynków) niemieszkalnych na cele mieszkalne, nabycie spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego lub prawa odrębnej własności lokalu mieszkalnego w spółdzielni mieszkaniowej, remont domu albo lokalu, o których mowa powyżej, nabycie działki budowlanej lub jej części pod budowę domu jednorodzinnego lub budynku mieszkalnego, w którym jest lub ma być położony lokal mieszkalny, inne cele związane z zaspokajaniem potrzeb mieszkaniowych, w szczególności na pokrycie kosztów partycypacji w kosztach budowy mieszkań przez towarzystwa budownictwa społecznego.

Kredyty na nieruchomości – pozostałe kredyty mieszkaniowe (udzielone innym podmiotom niż gospodarstwa domowe), kredyty na nieruchomości komercyjne oraz kredyty na pozostałe nieruchomości.

Kredyty na cele konsumpcyjne – kredyty i pożyczki udzielone osobom prywatnym, które zostały udzielone na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Kredyty te obejmują:

- kredyty **w rachunku karty kredytowej** - wykorzystane środki w ramach przyznanego limitu kredytowego określonego przez bank w ramach przyznanej karty kredytowej, bez żadnych ograniczeń w zakresie celu, na jaki kredyt został udzielony oraz niezależnie od przyjętej formy spłaty;
- kredyty **samochodowe**;
- kredyty **ratalne** - kredyty spłacane w ratach (zazwyczaj w okresie od 1 do 3 lat) i przeznaczone na zakup dóbr konsumpcyjnych (np. artykułów gospodarstwa domowego) lub finansowanie bieżących potrzeb gospodarstw domowych (np. kredyty świąteczne, wakacyjne etc.). Do kategorii tej zalicza się również kredyty balonowe. **Z kategorii tej wyłączono kredyty samochodowe oraz kredyty spłacane jednorazowo**;
- **pozostałe** – kredyty, które są **spłacane jednorazowo**. Obejmują one również **kredyty w rachunku bieżącym** dla gospodarstw domowych niezwiązane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

Pozostałe kredyty i należności – pozostałe kredyty (niezliczone do wyżej wymienionych grup) i pozostałe należności.

PODZIAŁ SEKTOROWY GOSPODARKI³²

Sektor finansowy

- Monetarne instytucje finansowe
 - Banki centralne
 - NBP
 - Banki centralne – nierezydent
 - Pozostałe monetarne instytucje finansowe
 - Banki i oddziały instytucji kredytowych
 - Inne monetarne instytucje finansowe
 - SKOK
 - Fundusze rynku pieniężnego
- Pozostałe instytucje sektora finansowego
 - Instytucje ubezpieczeniowe
 - Fundusze emerytalne
 - Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego
 - Fundusze inwestycyjne (z wyłączeniem funduszy rynku pieniężnego)
 - Inne instytucje pośrednictwa finansowego (z wyłączeniem funduszy inwestycyjnych)
 - Pomocnicze instytucje finansowe
 - Międzynarodowe organizacje finansowe (dotyczy tylko nierezydentów)

Sektor niefinansowy

- Przedsiębiorstwa
 - MSP
 - Duże przedsiębiorstwa
- Gospodarstwa domowe
 - Przedsiębiorcy indywidualni
 - Osoby prywatne
 - Rolnicy indywidualni
- Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych

Sektor instytucji rządowych i samorządowych

- Instytucje rządowe szczebla centralnego
- Instytucje samorządowe
- Fundusze ubezpieczeń społecznych

³² Prezentowany materiał stanowi nieznacznie zmodyfikowany wyciąg z „Instrukcji uzupełniającej do pakietu FINREP”, NBP.

SEKTOR FINANSOWY - jednostki, których główną działalnością jest pośrednictwo finansowe, tj. nabywanie aktywów finansowych przy równoczesnym zaciąganiu zobowiązań na własny rachunek w wyniku przeprowadzania rynkowych transakcji finansowych, oraz jednostki świadczące usługi pomocnicze w stosunku do pośrednictwa finansowego.

Banki centralne - Narodowy Bank Polski – działający na podstawie ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (Dz.U. z 2005 r. Nr 1, poz. 2 z późn. zm.). **Banki centralne - nierezydent** - instytucja w kraju nierezydenta pełniąca funkcje władzy monetarnej, której podstawową działalnością jest emitowanie waluty krajowej i utrzymywanie całości lub części rezerw dewizowych państwa. Bank centralny może pełnić także inne funkcje, takie jak kontrola wielkości podaży pieniądza oraz kredytu w gospodarce, prowadzenie polityki kursowej, wykonywanie obsługi finansowej sektora rządowego, sprawowanie nadzoru nad systemem bankowym, utrzymywanie rezerw banków oraz ich refinansowanie, organizowanie rozliczeń pieniężnych. Niektóre z wyżej wymienionych funkcji mogą być wykonywane przez inne instytucje. Kategoria ta obejmuje również Europejski Bank Centralny.

Pozostałe monetarne instytucje finansowe - instytucje finansowe, których działalność polega na przyjmowaniu depozytów i/lub bliskich substytutów depozytów od podmiotów innych niż monetarne instytucje finansowe oraz udzielaniu kredytów i/lub inwestowaniu w papiery wartościowe na własny rachunek. Dla krajów należących do Unii Europejskiej instytucje te klasyfikowane są zgodnie z aktualizowaną na bieżąco listą, publikowaną w Internecie na stronie NBP (www.nbp.pl) oraz na stronie Europejskiego Banku Centralnego (www.ecb.int). Dla pozostałych krajów należy przyjąć, że pozostałe monetarne instytucje finansowe oznaczają banki (z wyłączeniem banku centralnego).

Banki (z wyłączeniem banków w stanie upadłości, w likwidacji oraz w organizacji) - jednostki tworzone i działające w oparciu o ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. Nr 140, poz. 939 z późn. zm.), w odniesieniu do banków spółdzielczych – ustawę z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 1995 r. Nr 54, poz.288 z późn. zm.), w odniesieniu do banków zrzeszających – ustawę z dnia 28 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz. U. Nr 119, poz. 1252 z późn. zm.), w odniesieniu do banków hipotecznych – ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. o listach zastawnych i bankach hipotecznych (Dz. U. Nr 140, poz. 940 z późn. zm.).

Oddziały instytucji kredytowych – jednostki organizacyjne instytucji kredytowej wykonujące w jej imieniu i na jej rzecz wszystkie lub niektóre czynności wynikające z zezwolenia udzielonego tej instytucji kredytowej, przy czym wszystkie jednostki organizacyjne danej instytucji kredytowej odpowiadające powyższym cechom, utworzone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, uważa się za jeden oddział.

Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo-Kredytowe - jednostki tworzone i działające w oparciu o ustawę z dnia 14 grudnia 1995 r. spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z dnia 4 stycznia 1996 r. Nr 1, poz.2 z późn. zm.)

Fundusze rynku pieniężnego - fundusze utworzone na podstawie Ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych (Dz.U. 146/04 poz. 1546).

Instytucje ubezpieczeniowe - instytucje oferujące ochronę ubezpieczeniową (produkty ubezpieczeniowe) i realizujące swoje cele i zadania poprzez przedsiębiorstwo ubezpieczeniowe (zakład ubezpieczeń), funkcjonujące w formie spółki akcyjnej lub towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych, prowadzące działalność na podstawie ustawy z 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz.U. Nr 124, poz.1151 z późn. zm.). Pojęcie instytucji ubezpieczeniowych nie obejmuje jednostek działających w sferze ubezpieczeń społecznych (Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Narodowy Fundusz Zdrowia, Fundusz Pracy) oraz jednostek sprawujących nadzór nad instytucjami ubezpieczeniowymi i funduszami emerytalnymi (Komisja Nadzoru Finansowego) zaliczanych do sektora instytucji rządowych i samorządowych.

Fundusze emerytalne - instytucje, których przedmiotem działalności jest gromadzenie środków pieniężnych i ich lokowanie, z przeznaczeniem na wypłatę członkom funduszu po osiągnięciu przez nich

wieku emerytalnego, działające w oparciu o ustawę z 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz. U. z 2004r. Nr 159, poz.1667 z późn. zm.).

Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego – instytucje finansowe, których podstawową działalnością jest pośrednictwo finansowe realizowane poprzez zaciąganie zobowiązań w formach innych niż gotówka, depozyty i/lub substytuty depozytów w jednostkach instytucjonalnych innych niż monetarne instytucje finansowe.

Fundusze inwestycyjne (z wyłączeniem funduszy rynku pieniężnego) - osoby prawne, określone w Ustawie z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych (Dz.U. 146/04 poz. 1546), których wyłącznym przedmiotem działalności jest lokowanie środków pieniężnych zebranych w drodze publicznego, a w przypadkach określonych w ustawie również niepublicznego, proponowania nabycia jednostek uczestnictwa albo certyfikatów inwestycyjnych, w określone w ustawie papiery wartościowe, instrumenty rynku pieniężnego i inne prawa majątkowe. Do tej kategorii zalicza się także Narodowe Fundusze Inwestycyjne.

Inne instytucje pośrednictwa finansowego (z wyłączeniem funduszy inwestycyjnych) - instytucje finansowe, których podstawową działalnością jest pośrednictwo finansowe realizowane poprzez zaciąganie zobowiązań w formach innych niż gotówka, depozyty i/lub substytuty depozytów w jednostkach instytucjonalnych innych niż monetarne instytucje finansowe. Do podsektora tego zaliczane są m.in.: przedsiębiorstwa leasingu finansowego, (przedsiębiorstwa świadczące usługi leasingu operacyjnego należy wykazywać w sektorze niefinansowym w przedsiębiorstwach), przedsiębiorstwa factoringowe, domy maklerskie, instytucje typu Private Equity/ Venture Capital, firmy utworzone w celu sekurytyzacji aktywów, banki w stanie upadłości, w likwidacji oraz w organizacji.

Pomocnicze instytucje finansowe – instytucje finansowe, które nie prowadzą pośrednictwa finansowego we własnym imieniu, a jedynie przyczyniają się do tworzenia warunków do tego pośrednictwa. Do tego podsektora zalicza się m.in.: brokerów, agentów i doradców ubezpieczeniowych i emerytalnych, doradców inwestycyjnych, kantory, giełdy papierów wartościowych, giełdy towarowe, instytucje tworzące infrastrukturę dla funkcjonowania rynków finansowych, np. izby i centra rozliczeniowe (np. Polcard), depozyty papierów wartościowych (np. Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych SA), instytucje gwarancyjne (np. Bankowy Fundusz Gwarancyjny), fundusze i fundacje finansowe (w tym: Fundusz Współpracy), towarzystwa funduszy inwestycyjnych, towarzystwa funduszy emerytalnych, instytucje zajmujące się sprzedażą ratą, firmy zarządzające aktywami (typu „asset management”), Związek Banków Polskich, Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa, przedstawicielstwa banków zagranicznych.

Międzynarodowe organizacje finansowe – organizacje finansowe zajmujące się wielostronną współpracą i udzielaniem pomocy państwom członkowskim lub krajom trzecim, np. Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW), Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju (Bank Światowy), Bank Rozrachunków Międzynarodowych (BIS), Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOR). Zaliczane są tu również międzynarodowe instytucje finansowe w rozumieniu art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo Bankowe (Dz.U. z 2002r. Nr 72, poz. 665 z późn. zm.).

SEKTOR NIEFINANSOWY - jednostki, których główną działalnością jest produkcja i obrót dobrami lub świadczenie usług niefinansowych (w tym leasingu operacyjnego), jednostki wykonujące funkcje o charakterze niefinansowym oraz osoby fizyczne. Sektor niefinansowy **obejmuje przedsiębiorstwa, gospodarstwa domowe oraz instytucje niekomercyjne.**

Przedsiębiorstwa – wszystkie jednostki, których główną działalnością jest produkcja, obrót dobrami lub świadczenie usług niefinansowych. Do grupy tej zalicza się również osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, o ile liczba pracujących w ramach prowadzonej działalności gospodarczej wynosiła na koniec ostatniego zakońzonego roku obrotowego więcej niż 9 osób.

Małe i średnie przedsiębiorstwa (MSP) – jednostki w których liczba pracujących na koniec ostatniego zakońzonego roku obrotowego wynosiła mniej niż 250 osób oraz osobę fizyczną prowadzącą działalność

gospodarczą na własny rachunek, o ile liczba pracujących w ramach prowadzonej działalności gospodarczej wynosiła na koniec ostatniego zakończonego roku obrotowego więcej niż 9 osób, lecz mniej niż 250 osób. Kategoria ta obejmuje także mikroprzedsiębiorstwa (przedsiębiorstwa, w których liczba pracujących na koniec ostatniego zakończonego roku obrotowego wynosiła do 9 osób włącznie). Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, w ramach której liczba pracujących na koniec ostatniego zakończonego roku obrotowego nie przekraczała 9 osób są zaliczane do kategorii przedsiębiorców indywidualnych (gospodarstwa domowe).

Duże przedsiębiorstwa - jednostki w których liczba pracujących na koniec ostatniego zakończonego roku obrotowego wynosiła co najmniej 250 osób oraz osobę fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą na własny rachunek, o ile liczba pracujących na koniec ostatniego zakończonego roku obrotowego wynosiła co najmniej 250 osób.

Gospodarstwa domowe - osoby lub grupy osób będące konsumentami i/lub osoby lub grupy osób, które są producentami rynkowymi wyrobów i usług niefinansowych, przeznaczonych wyłącznie na własnego potrzeby.

Przedsiębiorcy indywidualni - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, którym bank sprawozdający świadczy usługi związane z ich działalnością, a liczba pracujących w ramach prowadzonej działalności gospodarczej wynosiła na koniec ostatniego zakończonego roku obrotowego do 9 osób włącznie (np. przedstawiciele wolnych zawodów, jeśli spełniają ww. warunki). Kredyty udzielane osobom prowadzącym działalność gospodarczą, przeznaczone na realizację celów konsumpcyjnych lub zaspokojenie własnych potrzeb mieszkaniowych powinny być wykazywane jako kredyty dla osób prywatnych. Podobnie, depozyty dla tych osób, jeżeli zakładane są odrębnie dla celów prywatnych, powinny być wykazywane jako depozyty osób prywatnych. Zaliczyć tu należy także niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej oraz szkoły niepubliczne, prowadzone przez osoby fizyczne, o ile na koniec ostatniego zakończonego roku obrotowego liczba pracujących wynosiła do 9 osób włącznie.

Osoby prywatne - osoby fizyczne, z wyjątkiem osób prowadzących działalność gospodarczą i/lub rolniczą (tj. zakwalifikowanych do grupy przedsiębiorców indywidualnych lub rolników indywidualnych). Do kategorii tej zalicza się tu również: pracownicze kasy zapomogowo-pożyczkowe prowadzone przez zakłady pracy, szkolne kasy oszczędnościowe oraz rady rodziców działające w szkołach, przedszkolach i innych placówkach.

Rolnicy indywidualni - osoby fizyczne, których głównym źródłem dochodów jest produkcja rolnicza, a ich działalność nie jest zarejestrowana w formie przedsiębiorstwa, spółki, spółdzielni lub grup producenckich. Kredyty udzielane rolnikom indywidualnym, przeznaczone na realizację celów konsumpcyjnych lub zaspokojenie własnych potrzeb mieszkaniowych powinny być wykazywane jako kredyty dla osób prywatnych. Podobnie, depozyty tych osób, jeżeli zakładane są odrębnie dla celów prywatnych, powinny być wykazywane jako depozyty osób prywatnych.

Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych - instytucje niekomercyjne stanowiące odrębne jednostki prawne działające na rzecz gospodarstw domowych, których podstawowe przychody, pomijając uzyskiwane z okazjonalnej sprzedaży, stanowią dobrowolne wpłaty pieniężne lub wkłady w naturze od gospodarstw domowych, dotacje instytucji rządowych i samorządowych oraz dochody z tytułu własności. Do tego podsektora zalicza się: związki zawodowe, towarzystwa i stowarzyszenia zawodowe i naukowe, stowarzyszenia konsumentów, partie polityczne, kościoły i związki wyznaniowe, ochotniczą straż pożarną, fundusze i fundacje działające na rzecz gospodarstw domowych, kluby społeczne, kluby kultury, rekreacyjne i sportowe, wspólnoty mieszkaniowe, niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej i szkoły niepubliczne, o ile prowadzone są przez kościoły i związki wyznaniowe, fundacje działające na rzecz gospodarstw domowych, związki zawodowe, samorządy zawodowe i stowarzyszenia oraz inne podmioty zaliczane do instytucji niekomercyjnych, instytucje dobroczynne, organizacje pomocy humanitarnej finansowane z dobrowolnych transferów pieniężnych lub w naturze od innych jednostek instytucjonalnych.

SEKTOR INSTYTUCJI RZĄDOWYCH I SAMORZĄDOWYCH - sektor instytucji rządowych i samorządowych obejmuje organy władzy publicznej i podległe im jednostki organizacyjne, państwowe osoby prawne oraz inne państwowe jednostki organizacyjne nieobjęte Krajowym Rejestrem Sądowym, których działalność finansowana jest ze środków publicznych w całości lub przeważającej części, z wyjątkiem przedsiębiorstw państwowych, banków państwowych, spółek prawa handlowego.

Instytucje rządowe szczebla centralnego - wszystkie ministerstwa i inne instytucje centralne, których kompetencje obejmują zwykle całe terytorium ekonomiczne kraju, z wyjątkiem zarządzania funduszami ubezpieczeń społecznych. Podsektor ten obejmuje centralne organy administracji rządowej i podległe im jednostki organizacyjne, których działalność finansowana jest w określonym stopniu z budżetu państwa.

Instytucje samorządowe - organy administracji samorządowej (gminne, powiatowe i wojewódzkie) i podlegające im jednostki organizacyjne, których działalność jest finansowana z budżetu jednostek samorządu terytorialnego, z wyjątkiem regionalnych oddziałów funduszy ubezpieczeń społecznych. Kompetencje instytucji samorządowych obejmują tylko lokalne części terytorium ekonomicznego kraju.

Fundusze ubezpieczeń społecznych - obejmują wszystkie centralne i lokalne jednostki instytucjonalne, których podstawową działalnością jest zabezpieczenie świadczeń społecznych, o ile spełniają oba następujące kryteria: z mocy prawa lub na podstawie odpowiednich regulacji, określone grupy ludności są zobowiązane do uczestnictwa w planie (np. emerytalnym) lub do opłaty składek oraz rząd jest odpowiedzialny za zarządzanie instytucją w odniesieniu do ustalania czy zatwierdzania wysokości składek i świadczeń. Do podsektora tego zalicza się: Zakład Ubezpieczeń Społecznych i Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz zarządzane przez nie fundusze (Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, Fundusz Rezerwy Demograficznej, Fundusz Składowy, Fundusz Prewencji i Rehabilitacji, Fundusz Emerytalno-Rentowy, Fundusz Administracyjny, Fundusz Motywacyjny, Fundusz Rezerwowy oraz Fundusz Pracy), Narodowy Fundusz Zdrowia oraz jego oddziały wojewódzkie.

SŁOWNIK WYBRANYCH POJĘĆ³³

Wartość nominalna instrumentów finansowych – kwota należności, zobowiązania, zobowiązania pozabilansowego lub wartość papieru wartościowego oznaczająca wysokość kwoty kapitału (łącznie z odsetkami skapitalizowanymi) na dzień sprawozdawczy, którą dłużnik jest na mocy umowy zobowiązany zapłacić wierzycielowi. W przypadku zobowiązań dłużnych, takich jak obligacje i weksle własne, kwota ta określa sumę, jaka będzie płatna w momencie wykupu (łącznie z odsetkami skapitalizowanymi). W przypadku akcji, wartość nominalna to wartość wynikająca z postanowień statutu i wpisana do rejestru sądowego.

Wartość bilansowa - to wartość zgodna z wyceną na dzień bilansowy, tj.:

- aktywa finansowe wycenia się: według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej, pomniejszonego o dokonane odpisy z tytułu utraty wartości/ utworzone rezerwy celowe lub według wartości godziwej, a w przypadku aktywów finansowych zaklasyfikowanych do portfela dostępne do sprzedaży wartość godziwą należy pomniejszyć o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości lub według kosztu pomniejszonego o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości,
- akcje i udziały w jednostkach podporządkowanych wycenia się według wartości ceny nabycia z uwzględnieniem odpisu z tytułu utraty wartości lub zgodnie z MSR 39,
- akcje i udziały w pozostałych jednostkach: banki sporządzające sprawozdania finansowe zgodnie z MSR – stosują wycenę zgodnie z MSR 39, banki sporządzające sprawozdania finansowe zgodnie z PSR wyceniają trwałe aktywa finansowe według ceny nabycia z uwzględnieniem odpisu z tytułu trwałej utraty wartości,
- zobowiązania finansowe wycenia się: według wartości godziwej lub według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej
- rzeczowe aktywa trwałe wycenia się: według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia pomniejszonych o umorzenie oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości lub według wartości przeszacowanej odpowiadającej jego wartości godziwej pomniejszonej o umorzenie oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości,
- nieruchomości inwestycyjne wycenia się: według wartości godziwej lub według ceny nabycia pomniejszonej o umorzenie oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości,
- wartości niematerialne i prawne wycenia się: według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia pomniejszonych o umorzenie oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości lub według wartości przeszacowanej odpowiadającej jego wartości godziwej pomniejszonej o umorzenie oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości,
- aktywa trwałe zaliczone jako przeznaczone do sprzedaży wycenia się – w kwocie niższej z jego wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia (MSSF 5)
- zapasy wycenia się – według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia lub też według wartości netto możliwej do uzyskania, w zależności od tego, która z kwot jest niższa.

Wartość bilansowa netto - wartość bilansowa.

Wartość bilansowa brutto - wartość bilansowa bez pomniejszenia o umorzenia, dokonane odpisy z tytułu utraty wartości/utworzone rezerwy celowe.

Aktywa netto – aktywa jednostki pomniejszone o zobowiązania, odpowiadające wartościowo kapitałowi własnemu.

³³ Prezentowany materiał stanowi nieznacznie zmodyfikowany wyciąg z „Instrukcji uzupełniającej do pakietu FINREP”, NBP.

Portfel A – pozostałe należności z portfela Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu.

Portfel B – pozostałe należności z portfela Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży i Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności oraz cały portfel Kredyty i inne należności.

Należności bez utraty wartości (dla banków stosujących MSR) - aktywa finansowe bez stwierdzonej utraty wartości. Należności podlegające odpisom IBNR powinny być wykazywane w kolumnach „bez utraty wartości”. Należności bez utraty wartości **dla banków stosujących PSR** - ekspozycje kredytowe zakwalifikowane do kategorii: normalne i pod obserwacją.

Należności z utratą wartości (dla banków stosujących MSR) – aktywa finansowe, co do których stwierdzono obiektywne dowody utraty wartości, o których mowa w § 59 MSR 39 i zostały uznane za aktywa, które utraciły wartość, zgodnie z zasadami MSR 39. Należności z utratą wartości **(dla banków stosujących PSR)** – ekspozycje kredytowe zakwalifikowane do grupy zagrożonych.

Wartość bilansowa brutto ekspozycji bez stwierdzonej utraty wartości – banki stosujące, PSR wykazują należności normalne oraz pod obserwacją, natomiast banki stosujące MSR wykazują ekspozycje bez stwierdzonej utraty wartości oraz takie, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości, ale nie ujęto odpisu aktualizującego. **Wartość bilansowa brutto ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości** - banki stosujące PSR wykazują należności zagrożone, natomiast banki stosujące MSR powinny wykazywać ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości, na które utworzono odpis z tytułu utraty wartości.

Odpisy aktualizujące rozpoznane dla aktywów poddanych indywidualnej ocenie - banki stosujące PSR wykazują utworzone rezerwy celowe na ekspozycje kredytowe z wyłączeniem rezerw celowych utworzonych na ekspozycje wynikające z pożyczek i kredytów detalicznych zaklasyfikowanych do kategorii „normalne”, natomiast banki stosujące MSR prezentują wartość utworzonych odpisów z tytułu utraty wartości dla pojedynczych ekspozycji. **Odpisy aktualizujące rozpoznane dla aktywów finansowych ocenianych portfelowo** - banki stosujące PSR wykazują rezerwy celowe utworzone na ekspozycje kredytowe wynikające z pożyczek i kredytów detalicznych zaklasyfikowanych do kategorii „normalne”, natomiast banki stosujące MSR wykazują odpisy z tytułu utraty wartości utworzone na ekspozycje kredytowe, które poddane były łącznej ocenie utraty wartości.

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości/rezerwa celowa jest to nadwyżka wartości bilansowej danego składnika aktywów nad jego wartością odzyskiwalną. **Wartość odzyskiwalna** – odpowiada wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży lub wartości użytkowej składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne, zależnie od tego, która z nich jest wyższa (MSR 36.6) bądź bieżącej wartości oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych za pomocą efektywnej stopy procentowej (MSR 39.63).

Pierwotny termin (realizacji) – okres, na jaki została zawarta umowa z klientem. Okresem umownym jest również okres zmieniony aneksem będącym integralną częścią umowy. W zakresie depozytów będzie to okres, na jaki zadeklarowano złożenie depozytów w banku. W odniesieniu do kredytów terminem pierwotnym będzie okres, na jaki został udzielony kredyt z uwzględnieniem wyznaczonego terminu spłaty ostatniej raty, zaś w przypadku papierów wartościowych – okres od momentu emisji do momentu wykupu lub umorzenia papierów wartościowych. Dla lokat z terminem złożenia środków innym niż data zawarcia umowy (np. lokaty międzybankowe T/N, S/W) termin pierwotny liczony jest od dnia złożenia lokaty (tj. przekięgowania z ewidencji pozabilansowej do bilansu banku) do dnia zwrotu środków.

Termin zapadalności - okres pozostający od daty sprawozdawczej do określonej w umowie daty płatności należności, dla należności spłacanych jednorazowo określona w umowie data spłaty całości zadłużenia, dla należności spłacanych w ratach - określona w umowie data spłaty poszczególnych rat.

Termin wymagalności – okres pozostający od daty sprawozdawczej do określonej w umowie daty płatności zobowiązania.

Termin zaangażowania banku – rok, w którym powstała należność banku.

Należność nieprzeterminowana - należność spłacana zgodnie z wynikającym z umowy, harmonogramem spłat należności, tj. nie wystąpiły opóźnienia w spłacie należności lub odsetek.

Należność przeterminowana - należność z niespłaconą, w określonych w umowie terminach, kwotą odsetek lub kwot rat kapitałowych. Jako okres przeterminowania należy rozumieć okres od wynikającego z umowy terminu zapadalności (określonego terminu spłaty raty, odsetek lub całej należności) do dnia bilansowego. Długość okresu przeterminowania dla należności spłacanych w ratach należy przyjąć, jako okres od daty zapadalności najwcześniejszej raty, w przypadku, której nastąpiło opóźnienie spłaty.

Należności nieobsługiwane – obejmują należności, których przekroczenie umownego terminu spłaty (liczone od daty płatności określonej umową do daty sprawozdawczej) wynosi więcej niż 3 miesiące. Jako należności nieobsługiwane należy wykazywać całe należności, nawet, jeśli opóźnienie w spłacie dotyczy poszczególnych rat kapitałowych lub spłaty odsetek. Do należności tych należy zaliczać również te należności, w przypadku których wystąpiło jedynie opóźnienie w spłacie odsetek (o więcej niż 3 miesiące) natomiast nie występuje przeterminowanie spłat rat kapitałowych.

Depozyty – zobowiązania banku wynikające ze środków zdeponowanych na rachunkach klienta, z wyłączeniem zobowiązań z tytułu przyjętych zabezpieczeń pieniężnych.

Depozyty bieżące – środki zdeponowane na rachunkach bieżących podmiotów w instytucji sprawozdającej, które mogą być płatne na żądanie.

Depozyty terminowe – środki zdeponowane w instytucji sprawozdającej na określony termin.

Depozyty z terminem wypowiedzenia – środki zdeponowane w instytucji sprawozdającej bez określonego terminu, które nie mogą być wycofane bez uprzedniego powiadomienia instytucji sprawozdającej o zamiarze podjęcia całości lub części depozytu. Okres wypowiedzenia określony jest w umowie. Wycofanie depozytu bez uprzedniego wypowiedzenia jest niemożliwe lub powoduje utratę istotnej części lub całości należnych odsetek.

Depozyty zablokowane – środki zdeponowane w instytucji sprawozdającej, którymi deponent nie może dobrowolnie rozporządzać z uwagi na ich przeznaczenie na określone cele, m.in. na rozliczenia akredytyw, jako zabezpieczenie ryzyka instytucji sprawozdającej, np. z tytułu udzielonego kredytu, transakcji kartami płatniczymi itp. Jeżeli istnieje możliwość określenia pierwotnego terminu realizacji, taki depozyt zablokowany należy zaliczyć do odpowiedniego przedziału terminowego depozytów terminowych. Brak możliwości wyznaczenia terminu realizacji powoduje zakwalifikowanie takiego depozytu do kategorii „Depozyty zablokowane”.

Kredyty po stronie pasywów – zobowiązania instytucji sprawozdającej, wynikające z otrzymanych kredytów i pożyczek. Z kategorii wyłącza się zobowiązania z tytułu wyemitowanych papierów wartościowych.

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
Plac Powstańców Warszawy 1
00-950 Warszawa

tel. (+48 22) 262-50-00
fax (+48 22) 262-51-11 (95)
e-mail: knf@knf.gov.pl

www.knf.gov.pl